

Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі
Б.Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы

**БАСТАУЫШ, НЕГІЗГІ ОРТА МЕКТЕПТЕРДЕ (1-3, 5-8-СЫНЫПТАР)
КРИТЕРИАЛДЫ БАҒАЛАУ ЖҮЙЕСІН ЕНГІЗУ
МОНИТОРИНГІН ЖҮРГІЗУ**

Талдамалық анықтама

Нұр – Сұлтан
2019

Ы. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы ғылыми кеңесімен баспаға ұсынылды (2019 жылғы 14 маусымында № 5 хаттамасы)

«Бастауыш, негізгі орта мектептерде (1-3, 5-8-сыныптар) критериалды бағалау жүйесін енгізу мониторингін жүргізу». Талдамалық анықтама. - Нұр-Сұлтан: Ы. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы, 2019. - 320 б.

Талдамалық анықтамада 1-3, 5-8 сыныптардағы критериалды бағалау жүйесі бойынша жүргізілген мониторинг нәтижелері берілді. Өткізілген мониторингтің мақсаты жаңа білім беру бағдарламасы бойынша оқыту нәтижелерін анықтау болып табылады.

Сонымен қатар мониторингтің келесі рәсімдері мен құралдары ұсынылды: мұғалімдер, білім алушылар, ата-аналар сауалнамасы; мұғалімдер, білім алушылар, ата-аналармен фокус-топтар; сабақтарға қатысу және талдау; 3, 6, 8 сыныптардағы бақылау бөлігінің нәтижелерін талдау.

Талдамалық анықтама білім беру ұйымдарының басшыларына, педагогтарға, психологтарға, ата-аналарға, педагогтардың біліктілігін арттыру институттарына арналған.

© Ы. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы, 2019.
© Национальная академия образования им. И. Алтынсарина, 2019.

КІРІСПЕ

Білім мазмұнын жаңарту – білім беру бағдарламасының құрылымы мен мазмұнын, оқыту мен тәрбиелеу тәсілдері мен әдістерін қарау болып табылады.

Білім берудің жаңартылған мазмұнын енгізу нәтижелері ұлттық және жалпыға ортақ адами құндылықтарды біріктіретін, тұлғаның үйлесімді қалыптасуы мен интеллектуалды дамуы үшін қолайлы, кез-келген өмірлік жағдайдағы функционалдық сауаттылықты және бәсекеге қабілеттілігін көрсете алатын білім беру ортасын құру болып табылады.

«Мазмұнды жаңарту» термині тек қана шартты түрде пайдаланылады, себебі тек мазмұнның өзі ғана емес, сондай-ақ оқу үдерісін ұйымдастыру және бағалау жүйесі де реформалануға жатады.

Мектепте жаңартылған білім беру жағдайының ерекшелігі неде, білім беру жетістіктері өнімді сипатқа ие болғанымен сипатталады, ал оқу үдерісі әрбір сабақта «білім алу» бойынша оқушылардың белсенді қызметімен сипатталады.

Бұл жағдайда оқушы - таным субъектісі, ал мұғалім оқушылардың танымдық қызметін ұйымдастырушы болып табылады.

Білім беру мазмұнын жаңарту әрбір оқушының жасына және оның табыстылығына қарамастан, жеке тұлға ретінде қабылдануына бағытталған. Ол үшін оқушының қабілетін барынша толық ашу, өзінің қадір-қасиетін, еркіндігін, қоршаған ортамен қарым-қатынас үйлесімділігін тәрбиелеу қажет.

Білім беру мазмұнын жаңартудың **педагогикалық аспектісі** дәл осы болып табылады.

Оқыту мақсаты оқушы мен мұғалім үшін ортақ мәселе болып қалыптасады.

Уақыт **оқытудың нәтижелерін қадағалаудың жана нысандарын** талап етеді.

Қазіргі мектепте бес баллдық бағалау жүйесі бағалардың объективтілігін бақылауға мүмкіндік бермейді, өкінішке орай, баға мұғалімнің билік құралына айналды.

Сондықтан 2015-2016 оқу жылынан бастап білім беру үрдісінің көптеген аспектілерін сәйкестендіруге мүмкіндік беретін критериялды бағалау жүйесі енгізілуде:

- өз дамуын жоспарлаудағы оқушылардың функционалдық сауаттылығы мен дербестігін қалыптастыру деңгейі;
- сыртқы бақылауға әдістемелік дайындық және оқытылатын пәннің барлық стратегиялық бағыттарын және білім алушылардың интегративті іскерліктерін бақылаумен қамту.

Бұл ретте өлшемдер балалардың өздері үшін де, ата-аналар үшін де ашық.

Бұл ретте, ең жақсы немесе орта оқушы деңгейімен емес, өзінің алдыңғы деңгейімен салыстырғандағы оқушының жетістіктері бағаланады.

Алайда критериалды бағалау жүйесін енгізу тек практик-мұғалімдер де ғана емес, сонымен қатар кең педагогикалық және ата-аналар қауымдастығы арасында да көптеген сұрақтар туғызды.

Осыған байланысты Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі Ы.Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясына республика мектептерінің 1-3, 5-8 сыныптарында критериалды бағалау жүйесін енгізу мониторингін жүргізуді тапсырды.

Осы Талдамалық анықтамада жүргізілген мониторинг қорытындылары ұсынылып отыр.

I. МОНИТОРИНГ МАҚСАТЫ, РӘСІМДЕРІ ЖӘНЕ ҚҰРАЛДАРЫ

БІ. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы өткізген 3, 6, 8 сыныптарда білім берудің жанартылған мазмұнын енгізу бойынша мониторингті үш кезеңнен тұрады.

Бірінші кезең 2018 жылдың қарашасында өтті.

Мониторинг республика мектептерінің 30% -н қамтыды.

Жүргізілген мониторингтің негізгі мақсаты жаңа білім беру бағдарламасы бойынша оқыту нәтижелерін:

-білім алушылардың білім сапасын,

-оқытудың мақсатына жету жетістігін анықтау болып табылады.

Мониторингтің рәсімдері мен құралдары:

– мұғалімдерге, білім алушаларға, ата-аналарға сауалнама жүргізу;

– мұғалімдермен, білім алушалармен, ата-аналармен фокус-топтар құру;

– сабақтарға қатысу және оларды талдау;

– 2017-2018 оқу жылындағы және 2018-2019 оқу жылындағы бірінші тоқсан аяқталғандағы 3, 6, 8 сыныптарда бақылау бөлігінің нәтижелерін талдау ;

– 2016-2017, 2017-2018 оқу жылдары аяқталғандағы және 2018-2019 оқу жылындағы бірінші тоқсандағы 3 сыныптарда бақылау бөлігінің нәтижелерін талдау.

Екінші кезеңде республиканың жекелеген өңірлеріне шығып, орта білім бойынша практик-мұғалімдер мен білім алушылар арасында сауалнама жүргізуді Республикалық оқу-әдістемелік кеңес мүшелері жүзеге асырды.

Үшінші кезеңде 1-3, 5-8 сынып мұғалімдері мен білім алушыларына сауалнама жүргізу мақсатында республиканың барлық өңірлеріне бару жүзеге асырылды.

Әрбір өңірде сауалнама екі мектепте өткізілді, олардың тізімі әр облыстың білім беру басқармаларымен келісілген және қазақ және орыс тілдерінде оқыту тілдері бойынша қалалық және ауылдық мектептер қамтылды.

Мониторингтің екінші және үшінші кезеңдерінің мақсаты критериалды бағалау жүйесін енгізудің табыстылығын анықтау болып табылады.

Мониторингтің міндеттері:

- оқу нәтижелеріне қол жеткізуге критериалды бағалау жүйесінің әсер ету дәрежесін анықтау;
- мұғалімдер мен оқушылар тарапынан критериалды бағалауды өткізу кезіндегі туындайтын қиындықтарды анықтау;
- мұғалім мен оқушы ұстанымдары бойынша үрей туғызу деңгейіне бағалаудың критериалды жүйесінің әсері;
- критериалды бағалауды енгізу кезінде оқыту ортасының жайлылық деңгейін анықтау;
- критериалды бағалау шеңберінде оқытудың табыстылығына әсер ететін факторларды саралау;
- жалпы, критериалды бағалау жүйесінің артықшылықтары мен кемшіліктерін анықтау болып табылады.

Бағалау аспектілерінің толық тізбесі мұғалімдер мен білім алушылар үшін жеке әзірленген сауалнамаларда көрсетілген (1 және 2-қосымшалар).

II. БАСТАУЫШ, НЕГІЗГІ ОРТА МЕКТЕПТЕРДЕ (1-3, 5-8-СЫНЫПТАР) КРИТЕРИАЛДЫ БАҒАЛАУ ЖҮЙЕСІН ЕНГІЗУ БОЙЫНША ЖҮРГІЗІЛГЕН МОНИТОРИНГ НӘТИЖЕСІ

2.1 Критериалдық бағалау жүйесін енгізуге мониторинг жасау:

бірінші кезең

3-ші сыныптардағы 2017-2018 оқу жылындағы бірінші тоқсанының және 2018-2019 оқу жылындағы бақылау бөліктерінің нәтижелерін салыстырмалы талдау нені көрсетті?

Төменде оқыту орыс тіліндегі мектептер бойынша өңірлер және оқыту жылдары кескініндегі деректер келтірілген. Мынадай жылдар бойынша: 2017-2018 оқу жылы/2018-2019 оқу жылы бойынша деректер берілген.

Өңірлер арасында Маңғыстау облысы бойынша орыс сыныптарының аз болуы объективтік нәтижелерді қамтамасыз ете алмайды.

1 кестеде 2017-2018/2018-2019 кескініндегі 3-сынып оқушыларының білім сапасы өңірлер және оқыту жылдарымен берілген.

1 кесте – Өңірлер және оқыту жылдары: 2017-2018/2018-2019 кескініндегі 3-сынып оқушыларының білім сапасы

Өңір	Оқу пәнінің атауы					
	Орыс тілі	Әдебиеттік оқу	Қазақ тілі	Ағылшын тілі	Математика	Әлемді тану
Нұр-Сұлтан қ.	72,2/74,0	83,4/80,3	78,2/79,3	74,8/75,4	74,7/75,6	87,3/86,6
Алматы қ.	67,6/66,7	80,9/71,3	66,6/62,9	/65,7	67,5/66,9	/70,5
Алматы облысы	66,9/67,3	69,3/69,5	66,6/67,0	66,1/64,8	67,9/67,2	75,6/75,1
Ақмола облысы	66,8/73,1	76,3/76,1	67,6/70,7	47,2/69,1	68,2/72,3	55,4/82,0
Ақтөбе облысы	59,5/60,4	64,5/60,2	58,7/59,6	57,1/56,7	58,3/59,5	64,3/63,4
Атырау облысы	46,3/48,8	54,4/42,9	53,2/59,5	48,7/48,2	46,4/46,4	52,3/54,0
Батыс Қазақстан облысы	73,7/75,2	80,7/73,7	77,9/72,3	74,3/70,8	72,2/70,7	70,8/75,6
Жамбыл облысы	43,9/46,3	59,1/57,1	56,2/58,3	33,2/51,4	54,5/55,3	36,1/56,2
Шығыс Қазақстан облысы	66,2/67,5	76,9/72,5	66,6/66,3	55,8/72,6	71,3/66,2	56,7/76,8
Қарағанды облысы	54,7/52,2	64,7/56,8	57,8/53,1	60,9/52,9	56,8/53,3	62,6/59,9
Қызылорда обласы	67,1/78,3	78,7/81,3	68,1/70,1	76,4/77,6	76,0/79,0	81,8/83,3
Қостанай облысы	66,7/73,6	79,7/76,2	69,5/70,7	71,4/70,5	67,8/72,9	80,8/80,8
Павлодар облысы	63,9/72,0	76,2/72,3	68,2/68,4	/67,6	65,6/71,6	/76,5
Солтүстік Қазақстан облысы	68,2/70,6	70,0/73,7	66,6/69,8	58,2/70,9	69,4/71,9	69,4/80,4
Түркістан облысы	65,4/66,6	68,2/64,5	62,9/60,1	62,0/60,7	64,4/61,5	69,1/64,3
Шымкент қ.	60,4/61,1	60,6/61,5	60,7/61,7	60,6/61,7	60,5/61,7	60,4/61,5

Көрнекі болуы үшін төменде пәндер бойынша білім сапасының оң немесе теріс динамикасын бейнелейтін деректер көрсетілген. Пәндер бойынша білім сапасының динамикасы 2-кестеде берілген.

2 кесте – Пәндер бойынша білім сапасының динамикасы

Өңір	Оқу пәнінің атауы					
	Орыс тілі	Әдебиеттік оқу	Қазақ тілі	Ағылшын тілі	Математика	Әлемді тану
Нұр-Сұлтан қ.	+1,8	-3,1	+1,1	+0,6	+0,9	-0,7
Алматы қ.	-0,9	-9,6	-3,7		-0,6	
Алматы облысы	+0,4	+0,2	+0,4	-1,3	-0,7	-0,5
Ақмола облысы	+6,3	-0,2	+3,1	+21,9	+4,1	+26,6
Ақтөбе облысы	+0,9	-4,3	+0,9	-0,4	+1,2	-0,9
Атырау облысы	+2,5	-11,5	+6,3	+0,5	=	+1,7
Батыс Қазақстан облысы	+1,5	-7	-5,6	-3,5	-1,5	+4,8
Жамбыл облысы	+2,4	-2	+2,1	+18,2	+0,8	+20,1
Шығыс Қазақстан облысы	+1,3	-4,4	+0,3	+16,8	-5,1	+20,1
Қарағанды облысы	-2,5	-7,9	-4,7	-8	-3,5	-2,7
Қызылорда обласы	+11,2	+2,6	+2	+1,2	+3	+1,5
Қостанай облысы	+6,9	-3,5	+1,2	-0,9	+5,1	=
Павлодар облысы	+8,1	-3,9	+0,2		+6	
Солтүстік Қазақстан облысы	+2,4	+3,7	+3,2	+12,7	+2,5	+11
Түркістан облысы	+1,2	-3,7	-2,8	-1,3	-2,9	-4,8
Шымкент қ.	+0,7	+0,9	+1	+1,1	+1,2	+1,1

Деректер көрсеткендей, «Әдебиеттік оқыту» пәні бойынша өте күрделі жағдай туды:

-16 өңірдің 12-де білім сапасы төмендеген,

-көрсеткіштердің шашырауы өте үлкен: 0, 2-ден (Ақмола облысы) 11,5-ға дейін (Атырау облысы).

Одан кейін математика:

білім сапасы 6 өңір бойынша төмендеген:

Алматы қ. (-0,6),

Алматы облысы (-0,7),

Батыс Қазақстан облысы (-1,5),

Шығыс Қазақстан облысы (-5,1),

Қарағанды облысы (-3,5) және Түркістан облысы (-2,9).

Одан кейін ағылшын тілі:

білім сапасының көрсеткіші 6 өңір:

Алматы,

Ақтөбе,

Батыс Қазақстан,

Қарағанды,

Қостанай,

Түркістан облыстары бойынша төмендеді.

Соңғы екі жағдайда төмен динамикалы өңірлердің саны бірдей, бірақ өңірлердің жалпы саны әртүрлі.

Алматы қаласы бойынша Ағылшын тілі бойынша деректер ескерілмеді, себебі олар күмән туғызды.

Ең жоғарғы теріс көрсеткіш Қарағанды облысында (-8), ең төменгі теріс көрсеткіш Ақтөбе облысында (-0,4) байқалды.

Бес өңірде:

Нұр-Сұлтан қ,

Алматы,

Ақтөбе,

Қарағанды

Түркістан облыстарында білім сапасы Әлемді тану бойынша төмендеді, ең төменгі көрсеткіш -0,5%, ең жоғарғы көрсеткіш – 4,8% болды.

Қазақ тілі бойынша көрсеткіштер 4 өңір бойынша төмендеді:

Алматы (-3,7),

Батыс Қазақстан (-5,6),

Қарағанды (-4,7) және Түркістан облыстары.

Ең қолайлы жағдай орыс тілі бойынша туындады.

Мұнда теріс динамика тек екі өңірде ғана байқалды – Алматы қ. (-0,9), Қарағанды облысында (-2,5).

Жалпы республика бойынша Әдебиеттік оқудан басқа барлық пәндер бойынша білім сапасының артқанын байқауға болады.

Төменде берілген деректер көрсеткендей сандық эквивалент білім сапасының «Әлемді тану» пәні бойынша 5,8 %, «Қазақ тілі» пәні бойынша -0,3% артқанын көрсетті.

Республика қиюында 3-сыныптардағы білім сапасының динамикасы 3 кестеде берілген.

3 кесте – республика қиюында 3-сыныптардағы білім сапасының динамикасы

Оқу пәнінің атауы	Білім сапасының пайыздық көрсеткіші		Динамика: Оң (+), теріс (-)
	2017-2018 оқу жылы	2018-2019 оқу жылы	
Орыс тілі	63,1	65,8	+2,8
Әдебиеттік оқу	71,5	68,1	-3,4
Қазақ тілі	65,3	65,6	+0,3
Ағылшын тілі	60,5	64,7	+4,2
Математика	65,1	65,7	+0,6
Әлемді тану	65,9	71,7	+5,8

Бұдан басқа «Әдебиеттік оқу» пәні бойынша көрсеткіштер бойынша жағдайлар қатты алаңдатуда.

Бір Қарағанды облысында барлық пәндер бойынша білім сапасы көрсеткіші төмендеп кетті:

орыс тілі бойынша -2,5-нан ағылшын тілі бойынша -8-ге дейін төмендеді.

6-сыныптар бойынша мониторинг қорытындылары келесі 4 кестеде берілген.

4 кесте – өңірлер мен 2017-2018/2018-2019 оқу жылдары қимасында 6-сынып оқушыларының білім сапасы

Өңір	Орыс тілі	Орыс әдебиеті	Қазақ тілі мен әдебиеті	Ағылшын тілі	Математика	Информатика	Жаратылыстану	Қазақстан тарихы	Әлем тарихы
Нұр-Сұлтан қ.	69,4/69,4	77,9/76,6	71,3/69,4	75,9/71,4	71,2 /61,0	85,3/83,7	76,4/71,4	75,0/73,2	75,1/75,8
Алматы қ.	55,4/56,5	65,0/51,1	56,9/56,2	59,8/58,3	52,3/53,1	81,8/70,8	59,2/66,9	62,1/58,5	62,5/63,3
Алматы облысы	57,4/59,9	60,0/60,5	56,8/59,5	58,9/58,1	57,2/55,3	77,2/69,8	65,1/65,0	62,8/59,3	60,9/60,4
Ақмола облысы	60,8/60,6	69,2/65,6	64,3/60,1	62,3/57,2	60,4/54,0	49,0/68,2	46,3/61,8	69,2/63,3	45,0/59,3
Ақтөбе облысы	54,3/52,2	54,7/52,7	56,3/50,3	56,1/47,6	48,4/40,3	61,6/56,8	52,6/54,9	58,2/52,9	57,3/49,2
Атырау облысы	45,6/46,4	45,6/49,0	48,6/55,1	47,2/46,0	41,3/44,3	56,2/57,0	25,0/50,2	44,7/48,9	44,8/49,2
Батыс Қазақстан облысы	69,0/64,9	76,2/71,7	71,2/67,1	65,6/60,9	61,9/50,6	82,2/70,4	68,9/64,3	72,5/58,1	72,0/62,4
Жамбыл облысы	37,6/39,7	26,0/23,7	28,3/29,5	28,8/29,5	47,4/42,6	46,3/55,2	62,7/54,9	51,5/51,9	39,0/46,8
Шығыс Қазақстан облысы	58,1/55,6	65,8/61,7	58,6/57,8	61,9/60,1	54,4/51,8	44,9/65,9	57,8/63,0	66,2/63,3	47,5/65,3
Қарағанды облысы	43,5/39,7	54,6/45,5	53,3/43,2	58,4/46,0	50,3/35,8	64,7/59,3	54,7/49,5	62,7/43,8	61,0/52,2
Қызылорда обласы	64,4/59,6	73,6/63,0	62,3/73,9	62,7/62,6	59,4/50,0	76,6/83,5	67,9/61,2	65,7/67,3	46,4/72,4
Қостанай облысы	54,2/55,9	66,3/64,4	55,2/57,7	59,2/57,0	54,3/54,5	75,6/75,4	39,7/65,5	64,7/61,0	63,6/62,9
Павлодар облысы	56,9/53,7	68,7/61,9	54,7/54,9	62,2/55,8	48,6/47,7	/63,1	/59,6	59,9/55,9	/55,7
Солтүстік Қазақстан облысы	61,1/58,9	61,2/57,7	64,0/64,7	58,0/58,5	57,7/48,7	64,9/60,2	54,1/60,9	58,9/58,4	57,7/60,6
Түркістан облысы	60,7/61,6	61,0/61,2	61,5/61,7	61,0/61,5	61,0/60,8	61,5/60,6	60,6/61,5	60,5/60,9	61,0/61,3

Анық болуы үшін төменде 5 кестеде пәндер бойынша білім сапасы көрсеткіштері берілген.

5 кесте– Пәндер бойынша білім сапасының динамикасы

Өңір	Орыс тілі	Орыс әдебиеті	Қазақ тілі мен әдебиеті	Ағылшын тілі	Математика	Информатика	Жаратылыстану	Қазақстан тарихы	Әлем тарихы
Нұр-Сұлтан қ.	=	-1,3	-1,9	-4,5	-10,2	-1,6	-5	-1,8	+0,7
Алматы қ.	+1,1	-13,9	-0,7	-1,5	+0,8	-11	+7,7	-3,6	+0,8
Алматы облысы	+2,5	+0,5	+2,7	-0,8	-1,9	-7,4	-0,1	-3,5	-0,5
Ақмола облысы	-0,2	-3,6	-4,2	-5,1	-6,4	+19,2	+15,5	-5,9	+14,3
Ақтөбе облысы	-2,1	-2	-3	-8,5	-8,1	-4,8	+2,3	-5,3	-8,1
Атырау облысы	+0,8	+3,4	+6,5	-1,2	+3	+0,8	+25,2	-4,2	+4,4
Батыс Қазақстан облысы	-4,1	-4,5	-4,1	-4,7	-11,3	-11,8	-4,6	-14,4	-9,6
Жамбыл облысы	+2,1	-2,3	+1,2	+0,7	-4,8	+8,9	-7,8	+0,4	+7,8
Шығыс Қазақстан облысы	-2,5	-4,1	-0,8	-1,8	-2,6	+21	+5,2	-2,9	+17,8
Қарағанды облысы	-3,8	-9,1	-10,1	-12,4	-14,5	-5,4	-5,2	-18,9	-8,8
Қызылорда обласы	-4,8	-10,6	+11,6	-0,1	-9,4	+6,9	-6,7	+1,6	+26
Қостанай облысы	+1,7	-1,9	+2,5	-2,2	+0,2	-0,2	+25,8	-3,7	-0,7
Павлодар облысы	-3,2	-6,8	+0,2	-6,4	-0,9			-4	
Солтүстік	-2,2	-3,5	+0,7	+0,5	-9	-4,7	+6,8	-0,5	+2,9

Қазақстан облысы									
Түркістан облысы	+0,9	+0,2	+0,2	+0,5	-0,2	-0,9	+0,9	+0,4	+0,3

Көрініп отырғандай, мұнда жағдай күрделірек.

15 өңірдің 12-де 4 пән бойынша теріс динамика байқалады, былайша айтқанда білім сапасы төмендеген:

орыс әдебиеті бойынша (Нұр-Сұлтанда – 1,3 ден Алматы қаласында –13,9),

ағылшын тілі бойынша (Қызылорда облысында –0,1-ден Қарағанды облысында –12,4-ге дейін),

математика бойынша (Түркістан облысы от –0,2-ден Қарағанды облысында –14,5-ке дейін),

Қазақстан тарихы бойынша (Солтүстік Қазақстан облысында –0,5-ден Қарағанды облысында –18,9-ға дейін).

Информатика пәні бойынша көрсеткіштер 9 өңірде төмендеген,

минималдық төмендеу Қостанай облысында (–0,2),

теріс максимал көрсеткіш (–11,8) – Батыс Қазақстан облысында байқалды.

Одан кейін «Орыс тілі» пәнін айтуға болады.

Білім сапасының төмендеуі 8 өңірде анықталды, республика бойынша орташа көрсеткіш –2,9.

7 өңірде Қазақ тілі мен әдебиеті пәні бойынша осы көрсеткіш төмендеді,

теріс динамика диапазоны 9,3%-ды құрайды (Шығыс Қазақстан облысында –0,8-ден Қарағанды облысында –10,1-ге дейін).

«Жаратылыстану» пәні бойынша көрсеткіш 6 өңірде төмендеді (Алматы облысында –0,1-ден Жамбыл облысында –7,8-ге дейін).

«Әлем тарихы» пәні бойынша теріс динамика 5 өңірде байқалды,

минималдық төмендеу Алматы облысында (–0,5),

теріс максимал көрсеткіш (–9,6) – Батыс Қазақстан облысында байқалды.

Республика бойынша орташа көрсеткіш 6 кестеде берілген.

6 кесте – республика бөлінісінде 6-сыныптардағы білім сапасының динамикасы

Оқу пәндердің атауы	Білім сапасы көрсеткішінің пайызы		Динамика: оң (+), теріс (-)
	2017-2018 оқу жылы	2018-2019 оқу жылы	
Орыс тілі	56,6	55,6	-1,0
Орыс әдебиеті	61,7	53,8	-7,9
Қазақ тілі мен әдебиеті	57,6	57,4	+0,2
Ағылшын тілі	58,5	55,4	-3,1
Математика	55,1	50,0	-5,1
Информатика	66,3	66,7	+0,4
Жаратылыстану	56,5	60,7	+4,2
Қазақстан тарихы	62,3	58,4	-3,9
Әлем тарихы	56,7	59,8	+3,1

Сонымен, білім сапасының төмендеуімен қатар оның артуы да байқалады.

Оң динамика қазақ тілі мен әдебиеті (+0,2%),

информатика (+0,4),

жаратылыстану (+4,2)

әлемдік тарих (+3,1) бойынша байқалады.

Алайда, екі облыс- Қарағанды және Батыс Қазақстан облыстарында көрсеткіштер барлық пәндер бойынша төмендегені ерекше алаңдатады.

Келесі екі кесте 8-сыныптарға жүргізілген мониторинг қорытындысын көрсетеді (7-8 кесте).

7 кесте – Өңірлер мен 2017-2018/2018-2019 оқу жылдары бөлінісіндегі 8-сынып оқушыларының білім сапасы

Өңір	Орыс тілі.	Орыс әдебиеті.	Қазақ тілі мен әдебиеті.	Ағылшын тілі.	Алгебра	Геометрия	Информатика	Физика	Химия	Биология	География	Қазақстан тарихы	Әлем тарихы
Нұр-Сұлтан қ.	54,8/64,9	63,1/67,6	60,1/62,2	63,5/67,4	55,4/50,6	55,0/53,2	72,8/88,7	50,8/54,2	59,0/63,2	69,3/62,4	66,0/67,6	64,5/66,4	62,0/81,6
Алматы қ.	41,7/52,9	54,2/54,8	50,0/53,1	55,5/56,2	44,7/45,7	43,9/43,3	68,8/68,2	49,1/46,3	48,9/47,8	55,3/53,2	53,5/56,3	52,8/51,4	64,9/54,9
Алматы облысы	57,8/57,7	58,0/60,7	59,8/59,9	56,2/57,7	52,0/53,8	52,1/52,8	70,1/71,0	55,1/58,8	55,1/56,5	59,1/60,6	59,8/62,9	58,1/59,1	58,6/62,0
Ақмола облысы	55,2/56,3	60,7/61,3	57,3/55,1	55,8/53,8	47,9/47,9	48,8/48,9	45,9/67,0	55,1/56,2	54,6/52,1	60,6/61,0	59,5/62,3	60,0/58,0	42,3/59,7
Ақтөбе облысы	46,5/48,8	51,3/43,3	48,2/42,9	52,2/40,8	42,0/38,7	39,2/38,3	57,5/59,4	48,8/55,6	50,1/56,4	55,2/59,1	52,3/59,3	51,6/56,9	51,5/55,6
Атырау облысы	44,0/47,6	43,8/48,2	49,8/52,2	44,9/47,0	36,8/38,1	35,9/37,8	51,9/55,7	38,2/38,7	39,2/38,8	41,0/40,7	41,8/43,2	42,9/47,4	42,7/47,4
Батыс Қазақстан облысы	63,3/62,2	69,6/63,3	67,0/65,2	60,8/60,6	56,5/52,9	54,0/53,0	82,7/75,6	61,8/58,6	61,7/57,4	66,0/65,7	70,7/69,5	67,5/67,3	66,6/73,5
Жамбыл облысы	35,3/38,6	30,1/22,0	27,1/27,5	28,3/31,0	41,1/48,9	27,0/29,9	53,5/61,9	43,3/48,0	41,6/42,9	44,9/47,4	46,5/51,8	49,4/51,3	42,9/43,5
Шығыс Қазақстан облысы	58,0/56,1	63,8/60,5	62,5/59,4	61,2/57,7	51,0/50,9	44,8/48,5	41,7/68,3	60,2/54,3	59,5/54,5	61,8/59,0	63,5/60,9	60,2/56,8	38,2/62,3
Қарағанды облысы	44,2/41,0	51,4/39,7	46,6/39,5	49,1/47,5	43,4/42,3	43,7/38,4	65,0/60,2	42,9/44,2	52,0/44,1	55,5/48,5	56,4/53,6	50,7/47,2	51,3/57,3
Қызылорда обласы	52,4/31,7	55,1/61,4	68,3/61,9	57,1/57,5	49,0/48,3	47,6/49,0	87,0/83,1	54,3/54,9	52,0/54,4	56,3/63,8	60,8/58,7	56,4/56,7	65,1/48,4

Қостанай облысы	47,3/56,2	55,2/58,5	47,5/56,4	50,1/55,0	42,7/48,3	42,9/48,2	66,3/69,7	47,4/55,2	51,5/54,2	53,6/59,6	54,5/63,9	53,0/58,6	53,5/68,9
Павлодар облысы	57,6/52,6	63,8/55,6	52,5/52,3	58,5/56,3	50,5/47,9	50,2/44,0	78,5/66,3	51,9/48,7	55,8/51,0	59,8/61,8	61,5/62,2	58,2/55,3	/62,2
Солтүстік Қазақстан облысы	57,6/54,4	55,1/55,3	55,1/51,1	53,2/52,2	49,3/43,5	49,7/42,1	61,5/69,2	55,7/51,5	59,2/54,4	63,4/60,1	66,0/64,7	63,8/58,8	67,3/66,1
Түркістан облысы	55,5/53,8	61,2/60,6	58,0/58,6	57,6/56,5	50,6/45,3	51,3/44,7	66,5/61,3	53,0/51,1	54,4/51,2	57,7/56,9	55,7/51,2	55,4/51,4	63,1/60,4
Шымкент қ.	60,4/60,8	60,6/61,0	60,7/61,2	60,5/61,4	60,6/61,1	61,0/61,2	60,8/61,5	60,6/61,6	60,8/61,5	60,5/61,4	60,4/61,3	61,0/61,6	60,8/61,6

8-кесте – Пәндер бойынша білім сапасының динамикасы

Өңір	Орыс тілі.	Орыс әдебиеті.	Қазақ тілі мен әдебиеті.	Ағылшын тілі.	Алгебра	Геометрия	Информатика	Физика	Химия	Биология	География	Қазақстан тарихы	Әлем тарихы
Нұр-Сұлтан қ.	+10,1	+4,5	+2,1	+3,9	-4,8	-1,8	+15,9	+3,4	+4,2	-6,9	+1,6	+1,9	+19,6
Алматы қ.	+11,2	+0,6	+3,1	+0,7	+1	-0,6	-0,6	-2,8	-1,1	-2,1	+2,8	-1,4	-10
Алматы облысы	-0,1	+2,7	+0,1	+1,5	+1,8	+0,7	+0,9	+3,7	+1,4	+1,5	+3,1	+1	+3,4
Ақмола облысы	+1,1	+0,6	-2,2	-2	=	+0,1	+21,1	+1,1	-2,5	+0,4	+2,8	-2	+17,4
Ақтөбе облысы	+2,3	-8	-5,3	-11,4	-3,3	-0,9	+1,9	+6,8	+6,3	+3,8	+7	+5,3	+4,1
Атырау облысы	+3,6	+4,4	+2,4	+2,1	+1,3	+1,9	+3,8	+0,5	-0,4	-0,3	+1,4	+4,5	+4,7
Батыс Қазақстан облысы	-1,1	-6,3	-1,8	-0,2	-3,6	-0,7	-7,1	-3,2	-4,3	-0,3	-1,2	-0,2	+6,9
Жамбыл облысы	+3,3	-8,1	+0,4	+2,7	+7,8	+2,9	+8,4	+4,7	+1,3	+2,5	+4,5	+1,9	+0,6
Шығыс Қазақстан облысы	-1,9	-3,3	-3,1	-3,5	-0,1	+3,7	+26,6	-5,9	-5	-2,8	-2,6	-3,4	+24,1
Қарағанды облысы	-3,2	-11,7	-7,1	-1,6	-1,1	-5,3	-4,8	+1,3	-7,9	-7	-2,8	-3,5	+6
Қызылорда обласы	-20,7	+6,3	-6,4	+0,4	-0,7	+1,4	-3,9	+0,6	+2,4	+7,5	-2,1	+0,3	-16,7
Қостанай облысы	+8,9	+3,3	+8,9	+4,9	+5,6	+5,3	+3,4	+7,8	+2,7	+6	+9,4	+5,6	+15,4
Павлодар облысы	-5	-8,2	-0,2	-2,2	-2,6	-6,2	-12,2	-3,2	-4,8	+2	+0,7	-2,9	

Солтүстік Қазақстан облысы	-3,2	+0,2	-4	-1	-5,8	-7,6	+7,7	-4,2	-4,8	-3,3	-1,3	-5	-1,2
Түркістан облысы	-1,7	-0,6	+0,6	-1,1	-5,3	-6,6	-5,2	-1,9	-3,2	-0,8	-4,5	-4	-2,7
Шымкент қ.	+0,4	-0,4	+0,5	+0,9	+0,5	+0,2	+0,7	+0,6	+0,7	+0,9	+0,9	+0,6	+0,8

Бұл жерде жағдай сәл басқаша. Оны келесі кесте нақты көрсетеді.

9 кесте – Республика бөлінісіндегі 8-сыныптардағы білім сапасының динамикасы

Оқу пәнінің атауы	Білім сапасының пайыздық көрсеткіші		Динамика: оң (+), теріс (-)
	2017-2018 оқу жылы	2018-2019 оқу жылы	
Орыс тілі	51,9	52,2	+0,3
Орыс әдебиеті	56,1	54,6	-1,5
Қазақ тілі мен әдебиеті	54,4	53,7	-0,7
Ағылшын тілі	54,0	53,7	-0,3
Алгебра	48,3	47,8	-0,5
Геометрия	46,6	46,1	-0,5
Информатика	64,4	67,9	+3,5
Физика	51,8	52,4	+0,6
Химия	53,5	52,5	-1
Биология	57,5	57,6	+0,1
География	58,1	59,3	+1,2
Қазақстан тарихы	56,6	56,5	-0,1
Әлем тарихы	55,4	60,3	+4,9

Біріншіден, өңірлер және оқу пәндері бөлінділері бойынша көрсеткіштердің күрт өзгеруі байқалмайды. Ең жоғарғы оң динамика көрсеткіші мынаған тең - 4,9% (Әлем тарихы) және 3,5% (Информатика).

Екіншіден, білім сапасының төмендеуі аз шамасында байқалады. Ол $-0,1$ -тен $-1,5$ -ке дейін аралықта өзгереді. Максимал төмендеу орыс әдебиеті бойынша, ал минимал төмендеу Қазақстан тарихы бойынша байқалады.

Соған қарамастан, білім беру сапасының төмендеуі дегенмен анықталып отыр.

6 облыста білім беру сапасы 13 оқу пәндерінің 11-12 пәндері бойынша төмендеуі көңіл аударуды талап етеді.

Мұғалімдер, ата-аналар және оқушылар арасында жүргізілген фокус-топтар, сауалнамалар нені көрсетіп отыр?

Білім берудің жаңартылған мазмұнын енгізудің оң жақтары ретінде мыналарды атауға болады:

– жаңартылған білім беру бағдарламалары оқушылардың жан-жақты дамуына, сыни, шығармашылық ойлауына, функционалдық сауаттылығына оң әсер етті;

– оқу процесін ұйымдастыруда инновациялық тәсілді қолдануға мүмкіндік берді;

– мектептерде тұрақты түрде тренингтер, коучингтер, семинарлар өткізуге мүмкіндік береді;

– мұғалімдердің өз біліктіліктерін белсенді түрде арттыруларына жағдай жасалды және мектеп торапынан қолдау көрсетілді.

Барлық педагогтар өз кәсіптік қызметтерінде білім берудің жаңартылған мазмұны аясында өткізілген курстардан кейін оң өзгерістер болғандығын растап отыр.

Педагогтардың ішінен сауалнамаға қатысқан респонденттердің 37,1% өз қызметтерінде оқытудың белсенді әдістерін көптеп қолдана бастағандарын растады.

Мұғалімдердің 60% педагогикалық практикада айтарлықтай өзгерістер болғанын айта отырып, өзгерістер оқу процесінің барлық кезеңдерінде: жоспарлаудан бастап, нәтижеліліктің рефлекстік талдауға дейін орын алғандығын көрсетті.

Сауалнама қорытындысы бойынша мынадай позитивтік өзгерістер болғандығы анықталып отыр:

– мақсатты пайымдауға және қысқа мерзімді жоспар құруда жаңа көзқарас қалыптасты (негізгі зейін нәтижені болжауға бағытталады);

– оқытудың активті стратегиясын табысты қолдану;

– пәнаралық байланысты іске асыру өзекті мәселеге айналды;

– оқу жетістіктерін бағалау барысында кәсіптік ұстанымдар мен құрылымдар өзгеріске ұшырады (оқушылар бағалау процесіне тартылды);

– өз педагогикалық қызметін рефлекстеу бойынша жұмыстар жүйеленді.

Білім беру сапасының төмендеуіне әсер еткен факторлар:

- сыныптардағы оқушылардың санының көп болуы;
- сабақ өткізу практикасын жақсарту үшін пән мұғалімдерінің қысқа мерзімді курстарды өтуінің жеткіліксіздігі;
- мұғалімдердің, әсіресе тіл пәндері мұғалімдерінің жеткіліксіздігі;
- педагогикалық кадрлардың тұрақтамауы, курстарды өткенде олардың ұзақ уақыт оқу процесінде болмауы;
- педагогикалық ойлаудың инерттілігі;
- мұғалімдер курстарының теориялық жағынан басымдылығы, практикалық ұсынымдардың аздығы;
- оқу бағдарламаларындағы оқыту мақсаты болып табылатын күтілетін нәтижелерге мұғалімдердің аса зейін қоймауы;
- мұғалімдердің тек оқулықты жетекшілікке алуы, олардың оқулықтарды ресурстар ретінде пайдалану қажетілігіне көңіл бөлмеуі;
- мектептің материалдық-техникалық жабдықталуының жеткіліксіздігі.

Мұғалімдердің негізгі бөлігі білім сапасының төмендеуіне әсер еткен негізгі фактор ретінде білім берудің жаңартылған мазмұнымен қатар параллель критериалдық бағалау жүйесінің енгізілуін көрсетіп отыр.

Суммативтік бағалау жүргізу барысында кездесетін қиындықтар ретінде мыналар атап көрсетілді:

- БЖБ және ТЖБ тапсырмаларын жасауға уақыттың жетіспеуі;
- мұғалімдердің критерийлер мен дескрипторларды дұрыс бермеуі;
- дескриптор бойынша бағаның дұрыс қойылмауы;
- өткен материалдарға суммативтік бағалау бойынша тапсырмалардың сәйкес еместігі, БЖБ және ТЖБ тапсырмаларына өтпеген тақырыптар бойынша және күрделілігі сәйкес емес деңгейдің сұрақтарының кіріп кетуі;
- бір күнде бірнеше БЖБ немесе ТЖБ (үш пәннен артық) тапсырмаларын орындау;
- БЖБ және ТЖБ тапсырмаларының дифференциалдануының жоқтығы.

Мониторинг қорытындылары формативтік бағалаудың жетілмегенін көрсетті. Мұғалімдер мен оқушылар мынаны атап көрсетті:

- сапалы кері байланыстың жоқтығы, былайша айтқанда білім алушылар үлгерімін арттыру үшін мұғалімдерден конструктивті ұсынымдар ала алмайды;

- формативтік бағалау барысында, әдістемелік тәсілдерді қолдану барысында балалардың жас ерекшеліктерінің жеткіліксіз ескерілуі;
- сабақта уақыттың тиімді қолданылмауы, топтық жұмыстың дұрыс ұйымдастырылмауы байқалады.

Сонымен қатар 2 фактіні ескеру қажет.

Біріншіден, білім беруді жаңғырту – заманауи қоғам талаптарына сәйкес, отандық білім берудің үздік дәстүрлерен сақтай және дамыта отырып, білім беру жүйесінің және білім беру қызметінің барлық тетіктерін кешенді, түбегейлі жаңарту.

Білім беру мазмұнын жаңарту білім алушыларда әлем көрінісін білімнің заманауи деңгейі тұрғысынан көре білуін, әлемді тұтас және ғылыми тұрғыда түсінуін, тұлғаның ұлттық және әлемдік мәдениетке бейімделуін қалыптастыруға бағытталады.

Білім саласындағы кез келген жаңғырту алғашқы кезеңде оқыту сапасының төмендеуіне әсер етеді.

Бұл бірінші кезекте білім беру жүйесінің мазмұнында білім беру құндылықтарының қайта бағытталуымен байланыстырылады.

Білім беру мазмұнын жаңартудың ғылыми құралдары саналы және мақсатты үдеріс ретінде субъектілік сипаттағы білім беру әрекетіне дайындықты қалыптастыруға ықпал етеді.

Оқу үрдісінде мұғалім мен оқушы арасындағы субъектілік-объектілік қарым-қатынас дәстүрлі іске асырылғанын ескере отырып, оқушылар мен мұғалімдердің қайта бағдарлануы үшін уақыт қажет.

Екіншіден, жыл сайынғы бақылау кесінділерінің көпжылдық қорытындылары бастауыш білімнен негізгі орта білімге көшу кезінде оқушылардың білім беру сапасының заңды төмендегенін көрсетеді.

Төмендеу шыңы 7 сыныпқа тиесілі екені белгілі.

8 сыныпта біртіндеп теңесу басталады.

Үшіншіден, соңғы екі жыл ішінде өндірістен қол үзу негізінде жаратылыстану-математикалық цикл мұғалімдеріне арналған ауқымды Тілдік курстар өткізілуде.

Мұғалімдердің оқу процесінде үш айлық болмауы оқу процесіне айтарлықтай әсер еткен жоқ.

Осылайша, бір жағынан, білім берудің жаңартылған мазмұнын енгізу кезінде білім беру сапасының белгілі бір төмендеуі объективті сипатқа ие.

Екінші жағынан, білім берудің жаңартылған мазмұнын енгізу бойынша қалыптасқан жағдай критериалды бағалау жүйесін енгізудің тиімділігін анықтауға бағытталған қосымша мониторингті талап етеді.

2.2 Критериалды бағалау жүйесін енгізу мониторингі: екінші кезең

Критериалды бағалау жүйесін енгізу мониторингінің бірінші кезеңі аясында Көкшетау, Павлодар, Ақтөбе қаласының пән мұғалімдері мен орта білім беру бойынша республикалық оқу-әдістемелік кеңес мүшелеріне сауалнама жүргізілді.

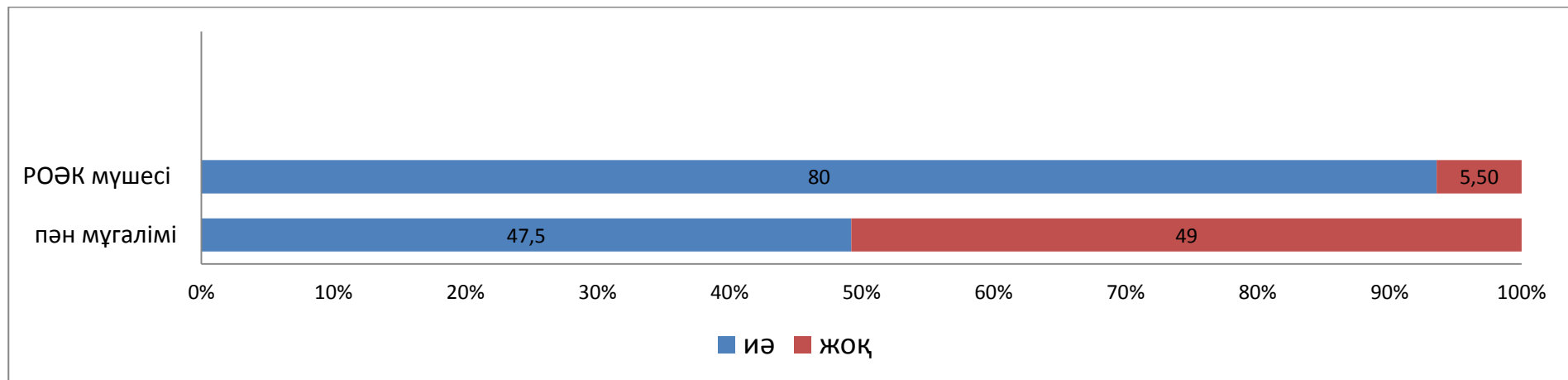
Көкшетау қаласында сауалнама 4 мектепте өткізілді, 151 адам – мұғалімдер қатысты.

Ақтөбе қаласында 4 мектеп қамтылып, 90 мұғалім, Павлодар қаласында – екі мектеп, 109 пән мұғалімдері қамтылды.

Сауалнаманың сұрақтарына республикалық оқу-әдістемелік кеңестің (РОӘК) 67 мүшесі жауап берді.

Пән мұғалімдері мен РОӘК мүшелерінің сауалнамаларын өңдеу қорытындылары келесі суретті көрсетіліп отыр.

1. Бірінші сұрақ: өткен оқу жылымен салыстырғанда сіздің пәніңіз бойынша үлгерім сапасының артуы байқала ма?

1 диаграмма– Үлгерім сапасын арттыру

Көкшетау қаласы мұғалімдерінің 47,5%-ы жалпы өткен оқу жылдарымен салыстырғанда білім беру сапасының артуы байқалады, ал 49%-ы білім беру сапасының артуы байқалмайды деп санайды.

Ақтөбе қаласының сұралған мұғалімдеріне неғұрлым объективті картинаға қол жеткізу үшін мұғалімдерге қатар сол көрсеткішті анықтауға бағытталған сұрақ қойылды, бірақ басқа тұжырымда:

«өткен оқу жылдарымен салыстырғанда пәндер бойынша үлгерім сапасының төмендеуі байқалады ма?».

Бұл сұраққа мұғалімдердің 51,5% төмендеу байқалмады деп жауап берді, ал 42% үлгерім сапасы төмендеді деп санайды.

Осылайша, көрсеткіштер орта есеппен, егер білім беру сапасының жоғарылауы байқалмаса, оның айтарлықтай төмендеуі де байқалмағанын көрсетеді.

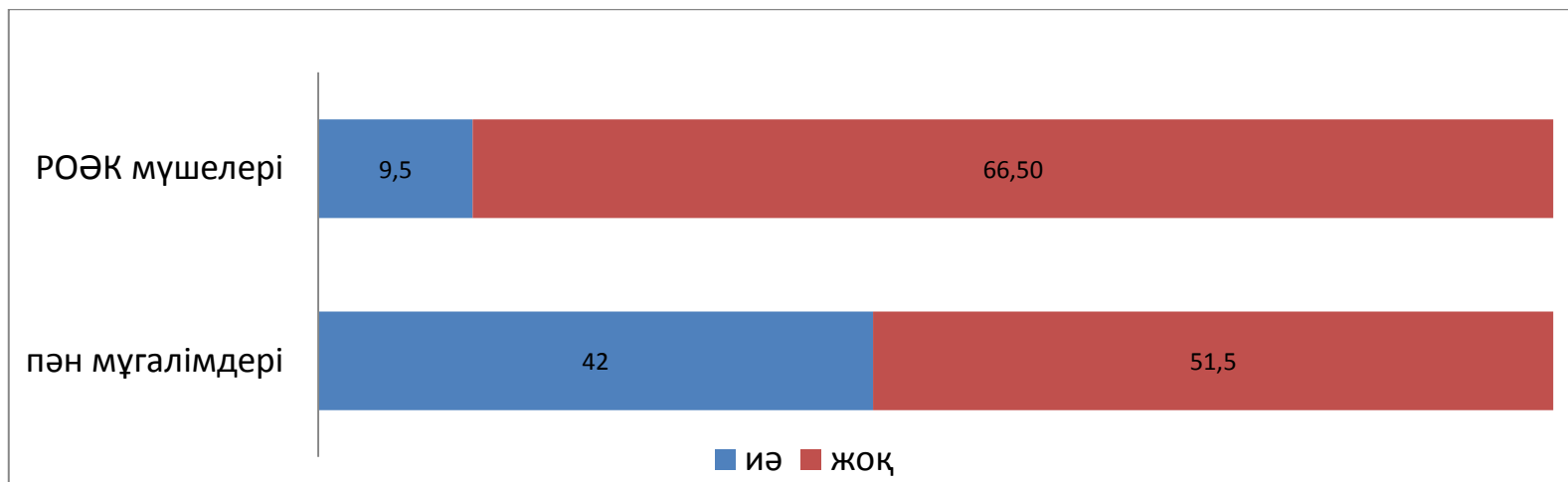
Алайда РОӘК мүшелерінің бағасы мүлдем басқа болды.

Сонымен, сұралғандардың 80%-ы өткен жылмен салыстырғанда білім беру сапасының артуы байқалады деп санайды.

Сұралғандардың 5,5%-ы білім беру сапасының артуы байқалмайды деп санайды.

2. Екінші сұраққа жауап ("өткен оқу жылдарымен салыстырғанда пәндер бойынша үлгерім сапасының жалпы төмендеуі байқалады ма?") бұл пікірді дәл сондай көрсетеді.

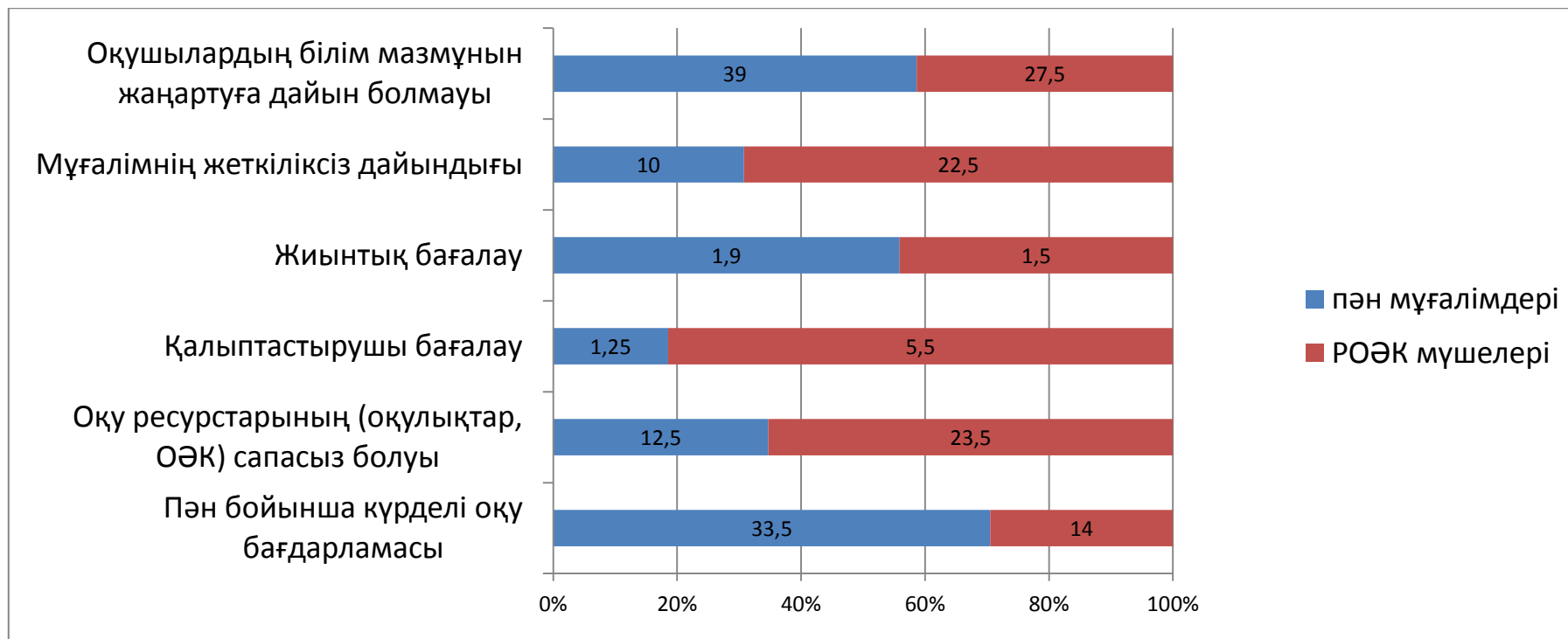
РОӘК мүшелерінің 66,5% үлгерім сапасының төмендеуі байқалмады, ал 9,5% үлгерім сапасының төмендеуі байқалды деп санайды.

2 диаграмма – Білім беру сапасының төмендеуі

3. Білім беру сапасының төмендеуіне әсер еткен факторларды анықтау мақсатында сауалнамада келесі мәселелер ұсынылды:

- пән бойынша күрделі оқу бағдарламасы;
- әлсіз оқу ресурстары: оқулықтар, ОӘК;
- формативті бағалау;
- суммативтік бағалау;
- мұғалімнің жеткіліксіз дайындығы;
- оқушылардың білім мазмұнын жаңартуға дайын болмауы.

3 диаграмма – Білім беру сапасына әсер ететін факторлар

Пән мұғалімдері оқушылардың білім мазмұнын жаңартуға дайын еместігін бірінші орынға қойды, осы факторды РОӘК мүшелері де таңдады.

Екінші және үшінші орындарда пән мұғалімдері оқу бағдарламаларының күрделілігін және әлсіз оқулықтарды көрсетті.

Төртінші орында - мұғалімнің жеткіліксіз дайындығы айтылды.

Айта кететін бір мәселе, РОӘК мүшелері білім беру сапасының төмендеуіне әсер еткен екінші фактор ретінде әлсіз оқулықтарды көрсетті, ал үшінші орында мұғалімнің дайындығы жеткіліксіз деген көрсеткіш айтылды.

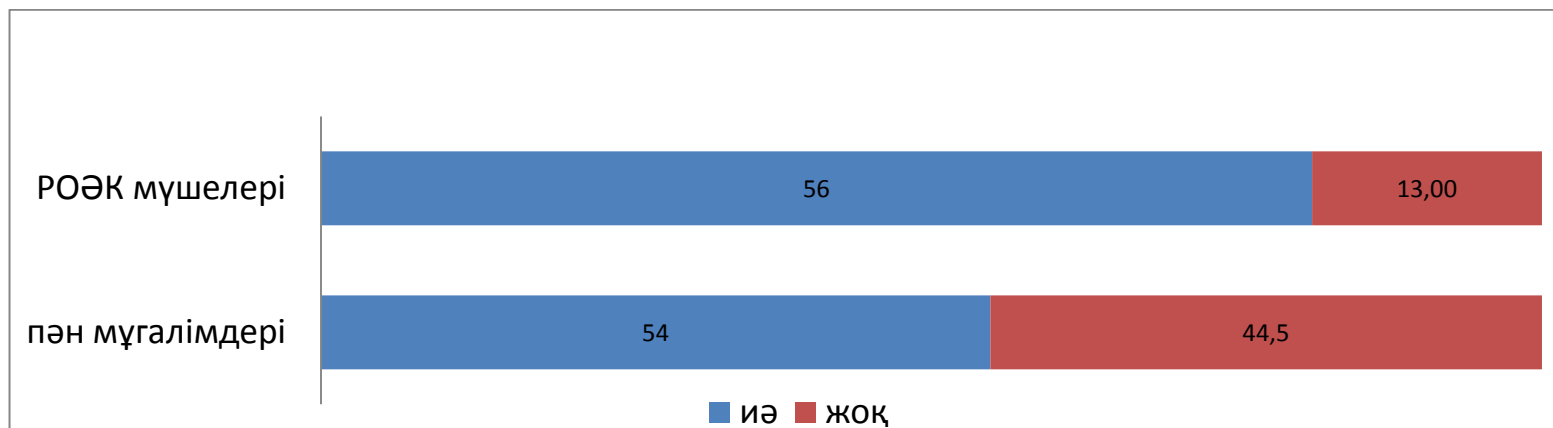
Пән мұғалімдері мен РОӘК мүшелері формативті және жиынтық бағалау білім беру сапасының төмендеуіне әсер етпеді деп санайды. Бұны тиісті көрсеткіштер анықтап отыр.

Мұғалімдер арасында формативті бағалау барлық мұғалімдер санынан тек 1,25%–ды, суммативтік-1,9% - ды құрады.

РОӘК мүшелерінің арасында бұл сандар тиісінше 5,5% және 1,5% құрады.

4. "Критериалды бағалау жүйесі үлгерімнің нақты бейнесін көрсетеді ме?" деген сұраққа пән мұғалімдерінің 54%-ы мен әдіскерлердің 56% - ы оң жауап берді.

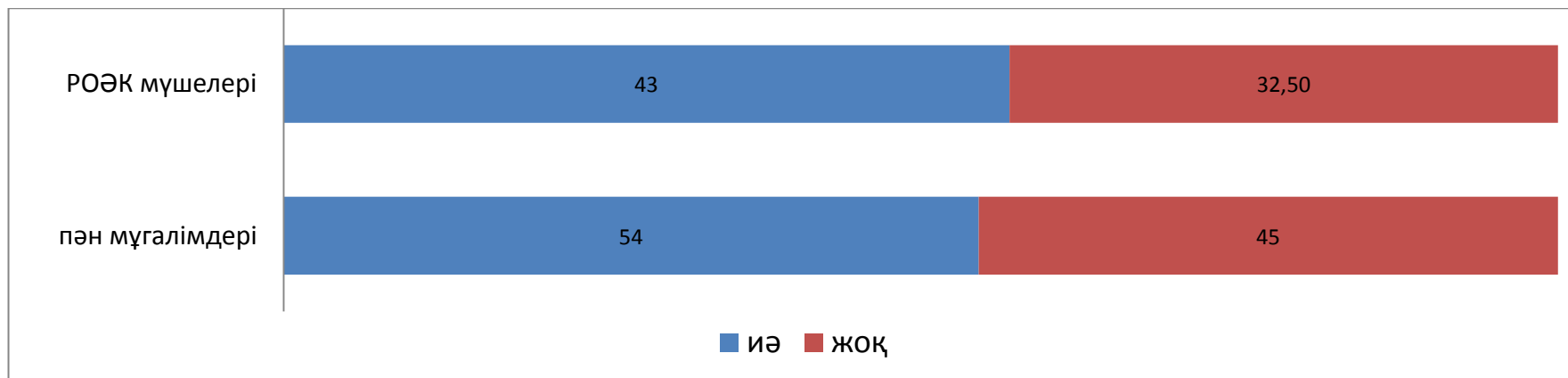
Тиісінше, мұғалімдердің 44,5% және әдіскерлердің 13% теріс жауап берді.

4 диаграмма – Үлгерімнің нақты бейнесін көрсету дәрежесі

5. Мұғалімнің критериалды бағалауды өткізуінде туындайтын қиындықтарды анықтау оларды мұғалімдердің 45% бастан кешетінін көрсетті, 54% бұндай қиындықтар туындамайды деп есептейді.

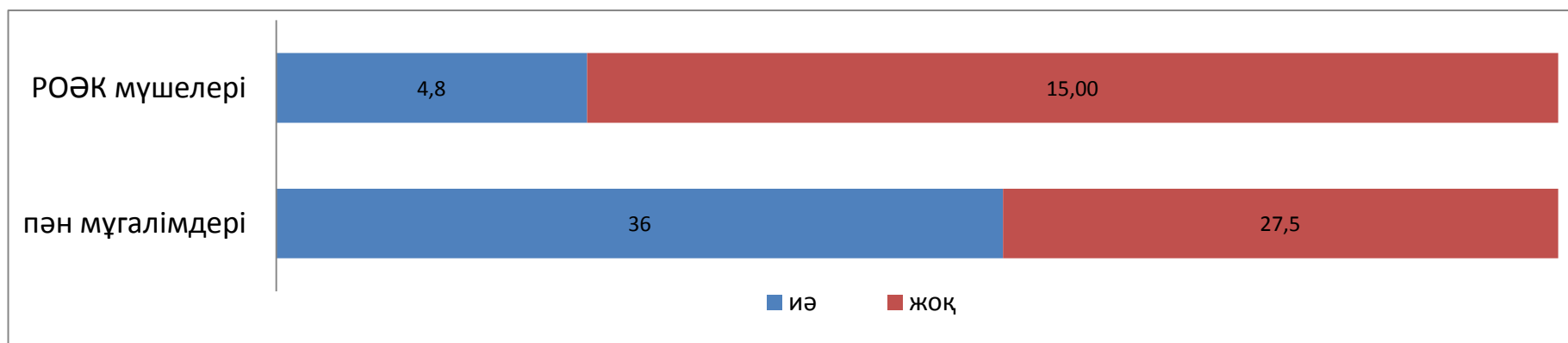
Әдіскерлердің 43%-ы критериалды бағалау кезінде мұғалімдерде қиындықтар болуы мүмкін деп санайды, 32,5%- ы теріс жауап берді.

5 диаграмма – Критериалды бағалауды өткізу кезінде қиындықтардың болуы

6. Бағалаудың қай түрі үлкен қиындықтарды тудыратынын таңдай отырып, мұғалімдер суммативтік бағалауға тудырады деп есептейді (27,5% қарсы 36 %).

Әдіскерлер формативті бағалау қиындық тудырады деп есептеді (тиісінше 15% және 4,8%).

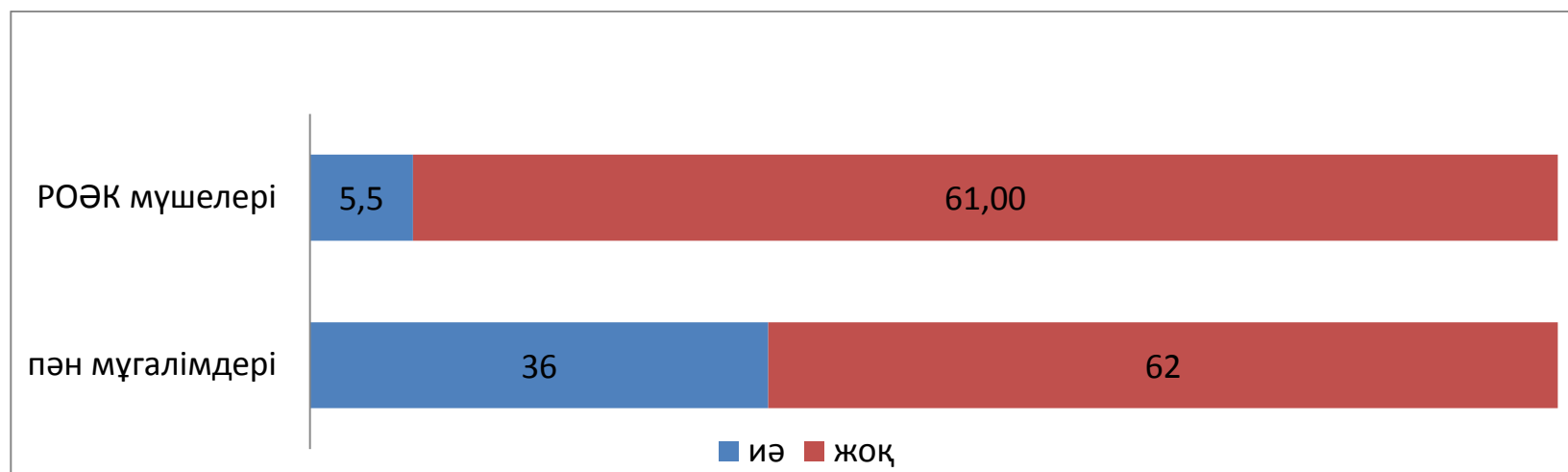
6 диаграмма – Бағалау түрі бойынша қиындықтар

7. Критериалды бағалау жүйесін параллель енгізусіз білім беру мазмұнын жаңарту мүмкіндігіне қатысты мұғалімдер мен әдіскерлердің пікірін анықтау өте маңызды болды.

Сұралғандардың жауаптары бойынша тәжірибелі мұғалімдердің білім берудің жаңартылған мазмұнын енгізу үдерісіне деген көзқарасын анықтауға болады.

Мұғалімдердің 62%-ы (36%- ы қарсы) бұл мүмкін емес деп санайды.

Әдіскерлер одан да үзілді-кесілді: 61% (қарсы 5,5%) бұл мүмкін емес деп санайды.

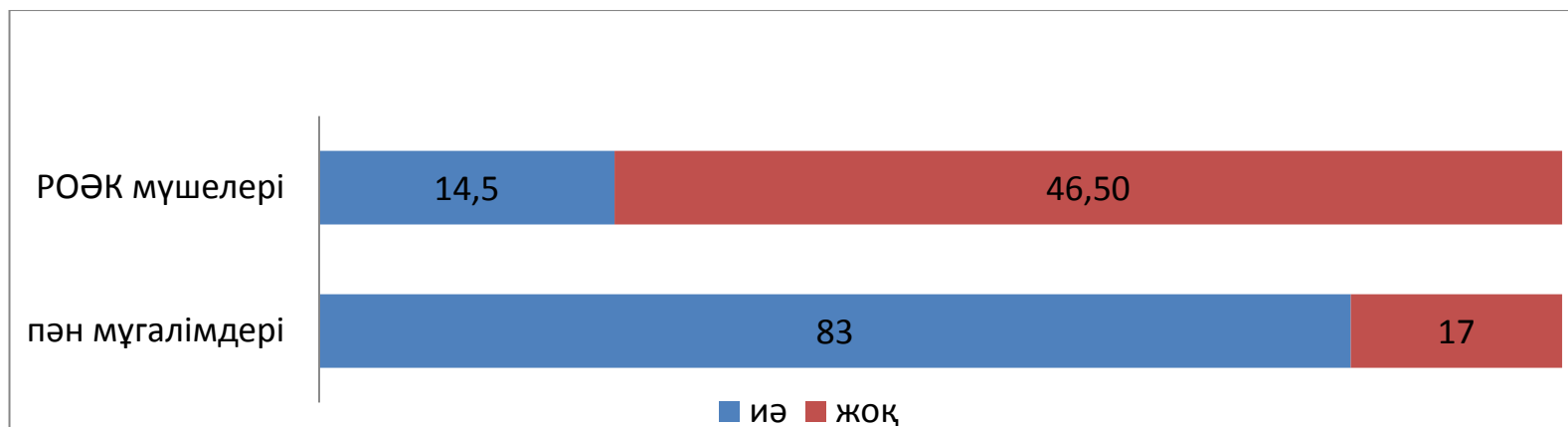
7 диаграмма – Критериалды бағалаусыз білім беру мазмұнын жаңарту

Бір қызықты жайт. Бұл ретте мұғалімдердің 83%- ы бес баллдық бағалау жүйесіне қайтарылуы мүмкін деп санайды.

Дауыс бергендердің саны 17% құрады.

Әсіресе, оң және теріс дауыс бергендердің саны әрдайым 100%- ды құрайтынын атап өткен жөн.

Күмән тудырған тармақтар бойынша жекелеген қатысушылар екі жағдайда да оң немесе теріс тұстарды қойған немесе жауаптың бірде-бірін белгілемеген. Бұл жерде сауалнамаға қатысушылардың барлығы өз позициясын айқындады.

8 диаграмма – Бес баллдық жүйеге қайтарылу мүмкіндігі

Міндетті түрде атап өту керек: мұғалімдермен әңгімелесу бағалық жүйе емес (1, 2, 3, 4, 5 деген бағалар), баллдық: бес баллдық немесе он баллдық жүйе туралы болды.

Әдіскерлер бұл тұрғыда дәйекті болып шықты.

Олардың 46,5%- ы бұрынғы бағалау жүйесіне қайтару мүмкін емес деп санайды, 14,5%- ы бұл мүмкін деп санайды.

8. Қалыптастырушы бағалауды өткізу кезіндегі қиындықтарды Мұғалімдер рет-ретімен атап өтті (бірінші болып ең үлкен қиындықтар тудырған іс-әрекет түрлері, соңғылары аз қиындықтар тудырғандар):

- бағалау критерийлеріне сәйкес тапсырмаларды құрастыру;
- ауызша жұмысты/жауапты бағалау;
- кері байланысты ұсыну;
- топта жұмысты бағалау;

- дескрипторларды құрастыру;
- оқыту мақсаты негізінде бағалау критерийлерін құру.

Әдіскерлердің тізбегі басқадай:

- оқыту мақсаты негізінде бағалау критерийлерін құру;
- бағалау критерийлеріне сәйкес тапсырмаларды құрастыру;
- топта жұмысты бағалау;
- кері байланысты ұсыну;
- ауызша жұмысты/жауапты бағалау;
- дескрипторларды құрастыру.

Деректер көрсетіп отырғандай, бір пункттен басқа принципіал айырмашылық жоқ, яғни әдіскерлер оқу мақсаты негізінде бағалау критерийлерін құрастыру ең көп қиындық тудыруы тиіс деп қате санайды, себебі мұғалімдер бұл жұмыс түрін соңғы орынға шығарды.

9. Мұғалімдердің жиынтық бағалауды өткізу кезіндегі қиындықтарды бағалау төмендегілерді көрсетті. Оларға топта оқыту мақсатына жетуді бағалау қиынға соқты.

Бұдан әрі дәйекті:

- дескрипторларды құрастыру;
- бағалау критерийлеріне сәйкес тапсырмаларды құрастыру;
- кері байланысты ұсыну;
- оқыту мақсаты негізінде бағалау критерийлерін құру.

Әдіскерлер топта оқыту мақсатына жетуді бағалау және бағалау критерийлеріне сәйкес тапсырмаларды құрастыру қиын екенін атап өтті.

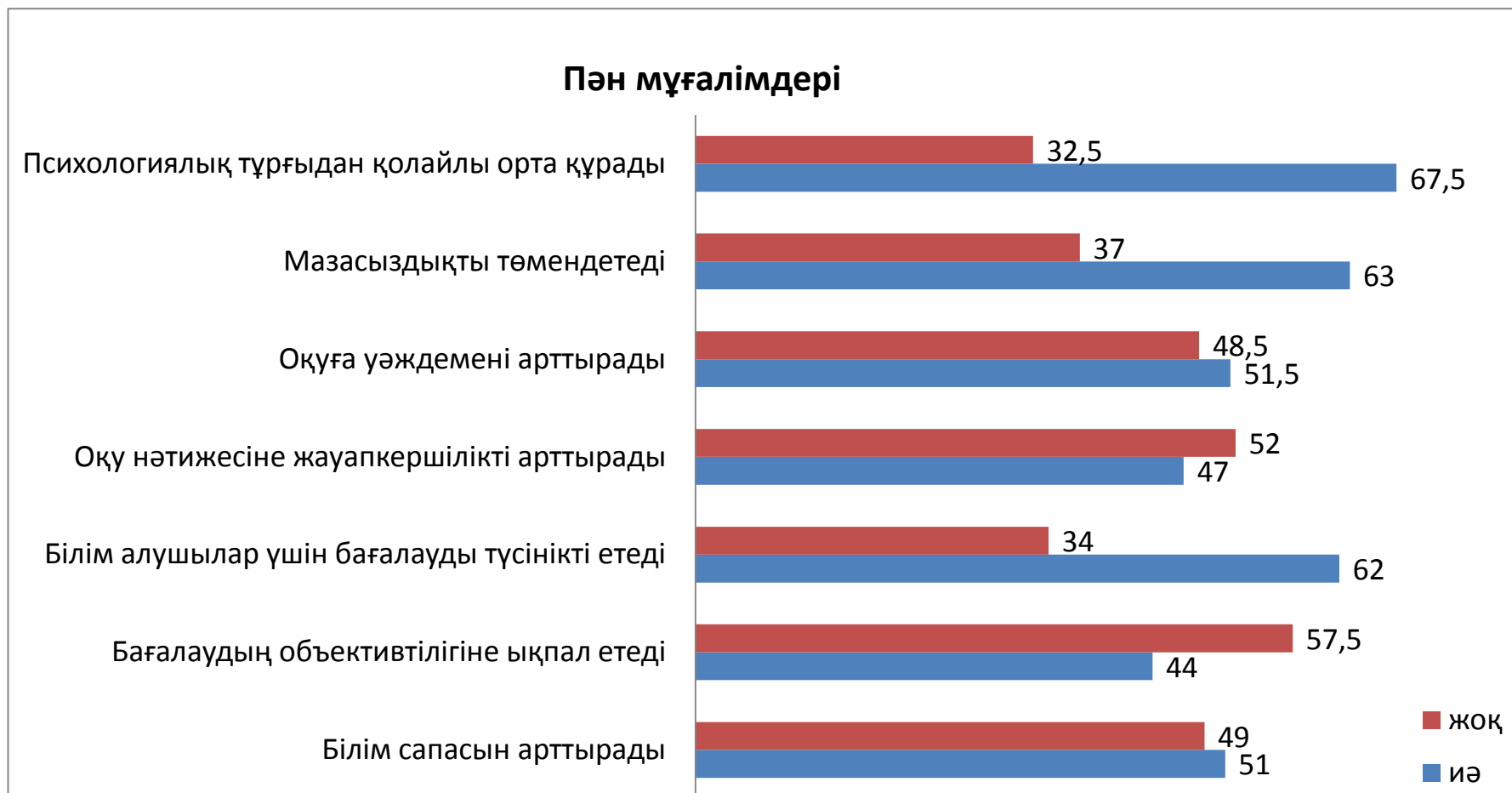
Содан кейін дескрипторларды құрастыру, оқыту мақсаты негізінде бағалау критерийлерін құрастыру жүргізіледі. Кері байланысты ұсыну кезіндегі ең аз қиындықтар.

Осылайша, осы мәселе бойынша мұғалімдер мен әдіскерлер бірауыздылық танытты.

10. Критериалды бағалау жүйесінің артықшылықтарын сипаттау кезінде сауалнамаға жауаптың 7 нұсқасы ұсынылды.

Мұғалімдердің дауыстары келесідей бөлінді:

- білім сапасын арттырады:
51% оң жауапты таңдады,
49% – теріс жауап;
– бағалаудың объективтілігіне ықпал етеді:
"иә" – 44%,
"жоқ" - 57,5%;
- білім алушылар үшін бағалауды түсінікті етеді:
"иә" – 62%,
"жоқ" - 34%;
- оқу нәтижесіне жауапкершілікті арттырады:
" иә " – 47%,
" жоқ " – 52%;
- оқуға уәждемені арттырады:
" иә " – 51,5%,
" жоқ " – 48,5%;
- мазасыздықты төмендетеді:
" иә " – 63%,
" жоқ " – 37%;
- психологиялық тұрғыдан қолайлы орта құрады:
"иә" – 67,5%,
"жоқ" - 32,5%.

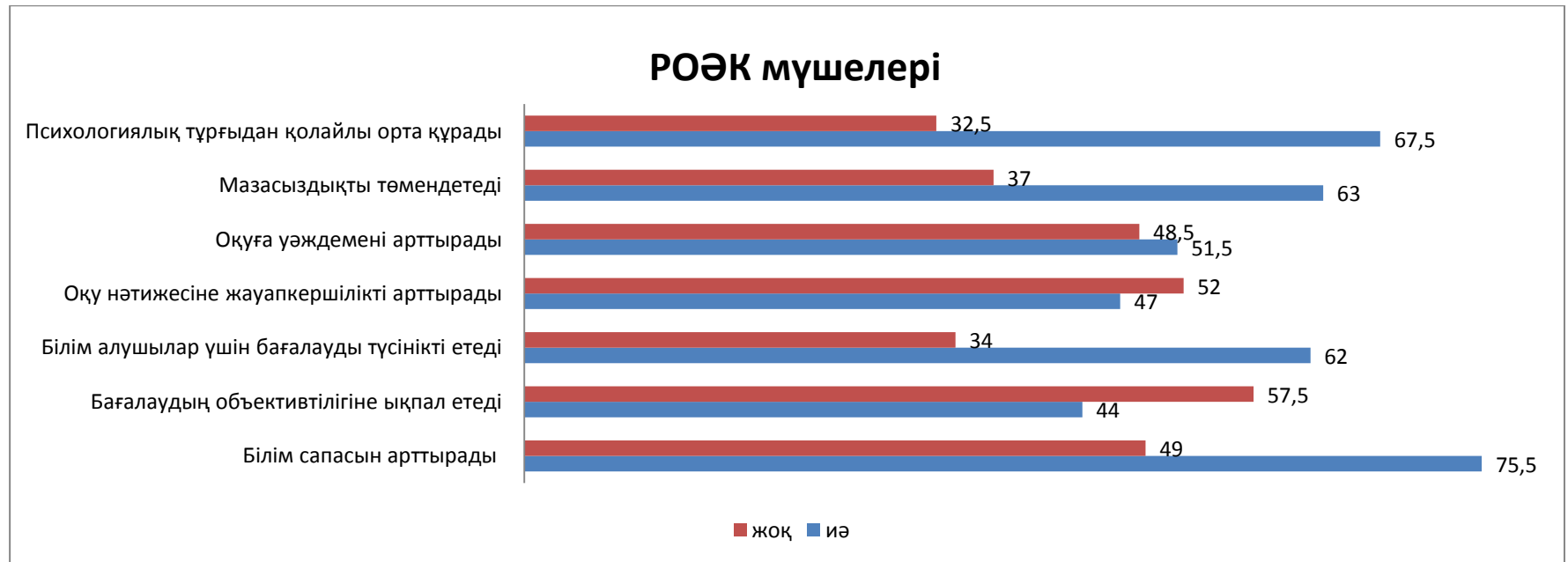

9 диаграмма – Критериалды бағалау жүйесінің артықшылықтарын пән мұғалімдерінің сипаттауы

Әдіскерлердің 75,5%-ы критериалды бағалау жүйесі білім сапасын арттырады деген пікірде, керісінше пікір 2,8% - ға ие болды.

Қалған өлшемдер бойынша дауыс келесідей бөлінді:

- бағалаудың объективтілігіне ықпал етеді:
"иә" - 43,5%,
"жоқ" - 11,5%;
- білім алушылар үшін бағалауды түсінікті етеді:
"иә" - 51%,
"жоқ" - 10,5%;
- оқу нәтижесіне жауапкершілікті арттырады:
" иә " – 53%,
" жоқ " – 10,5%;
- оқуға уәждемені арттырады:
" иә " – 55,5%,
" жоқ " – 9%;
- мазасыздықты төмендетеді:
" иә " – 54,5%,
" жоқ " – 22,5%;
- психологиялық тұрғыдан қолайлы орта құрады:
"иә" – 58,5%,
"жоқ" - 9%.

10 диаграмма – Критериалды бағалау жүйесінің артықшылықтарын РОӘК мүшелерінің сипаттауы

11. Критериалды бағалау жүйесі кемшіліктерінің ұсынылған тұжырымдары қалай бөлінді?

Мұғалімдердің 67%-ы бағалау критерийлері ата-аналарға әрдайым түсінікті емес деп санайды, ал 35%-ы кері көзқарасты ұстанады.

Мұғалімдердің 61%-ы (37,5%-ы қарсы) бағалау процедурасы еңбекті қажет етеді деп санайды.

Сұралғандардың 85%-ы қосымша шығындарды талап ететінімен келіседі. Бір қызығы, мұғалімдердің 12,5%-ы осымен келіспейді.

Критериалды бағалау жүйесі оқушылардың жауапкершілік деңгейін төмендететіні туралы пікірді мұғалімдердің 66% қолдады, мұғалімдердің 33% бұл бекітуді қабылдамады.

Мұғалімдердің 64,5% кері байланыс формалды түрде жүзеге асырылады деп санайды, сұралғандардың 34% -ы бұл пікірмен келіспейді.

Соңында, мұғалімдердің 68,5% критериалды бағалау жүйесі оқуға деген уәждемені төмендететінімен келіседі. Олардың қарсыластарының саны 31,5% құрайды.

11 диаграмма – Критериалды бағалау жүйесі кемшіліктерінің ұсынылған тұжырымдары

Осы аспект бойынша әдіскерлердің сауалнамасының нәтижелерін талдау не көрсетті?

Бағалау критерийлері ата-аналарға әрдайым түсінікті емес деген көзқарасты әдіскерлердің 31%- ы қолдайды; 13,5%- ы мұнымен келіспейді.

Еңбек сыйымдылығын бағалау туралы:

"иә" жауаптарының саны 20,5%,

"жоқ" – 21,5% құрады.

Критериалды бағалау қосымша шығындарды талап ететіндіктен, әдіскерлердің 24,5%-ы келіседі, келіспейтіндер-16%-ды құрайды.

"Критериалды бағалау жүйесі оқушылардың жауапкершілік деңгейін төмендетеді:

"иә" – 22%,

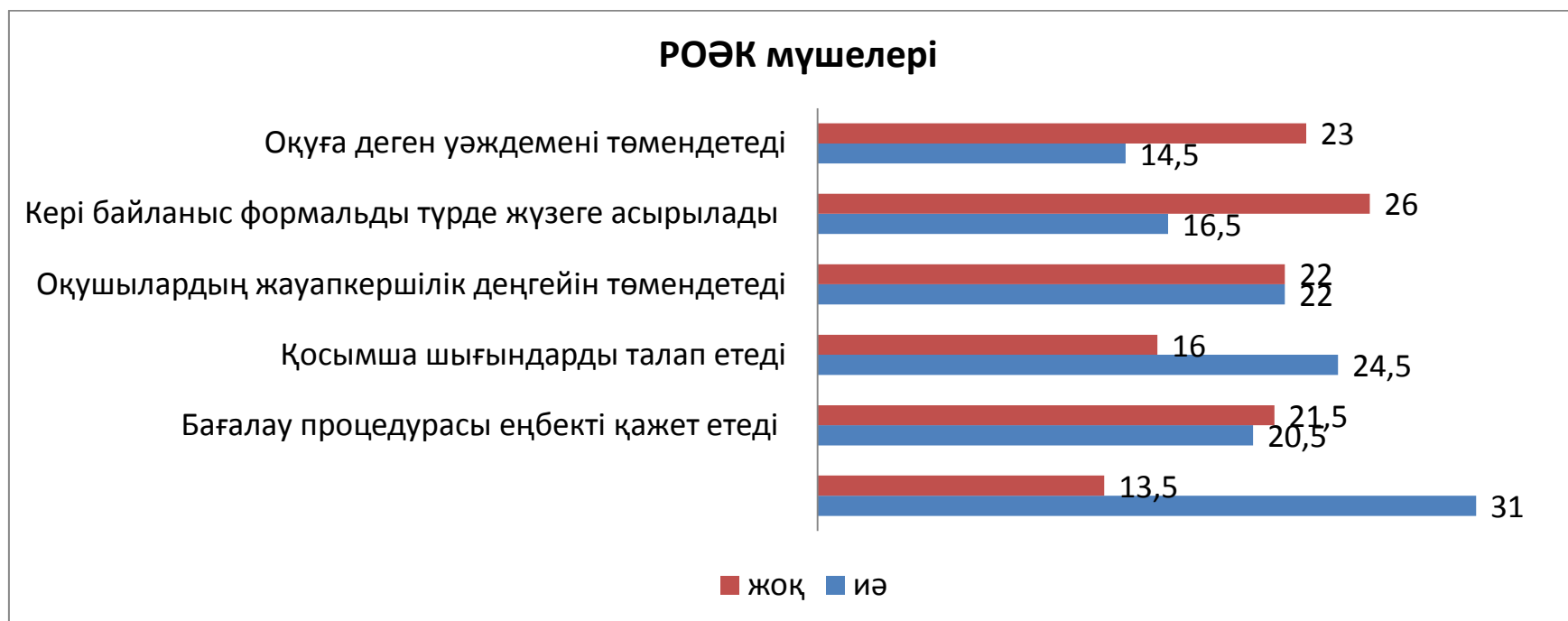
"жоқ" – 22%.

Әдіскерлердің 16,5%- ы кері байланыс формальды түрде жүзеге асырылады деп санайды, сұралғандардың 26%- ы бұл пікірмен келіспейді.

Критериалды бағалау жүйесі оқуға деген уәждемені төмендеті ме, пікір келесідей бөлінді:

"иә" – 14,5%,

"жоқ" – 23%.

12 диаграмма - Критериалды бағалау жүйесінің оқуға деген уәждемесі

Осылайша, мұғалімдер мен әдіскерлердің пікірлеріндегі айырмашылықтар критериалды бағалау жүйесінің артықшылықтарын бағалауда байқалады.

"Критериалды бағалау жүйесі білім беру сапасын арттырады" деген бір параметрді салыстыру жеткілікті.

"Иә" позициясын 51% мұғалім, 75,5% әдіскерлер қолдады.

"Қарсы" позициясын мұғалімдердің 49% және әдіскерлердің 2,8% ұстанды.

Бұл сандық деректер. Сондай-ақ мұғалімдер мен әдіскерлер барлық сұрақтар бойынша өз пікірлерін қосымша берді.

Қандай қорытынды жасауға болады?

1. Мұғалімдер мен әдіскерлер критериалды бағалау жүйесін енгізудің барлық аспектілерін бағалауға өте салмақты және объективті түрде жақындады. Осыған сәйкес осы үдерістің оң және теріс аспектілері белгіленген.

Әрине, олар критериалды бағалауды енгізу қажеттілігін және оның қайтымсыз екенін түсінеді.

2. Баламалы нұсқа ретінде балдық бағалау жүйесіне біртіндеп: 1-ден 5 баллға дейін немесе 1-ден 10 баллға дейін көшу ұсынылады.

3. Критериалды бағалауды енгізу процесінің негізгі қиындықтары жүйенің өзімен емес, білім беру ресурстарымен, педагогикалық кадрларды білім беру мазмұнын жаңарту курстарымен жеткіліксіз қамтумен байланысты.

Үлгерім сапасының төмендеуіне әсер еткен факторлар ретінде мұғалімдер өз ұстанымдарын негіздеуде қосымша мектептердің материалдық-техникалық базасын көрсетті.

2.3 Критериалды бағалау жүйесін енгізу мониторингі: екінші кезең

Критериалды бағалау жүйесін енгізу мониторингінің екінші кезеңінде Республиканың барлық өңірлеріне шығу жүзеге асырылды.

Әр өңірде сауалнамамен 5-8 сыныптарда жұмыс істейтін пән мұғалімдері, оқу ісі жөніндегі орынбасарлар және екі мектептің 3, 5-8 сыныптарының білім алушылары қамтылды.

Мектептердің тізімі облыстық, Нұр-Сұлтан, Алматы, Шымкент қалаларының білім басқармаларымен келісе отырып қалыптастырылды және міндетті түрде қалалық және ауылдық мектептерді, қазақ және орыс тілдерінде оқытылатын мектептерді қамтыды.

10 кесте – өңірлер бойынша сауалнамамен қамтылған мектептер тізімі

Өңір	Мектептер	
Ақмола облысы	Көпбейінді мектеп - лицей №5	«Никольская орта мектебі» Бұланды ауданы
Ақтөбе облысы	№ 8 жалпы білім беру мектебі , Мектеп-гимназия №21, Жаңа орта мектеп, Мектеп-гимназия № 51,	Мектеп-гимназия №17, № 25 жалпы орта мектеп Мектеп-гимназия №9, Мектеп-лицей №20
Алматы облысы.	Ш.Уалиханов атындағы №10 мектеп-гимназисы,	М.Маметова атындағы мектеп-гимназия, Көксу ауданы
Атырау облн.	Жалпы орта мектеп № 33	№ 30 жалпы орта мектеп
Батыс Қазақстан облысы	Мектеп -гимназия № 34	М.Ықсанов атындағы №36 жалпы орта мектеп
Жамбыл облысы	№1 мектеп-лицей, Т.Рысқұлов ауданы Көппрофилді гимназия №41	№9 мектеп-гимназия
Қарағанды облысы	Мектеп-гимназия №3	№93 гимназия
Қостанай облысы	Жалпы орта мектеп №3, Рудный қ..	№5 жалпы орта мектеп
Қызылорда облысы	К.Кизатов атындағы жлпы орта мектеп № 23	№ 9 мектеп-гимназия
Маңғыстау облысы	IT-лицей	
Түркістан облысы	Ататюрк атындағы №17 мектеп-гимназия	Н.Некрасов атындағы «№9 мектеп-гимназия
Павлодар облысы	№ 35 жалпы орта мектеп, № 16 жалпы орта мектеп	М.Жумабаев атындағы №39 гимназия №1 Майқайын жалпы орта мектебі
Солтүстік Қазақстан облысы	№40 жалпы орта мектеп	Бескөл орта мектебі
Шығыс Қазақстан облысы	Экономикалық лицей	Мектеп-гимназия №11
Нұр-Сұлтан қ.	№1 жалпы орта мектеп	Мектеп-гимназия №13
Алматы қ.	№159, Ы.Алтынсарин атындағы гимназия,	М.Маметова атындағы №28 жалпы орта мектеп
Шымкент қ.	Сыпатаев атындағы №7 мектеп-гимназия	Т.Рысқұлов атындағы №25 жалпы орта мектеп

11 кесте – Сауалнамаға қатысқан мұғалімдер мен білім алушылардың саны туралы ақпарат

Өңір	Мектептер			Оқушылар саны		Мұғалімдер саны	
	қазақ	аралас	орыс	қазақ	орыс	қазақ	орыс
Ақмола облысы	2		2	30	23	20	17
Актөбе облысы	4		4	245	156	148	145
Алматы облысы	4		3	93	60	26	22
Атырау облысы		2		56	64	35	32
Батыс Қазақстан облысы	1		1	84	56	46	16
Жамбыл облысы	2	1		80	90	51	19
Қарағанды облысы		2		109	234	13	28
Қостанай облысы	1		1	309	168	16	47
Қызылорда обл	1		1	91	94	34	22
Маңғыстау обл	1			51		13	
Түркістан облысы	1		1	87	100	49	42
Павлодар облысы	1		3	96	149	46	163
Солтүстік Қазақстан облысы			2		74		39
Шығыс Қазақстан облысы		1	1		93	15	20
Нұр-Сұлтан қ.	1		1	165	99	26	13
Алматы қ.	1		1	56	44	22	17
Шымкент қ.	1		1	80	80	50	50
Барлығы	21	6	22	1632	1584	610	692

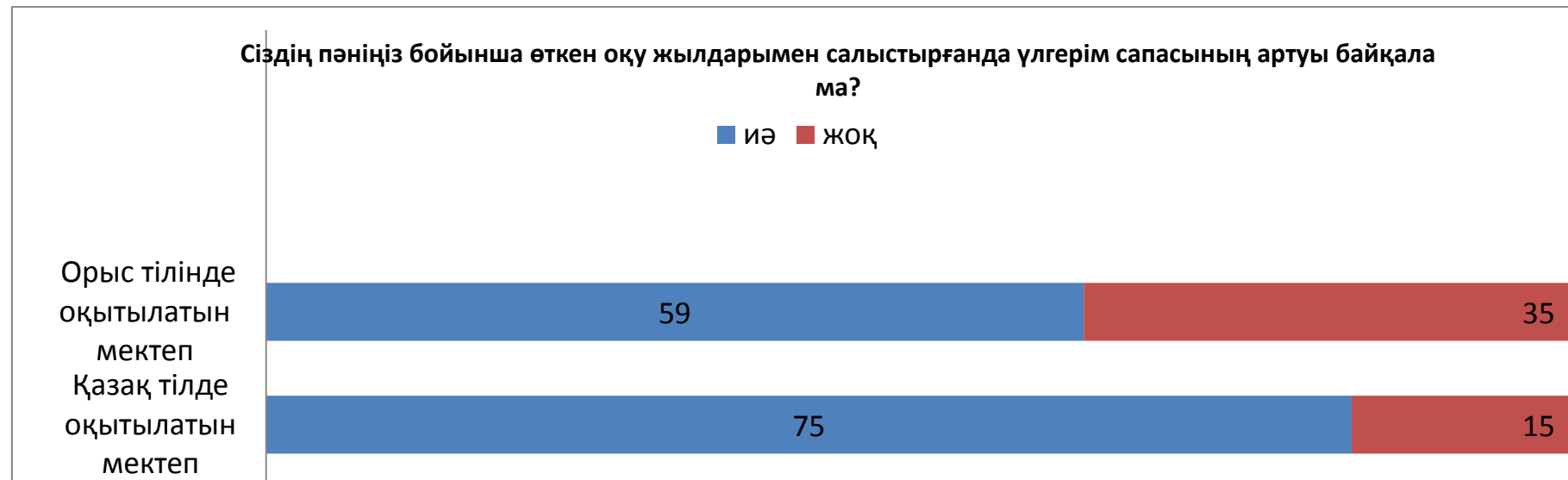
Ақмола облысы

Ақмола облысында сауалнамамен 37 мұғалім және 7 мен 8- сынып оқушыларынан 58 оқушы қамтылды.

Шартты түрде орыс тіліндегі оқытылатын мектептердің мұғалімдері мен оқушылары бірінші топқа, екінші топқа қазақ тілінде оқытатын мұғалімдер мен оқушылар жатады.

Пән бойынша үлгерімнің сапасын арттыру туралы сұраққа орыс тілінде оқытатын сыныптарда жұмыс істейтін мұғалімдердің 59%-ы және қазақ тілінде оқытатын сыныптардың 75%-ы оң жауап берді.

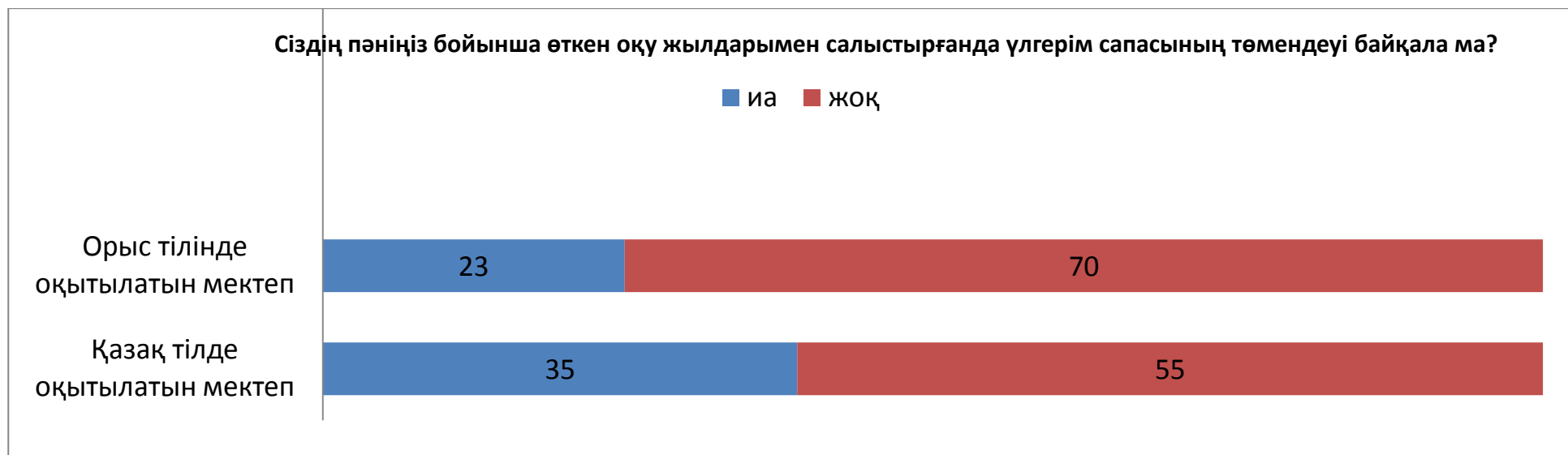
Бұл ретте бір ауыздан дерлік көрсеткіштің артуы елеусіз екендігі айтылды.

13 диаграмма- Өткен оқу жылдарымен салыстырғанда үлгерім сапасының артуы

Орыс тілінде оқытатын сынып мұғалімдерінің 23%-ы және қазақ тілінде оқытатын сынып мұғалімдерінің 35%- ы үлгерім сапасының төмендеуі байқалады деп санайды.

Тиісінше мұғалімдердің 70 -ы мен 55%- ы сапаның төмендемегенін атап өтті. Мұғалімдердің 10%- ы нақты жауап бере алмады.

14 диаграмма - Оқу жылдарымен салыстырғанда үлгерім сапасының төмендеуі

Білім беру сапасына барынша әсер еткен факторлар арасында бірінші топтағы, яғни орыс тілінде оқытатын сыныптарда жұмыс істейтін мұғалімдердің 70%-ы және яғни шартты түрде екінші топтағы қазақ тілінде оқытатын сыныптардың 50%-ы оқушылардың білім беру мазмұнын жаңартуға дайын еместігін бірінші орынға қойды.

Бірінші топ мұғалімдерінің 24%-ы екінші орынға әлсіз оқу ресурстарын: оқулықтар, ОӘК-н қойды.

Үшінші орында - пән бойынша оқу бағдарламасының күрделілігі (6% мұғалім).

Қазақ тілінде оқытатын сыныптарда жұмыс істейтін мұғалімдер екінші орында пән бойынша оқу бағдарламасының күрделілігін (25%), үшінші орынға – жиынтық бағалауды (10%) белгіледі.

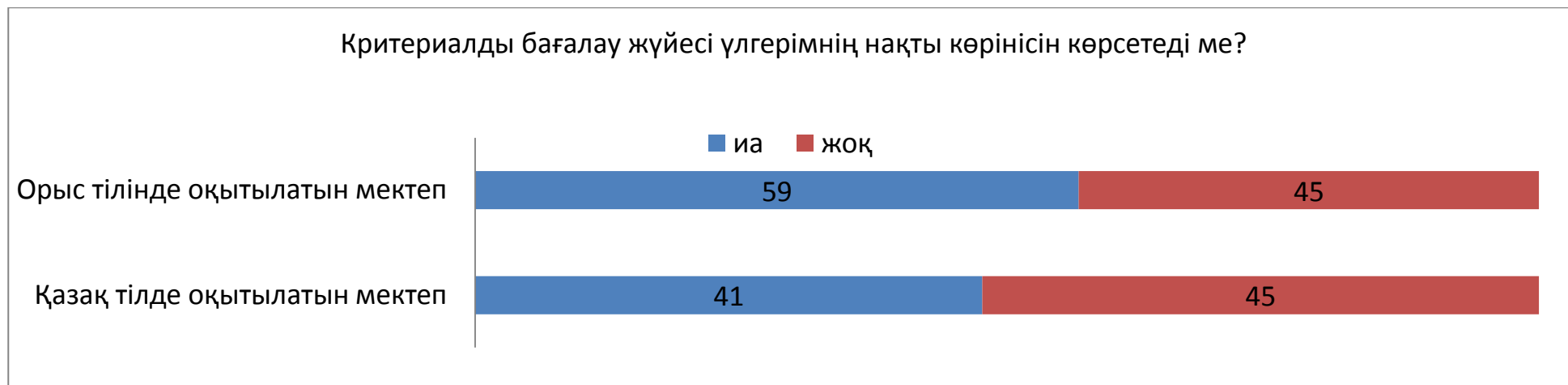
Әріптерді білім беру сапасына әсер етуі маңыздылығына қарай қойыңыз:

15 диаграмма- Білім беру сапасына әсер ететін факторлар

Мұғалімдердің критериалды бағалау жүйесі үлгерімнің нақты көрінісін бейнелейтініне қатысты пікірлері бөлінді. Бірінші топ мұғалімдерінің 41%-ы және екінші топ мұғалімдерінің 55%-ы оң жауап берді.

Тиісінше, мұғалімдердің 59%-ы және 45%-ы критериалды бағалау жүйесі білім беру сапасының нақты бейнесін көрсетпейді деп санайды.

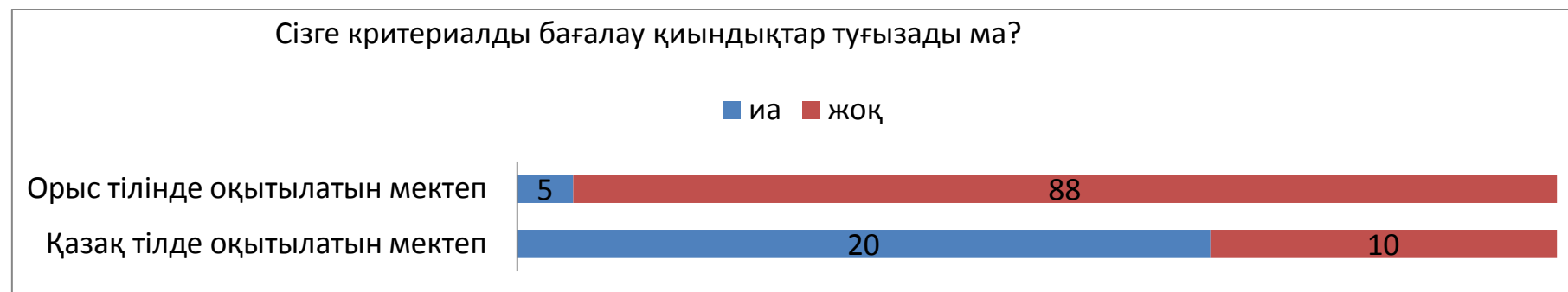

16 диаграмма - Критериалды бағалау жүйесінің үлгерімнің нақты көрінісін айқындау алуы

Бір қызығы, Ақмола облысы мұғалімдерінің критериалды бағалауды өткізуінде қиындық тұмайды. Мұны бірінші топ мұғалімдерінің 88%-ы және екінші топ мұғалімдерінің 70%-ы атап өтті.

Қиындықтың бар екенін көрсетіп, бірінші топ мұғалімдерінің 5%-ы және екінші топ мұғалімдерінің 20%-ы оң жауап берді.

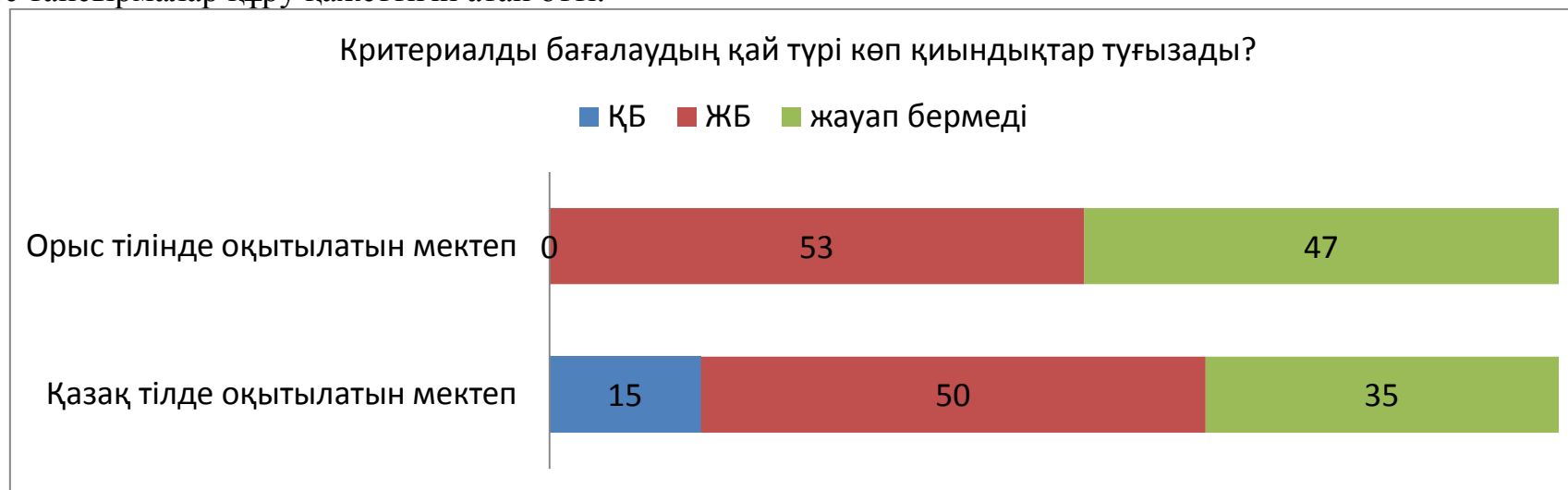
Екі топтағы мұғалімдердің 10%-ға жуығы жауап беруге қиналды.

17 диаграмма-Критериалды бағалау кезінде туындаған қиындықтардың дәрежесі

Суммативтік бағалауды ұйымдастыру және өткізу кезінде туындайтын қиындықтар арасында орыс тілінде оқытатын мектеп мұғалімдері бірінші орынға кері байланыстың бар болуын, одан кейін – оқыту мақсаты негізінде бағалау критерийлерін құру керектігін, одан әрі бағалау критерийлеріне сәйкес тапсырмалар құру қажет деп санайды.

Қазақ тілінде оқытатын мектеп мұғалімдері бірінші орынға Оқу мақсаты негізінде бағалау критерийлерін құрастыруды қойды, одан кейін топта оқыту мақсатына жетуді жүйелі түрде бағалауды және бағалау критерийлеріне сәйкес тапсырмалар құру қажеттігін атап өтті.

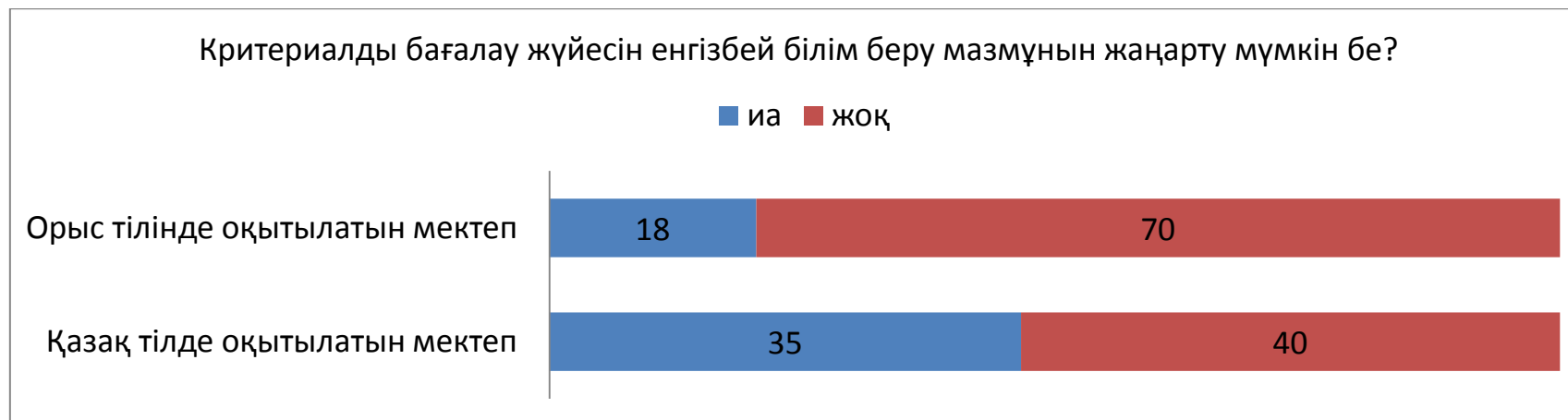

18 диаграмма- Критериалды бағалауда туған қиындықтар туралы

Критериалды бағалау жүйесінің артықшылықтарын бағалау келесі көріністі көрсетті.

Бірінші топтағы мұғалімдердің 88%-ы және екінші топтағы мұғалімдердің 80% - ы критериалды бағалау жүйесі психологиялық тұрғыдан қолайлы орта құрады деп санайды.

Бірінші топ мұғалімдерінің 82%-ы және екінші топ мұғалімдерінің 80%- ы критериалды бағалау жүйесі алаңдаушылықты төмендетеді деп санайды.

19 диаграмма- Критериалды бағалау жүйесін енгізбей білім беру мазмұнын жаңарту мүмкін бе деген сауалдың жауабы

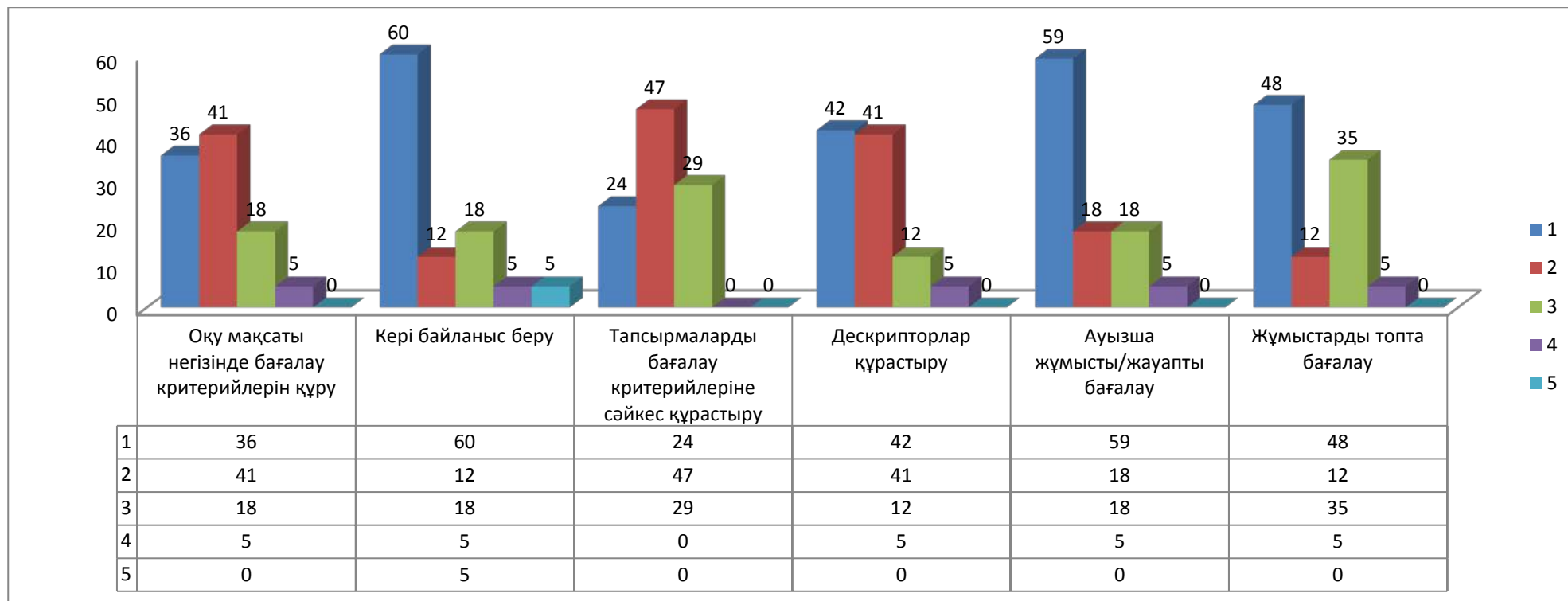
Жоғары оң көрсеткіштердің арасында-келесі тұжырымдар: білім алушылар үшін бағалауды түсінікті етеді – тиісінше 70% және 80%; бағалаудың үлкен объективтілігіне ықпал етеді – 53% және 85%.

Қалыптастырушы бағалауды ұйымдастыру және өткізу кезінде қандай қиындықтар туындайды? Берілген пікірлерді балдық жүйе бойынша бағалаңыз, ең көп қиындықтар – 5 балл, ең аз қиындықтар – 1 балмен көрсетіледі.

20 диаграмма -Қалыптастырушы бағалауды ұйымдастыру және өткізу кезінде туындайтын қиындықтар (орыс тілінде оқытылатын мектеп)

Келесі екі көрсеткіш бойынша да оң жауаптар берілді, яғни бірінші топ мұғалімдерінің 53%-ы және екінші топ мұғалімдерінің 60%-ы критериалды бағалау білім сапасын арттырады деп санайды; 65% және 50% мұғалімдердің оқу нәтижесі үшін жауапкершіліктің артатыны туралы тезисті қолдайды.

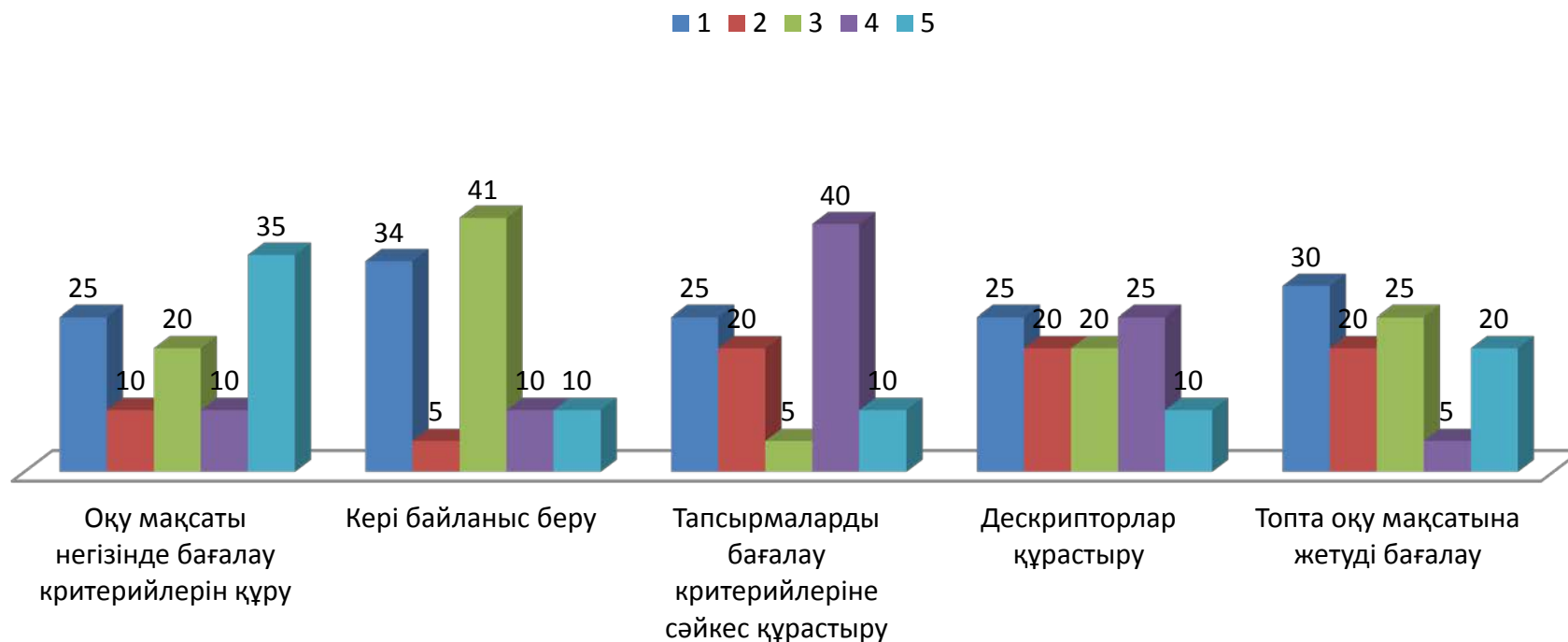

21 диаграмма -Қалыптастырушы бағалауды ұйымдастыру және өткізу кезінде туындайтын қиындықтар (қазақ тілінде оқытылатын мектеп)

Оқуға деген мотивацияның артуына қатысты пікірлер бөлінді.

Бірінші топта бұл ереже 53 % қолдайды, екінші топта бұл ережені 45% мұғалім қолдайды, ал 55% мұғалім бұны жоққа шығарады.

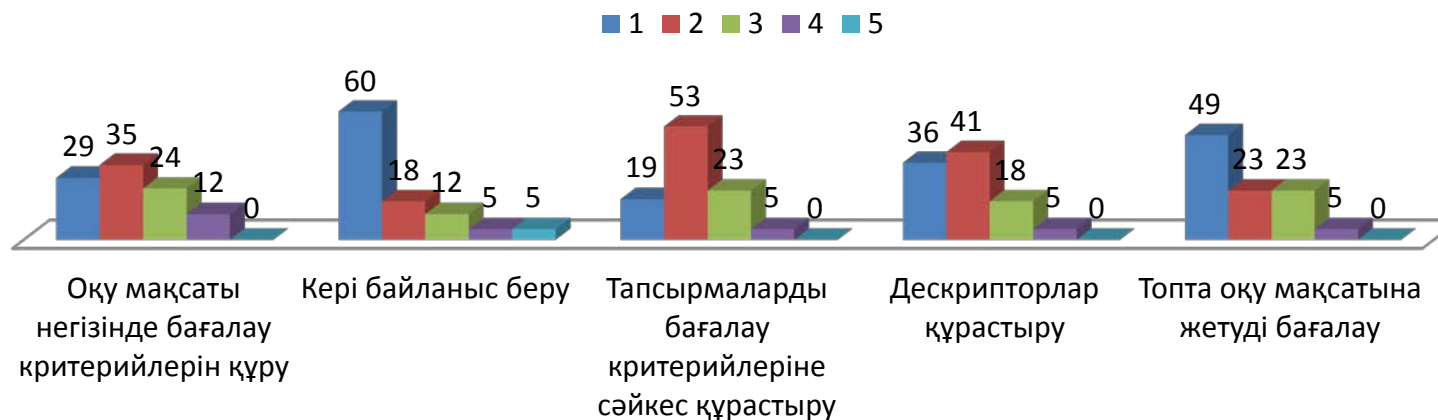
Жиынтық бағалауды ұйымдастыру және өткізу кезінде қандай қиындықтар туындайды? Берілген пікірлерді балдық жүйе бойынша бағалаңыз, ең көп қиындықтар – 5 балл, ең аз қиындықтар –1 балмен көрсетіледі.

22 диаграмма -Жиынтық бағалауды ұйымдастыру және өткізу кезінде туындайтын қиындықтар (орыс тілінде оқытылатын мектеп)

Критериалды бағалау жүйесінің кемшіліктеріне байланысты мынаны айтуға болады. Бірінші топ мұғалімдерінің 70% және екінші топтағы мұғалімдердің 55%-ы айтуы бойынша, бағалау критерийлері ата-аналарға әрдайым түсінікті емес.

Жиынтық бағалауды ұйымдастыру және өткізу кезінде қандай қиындықтар туындайды? Берілген пікірлерді балдық жүйе бойынша бағалаңыз, ең көп қиындықтар – 5 балл, ең аз қиындықтар –1 балмен көрсетіледі.

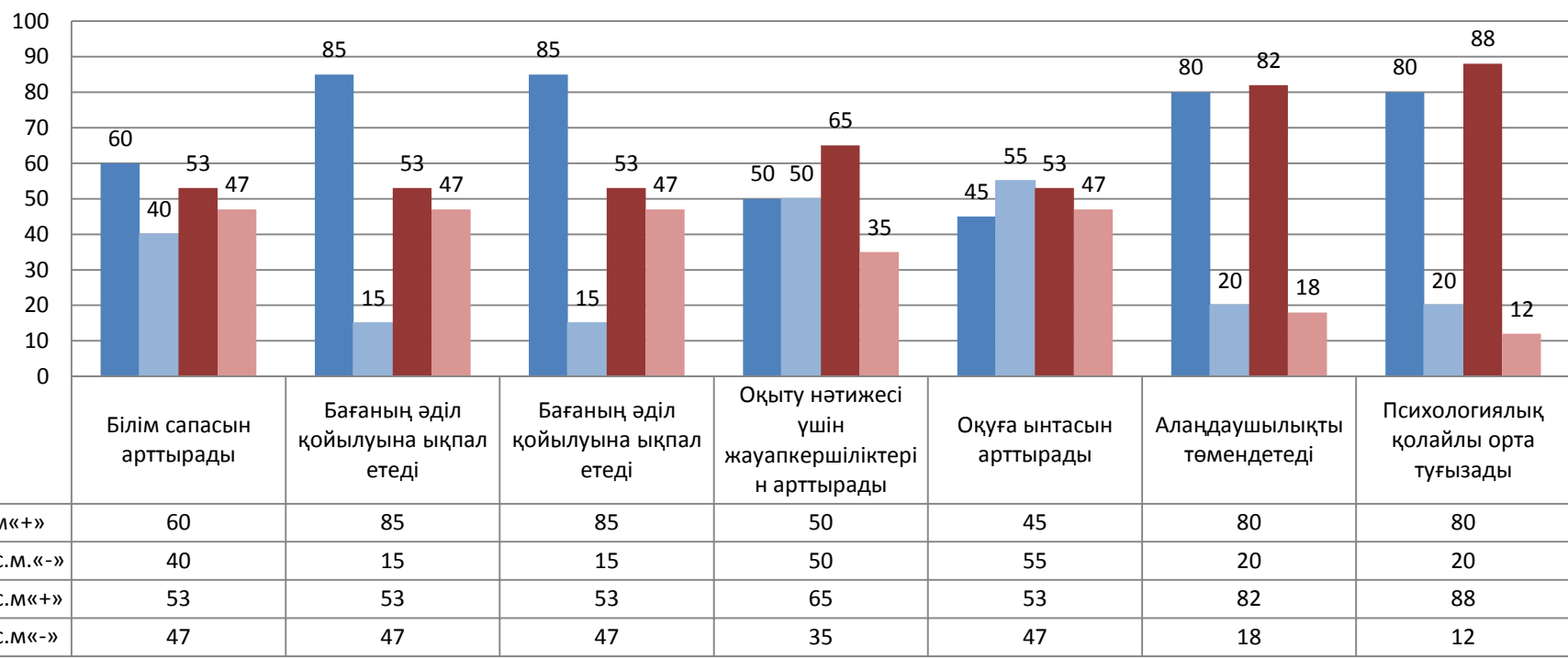
23 диаграмма -Жиынтық бағалауды ұйымдастыру және өткізу кезінде туындайтын қиындықтар (қазақ тілінде оқытылатын мектеп)

Бірінші топ мұғалімдерінің 59%– ы және екінші топ мұғалімдерінің 50% - ы бағалау процедурасы көп еңбекті қажет етеді деп санайды.

Жауапкершілік деңгейін мұғалімдердің тиісінше 76% және 45%-ы төмендетеді деп есептейді.

Қосымша шығындарды қажет етеді деген сұраққа мұғалімдер бір ауыздан: 88% және 70%-ы «иә» деп жауап берді.

Критериалды бағалау жүйесінің қандай артықшылықтары мен кемшіліктері бар? Тиісті бағанға қарама-қарсы «-» немесе «+» белгісін қойыңыз.

24 диаграмма -Критериалды бағалау жүйесінің артықшылықтары мен кемшіліктері

Қалыптастырушы бағалау нәтижелерін ескермеу – 53% және 65%.

Мұғалімдердің көпшілігі кері байланысты жүзеге асырудың формалды сипатын жоққа шығаратынына ерекше назар аудару керек: мұғалімдердің тиісінше 59% және 70%-ы мұны жоққа шығарады.

Критериалды оқыту оқуға уәждемені төмендететіні туралы ережеге қатысты мұғалімдердің пікірлері былай бөлінді. Бірінші топтағы мұғалімдердің 65%-ы оны қолдайды, мұғалімдердің 35%-ы оны жоққа шығарады.

Екінші топта керісінше: 35% және 65%.

Оқушылар үшін мұғалімдерге арналған сауалнамалардан ерекшеленетін сауалнамалар әзірленді.

Мысалы, үлгерім сапасына әсер ететін факторлар арасында мыналар көрсетілді:

А) пән бойынша күрделі оқу бағдарламасы.

Б) сапасыз оқулықтар.

В) қалыптастырушы бағалау.

Г) жиынтық бағалау.

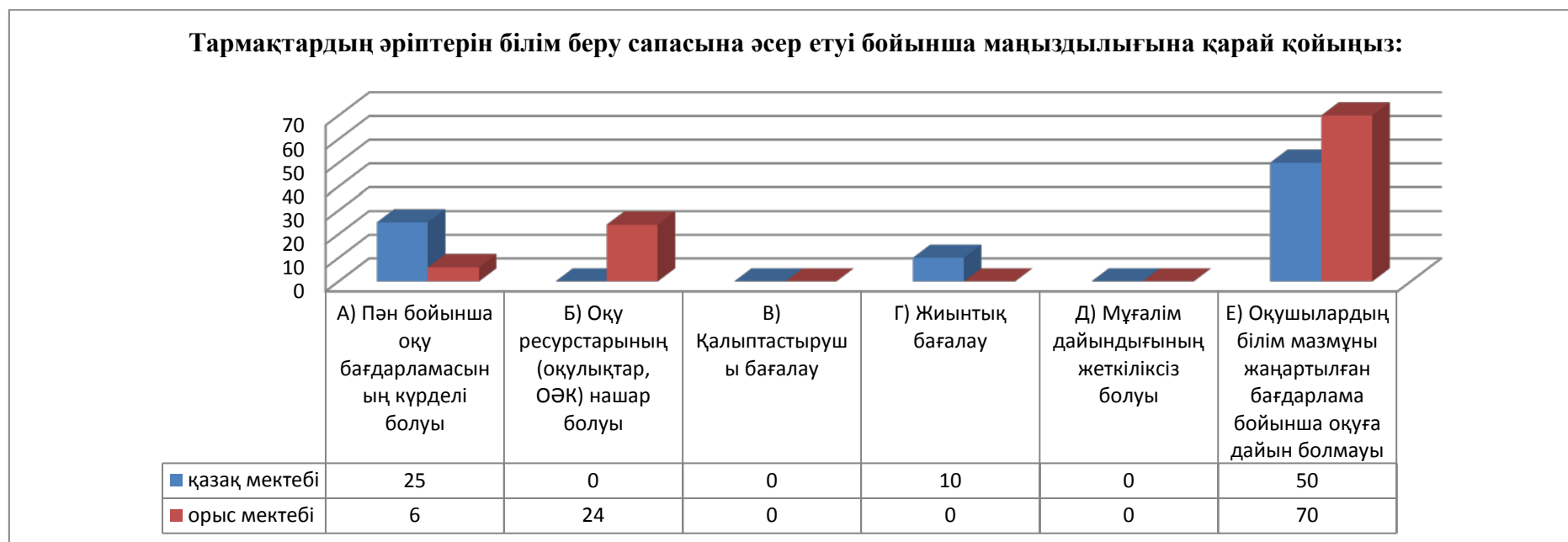
Д) басқа (көрсету).

Орыс тілінде оқытатын мектеп оқушылары екі аспектіні атап өтті:

пән бойынша оқу бағдарламасының күрделілігі – 52%,

суммативтік бағалау – 35%.

Қазақ тілінде оқытатын мектеп оқушылары үш факторды бөліп, суммативтік бағалауға, пән бойынша оқу бағдарламасының күрделілігін және сапасыз оқулықтарды 30%-дан астамы анықтап берді.

25 диаграмма -Білім беру сапасына әсер ететін факторлар

Екінші сұрақ мынадай – "критериалды бағалау жүйесінде не қиын?".

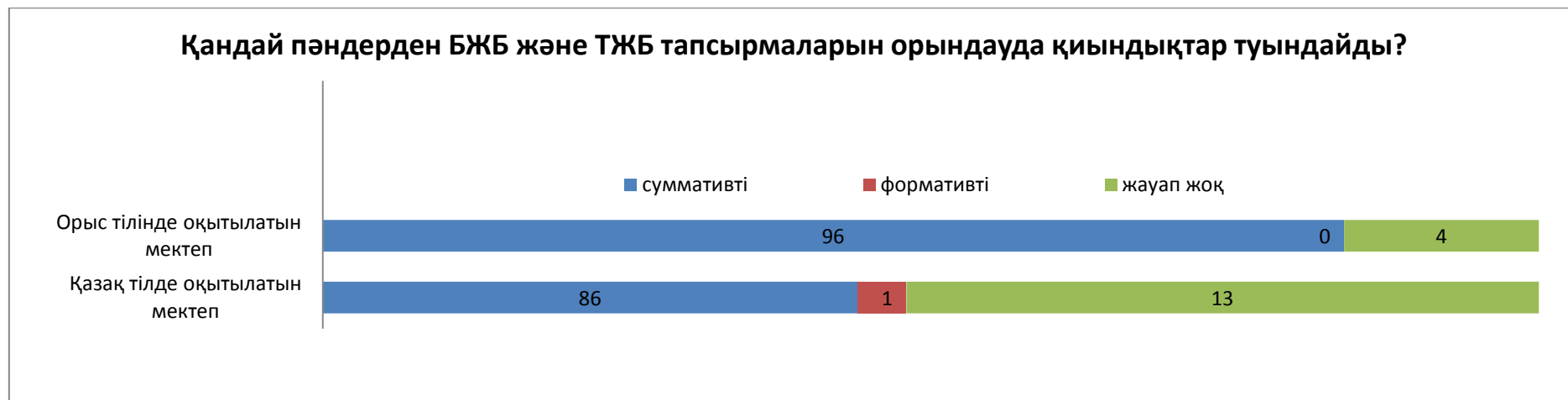
Оқушылар жиынтық бағалау кезінде тапсырмаларды орындауға уақыт жетіспейтінін және қателесуден қорқатындарын атап өтті, себебі әр балл құнды болып табылады.

26 диаграмма - Қалыптастырушы бағалау кезінде мұғаліммен кері байланыс

Мына сұраққа ерекше назар аудару керек: "қалыптастырушы бағалау барысында мұғаліммен пайдалы кері байланыс аласың ба?".

Орыс тілінде оқытатын мектептердің 87%- ы және қазақ тілінде оқытатын мектептердің 60%- ы оң жауап берді.

27 диаграмма - БЖБ және ТЖБ тапсырмаларын орындауда пәндерден туындайтын қиындықтар

Туындаған қиындықтардың көлемі бойынша бағалаудың екі түрі арасында оқушылардың негізі жиынтық бағалауды атап өтті: тиісінше 96% және 86%.

Мына сұрақ өте маңызды: "ТЖБ және БЖБ тапсырмаларын орындау кезінде қандай пәндерден қиындықтарды сезінесің?".

Орыс тілінде оқытатын мектеп оқушылары келесі пәндерді атап өтті:

- "Химия" – 52%,
- "Геометрия"-43%,
- "Алгебра" – 26%,
- "Биология" – 17%,
- "География" – 8%.

Қазақ тілінде білім беретін мектеп оқушыларында пәндер келесідей бөлінді:

- "Физика"– 60%,
- "Алгебра" – 50%,
- "Геометрия" – 33%,
- "қазақ әдебиеті" – 16%,
- "Қазақ тілі" – 10%.

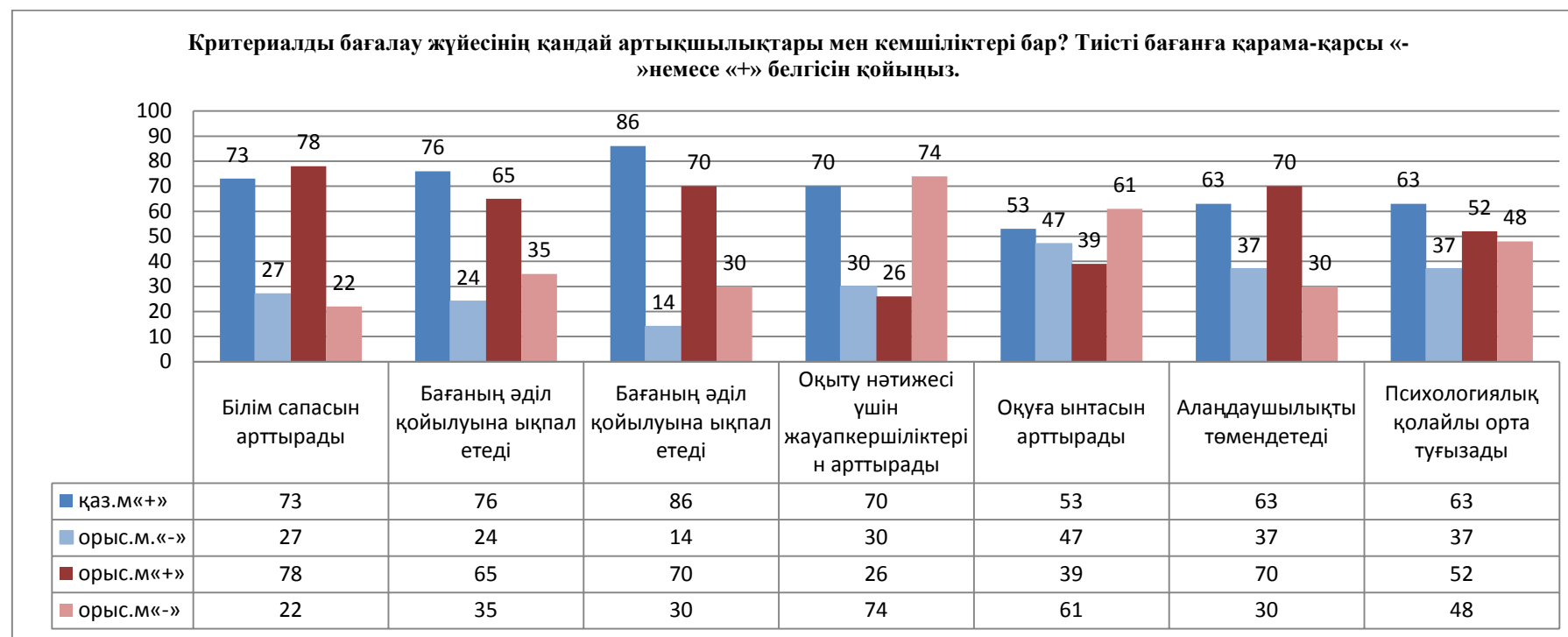
Оқушылар критериалды бағалау жүйесінің артықшылықтары мен кемшіліктерін қалай бағалады?

Бірінші топтағы оқушылардың 78%-ы және екінші топтағы оқушылардың 73%-ы критериалды бағалау объективті деп санайды. 65%-ы және тиісінше 76%-ы бағалау оқушыларға түсінікті болады деп санайды.

Орыс тілінде оқытатын мектеп оқушыларының 70% -ы және қазақ тілінде оқытатын мектеп оқушыларының 86%-ы оқу нәтижесі үшін жауапкершілік артты деп санайды.

Сонымен қатар, оқушылар "критериалды бағалау оқуға деген ынтаны арттырады" деген тезисті әр түрлі бағалады. Оны орыс тілінде оқытатын мектеп оқушыларының 26%-ы қолдайды, ал 74%-ы қарсы.

Қазақ тілінде оқытатын мектептерде басқалай көзқарас: оқушылардың 70%-ы мұнымен келіседі, 30%-ы қарсы.

28 диаграмма -Критериалды бағалау жүйесінің артықшылықтары мен кемшіліктері

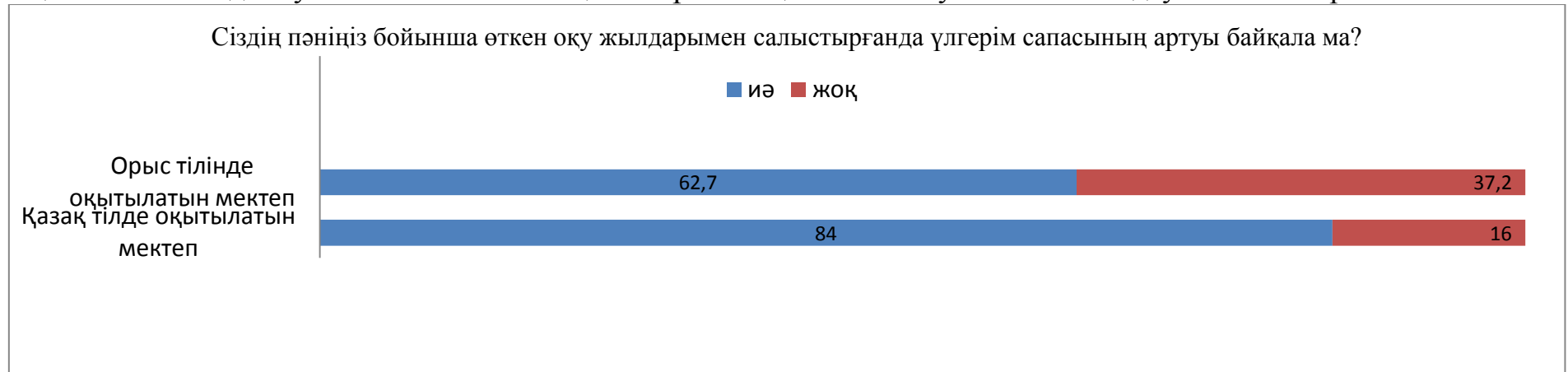
Бағалау нәтижелері "критериалды бағалау алаңдаушылықты төмендетеді, психологиялық қолайлы орта құрады" деген сұраққа: оқыту орыс тілінде жүргізілетін сыныптарда 39%-ы оң, теріс – 61%.

Оқыту қазақ тілінде жүргізілетін сыныптарда 53%-ы , 47%-ы сәйкес оң жауап берді.

Оқушылардың негізгі бөлігі ресми байланыс формалды түрде жүзеге асырылады деп санайды: 70% және 63%. Соңында, бірінші топ оқушыларының 52%-ы және екінші топ оқушыларының 63% - ы ОЖЖ мен ОЖЖ-ға енгізілген барлық мақсаттар сабақта оқылмауына байланысты жиынтық бағалауды объективті емес деп санайды.

Ақтөбе облысы

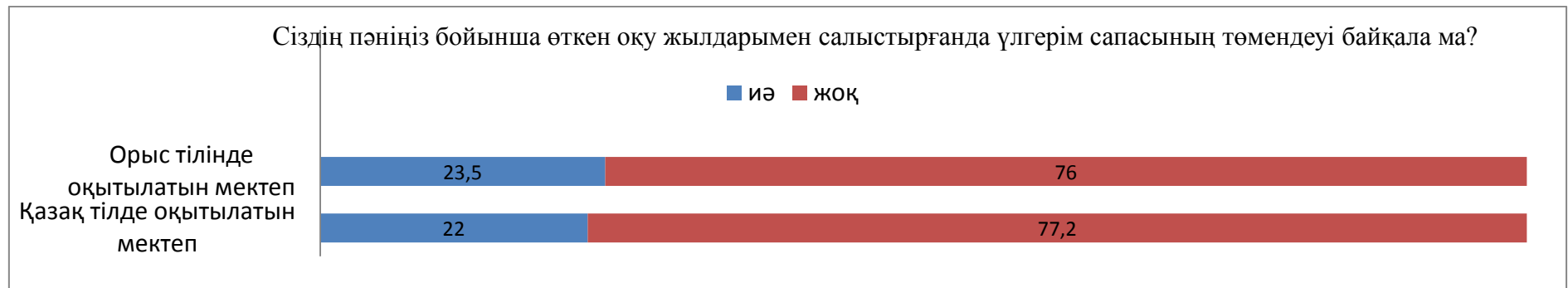
Ақтөбе облысында сауалнамаға 4 мектептің 103 мұғалімі қатысты. Сауалнаманы талдау мынаны көрсетті.

29 диаграмма - Өткен оқу жылдарымен салыстырғанда үлгерім сапасының артуы

Орыс тілінде оқытатын мектеп мұғалімдерінің 63%-ы және қазақ тілінде оқытатын мектеп мұғалімдерінің 84% -ы оқу пәндері бойынша үлгерім сапасының артқанын атап өтті.

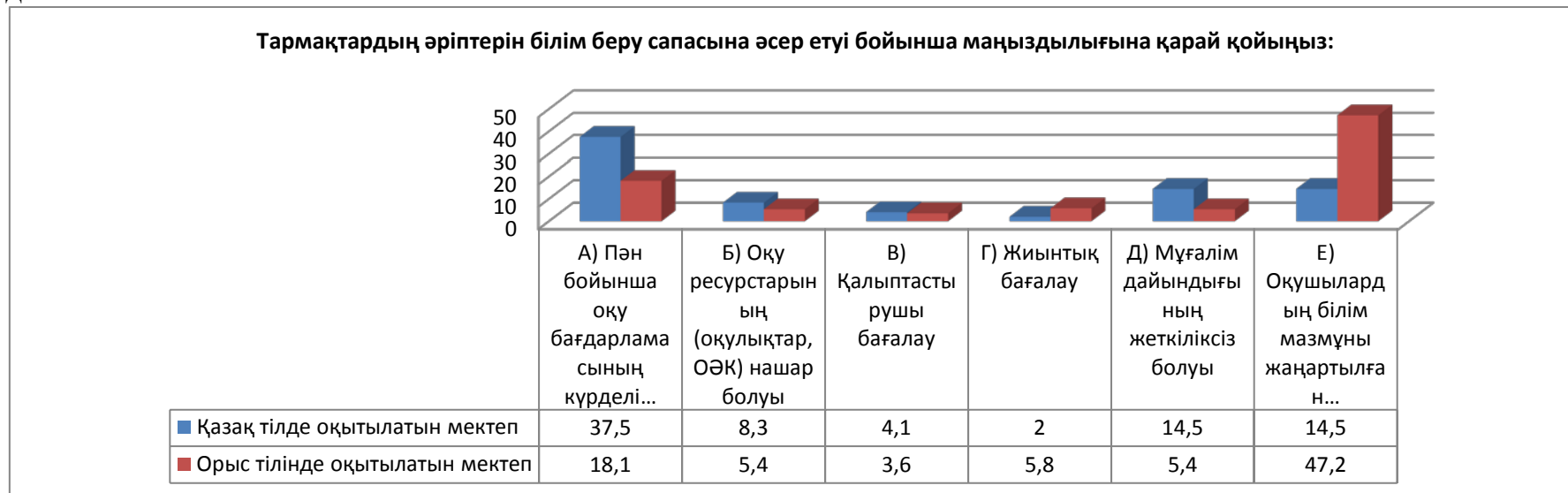
Тиісінше, мұғалімдердің 37%-ы және 16%-ы үлгерім сапасының артуы байқалмайды деп санайды.

30 диаграмма - Өткен оқу жылдарымен салыстырғанда үлгерім сапасының төмендеуі

Бұл мәліметтер "өткен оқу жылдарымен салыстырғанда сіздің пәніңіз бойынша үлгерім сапасының төмендеуі байқалады ма?" деген сұраққа жауаптар берілді.

Бірінші топ мұғалімдерінің 76%- ы және екінші топ мұғалімдерінің 77%- ы сапаның төмендеуі байқалмайды деп санайды.

31 диаграмма -Критериалды бағалау жүйесінің білім беру сапасына әсері

Білім беру сапасына әсер ететін аспектілерге қатысты орыс тілінде оқытатын мектеп мұғалімдерінің пікірі былайша бөлінді:

- оқушылардың білім мазмұнын жаңартуға дайын болмауы-47%;
- пән бойынша оқу бағдарламасының күрделі болуы-18%;
- оқу ресурстарының: оқулықтар, ОӘК-ң әлсіздіктері-6%;
- суммативтік бағалау-5%;
- мұғалімнің дайындығының жеткіліксіздігі -5%;
- қалыптастырушы бағалау-4%.

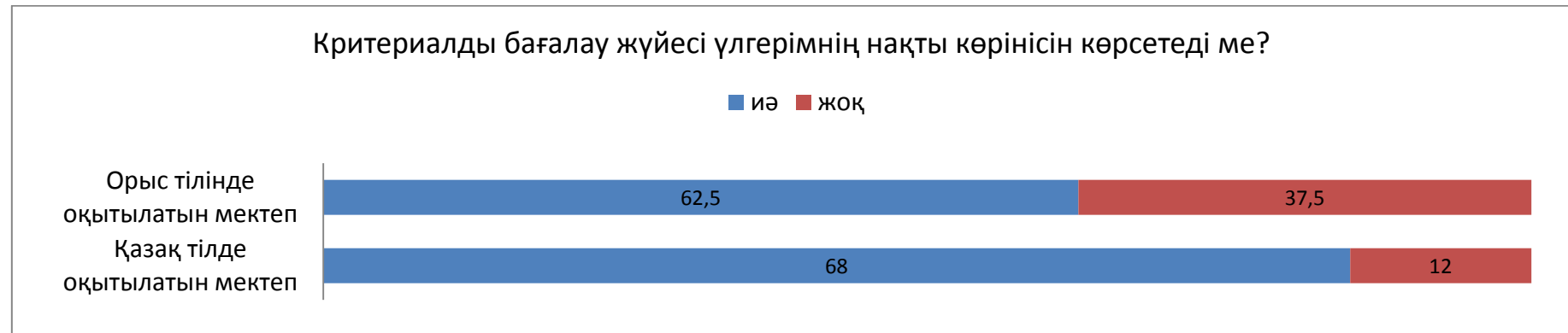
Мұғалімдердің шамамен 15%-ы жауап беруге қиналды.

Қазақ тілінде оқытатын мектеп мұғалімдері пән бойынша оқу бағдарламасының күрделілігін бірінші орынға қойды – 38%.

Одан әрі мұғалімнің жеткіліксіз дайындығы және оқушылардың білім беру мазмұнын жаңартуға дайын еместігі бірдей бағаланған – 15%.

Оқу ресурстарының әлсіздігін белгілеген мұғалімдер саны 8%-ды құрады, қалыптастырушы және жиынтық бағалау тиісінше 4%-ды және 2% -ды құрады.

Мұғалімдердің 18% таңдауын анықтай алмады.

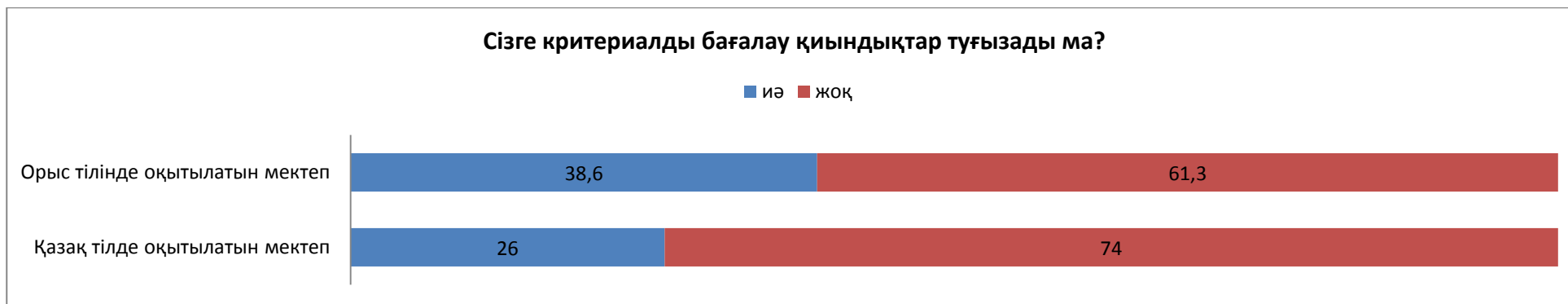
32 диаграмма -Критериалды бағалау жүйесі үлгерімнің нақты көрінісі

Төртінші сұрақ бойынша мұғалімдердің пікірі бөлінді.

Орыс тілінде оқытатын мектептердің 63%-ы критериалды бағалау жүйесі үлгерімнің нақты бейнесін көрсетпейді деп санайды, мұғалімдердің 37%-ы оң жауап берді.

Қазақ тілінде оқытатын мектеп мұғалімдері арасында критериалды бағалау жүйесі үлгерімнің нақты көрінісін көрсетеді (68%), 12%-ы қарсы.

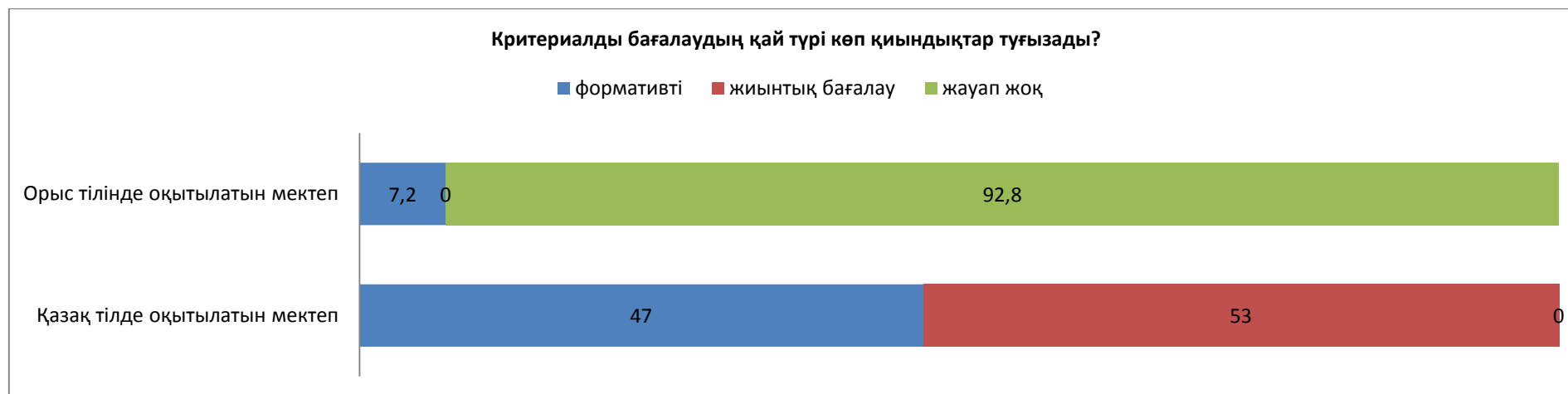
Мұғалімдердің 20%-ы жауаптан қалыс қалды.

33 диаграмма - Сізге критериалды бағалаудан туған қиындықтар дәрежесі

Қалыптастырушы бағалауды ұйымдастыру және өткізу кезінде туындайтын қиындықтар (қазақ тілінде оқытылатын мектеп).

Мұғалімдердің негізгі көпшілігінде критериалды бағалауды жүргізу қиындық тудырмайды: тиісінше 61% және 74% мұғалімдер осылай жауап берді.

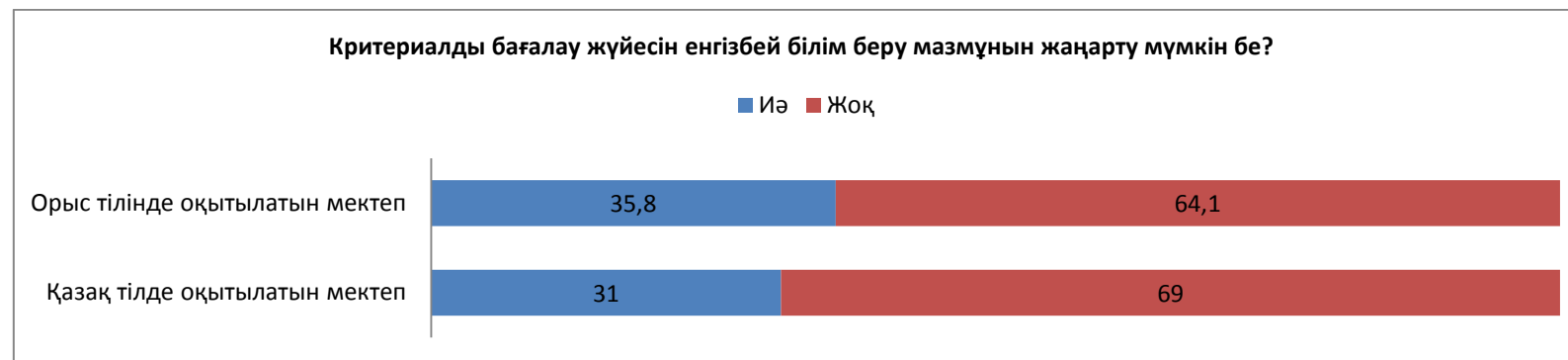

34 диаграмма -Критериалды бағалауды ұйымдастыру және өткізу кезінде туындайтын қиындықтар

Неге екені түсініксіз, бірақ орыс тілінде оқытатын сыныптарда жұмыс істейтін мұғалімдердің 93% критериалды бағалаудың қандай түрі үлкен қиындықтарды туындататынын мүлдем белгілемеген.

Мұғалімдердің 7%-ы қалыптастырушы бағалауды белгіледі.

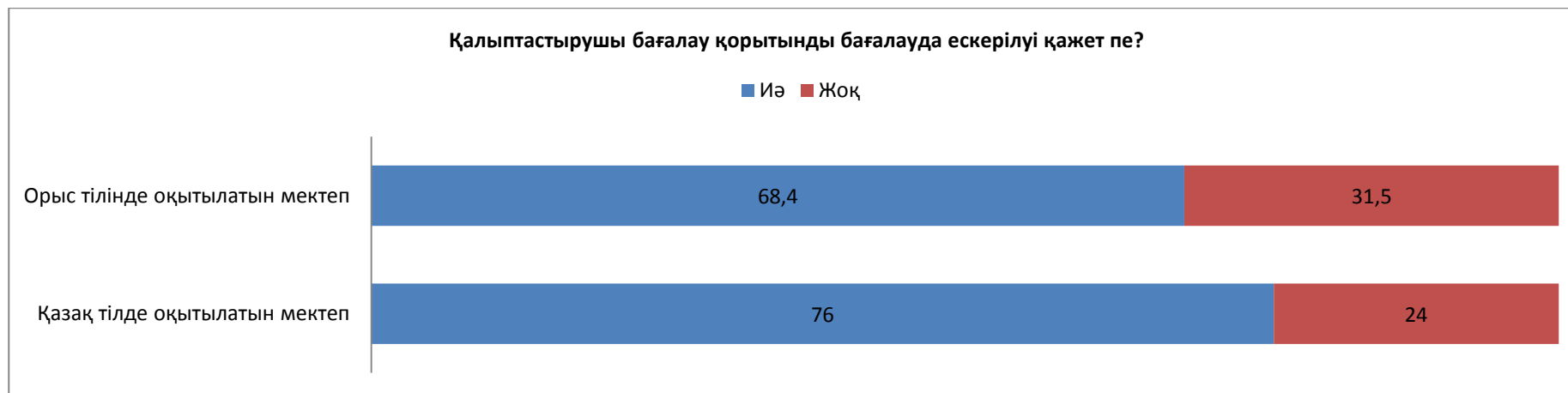
Қазақ тілінде оқытатын сыныптарда қалыптастырушы бағалау 47%, жиынтық бағалау 53% болып бөлінді.

35 диаграмма -Критериалды бағалау жүйесіне мұғалімдердің көзқарасы

Тағы да мұғалімдердің негізгі бөлігі: орыс тілінде оқытатын мектептердің 64%-ы, қазақ тілінде оқытатын мектептердің 69%-ы критериалды бағалаусыз мазмұнды жаңарту мүмкін емес деп санайды.

Тиісінше, 36% және 31% мұғалімдердің қарама-қарсы көзқарастары бар.

36 диаграмма - Қалыптастырушы бағалаудың қорытынды бағалаудағы қажеттігі

Бірінші топ мұғалімдерінің 68%-ы және екінші топ мұғалімдерінің 76%-ы қалыптастырушы бағалау қорытынды бағалауда ескерілуі тиіс деп есептейді.

37 диаграмма-Қалыптастырушы бағалауды ұйымдастыру және өткізу кезінде туындайтын қиындықтар (орыс тілінде оқытылатын мектеп)

Қалыптастырушы бағалаудағы қиындықтарға қатысты орыс тілінде оқытатын мектеп мұғалімдерінің пікірі келесі көрсеткіштерді көрсетеді:

- оқыту мақсаты негізінде бағалау критерийлерін құру: 1 – 23,6%, 2 – 23,6%, 3 – 23,6%, 4 -10,9%, 5– 1,8%, жауап жоқ-16,5%;
- кері байланысты ұсыну: 1 – 34,5%, 2 – 16,3%, 3 – 25,4%, 4 – 10,9%; 5 – 3,6%, жауап жоқ-9,3%;

- бағалау критерийлеріне сәйкес тапсырмаларды құрастыру: 1 – 27,2%, 2 – 32,7%, 3 – 12,7%, 4 – 12,7%; 5 – 3,6%, жауап жоқ-14,7%;
- дескрипторларды құру: 1 – 36,3%, 2 – 16,3%, 3 – 20%, 4 – 7,2%; 5 – 5,4%, жауап жоқ-14,8%;
- ауызша жұмысты/жауапты бағалау: 1 – 38,1%, 2 – 30,9%, 3 – 9,1%, 4 – 3,6%; 5 – 5,4%, жауап жоқ-12,9%;
- топтағы жұмысты бағалау: 1 – 30,9%, 2 – 16,3%, 3 – 23,6%, 4 – 9%; 5 – 5,4%, жауап жоқ-14,8%.

Бұл ретте бір - ең аз қиындықтарды, бес – ең көп қиындықтарды білдіреді.

38 диаграмма-Қалыптастырушы бағалауды ұйымдастыру және өткізу кезінде туындайтын қиындықтар (қазақ тілінде оқытылатын мектеп)

Бұдан әрі қазақ тілінде оқытатын мектепте жұмыс істейтін мұғалімдердің пікірі ұсынылды:

- оқыту мақсаты негізінде бағалау критерийлерін құру: 1 – 39,5%, 2 – 2%, 3 – 20,8%, 4 -18,7 %, 5– 6,2%, жауап жоқ-12,8%;
- кері байланысты ұсыну: 1 – 56,2%, 2 – 6,2%, 3 – 8,3%, 4 – 10,4%; 5 – 8,3%, жауап жоқ-10,6%;
- бағалау критерийлеріне сәйкес тапсырмаларды құрастыру: 1 – 45,8%, 2 – 8,3%, 3 – 12,5%, 4 – 16,6%; 5 – 4,1%, жауап жоқ-12,7%;
- дескрипторларды құрастыру: 1 – 50%, 2 – 8,3%, 3 – 6,2%, 4 – 8,3%; 5 – 10,4%, жауап жоқ-16,8%;
- ауызша жұмысты/жауапты бағалау: 1 – 60,4%, 2 – 4,1%, 3 – 4,1%, 4 – 8,3 %; 5 – 12,5%, жауап жоқ-10,6%;
- топта жұмысты бағалау: 1 – 47,9%, 2 – 6,2%, 3 – 12,5%, 4 -8,3; 5 – 8,3%, жауап жоқ-16,8%.

Жиынтық бағалауды ұйымдастыру және өткізу кезіндегі қиындықтарды орыс тілінде оқытатын мектеп мұғалімдері төмендегідей бағалады:

- оқыту мақсаты негізінде бағалау критерийлерін құру: 1 – 23,6%, 2 – 23,6%, 3 – 23,6%, 4 -10,9%, 5– 1,8%, жауап жоқ-16,5%;
- кері байланысты ұсыну: 1 – 23,6%, 2 – 16,3%, 3 – 29%, 4 – 9%; 5 – 9%, жауап жоқ-13,1%;
- бағалау критерийлеріне сәйкес тапсырмаларды құрастыру: 1 – 25,4%, 2 – 16,3%, 3 – 29%, 4 – 6,4%; 5 – 3,6%, жауап жоқ-20,3%;
- дескрипторларды құру: 1 – 27,2%, 2 – 18,1%, 3 – 16,3%, 4 – 9%; 5 – 9%, жауап жоқ-20,4%;
- топта оқыту мақсатына жетуді бағалау: 1 – 32,7%, 2 – 14,5%, 3 – 34,5%, 4 – 1,8%; 5 – 3,6%, жауап жоқ-12,9%.

Осы қиындықтарды қазақ тілінде оқытатын мектеп мұғалімдері төмендегідей бағалады:

- оқыту мақсаты негізінде бағалау критерийлерін құру: 1 – 43,7%, 2 – 10,4%, 3 – 6,2%, 4 -10,4%, 5– 22,9%, жауап жоқ-6,4%;
- кері байланысты ұсыну: 1 – 41,6%, 2 – 8,3%, 3 -12,5%, 4 – 25%; 5 – 2%, жауап жоқ-10,6%;
- бағалау критерийлеріне сәйкес тапсырмаларды құрастыру: 1 – 41,6%, 2 – 14,5%, 3 – 8,3%, 4 – 27%; 5 – 6,2%, жауап жоқ-2,4%;
- дескрипторларды құрастыру: 1 – 43,7%, 2 – 10,4%, 3 – 14,5%, 4 – 10,4%; 5 – 10,4%, жауап жоқ-10,6%;
- топта оқыту мақсатына жетуді бағалау: 1 – 35,4%, 2 – 18,7%, 3 – 20,8%, 4 – 8,3%; 5 – 6,2%, жауап жоқ-10,6%.

Осылайша, оқыту орыс тілінде жүргізілетін мектеп мұғалімдерінің формативті бағалауын өткізу кезінде дескрипторлардың құрылуы ең үлкен резонанс тудырды, яғни мұғалімдердің 38,1% бұл көрсеткішті ең төменгі деңгейде

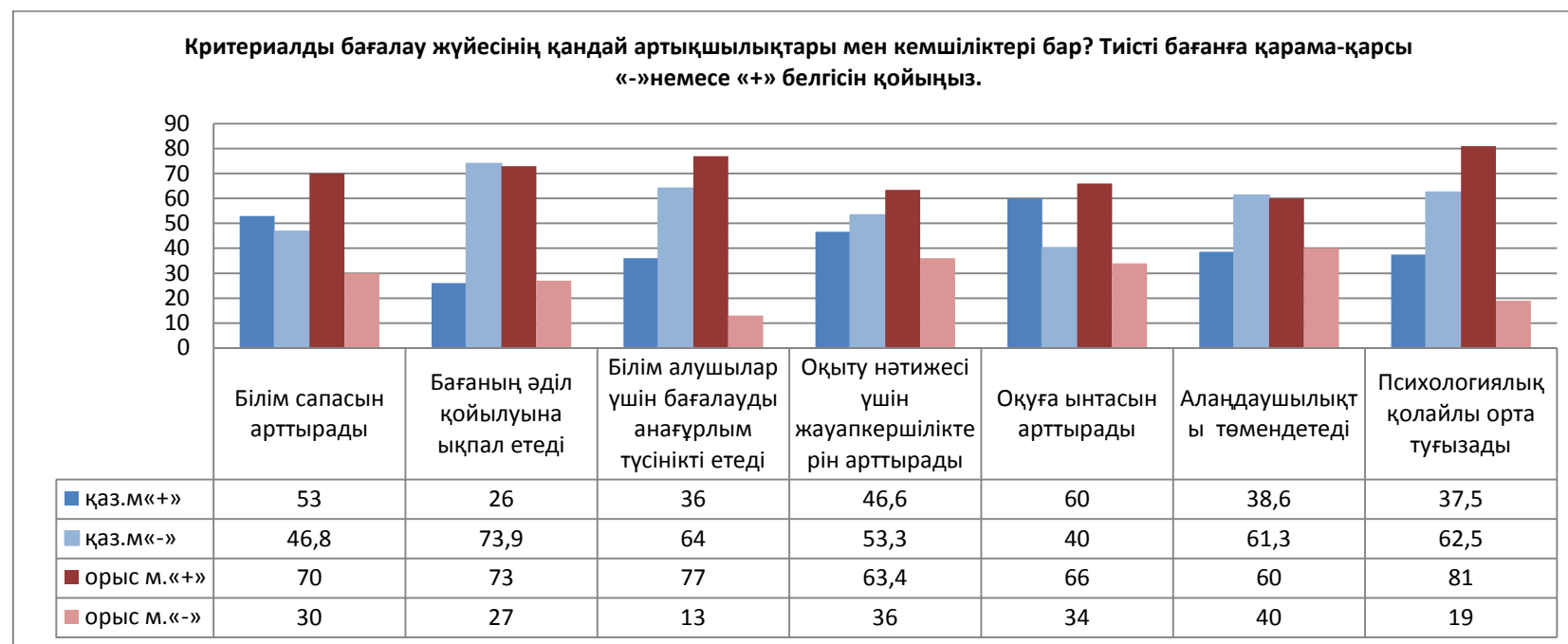
бағалады және сонымен бірге ол оны ең жоғары деңгейде бағалағандардың арасында ең үлкен пайызды құрады, яғни 5,4%.

Қазақ тілінде оқытатын мектеп мұғалімдерінің ең төменгі көрсеткіші 5-ті құрады, яғни ауызша жұмысты/жауапты бағалау, сонымен қатар осы көрсеткіш ең жоғары баға алды.

Орыс тілінде оқытатын мектептерде бұл көрсеткіш 5,4% – ға қиындық тудырғанын атап өткен жөн.

Бірінші топта жиынтық бағалау бойынша топта оқыту мақсатына жетуді бағалау қиынға соғады, ең бастысы – дескрипторларды құрастыру және кері байланыс беру.

Екінші топта бұл тиісінше, бір жағынан, оқыту мақсаты негізінде бағалау критерийлерін құрастыру және екінші жағынан, оқыту мақсаты негізінде бағалау критерийлерін құрастыру және дескрипторларды құрастыру.

39 диаграмма-Критериалды бағалау жүйесінің артықшылықтары мен кемшіліктері

Орыс тілінде оқытатын мектеп мұғалімдерінің критериалды бағалау жүйесінің артықшылықтары мынадай бағаланды:

білім сапасын арттырады:

иә-46,8%,

жоқ-53%;

- бағалаудың үлкен объективтілігіне ықпал етеді:

иә-73,9%,

жоқ-26%;

- білім алушылар үшін бағалауды түсінікті етеді:

иә-64%,

жоқ-36% %

- оқу нәтижесіне жауапкершілікті арттырады:

иә-53,3%,

жоқ-46,6%;

- оқуға мотивацияны арттырады:

иә-40%,

жоқ-60%;

- мазасыздықты төмендетеді:

иә-61,3%,

жоқ – 38,6%;

– психологиялық қолайлы орта құрады:

иә – 62,5%,

жоқ-37,5%.

Осы артықшылықтарды қазақ тілінде оқытатын мектеп мұғалімдері төмендегідей бағалады:

- білім сапасын арттырады: Иә-70%, жоқ-30%;

- бағалаудың үлкен объективтілігіне ықпал етеді: иә-73%, жоқ-27%;

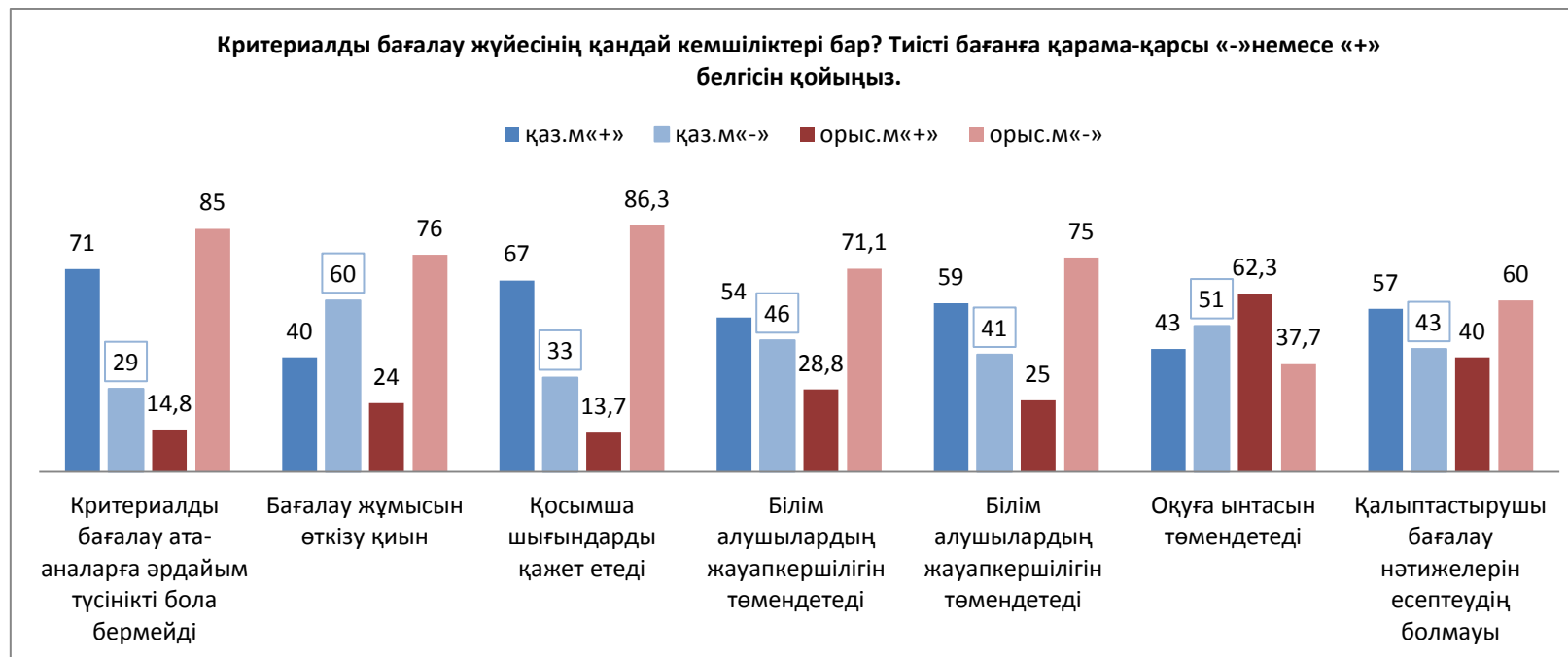
- білім алушылар үшін бағалауды түсінікті етеді: иә-77%, жоқ-13% %

- оқу нәтижесіне жауапкершілікті арттырады: иә-63,4%, жоқ-36%;

- оқуға мотивацияны арттырады: иә-66, жоқ-34%;

- мазасыздықты төмендетеді: иә-60%, жоқ-40%;
- психологиялық тұрғыдан қолайлы орта құрады: иә – 81%, жоқ-19%.

Көріп отырғанымыздай, мұғалімдер тек бір параметр бойынша пікірде, оқуға деген уәждемені жоғарылатуды бағалауда ғана қатысты.

40 диаграмма -Критериалды бағалау жүйесінің кемшіліктері

Критериалды оқыту жүйесінің кемшіліктерін орыс тілінде оқытатын мектеп мұғалімдері төмендегідей бағалады:

- бағалау критерийлері ата-аналарға әрдайым түсінікті емес: иә-85%, жоқ-14,8%;
- бағалау процедурасы еңбек сыйымдылығы: иә-76%, жоқ-24%;
- қосымша шығындарды талап етеді: иә-86,3%, жоқ-13,7%;
- оқушылардың жауапкершілік деңгейін төмендетеді: иә-71,1%, жоқ-28,8%;

- кері байланыс формалды түрде жүзеге асырылады: иә-75%, жоқ-25%;
- оқуға мотивацияны төмендетеді: иә-62,3%, жоқ-37,7%;
- қалыптастырушы бағалау нәтижелерін есепке алудың болмауы: иә – 60%, жоқ-40%.

Келесі көрініс осы кемшіліктерді қазақ тілінде оқытатын мектеп мұғалімдерінің қалай бағалағанын көрсетеді:

- бағалау критерийлері ата-аналарға әрдайым түсінікті емес: иә-71%, жоқ-29%;
- бағалау процедурасы еңбек сыйымдылығы: иә-40%, жоқ-60%;
- қосымша шығындарды талап етеді: иә-67%, жоқ-33%;
- білім алушылардың жауапкершілік деңгейін төмендетеді: иә-54%, жоқ-46%;
- кері байланыс формалды түрде жүзеге асырылады: иә -59%, жоқ-41%;
- оқуға мотивацияны төмендетеді: иә-43%, жоқ-51%;
- қалыптастырушы бағалау нәтижелерін есепке алудың болмауы: иә -57%, жоқ-43%.

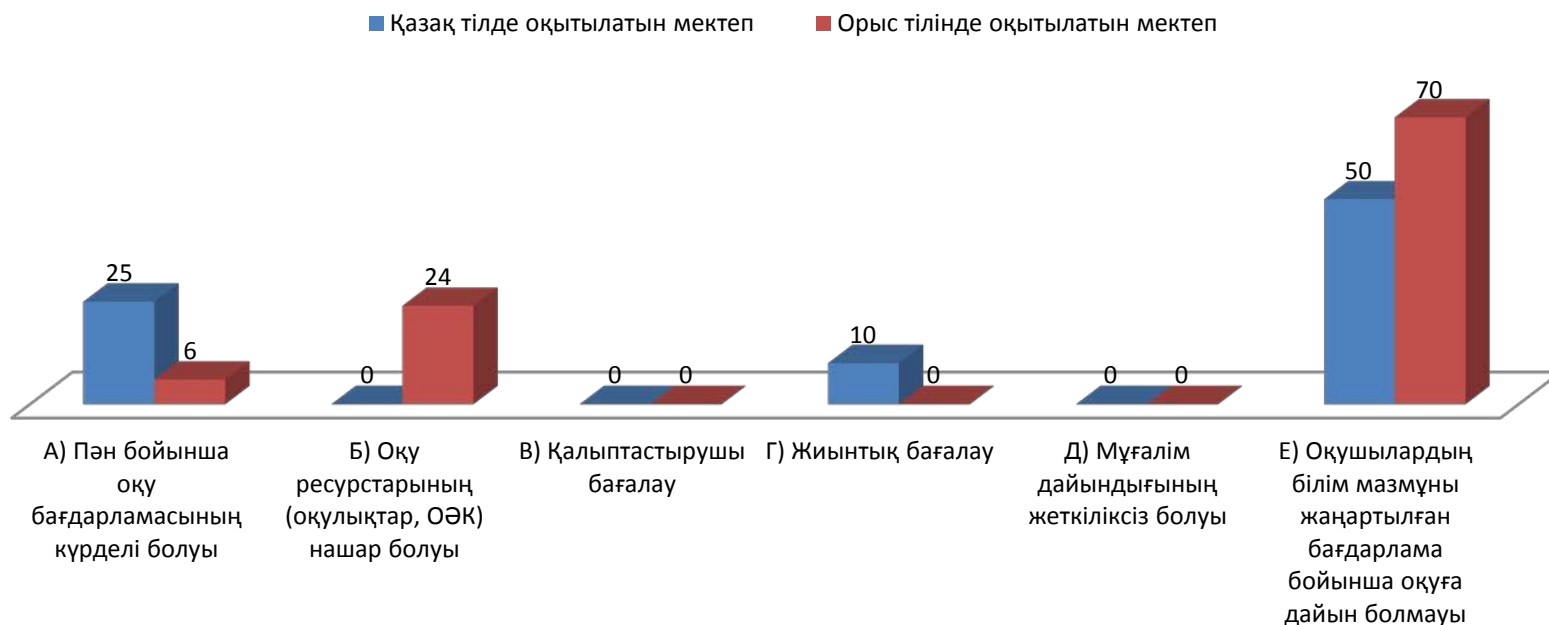
Пікір екі: оқуға уәждемені төмендетеді, бағалау процедурасы көп еңбекті қажет етеді деген тармақтар бойынша бөлінді.

Енді білім алушылардың пікірі туралы.

Орыс тілінде оқитын мектеп оқушыларының көпшілігі үлгерім сапасына пән бойынша күрделі оқу бағдарламасы және жиынтық бағалау (32,1%) неғұрлым әсер етеді деп санайды, содан кейін әсер ететіндер сапасыз оқулықтар мен қалыптастырушы бағалау.

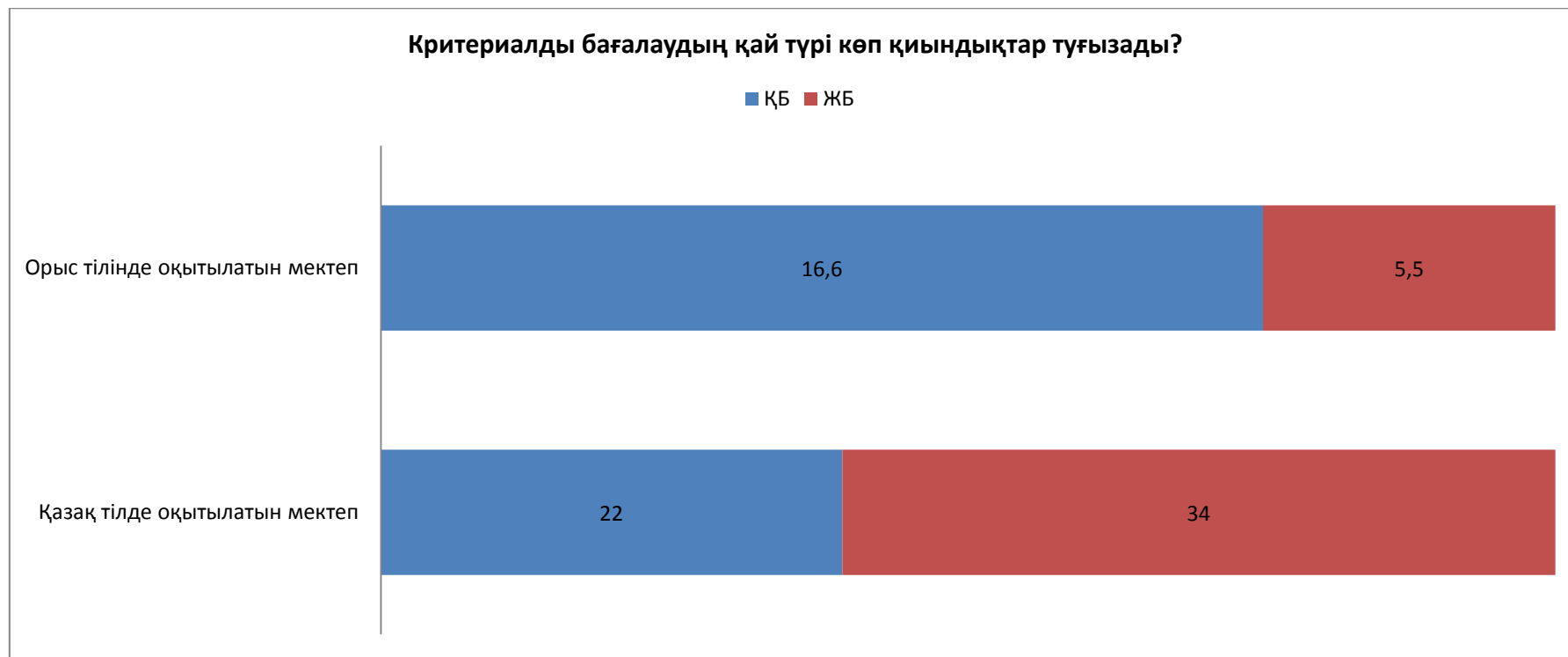
Тармақтардың әріптерін білім беру сапасына әсер етуі бойынша маңыздылығына қарай қойыңыз:

:

41 диаграмма - Білім сапасына әсер ететін факторлар

Қазақ тілінде оқытатын мектеп оқушылары да осындай пікірді ұстанады: суммативтік бағалау-40%, пән бойынша күрделі оқу бағдарламасы – 33%, қалыптастырушы бағалау – 15%, сапасыз оқулықтар – 6%.

42 диаграмма -Критериалды бағалауда туған қиындықтар

Оқушылардың көпшілігінде жиынтық бағалау үлкен қиындық туғызады: орыс тілінде оқытатын мектептердің 82,1%- ы, қазақ тілінде оқытатын мектептердің 74%- ы осыны айтады.

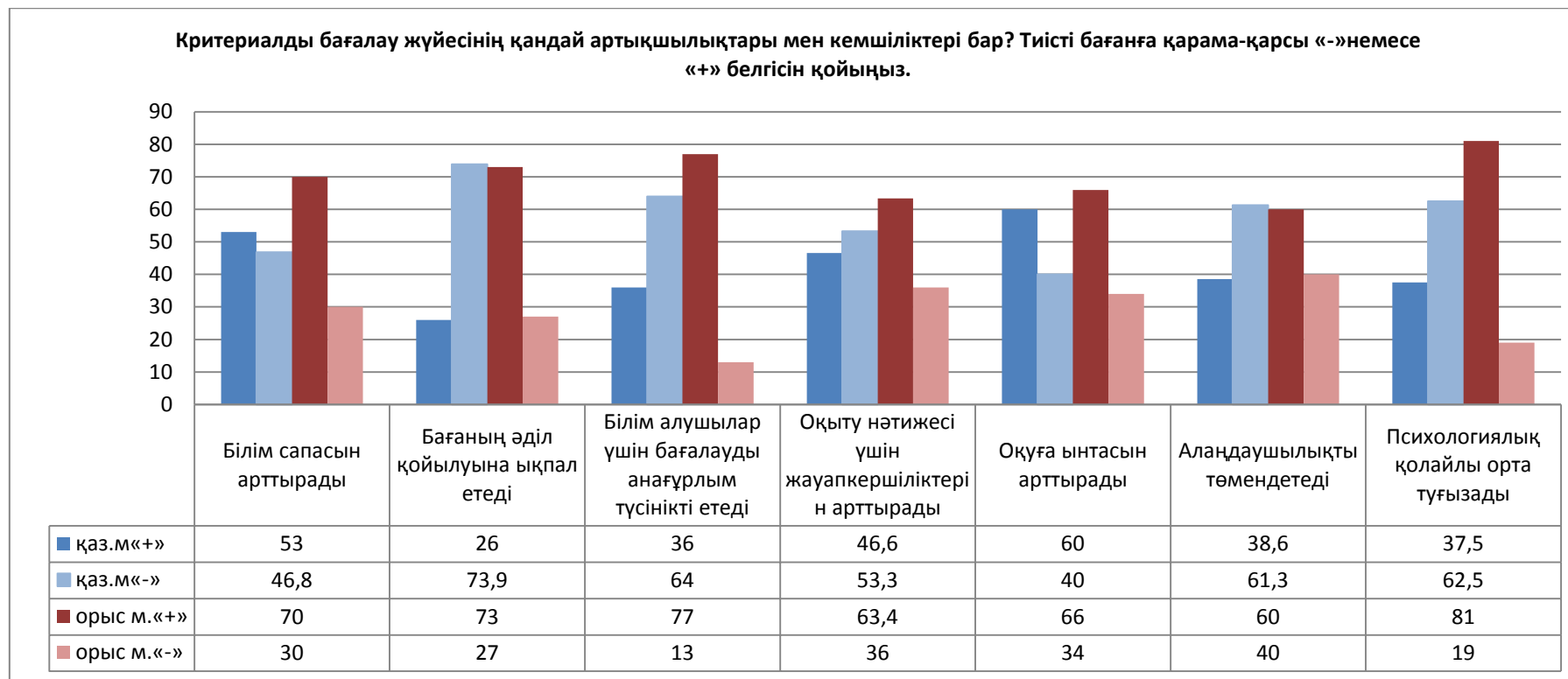
43 диаграмма- Қалыптастырушы бағалау кезінде мұғалімнен пайдалы кері байланыс

53,5%-ы орыс тілінде оқытатын мектеп оқушылары және 62%-ы қазақ тілінде оқытатын мектеп оқушылары қалыптастырушы бағалау барысында олар пайдалы кері байланыс алатынын атап өтті.

Бұдан әрі орыс тілінде білім беретін мектеп оқушылары БЖБ және ТЖБ тапсырмаларын орындау кезінде қиындықтар көретін пәндер тізбегі ұсынған: физика, алгебра, химия, қазақ тілі, орыс тілі, геометрия, биология, география, информатика, ағылшын тілі, Қазақстан тарихы.

Қазақ тілінде оқытатын мектеп оқушыларының ТЖБ және СЧ тапсырмаларын орындау кезінде қиындықтар туындайтын пәндер тізбегі келесідей: биология, физика, алгебра, химия, геометрия, информатика, орыс тілі, қазақ әдебиеті, ағылшын тілі, Қазақстан тарихы.

Оның ішінде үш пән: физика, алгебра, химия бөліп қарастырылған.

44 диаграмма- Критериалды бағалау жүйесінің артықшылығы мен кемшіліктері

Критериалды оқыту жүйесінің артықшылықтары мен кемшіліктерін орыс тілінде оқитын оқушылар былайша бағалады:

- критериалды бағалау объективті: иә – 39,2%, жоқ – 55,3%, жауап жоқ-5,5%;
- оқушылар үшін бағалауды түсінікті етеді: иә – 39,2%, жоқ-55,3%, жауап жоқ-5,5%;
- оқу нәтижесіне жауапкершілік артты: иә-55,3%, жоқ-44,5%, жауап жоқ-5,5%;
- оқуға деген тілек артты: иә-23,2%, жоқ-71,4%, жауап жоқ-5,4%;
- критериалды бағалау алаңдаушылықты жояды, психологиялық тұрғыдан қолайлы орта құрады: иә – 32,1%, жоқ – 58,9%, жауап жоқ-9%;

- кері байланыс формалды түрде жүзеге асырылады: иә – 44,6%, жоқ-35,7%, жауап жоқ-19,7%;
- жиынтық бағалау объективті емес, БЖБ мен ТЖБ енгізілген барлық мақсаттар зерттелмеді: иә – 66%, жоқ – 23,2%, жауабы жоқ-10,8%.

Қазақ тілінде оқытатын мектеп оқушылары критериалды бағалаудың артықшылықтары мен кемшіліктерін төмендегідей бағалады:

- критериалды бағалау объективті: иә-40%, жоқ – 60%;
- оқушылар үшін бағалауды түсінікті етеді: иә-39%, жоқ – 61%;
- оқу нәтижесіне жауапкершілік артты: иә-59%, жоқ-41%;
- оқуға деген ықыласы артты: иә -32%, жоқ – 68%;
- критериалды бағалау алаңдаушылықты жояды, психологиялық тұрғыдан қолайлы орта құрады: иә-31%, жоқ-69%;
- кері байланыс формалды түрде жүзеге асырылады: иә-50%, жоқ-50%;
- жиынтық бағалау объективті емес, БЖБ мен ТЖБ енгізілген барлық мақсаттар толық зерттелген жоқ: иә – 66%, жоқ-34%.

Бір қызығы, қазақ тілінде білім беретін мектепте оқушылар өте үзілді-кесілді жауап берді, яғни бұл жерде ауытқулар болған жоқ, жауаптар нақты: иә немесе жоқ.

Біз көріп отырғанымыздай, мұғалімдер мен білім алушылардың пікірлері қайта бөлінді.

Ақтөбе облысының мұғалімдері жалпы мәселелерге төмендегідей жауап берген:

1 Жаңартылған білім мазмұнын енгізуде мәселелер бар ма? Мәселелер болса, атап өтіңіз.	Жаңартылған білім беру мазмұны бойынша құрастырылған оқулықтарда қазақ тілінен грамматикаға көп көңіл бөлінбеген. Теория берілсе де тым аз. Фонетикалық, морфологиялық, синтаксистік талдауларды оқулыққа енгізу қажет. Әдебиеттен оқылатын авторларды көбейту қажет, бір ай бойы бір шығарманы оқу оқушыны жалықтырады.

Қазақ тілінде грамматиканың(теорияның негізге алынбауы, сауаттылыққа мән берілмеуі, төменгі сыныптарда диктант алынбауы).

Тапсырма оқушыларға түсінікті болса. Кейбір тақырыптарда оқулықта нақты қажетті мәліметтердің болмауы. Қалыптастырушы, жиынтық бағалау тапсырмалары жинақталған дәптер болып шығарылса.

Кей тұстарда ескеру қажет: күнделікті дайындықты ескеру, ҚБ 50 пайызын есепке

алу, үй жұмысының орындалуы, қалыптастырушы бағалау қорытындысы балл болып есептелінсе, жаңартылған білім беруде басты проблема оқушының күнделікті бағаланбауы, күнде сабаққа дайындықпен келетін баланың ынтасы тоқсандық қорытындыда ескерілмеуі, әр сабақтар бағаланбағандығы ауырға соғады. Әр сабақ сайын бұрынғыдай бағаланса, журналға, күнделікке қойылса.

Мұғалімнің білім беру бағдарламасын құрылымын ондағы материалдарды өсу ретін мазмұнын мақсатын құрудағы уақыт тапшылығы.

Жаңартылған білім мазмұнын енгізудегі мәселелер: ата-аналарға түсініксіз, қосымша шығындар көп, мұғалімнің көп уақытын қағаз жазуға кетіп қалады.

Барлық мұғалімдердің курстан өтпеуі. Алдымен директордың әдістемелік жұмыстар жөніндегі орынбасарлар мен бірлестік жетекшілердің оқытылмауы. Дайын ОӘК-дің болмауы мұғалімдердің шығармашылықпен жұмыс жасауына кедергі.

- 2 Жаңартылған білім мазмұнын енгізудегі тиімді жақтарын атап өтіңіз.
- Мұғалім әрдайым ізденісте болады, цифрлы оқыту ресурстарын қолдану, 5 күндік оқу аптасы. Бағалаудың балдық жүйеде, компьютерде шығарылуы, баланы өз бетінше жұмыс жасауға бейімдеу.

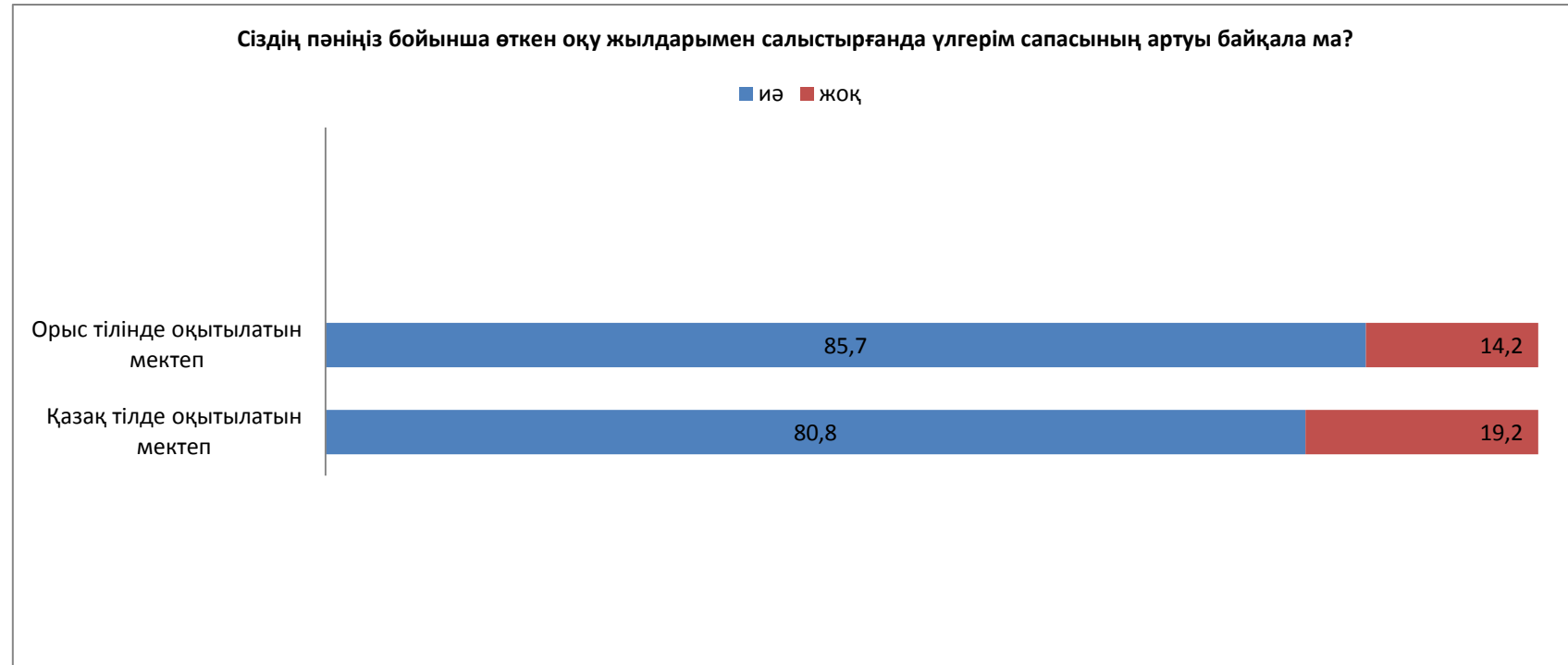
Оқулықтардың мазмұны өзгеруі, тапсырмаларының мазмұны жақсы болуы, қалыптастырушы бағалау нәтижелері есепке алу арқылы бағалау, өз бетінше іздену, оқушылар жинақы, оқулықтар құралдар, дискілер, оқушылар өз ойларын ортаға салады, талдайды, талқылайды. Дескриптор арқылы бағалау, бәсекеге қабілеттілігі білім сапасының жоғары болуы, зерттеушілік қабілеттілігі оқушыларда артады, пән бойынша жаңартылған білім беру бағдарламасындағы іс-әрекет оқу материалдарын қолдану, озық технологиялардың барлық қыр сырларын білуге жетелейді. Оқушылардың қаншалықты білім алып отырғанын нақты білуге болады, дарынды оқушылар шығармашылықпен жұмыс жасай алады. Топтық, жұптық жұмыстар арқылы оқушылар бірлесе білім алады. Балалардың топпен жұмыс істей білуі, ортаға шығып өз пікірін айта алуы, белгілі бір дәлелдемелер келтіруге ұмтылу. Ата-анамен байланыс күшейді, баға үшін түсініспеушілік азайды. Оқушыларды өз

бетімен білім игеруге жауапкершілікке үйретеді, оқушылардың нақты білім деңгейін көрсетуге жақсы ықпал етеді, оқушылардың үлгерімі ата-анаға да, оқушыға да нақты белгілі.

Оқушылар тақырып бойынша өз ойларын еркін айтады, уақытты тиімді пайдаланады, көшбасшылық қабілеттері қалыптасады, шығармашылыққа бейім балалар анықталады. Белсенді оқыту әдісін пайдалану, белсенді оқушыларды мадақтау, қателік жіберген оқушыларға қолдау көрсету, оқушылар өзін-өзі бағалай алады, 5 күндік оқу жүйесі, 2 күндік демалыс балаларға тиімді. Өз бетімен ізденеді оқушы, өз пікірін білдіруге дағдыланады. Оқушы өз жұмысын бағалайды АКТ ны қолдануды дамытады.

Алматы облысы

Алматы облысында орыс тілді мектептердің 85,7%- ы өткен оқу жылымен салыстырғанда үлгерім сапасының артуы байқалады деп санайды.

45 диаграмма- Өткен оқу жылымен салыстырғандағы үлгерім сапасының артуы

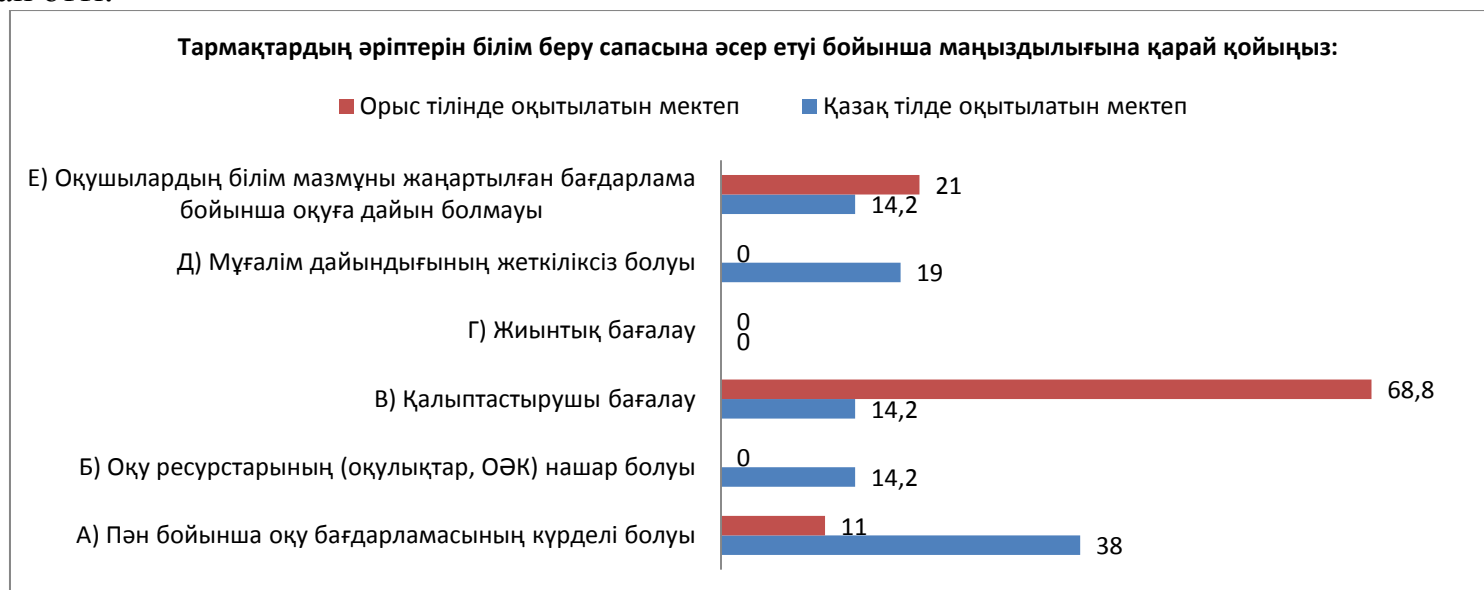
14,2% қарсы көзқарасты ұстанады. Қазақ тілінде оқытатын мектептерде бұл арақатынас мұғалімдердің 80,8% - ын және 19,2%- ын құрады.

Бұл келесі сұраққа берілген жауаппен расталады.

46 диаграмма- Өткен оқу жылымен салыстырғанда үлгерім сапасының кемуі

Бірінші топ мұғалімдерінің жүз пайызы үлгерім сапасының төмендемегеніне сенімді. Қазақ тілінде оқытатын мектептерде 92,3% мұғалімдердің үлгерім сапасының төмендеуін байқамайды. Мұғалімдердің 7,6% үлгерім сапасының төмендегенін атап өтті.

47 диаграмма-Білім беру сапасына факторлардың әсер етуі

Орыс тілінде оқыатын мектеп мұғалімдерінің көпшілігі білім сапасына әсер ететін негізгі фактор ретінде жалпы санның 68,8%– ы қалыптастырушы бағалауды атап өтті. 21% оқушылардың білім мазмұнын жаңартуға дайын еместігін, 11%– пән бойынша күрделі оқу бағдарламасын бөлді. Мұғалімдердің 14,9% жауап беруге қиналды.

Қазақ тілінде білім беретін мектептерде 38% пән бойынша күрделі оқу бағдарламасын бөлді, 19% - мұғалімнің жеткіліксіз дайындығы, 14,2% - мұғалімдердің әлсіз оқу ресурстарын, қалыптастырушы бағалауды және оқушылардың білім беру мазмұнын жаңарту үдерісіне дайын еместігін үшінші орынға қойды, 19,3% бұл сұраққа жауап бере алмады.

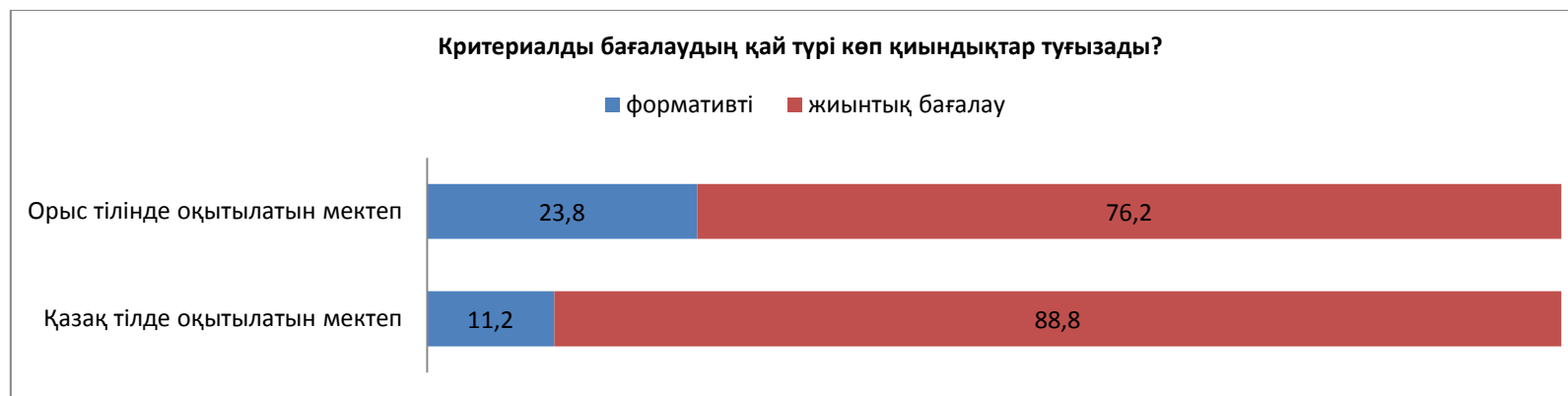
48 диаграмма - Критериалды бағалау жүйесі үлгерімнің нақты көрінісі

Бірінші топ мұғалімдерінің 95% - ы және екінші топ мұғалімдерінің 76% - ы критериалды бағалау жүйесі үлгерімнің нақты көрінісін көрсетеді деп санайды. Осыған мұғалімдердің 5% және 24% келіспейді.

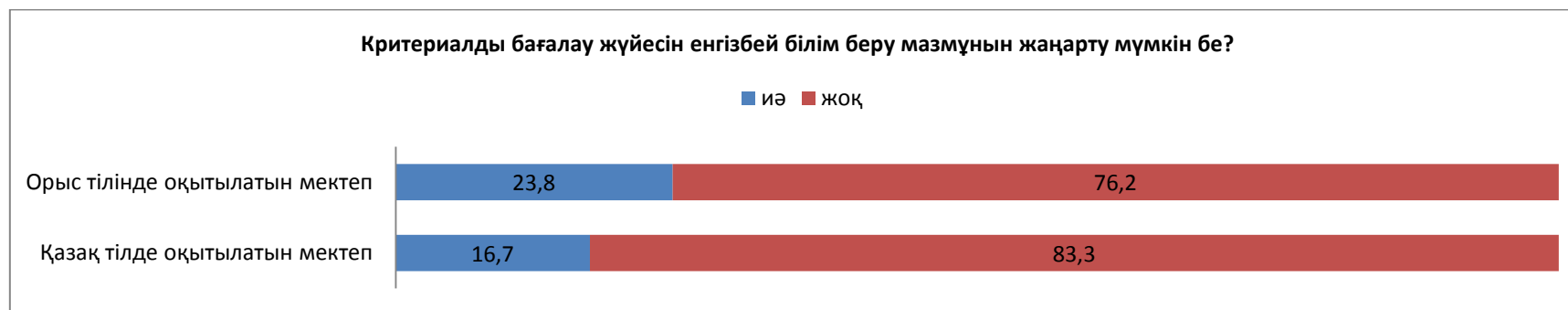
49 диаграмма - Критериалды бағалау жүйесінде туындаған қиындықтар

Бірінші топтағы 100% мұғалімдер критериалды бағалауды өткізу қиындық тудырмайды деп санайды. Екінші топта бұл сан 76,9% - ды құрады, 23%- да қиындықтар бар екені белгілі болды.

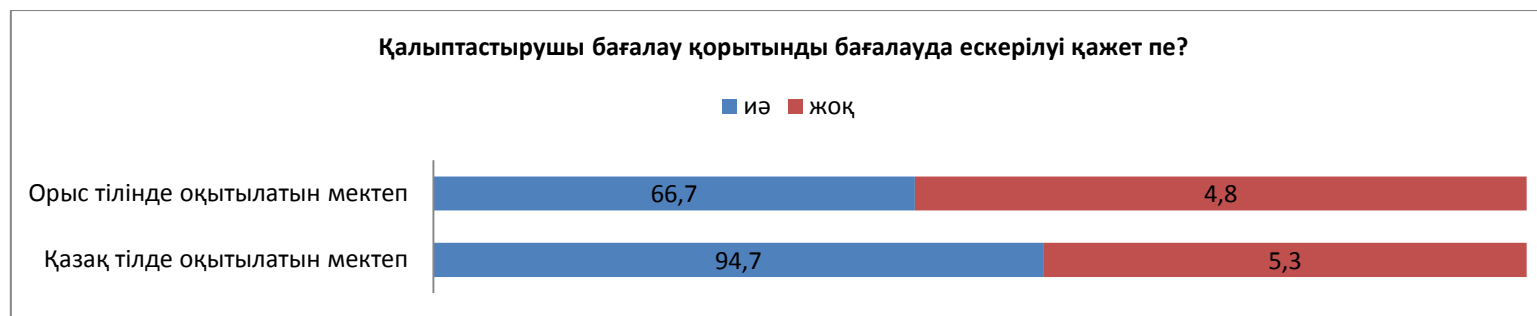
51 диаграмма - Критериалды бағалау жүйесі үлгерімнің нақты көрінісі

Мұғалімдер бағалау түрлерінің қайсысы үлкен қиындықтарды туындататыны туралы пікір айтты. Тиісінше, мұғалімдердің 23,8% және 11,2%- ында формативті бағалау үлкен қиындықтар туғызады, бірақ екінші топтағы мұғалімдердің 88,8%- ында жиынтық бағалау жүргізуге үлкен қиындықтар туғызады.

52 диаграмма - Критериалды бағалау жүйесінің білім беру мазмұнын жаңартудағы орны

Критериалды бағалаусыз білім беру мазмұнын жаңарту мүмкін бе? Деген сұраққа 23,8% және 16,7% мұғалімдер оң жауап берді. Мұғалімдердің 76,2% және 83,3% теріс жауап берді.

53 диаграмма - Қалыптастырушы бағалаудың қорытынды бағалауда ескерілуі

Қорытынды бағалау кезінде қалыптастырушы бағалау ескерілуі тиіс пе деген сұраққа жауап берген кезде мұғалімдер бір ауыздан: тиісінше 66,7% және 94,7% оң жауап берді.

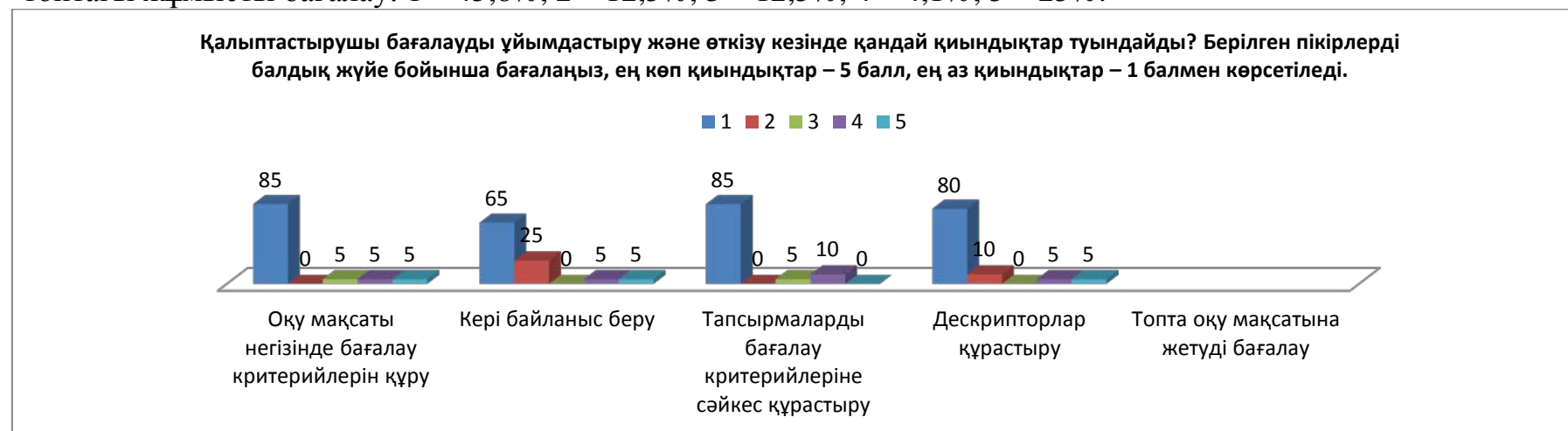
54 диаграмма - Қалыптастырушы бағалауды ұйымдастыру және өткізу кезінде туындайтын қиындықтар (орыс тілінде оқытылатын мектеп)

Қалыптастырушы бағалаудағы қиындықтарға қатысты орыс тілінде оқытатын мектеп мұғалімдерінің пікірі келесі көрсеткіштерді көрсетеді:

- оқыту мақсаты негізінде бағалау критерийлерін құру: 1 – 59,2%, 2 – 7,4%, 3 – 37%, 4 – 14,8%, 5 – 18,5%;
- кері байланысты ұсыну: 1 – 37%, 2 – 3,7%, 3 – 37%, 4 – 7,4%;
- бағалау критерийлеріне сәйкес тапсырмаларды құрастыру: 1 – 55,5%, 2 – 7,4%, 3 – 3,7%, 4 – 3,7%; 5 – 3,7%;
- дескрипторларды құру: 1 – 62,8%, 3 – 3,7%, 4 – 3,7%; 5 – 3,7%;
- ауызша жұмысты/жауапты бағалау: 1 – 59,2%, 2 – 7,4%, 4 – 7,4%;
- топтағы жұмысты бағалау: 1 – 37%, 2 – 22,2%, 3 – 7,4%, 4 – 3,7%.

Қазақ тілінде оқытатын мектептерде:

- оқыту мақсаты негізінде бағалау критерийлерін құру: 1 – 48%, 2 – 16%, 3 – 12%, 4 – 4%, 5 – 20%;
- кері байланысты ұсыну: 1 – 65,2%, 2 – 4%, 3 – 8,6%, 4 – 4%; 5 – 17,3%, жауап жоқ-0,9%;
- бағалау критерийлеріне сәйкес тапсырмаларды құрастыру: 1 – 46,1%, 2 – 19,2%, 3 – 11,5%, 4 – 3,8%; 5 – 19,2%;
- дескрипторларды құру: 1 – 52%, 2 – 36%, 3 – 8%, 5 – 4%;
- ауызша жұмысты/жауапты бағалау: 1 – 70,8%, 2 – 8,3%, 3 – 4,1%, 4 – 4,1%; 5 – 12,5%;
- топтағы жұмысты бағалау: 1 – 45,8%, 2 – 12,5%, 3 – 12,5%, 4 – 4,1%; 5 – 25%.

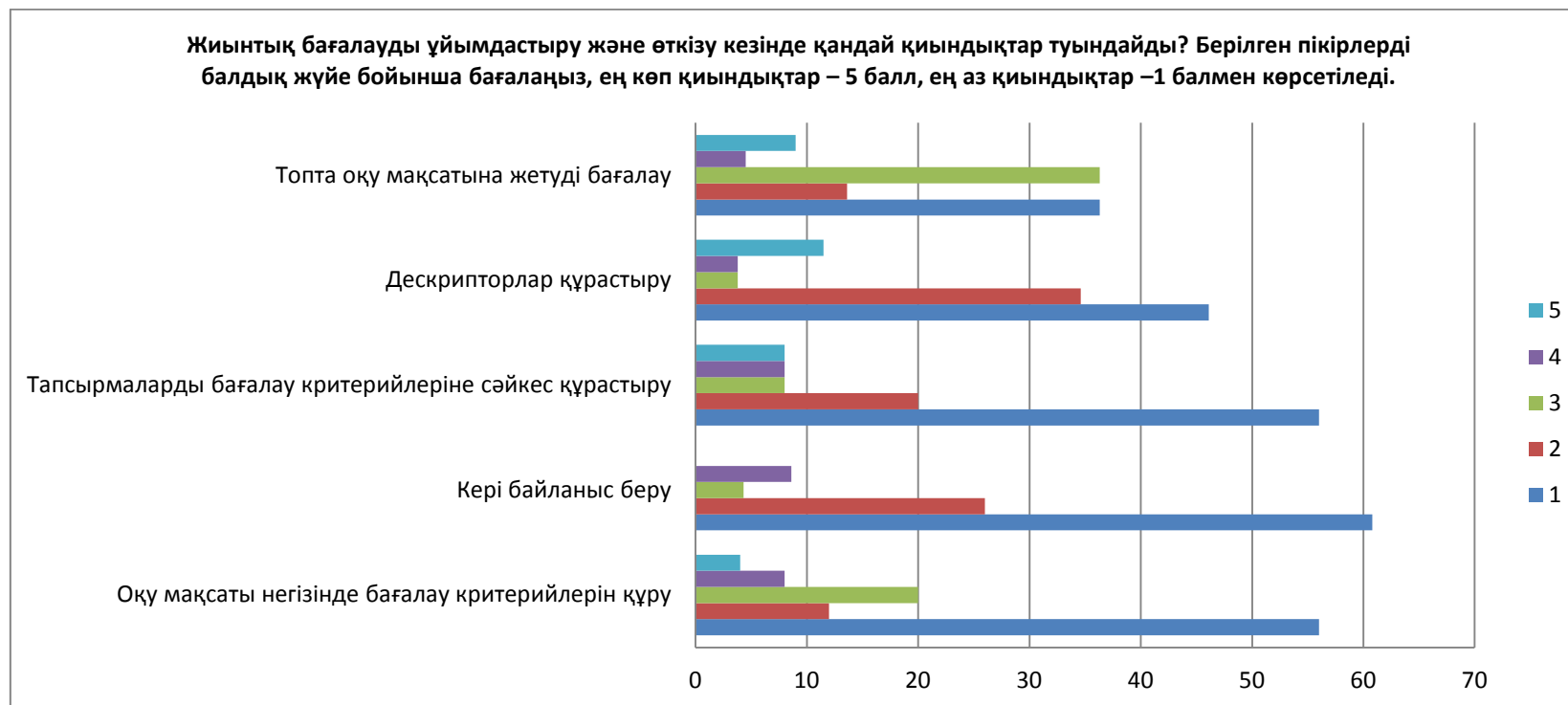

55 диаграмма -Қалыптастырушы бағалауды ұйымдастыру және өткізу кезінде туындайтын қиындықтар (қазақ тілінде оқытылатын мектеп)

Бірінші топта жиынтық бағалауды өткізу кезіндегі қиындықтар:

- оқыту мақсаты негізінде бағалау критерийлерін құру: 1 – 85%, 3 – 5%, 4 – 5%, 5 – 5%;
- кері байланысты ұсыну: 1 – 65%, 2 – 25%, 4 – 5%; 5 – 5%;
- бағалау критерийлеріне сәйкес тапсырмаларды құрастыру: 1 – 85%, 3 – 5%, 4 – 10%;
- дескрипторларды құрастыру: 1 – 80%, 2 – 10%, 4 – 5%; 5 – 5%;

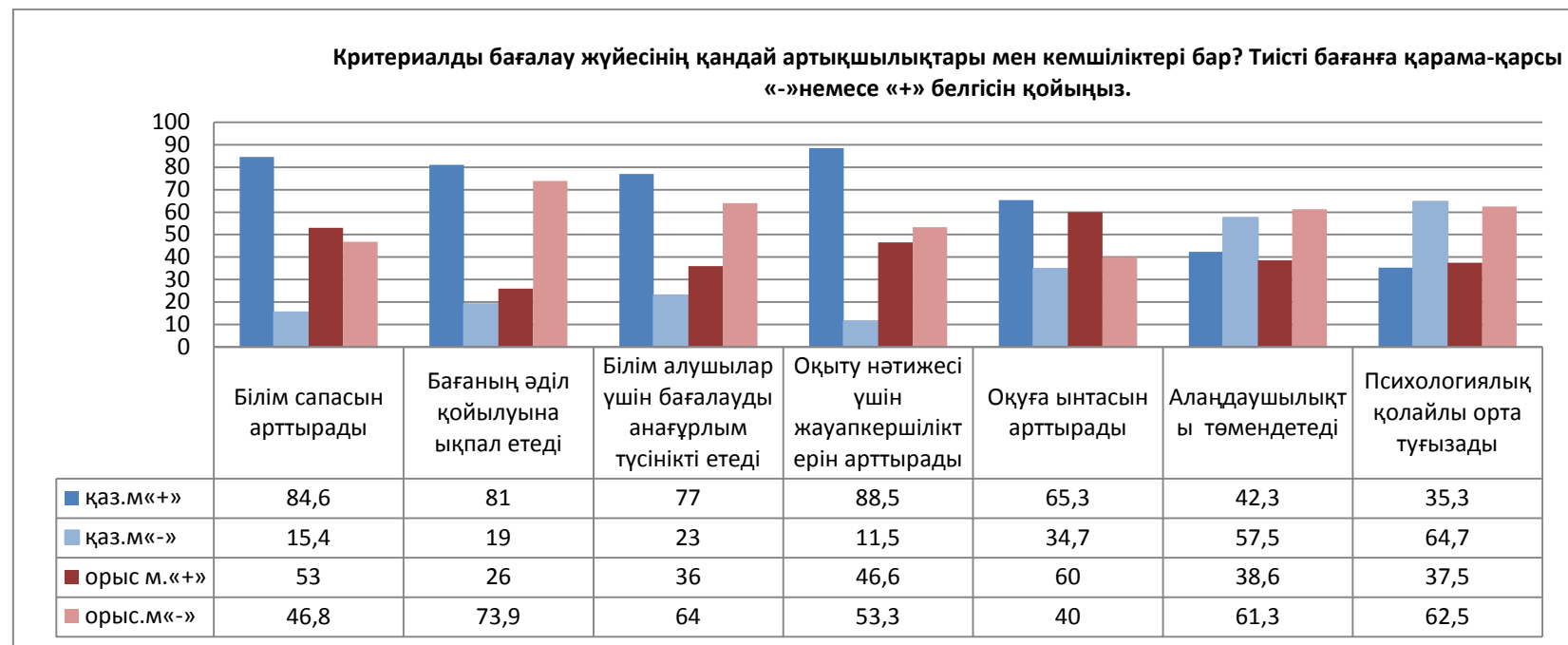
Соңғы тармақ – топта оқыту мақсатына жетуді бағалау-бұл топ бағалаған жоқ.

56 диаграмма-Жиынтық бағалауды ұйымдастыру және өткізу кезінде туындайтын қиындықтар (қазақ тілінде оқытылатын мектеп)

Қазақ тілінде оқытатын мектептерде:

- оқыту мақсаты негізінде бағалау критерийлерін құру: 1 -56%, 2 – 12%, 3 – 20%, 4 -8%, 5– 4%;
- кері байланысты ұсыну: 1 – 60,8%, 2 – 26%, 3 – 4,3%, 4 – 8,6%;
- бағалау критерийлеріне сәйкес тапсырмаларды құрастыру: 1 – 56%, 2 – 20%, 3 – 8%, 4 – 8%, 5 – 8%;
- дескрипторларды құрастыру: 1 – 46,1%, 2 – 34,6%, 3 – 3,8, 4 – 3,8%; 5 – 11,5%;
- топта оқыту мақсатына жетуді бағалау: 1 – 36,3%, 2 – 13,6%, 3 – 36,3%, 4 – 4,5%, 5 – 9%.

57 диаграмма-Критериалды бағалау жүйесінің қандай артықшылықтары мен кемшіліктері

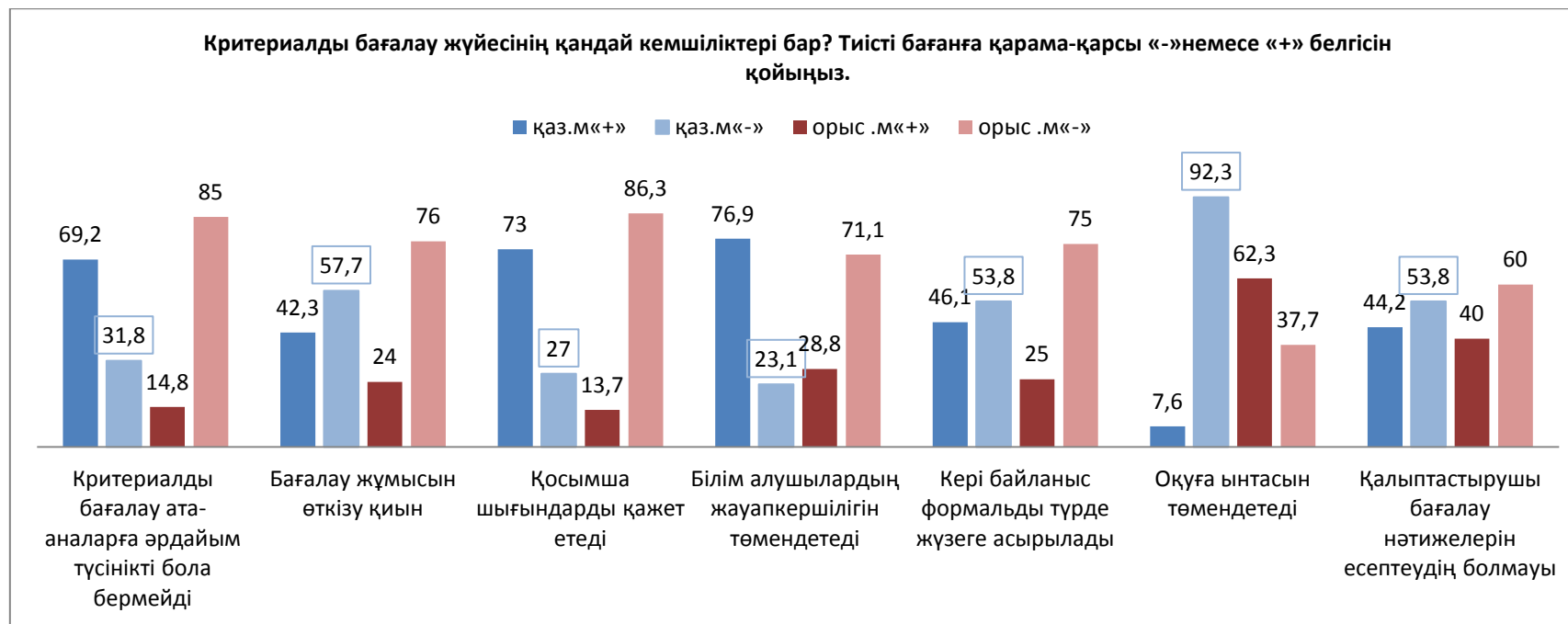
Бірінші топ мұғалімдері сауалнамасының қорытындысы бойынша критериалды бағалаудың артықшылықтары былай бағаланды:

- білім сапасын арттырады: иә-46,8%, жоқ-53%;

- бағалаудың үлкен объективтілігіне ықпал етеді: иә-73,9%, жоқ-26%;
- білім алушылар үшін бағалауды түсінікті етеді: иә-64%, жоқ-36%;
- оқу нәтижесіне жауапкершілікті арттырады: иә-53,3%, жоқ-46,6%;
- оқуға мотивацияны арттырады: иә-40%, жоқ-60%;
- мазасыздықты төмендетеді: иә-61,3%, жоқ – 38,6%;
- психологиялық қолайлы орта құрады: иә – 62,5%, жоқ-37,5%.

Жүргізілген сауалнама қорытындысы. мұғалім екінші топтың:

- білім сапасын арттырады: иә-84,6%, жоқ-15,4%;
- бағалаудың үлкен объективтілігіне ықпал етеді: иә-81%, жоқ-19%;
- білім алушылар үшін бағалауды түсінікті етеді: иә-77%, жоқ-23% %
- оқу нәтижесіне жауапкершілікті арттырады: иә-88,5%, жоқ-11,5%;
- оқуға уәждемені арттырады: иә-65,3, жоқ-34,7%;
- мазасыздықты төмендетеді: иә-42,3%, жоқ – 57,5%;
- психологиялық тұрғыдан қолайлы орта құрады: иә – 35,3%, жоқ-64,7%.

58 диаграмма- Критериалды бағалау жүйесінің кемшіліктері

Орыс тілінде оқытатын мектеп мұғалімдерінің критериалды бағалау жүйесінің кемшіліктерін бағалау:

- бағалау критерийлері ата-аналарға әрдайым түсінікті емес: иә-85%, жоқ-14,8%;
- бағалау процедурасы еңбек сыйымдылығы: иә-76%, жоқ-24%;
- қосымша шығындарды талап етеді: иә-86,3%, жоқ-13,7%;
- оқушылардың жауапкершілік деңгейін төмендетеді: иә-71,1%, жоқ-28,8%;
- кері байланыс формальды түрде жүзеге асырылады: иә -75%, жоқ-25%;
- оқуға мотивацияны төмендетеді: иә-62,3%, жоқ-37,7%;
- қалыптастырушы бағалау нәтижелерін есепке алудың болмауы: иә -60%, жоқ-40%.

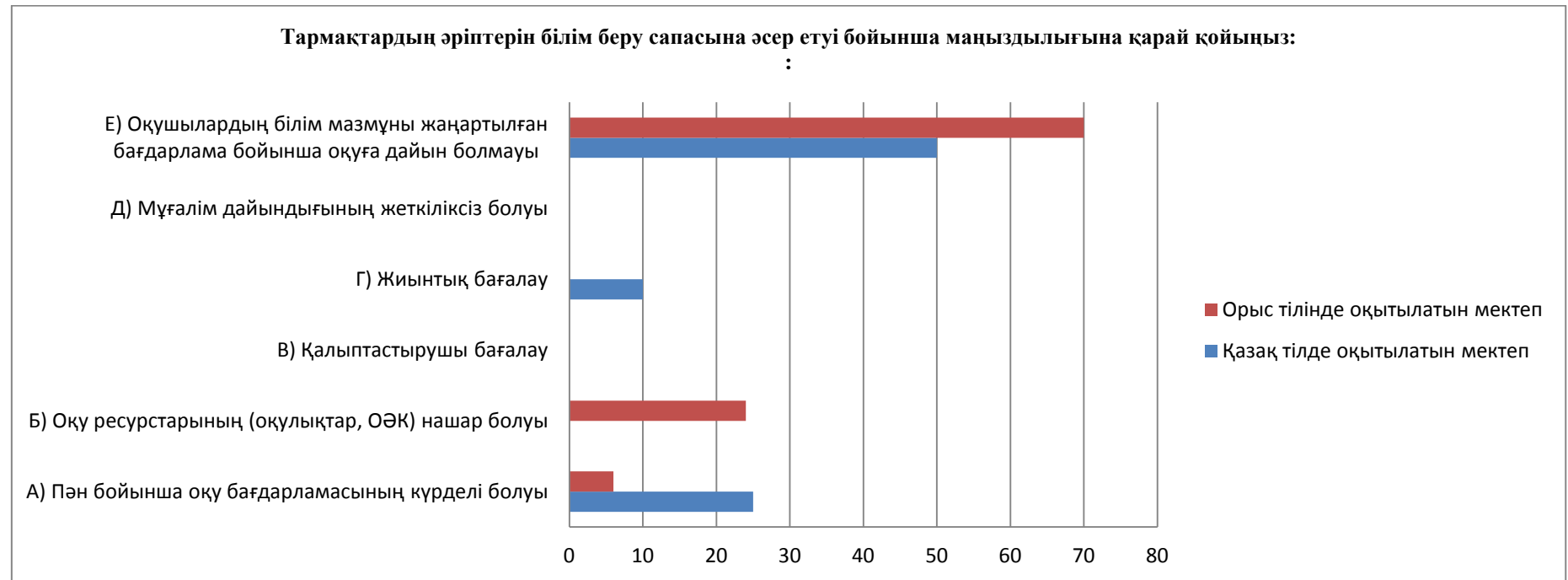
Қазақ тілінде оқытатын мектеп мұғалімдерінің критериалды бағалау жүйесінің кемшіліктерін бағалау:

- бағалау критерийлері ата-аналарға әрдайым түсінікті емес: иә-69,2%, жоқ-31,8%;

- бағалау процедурасы еңбек сыйымдылығы: иә-42,3%, жоқ-57,7%;
- қосымша шығындарды талап етеді: иә-73%, жоқ-27%;
- оқушылардың жауапкершілік деңгейін төмендетеді: иә-76,9%, жоқ-23,1%;
- кері байланыс формалды түрде жүзеге асырылады: иә -46,1%, жоқ-53,8%;
- оқуға мотивацияны төмендетеді: иә-7,6%, жоқ-92,3%;
- қалыптастырушы бағалау нәтижелерін есепке алудың болмауы: иә -44,2%, жоқ-53,8%.

Алматы облысы мұғалімдерінің оқуға деген уәждеменің төмендегені жоқ, бұл алдыңғы өңірлер мұғалімдерінің пікіріне қайшы келеді деп санайды.

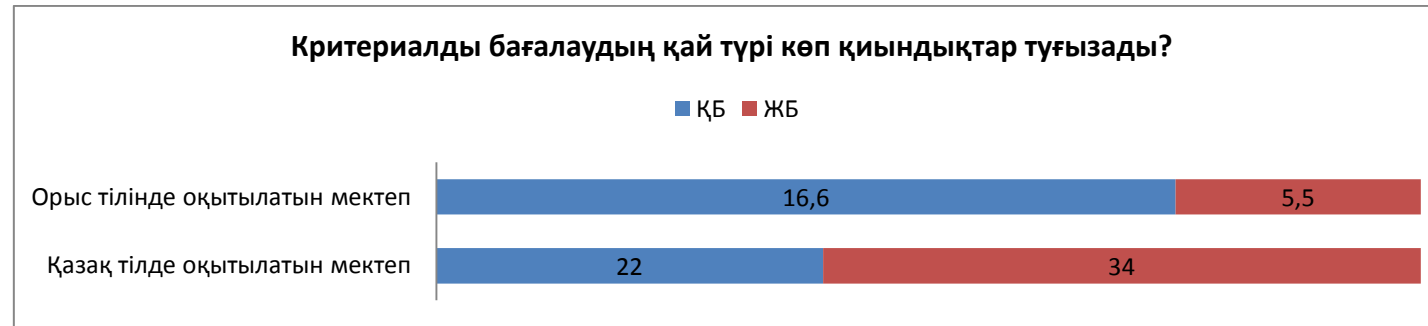
Алматы облысы оқушыларының пікірі.

59 диаграмма - Білім беру сапасына әсер ететін факторлар

Орыс тілінде:

Оқушылардың 57,3% үлгерім сапасына әсер ету дәрежесі бойынша бірінші орынға пән бойынша күрделі оқу бағдарламасын, екінші орынға – қалыптастырушы бағалау, үшінші орынға – жиынтық бағалау және одан кейін – сапасыз оқулықтар шықты.

60 – диаграмма. **Қиындық тудыратын критериалды бағалаудың түрлері**

Жиынтық бағалау жүз пайыз дерлік үлкен қиындық тудырады.

Оқушылардың 95,6% қалыптастырушы бағалау барысында пайдалы кері байланыс алады.

61 диаграмма – **Қалыптастырушы бағалау кезінде кері байланыстың болуы**

БЖБ және ТЖБ тапсырмаларын орындауда қиыншылық тудыратын пәндер мынадай ретпен орналасты: орыс тілі, математика, дүниежүзі тарихы, Қазақстан тарихы, ағылшын тілі, қазақ тілі, геометрия, алгебра, физика, жаратылыстану, химия, орыс әдебиеті.

Критериалды бағалау жүйесінің артықшылықтары мен кемшіліктері:

- критериалды бағалау объективті жүреді: иә-95%, жоқ-5%;
- оқушылар үшін бағалауды түсінікті етеді: иә-86,7%, жоқ-13,3%;
- оқу нәтижесіне жауапкершілік артты: иә-90%, жоқ-10%;
- оқуға деген тілек артты: иә -70%, жоқ-21,6%;
- критериалды бағалау алаңдаушылықты жояды, психологиялық тұрғыдан қолайлы орта құрады: иә – 80%, жоқ-20%;
- кері байланыс формалды түрде жүзеге асырылады: иә-18,4%, жоқ-81,6%;
- жиынтық бағалау объективті емес, ЖҚЖ мен АЖЖ енгізілген барлық мақсаттар емес, зерттелді: иә-18,3%, жоқ-81,7%.

Қазақ тілінде оқытатын мектептер:

Үлгерім сапасына әсер ететін факторлардың орналасу тәртібі:

- қалыптастырушы бағалау-51,6%;
- пән бойынша күрделі оқу бағдарламасы-26,9%;
- жиынтық бағалау-14,6%;
- сапасыз оқулықтар-5,6%.

Оқушылардың 83%- ы жиынтық бағалауға үлкен қиындықтар туатынын көрсетті.

Оқушылардың 92,5% пайдалы кері байланыс алады.

ТЖБ және БЖБ тапсырмаларын орындауды қиыншылық тудыратын пәндердің орналасу реті:

- қазақ әдебиеті,
- орыс тілі,
- география,
- геометрия,
- жаратылыстану,

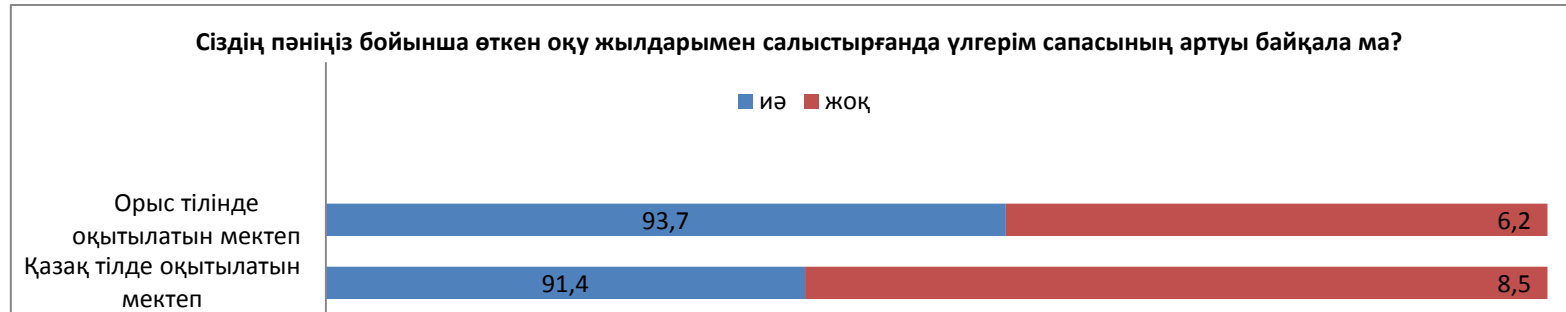
қазақ тілі тапсырмаларын орындау кезінде оқушылар қиындық көретін пәндердің орналасу тәртібі.

Критериалды бағалаудың артықшылықтары мен кемшіліктері:

- критериалды бағалау объективті:
иә-92,1%,
жоқ-7,8%;
- оқушылар үшін бағалауды түсінікті етеді:
иә-94,5%,
жоқ-5,4%;
- оқу нәтижесіне жауапкершілік артты:
иә-92,2%,
жоқ-7,7%;
- оқуға деген ықыласы артты:
иә -84,4%,
жоқ-15,5%;
- критериалды бағалау алаңдаушылықты жояды, психологиялық тұрғыдан қолайлы орта құрады:
иә – 71,1%,
жоқ-28,8%;
- кері байланыс формальды түрде жүзеге асырылады: иә-85,3%, жоқ-14,6%;
- жиынтық бағалау объективті емес, ББЖ мен ББ енгізілген барлық мақсаттар емес, зерттелді: иә – 6,6%, жоқ-93,3%.

Атырау облысы

Орыс тілінде оқытатын мектептердің 93,7%- ы және қазақ тілінде оқытатын мектептердің 91,4%- ы үлгерім сапасы артты деп санайды. Кері көзқарасты тиісінше мұғалімдердің 6,2% және 8,5%- ын ұстанады.

62 диаграмма - Үлгерім сапасының артуының байқалуы

Сонымен қатар мұғалімдердің 68,7% және 71,45%-ы үлгерім сапасы төмендемегенін атап өтті.

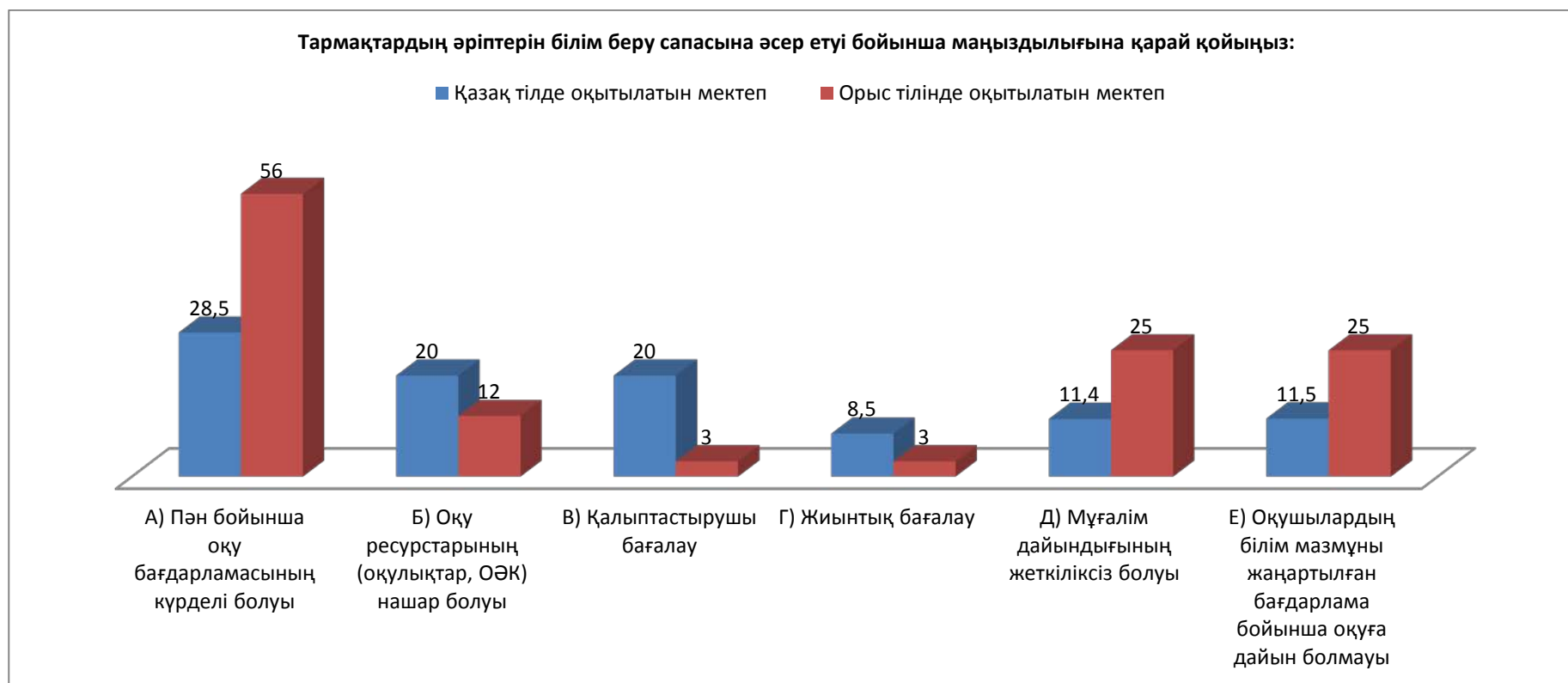

63 диаграмма - Үлгерім сапасының төмендеуінің байқалуы

Төменде білім сапасына әсер ететін факторлардың қарама-қарсы пайыздары көрсетілген (жақшадағы Сан қазақ тілінде оқытатын мектеп мұғалімдерінің пайыздарын көрсетеді):

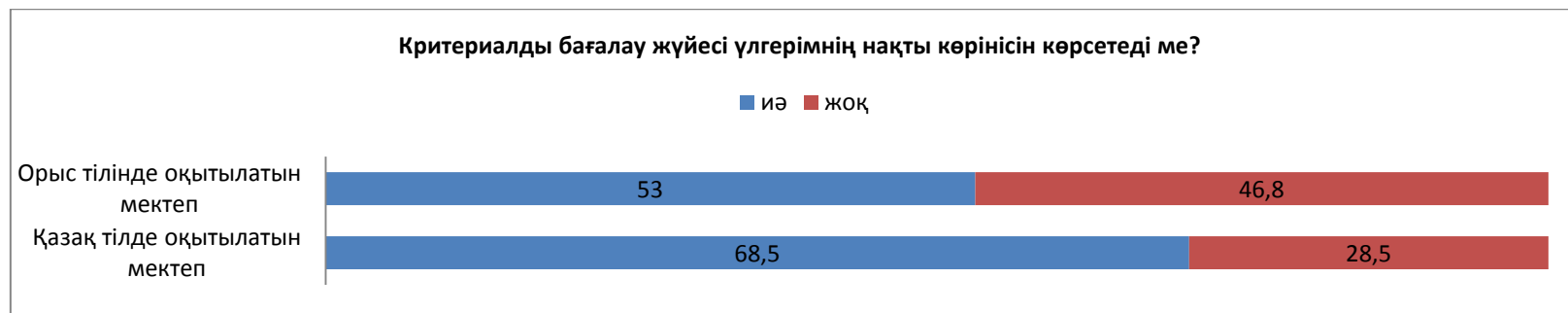
- пән бойынша күрделі оқу бағдарламасы-56% (28,5%);

- оқушылардың жеткіліксіз дайындығы-25% (11,4%);
- әлсіз оқу ресурстары-12% (20%);
- жиынтық бағалау-3% (8,5);
- қалыптастырушы бағалау-3% (20%);
- мұғалімнің жеткіліксіз дайындығы-0% (8,5%).

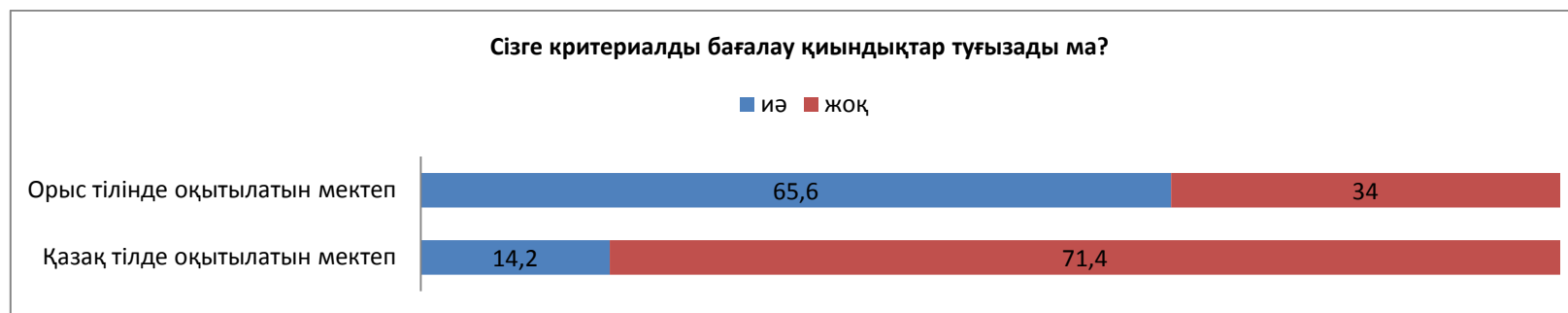
64 диаграмма - Білім беру сапасына әсер ететін факторлар

Соңғы пунктке қатысты: қазақ тілінде оқытатын мектеп мұғалімдері өзін-өзі сыншыл болып шықты.

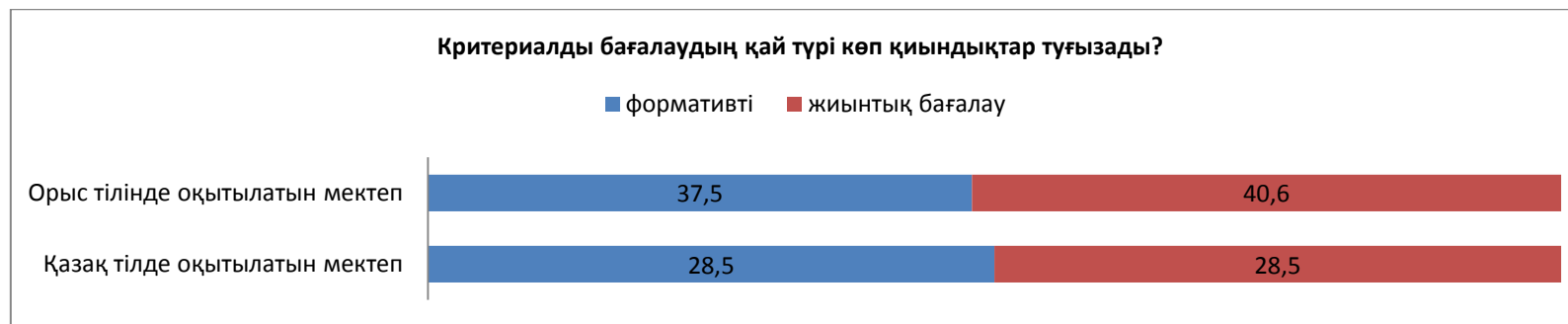
65 диаграмма - **Критериалды бағалау жүйесінің үлгерімді нақты көрсете алуы**

Орыс тілінде оқытатын мектеп мұғалімдерінің 53% - ы және қазақ тілінде оқытатын мұғалімдердің 68,5%-ы критериалды бағалау жүйесі үлгерімнің нақты көрінісін көрсетеді деп санайды. Кері көзқарас тиісінше мұғалімдердің 46,8% - ы мен 28,5% - ы.

66 диаграмма - **Критериалды бағалаудың мұғалімдерге қиындық тудыруы**

Мұғалімдердің 65,6%- ы мен 14,2% - ы сәйкесінше критериалды бағалауды жүргізу қиындық туғызады деп санайды. Олар бірінші топ мұғалімдерінің 34% - ында және екінші топ мұғалімдерінің 71,4% - ында жоқ.

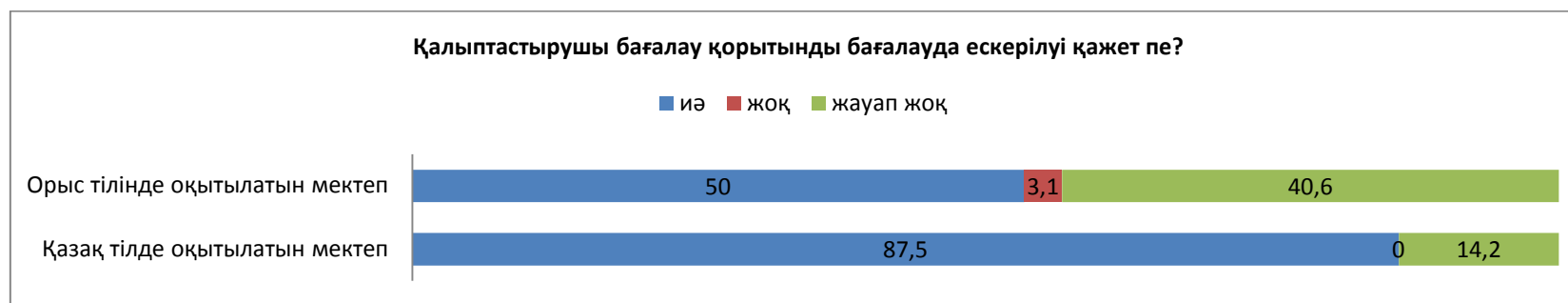

67 диаграмма - Критериалды бағалау түрлерінің қиындық тудыруы

Бірінші топ мұғалімдерінің 40,6% - ы жиынтық бағалауды қиындататынын атап өтті, мұғалімдердің 37,5% - ы бұл формативті бағалау. Екінші топтағы мұғалімдерде пайыздар теңестірілді: 28,5% - дан.

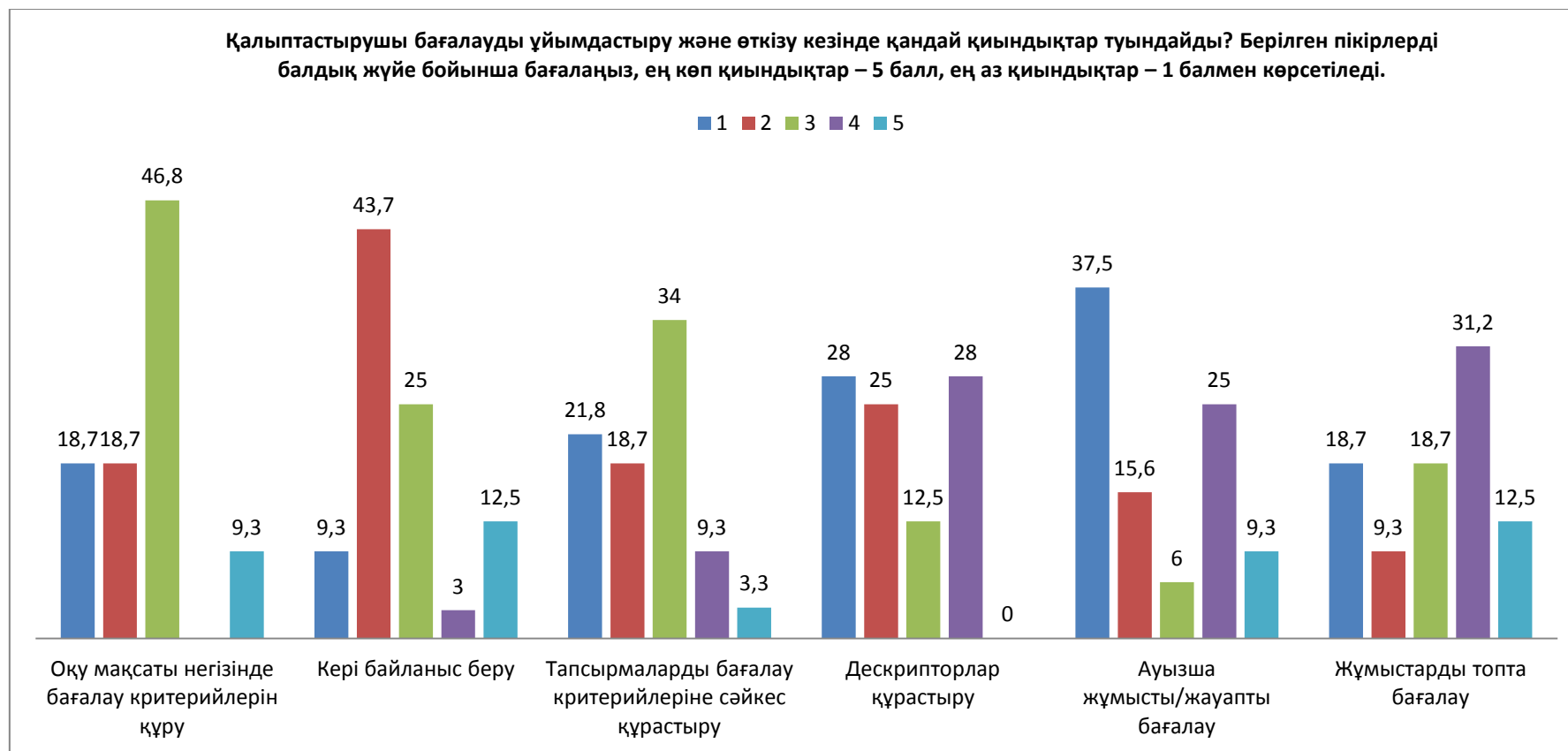
Мұғалімдер критериалды бағалаусыз білім беру мазмұнын жаңарту мүмкіндігі туралы пікірде: жоқ – тиісінше 78% және 51,4%; иә – 15,6% және 22,8%.

Атырау облысының мұғалімдері барынша жауап берді, олар жоғарыда көрсетілген облыстардың мұғалімдері елемеген сұрақтарға жауап берді. Осылайша, "ағымдағы бағалауды қалай өткізуді ұсынасыз?" деген сұраққа келесі нұсқалар ұсынылды: ауызша жауаптар, бақылау барысында, өзін-өзі бағалау, бес балдық бағалау жүйесі, балдық бағалау жүйесі, жазбаша жауаптар. Бұл ретте бағалауды бақылау барысында жүзеге асыру үшін мұғалімдердің ең көп саны қолдады.

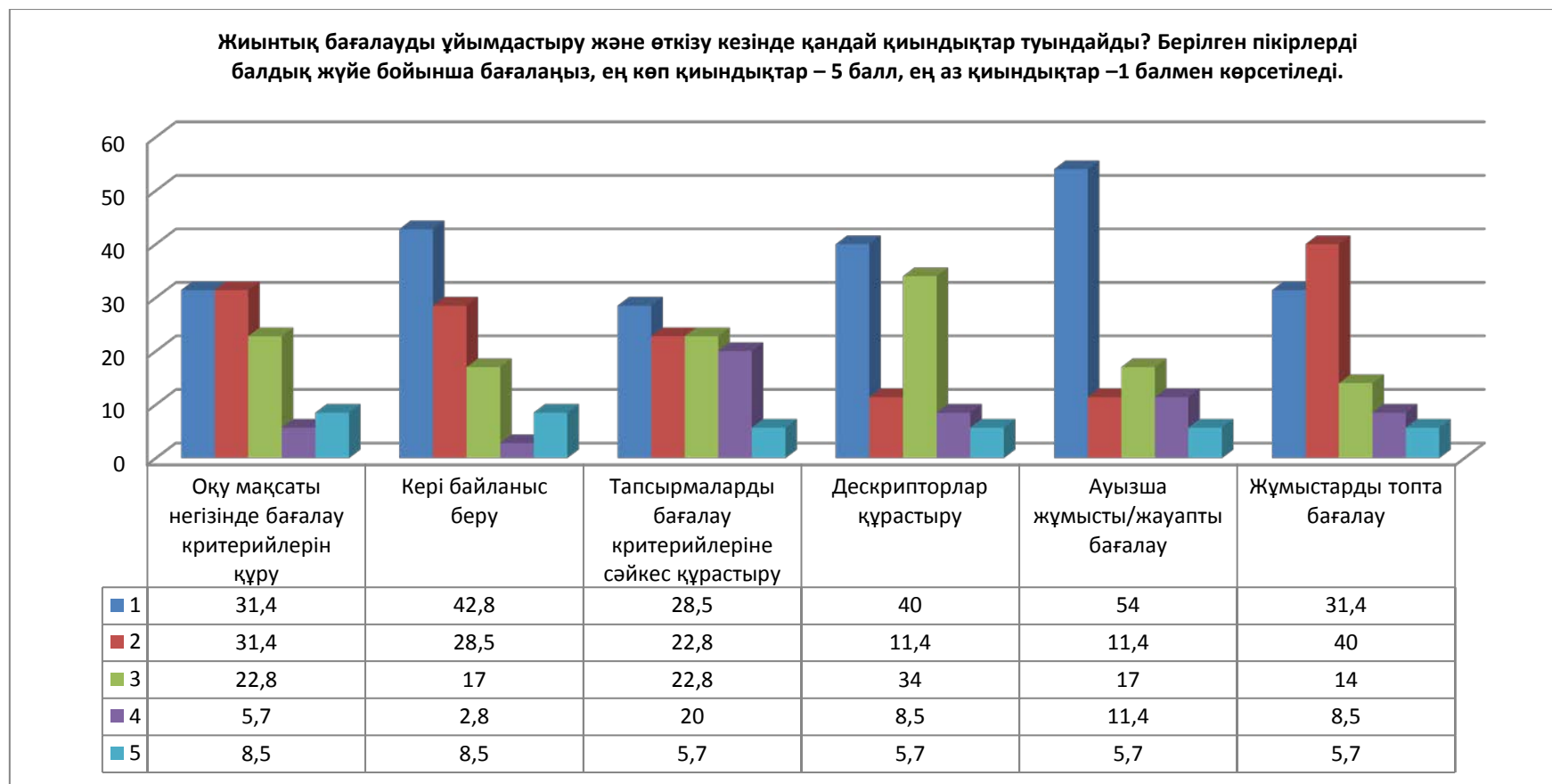
68 диаграмма - Қалыптастырушы бағалаудың қорытынды бағалауда ескерілуі

"Сіз қалыптастырушы бағалау нәтижелерін есепке алудың қандай механизмін ұсына аласыз?" сұрағына олар тест тапсырмаларын, әр сабақта баллдық бағалауды, ағымдағы бағалауды қайтаруды ұсынды.

69 диаграмма-Қалыптастырушы бағалауды ұйымдастыру және өткізу кезінде туындайтын қиындықтар (қазақ тілінде оқытылатын мектеп)

Бірінші топ мұғалімдерінің 50%- ы және екінші топ мұғалімдерінің 85,7% - ы қорытынды бағалау кезінде қалыптастырушы бағалау ескерілуі керектігін көрсетті.

70 диаграмма - Жиынтық бағалау кезінде туындайтын қиындықтар

Қалыптастырушы бағалаудағы қиындықтарға қатысты орыс тілінде оқытатын мектеп мұғалімдерінің пікірі келесі көрсеткіштерді көрсетеді:

- оқыту мақсаты негізінде бағалау критерийлерін құру:

1 – 18,7%, 2 – 18,7%, 3 – 46,8, 4 – 0%, 5– 9,3%;

- кері байланысты ұсыну:

1 – 9,3%, 2 – 43,7%, 3 – 25%, 4 – 3%, 5 – 12,5%;

- бағалау критерийлеріне сәйкес тапсырмаларды құрастыру:

1 – 21,8%, 2 – 18,7%, 3 – 34%, 4 – 9,3%, 5 – 9,3%;

дескрипторларды құру:

1 – 28%, 2 – 25%, 3 – 12,5%, 4 – 29%; 5 – 0%;

ауызша жұмысты/жауапты бағалау:

1 – 37,5%, 2 – 14,6%, 3 – 6%, 4 – 25%, 5 – 9,3%;

топтағы жұмысты бағалау:

1 – 18,7%, 2 – 9,3%, 3 – 18,7%, 4 – 31,2%, 5 – 12,5.

Қазақ тілінде оқытатын мектептерде:

- оқыту мақсаты негізінде бағалау критерийлерін құру:

1 – 31,4%, 2 – 31,4%, 3 – 22,8%, 4 – 5,7%, 5 – 8,5%;

- кері байланысты ұсыну:

1 – 42,8%, 2 – 28,5%, 3 – 17%, 4 – 2,8%; 5 – 8,5%;

- бағалау критерийлеріне сәйкес тапсырмаларды құрастыру:

1 – 28,5%, 2 – 22,8%, 3 – 22,8%, 4 – 20%; 5 – 5,7%;

-дескрипторларды құру:

1 – 40%, 2 – 11,4%, 3 – 34%, 4 – 8,5, 5 – 5,7%;

-ауызша жұмысты/жауапты бағалау:

1 – 54%, 2 – 11,4%, 3 – 17%, 4 – 11,4%; 5 – 5,7%;

-топтағы жұмысты бағалау: 1 – 31,4%, 2 – 40%, 3 – 14%, 4 – 8,5%; 5 – 5,7%.

- оқыту мақсаты негізінде бағалау критерийлерін құру:

1 – 18,7%, 2 – 18,7%, 3 – 46,8, 4 – 0%, 5 – 9,3%;

- кері байланысты ұсыну:

1 – 9,3%, 2 – 43,7%, 3 – 25%, 4 – 3%, 5 – 12,5%;

- бағалау критерийлеріне сәйкес тапсырмаларды құрастыру:

1 – 21,8%, 2 – 18,7%, 3 – 34%, 4 – 9,3%, 5 – 9,3%;

дескрипторларды құру:

1 – 28%, 2 – 25%, 3 – 12,5%, 4 – 29%; 5 – 0%;

ауызша жұмысты/жауапты бағалау:

1 – 37,5%, 2 – 14,6%, 3 – 6%, 4 -25%, 5 – 9,3%;

топтағы жұмысты бағалау:

1 – 18,7%, 2 – 9,3%, 3 – 18,7%, 4 – 31,2%, 5 – 12,5.

Қазақ тілінде оқытатын мектептерде:

- оқыту мақсаты негізінде бағалау критерийлерін құру:

1 – 31,4%, 2 – 31,4%, 3 – 22,8%, 4 -5,7%, 5– 8,5%;

- кері байланысты ұсыну:

1 – 42,8%, 2 – 28,5%, 3 – 17%, 4 – 2,8%; 5 – 8,5%;

- бағалау критерийлеріне сәйкес тапсырмаларды құрастыру:

1 – 28,5%, 2 – 22,8%, 3 – 22,8%, 4 -20%; 5 – 5,7%;

дескрипторларды құру:

1 – 40%, 2 – 11,4%, 3 -34%, 4 – 8,5, 5 – 5,7%;

ауызша жұмысты/жауапты бағалау:

1 – 54%, 2 – 11,4%, 3 – 17%, 4 – 11,4%; 5 – 5,7%;

топтағы жұмысты бағалау:

1 -31,4%, 2 – 40%, 3 – 14%, 4 – 8,5%; 5 – 5,7%.

71 диаграмма - Жиынтық бағалау кезінде туындайтын қиындықтар

Бірінші топта жиынтық бағалауды өткізу кезіндегі қиындықтар:

- оқыту мақсаты негізінде бағалау критерийлерін құру:

1 – 28%, 2 – 12,5%, 3 – 18,7%, 4 -18,7%, 5– 9,3%;

- кері байланысты ұсыну:

1 – 28%, 2 – 9,3%, 3 – 15,6%, 4 – 25%; 5 – 9,3%;

- бағалау критерийлеріне сәйкес тапсырмаларды құрастыру:

1 – 28%, 2 – 6%, 3 – 31,2%, 4 – 12,5%, 5 – 9,3%;

- дескрипторларды құрастыру:

1 – 18,7%, 2 – 21,8%, 3 – 15,6%, 4 – 34%, 5 – 6%;

- топта оқыту мақсатына жетуді бағалау:

1 – 12,5%, 2 – 18,7%, 3 – 15,6%, 4 – 37,5%, 5 – 6,2%.

72 диаграмма - Жиынтық бағалау кезінде туындайтын қиындықтар

Қазақ тілінде оқытатын мектептерде:

- оқыту мақсаты негізінде бағалау критерийлерін құру:

1 -42,8%, 2 – 25,7%, 3 – 22,8%, 4 -5,7%, 5– 2,8%;

- кері байланысты ұсыну:

1 – 42,8%, 2 – 22,8%, 3 – 17%, 4 – 11,4%, 5 – 5,7%;

- бағалау критерийлеріне сәйкес тапсырмаларды құрастыру:

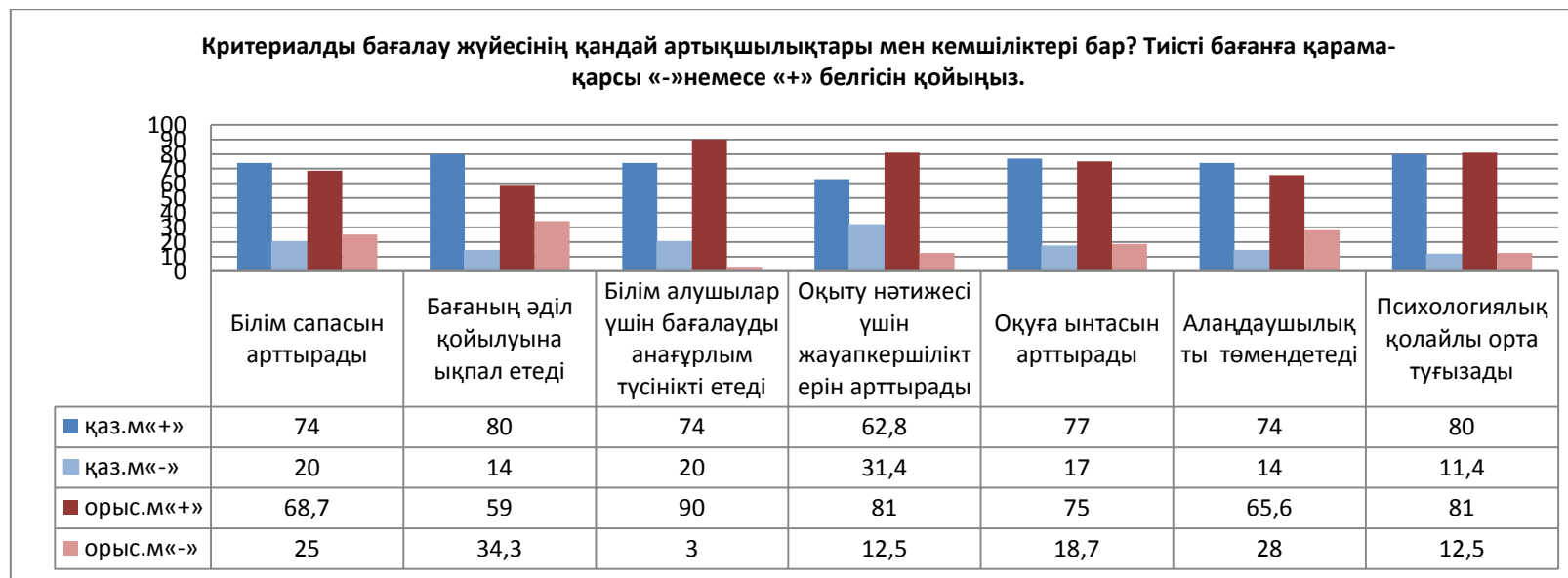
1 – 25,7%, 2 – 34,2%, 3 – 25,7%, 4 – 5,7%, 5 – 8,5%;

- дескрипторларды құрастыру:

1 – 28,5%, 2 – 45,7%, 3 – 14%, 4 – 2,8%; 5 – 8,5%;

- топта оқыту мақсатына жетуді бағалау:

1 – 28,5%, 2 – 37%, 3 – 25,7%, 4 – 2,8%, 5 – 5,7%.

73 диаграмма - Критериалды бағалау жүйесінің артықшылықтары мен кемшіліктері

Оқыту орыс тілінде жүргізілетін мектеп мұғалімдерін критериалды бағалау жүйесінің артықшылықтарын былайша бағалады:

- білім сапасын арттырады:
иә-68,7%, жоқ-25%;
- бағалаудың үлкен объективтілігіне ықпал етеді:
иә-59%, жоқ – 34,3%;
- білім алушылар үшін бағалауды түсінікті етеді:
иә-90%, жоқ-3%;
- оқу нәтижесіне жауапкершілікті арттырады:
иә-81%, жоқ-12,5%;
- оқуға уәждемені арттырады:
иә-75%, жоқ-18,7%;
- мазасыздықты төмендетеді:

иә-65,6%, жоқ-28%;

– психологиялық тұрғыдан қолайлы орта құрады:

иә – 81%, жоқ-12,5%.

Жүргізілген сауалнама қорытындысы. мұғалім екінші топтың:

- білім сапасын арттырады:

иә-74%, жоқ-20%;

- бағалаудың үлкен объективтілігіне ықпал етеді:

иә-80%, жоқ-14%;

- білім алушылар үшін бағалауды түсінікті етеді:

иә-74%, жоқ-20% %

- оқыту нәтижесіне жауапкершілікті арттырады:

иә-62,8%, жоқ-31,4%;

- оқуға мотивацияны арттырады:

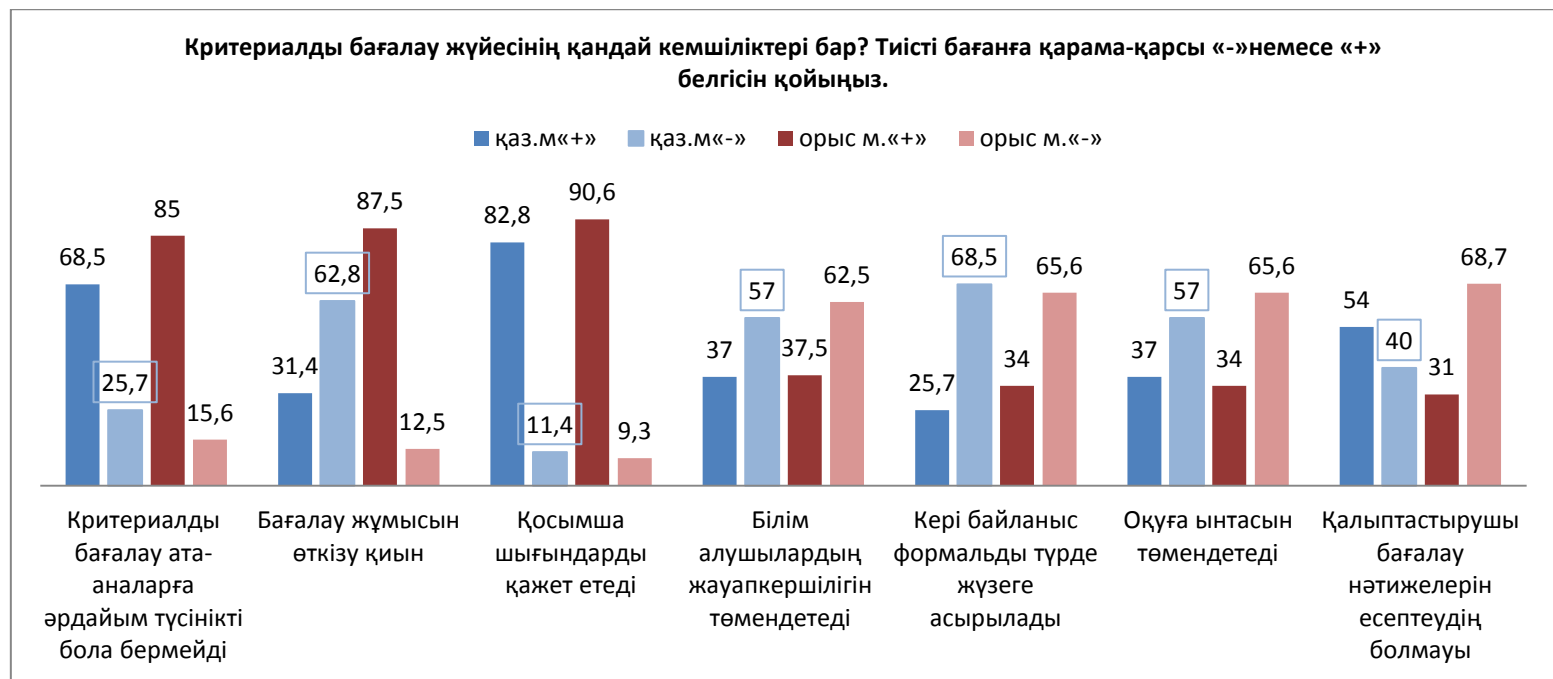
иә-77%, жоқ-17%;

- мазасыздықты төмендетеді:

иә-74%, жоқ-17%;

– психологиялық тұрғыдан қолайлы орта құрады:

иә – 80%, жоқ-11,4%.

74 диаграмма - Критериалды бағалау жүйесінің кемшіліктері

Орыс тілінде оқытатын мектеп мұғалімдерінің критериалды бағалау жүйесінің кемшіліктерін бағалау:

- бағалау критерийлері ата-аналарға әрдайым түсінікті емес:

иә-85%, жоқ-15,6%;

- бағалау процедурасы еңбек сыйымдылығы:

иә-87,5%, жоқ-12,5%;

- қосымша шығындарды талап етеді:

иә-90,6%, жоқ-9,3%;

- оқушылардың жауапкершілік деңгейін төмендетеді:

иә-37,5%, жоқ – 62,5%;

- кері байланыс формальды түрде жүзеге асырылады:

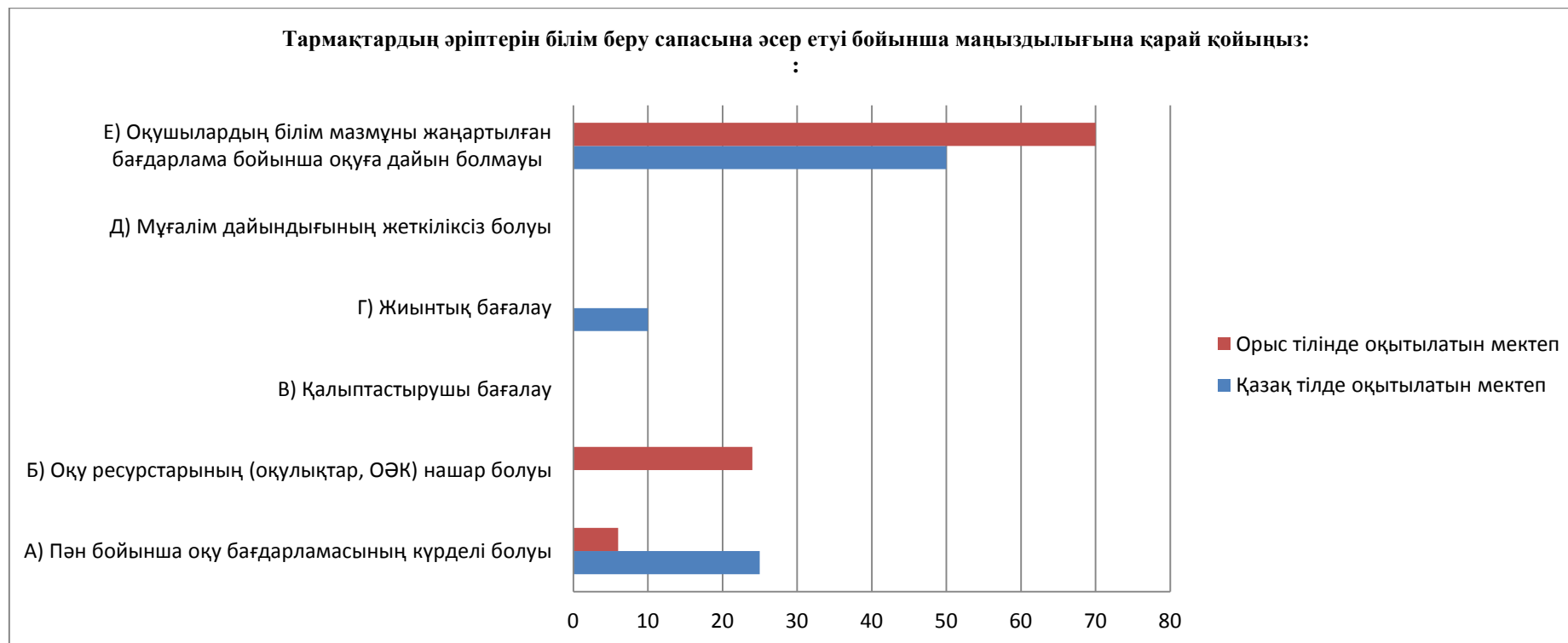
иә -34%, жоқ – 65,6%;

- оқуға мотивацияны төмендетеді:
иә-34%, жоқ – 65,6%;
- қалыптастырушы бағалау нәтижелерін есепке алудың болмауы:
иә -31%, жоқ-68,7%.
- Қазақ тілінде оқытатын мектеп мұғалімдерінің критериалды бағалау жүйесінің кемшіліктерін бағалау:
- бағалау критерийлері ата-аналарға әрдайым түсінікті емес:
иә-68,5%, жоқ-25,7%;
- бағалау процедурасы еңбек сыйымдылығы:
иә-31,4%, жоқ-62,8%;
- қосымша шығындарды талап етеді:
иә-82,8%, жоқ-11,4%;
- оқушылардың жауапкершілік деңгейін төмендетеді:
иә-37%, жоқ-57%;
- кері байланыс формалды түрде жүзеге асырылады:
иә -25,7%, жоқ-68,5%;
- оқуға мотивацияны төмендетеді:
иә-37%, жоқ-57%;
- қалыптастырушы бағалау нәтижелерін есепке алудың болмауы:
иә -54%, жоқ-40%.

Оқушылардың сауалнамасының қорытындысы

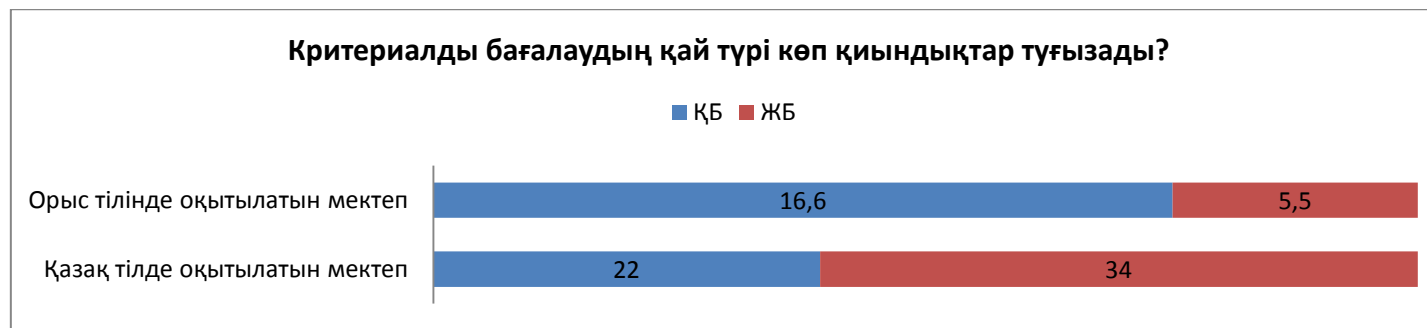
Бірінші сұрақ бойынша жауаптар келесідей бөлінді:

- пән бойынша күрделі оқу бағдарламасы-40,6% (25,2%);
- жиынтық бағалау-23% (38,95);
- сапасыз оқулықтар-12,5% (9,4%);
- қалыптастырушы бағалау-7,8% (18,9%).

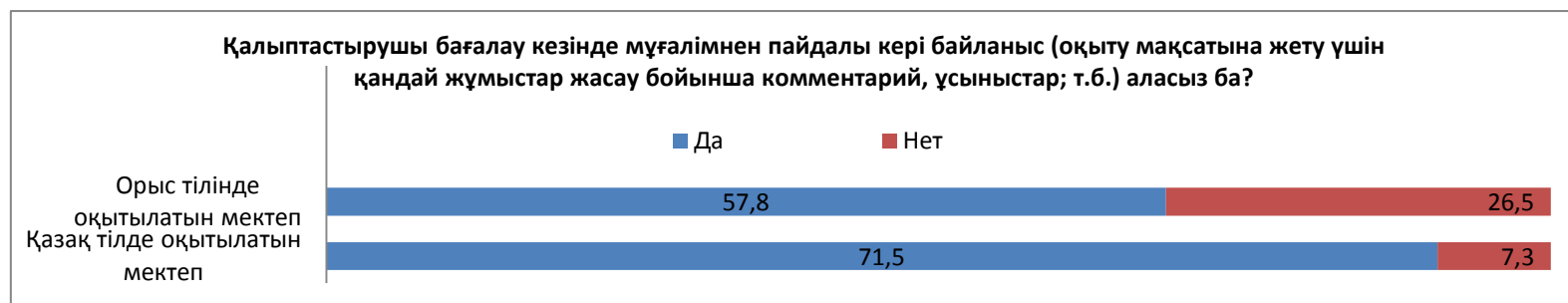
75 диаграмма - Білім беру сапасына әсер ететін факторлардың маңыздылығы

Жиынтық бағалау орыс тілінде оқытатын мектептердің 85,9% - ында және қазақ тілінде оқытатын мектептердің 65,2%- ында қиындық туғызады.

76 диаграмма - Критериалды бағалау түрлерінің қиындықтар туғызуы

Тиісінше, оқушылардың 57,8% және оқушылардың 71,5% пайдалы кері байланыс алады.

77 диаграмма - Қалыптастырушы бағалау кезіндегі кері байланыстың болуы

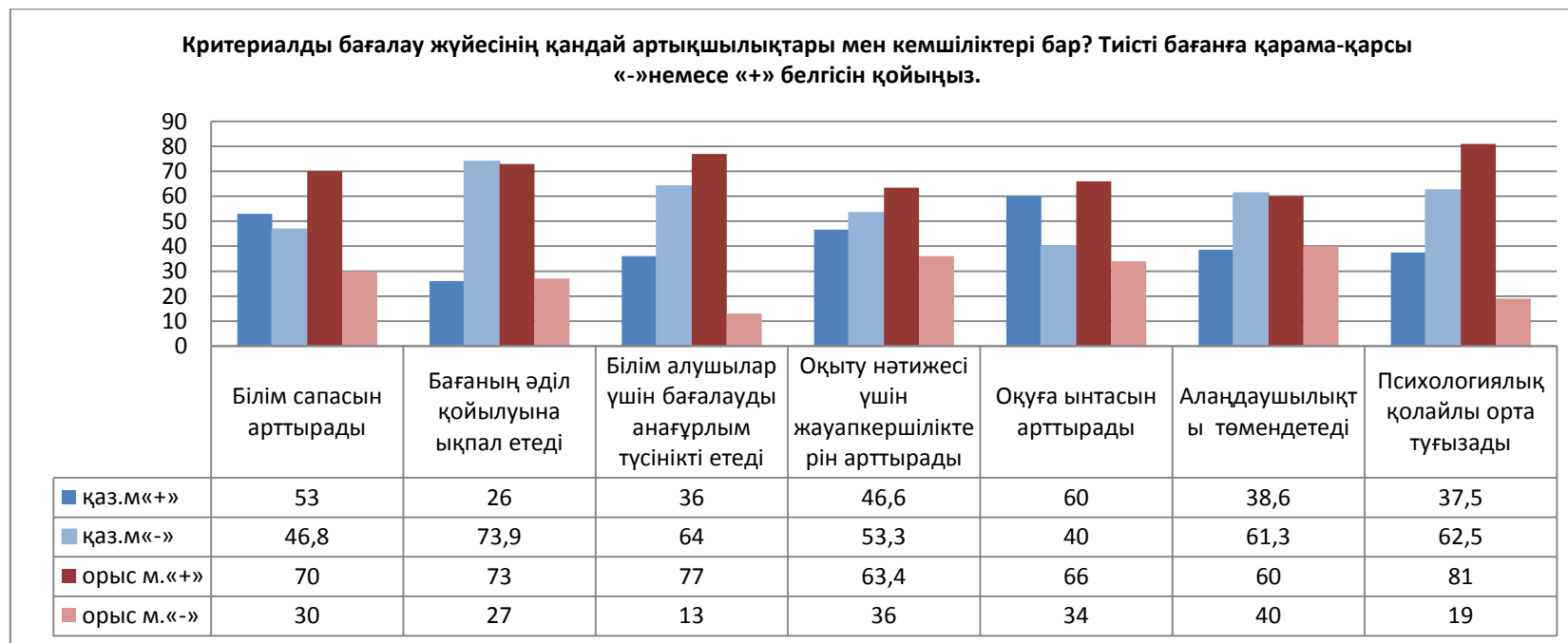
БЖБ және ТЖБ тапсырмаларын орындауда қиындық туғызатын пәндердің реті бірінші топ бойынша мынадай: геометрия,

- алгебра,
- химия,
- қазақ тілі,
- физика,
- информатика,

- Қазақстан тарихы,
- биология,
- ағылшын тілі,
- география,
- дүниежүзі тарихы,
- орыс әдебиеті.

Екінші топтың оқушылары көрсеткен пәндер реті төмендегідей:

- химия,
- физика,
- ағылшын тілі,
- алгебра,
- геометрия,
- биология,
- Қазақстан тарихы,
- информатика,
- орыс тілі,
- Қазақ әдебиеті,
- қазақ тілі,
- дүниежүзі тарихы.

78 диаграмма - Критериалды бағалау жүйесінің ерекшеліктері

Орыс тілінде оқытатын мектеп оқушылары тұрғысынан критериалды бағалаудың артықшылықтары мен кемшіліктері:

- критериалды бағалау объективті:
иә-54,6%,
жоқ-28%;
- оқушылар үшін бағалауды түсінікті етеді:
иә-56%,
жоқ-42%;
- оқу нәтижесіне жауапкершілік артты:
иә-68,7%,

- жоқ-28%;
- оқуға деген ықыласы артты:
иә -43,7%,
жоқ – 54,6%;
- критериалды бағалау алаңдаушылықты жояды, психологиялық тұрғыдан қолайлы орта құрады:
иә – 29,6%,
жоқ – 68,7%;
- кері байланыс формальды түрде жүзеге асырылады:
иә-43,7%,
жоқ-46,8%;
- жиынтық бағалау объективті емес, БЖБ мен ТЖБ енгізілген барлық мақсаттар зерттелген жоқ:
иә -59,3%,
жоқ-35,9%.

Қазақ тілінде оқытатын мектеп оқушылары тұрғысынан критериалды бағалаудың артықшылықтары мен кемшіліктері:

- критериалды бағалау объективті:
иә-76,8%,
жоқ-22%;
- оқушылар үшін бағалауды түсінікті етеді:
иә-67,3%,
жоқ-30,5%;
- оқу нәтижесіне жауапкершілік артты:
иә-76,8%,
жоқ-20%;
- оқуға деген тілек артты:
иә -47%,
жоқ-50%;
- критериалды бағалау алаңдаушылықты жояды, психологиялық тұрғыдан қолайлы орта құрады:
иә – 50%,

жоқ-30%;

- кері байланыс формалды түрде жүзеге асырылады:

иә-61%,

жоқ-26%;

- жиынтық бағалау объективті емес, ӘБЖ мен АЖ енгізілген барлық мақсаттар зерттелмеді:

иә –37,8%,

жоқ-58,9%.

Атырау облысының мұғалімдері жалпы мәселелерге төмендегідей жауап берген:

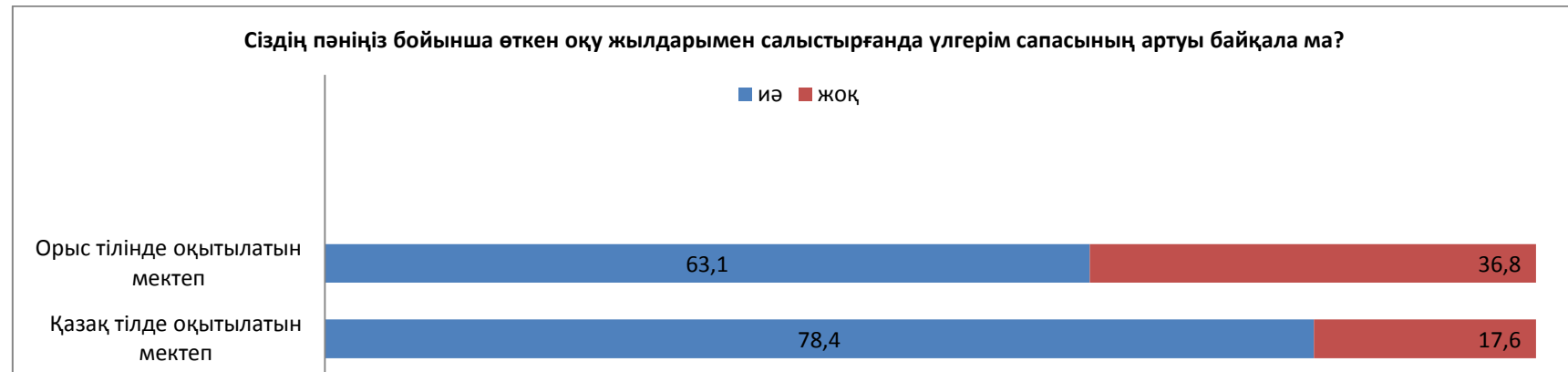
- 1 Жаңартылған білім мазмұнын енгізуде мәселелер бар ма? Мәселелер болса, атап өтіңіз. Оқушылар қалыптастырушы бағалауға дағдылана қоймағандықтан, олардың күнделікті сабаққа немқұрайды дайындалуы, ізденушілік қабілеттері төмен. Тапсырмалар уақытқа сәйкес құрылмаған. Жас ерекшеліктері ескерілмеген.
- 2 Жаңартылған білім мазмұнын енгізудегі тиімді жақтарын атап өтіңіз. Оқушылар өз бетімен, жан-жақты білім алуға, ізденуге, ойларын ашық айтуға, топпен жұмыс жасауға, бір-бірін бағалауға дағдыланады. Әдістемелік оқу-құралдары мен сабақ жоспарларының болуы тиімді. Мұғалімдерде ақпарат аз, қосымша шығындар көп. Бағалау критерийлері мен дескрипторлар бойынша әділ бағаланады. Оқушылардың ойлау деңгейі жоғарылады.

Жамбыл облысы

Жамбыл облысында орыс тілді мектеп мұғалімдерінің 63,1%-ы өткен оқу жылымен салыстырғанда үлгерім сапасының артуы байқалады деп санайды.

36,8% қарама-қарсы көзқараста.

Қазақ тілінде оқытатын мектептерде бұл арақатынас 78,4%- ды және 17,6%- ды құрады.

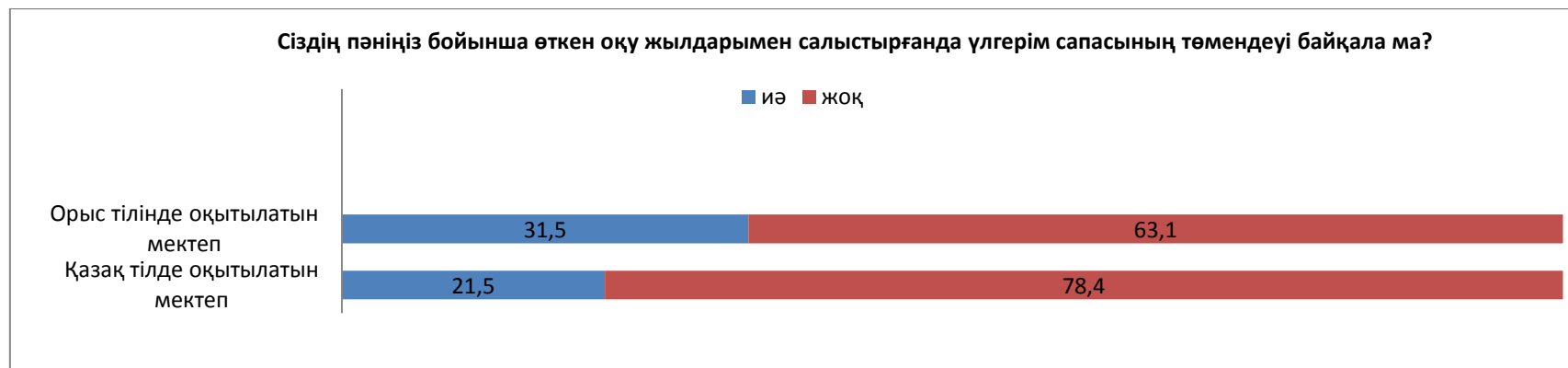

79 диаграмма - Үлгерім сапасының артуы

Бұл келесі сұраққа берілген жауаппен расталады.

Бірінші топ мұғалімдерінің 63,1% үлгерім сапасының төмендемегеніне сенімді, 31,5% үлгерім төмендеді деп санайды.

Қазақ тілінде оқытатын мектептерде мұғалімдердің 78,4% үлгерім сапасының төмендеуін байқамайды. Мұғалімдердің 21,5% үлгерім сапасының төмендегенін атап өтті.

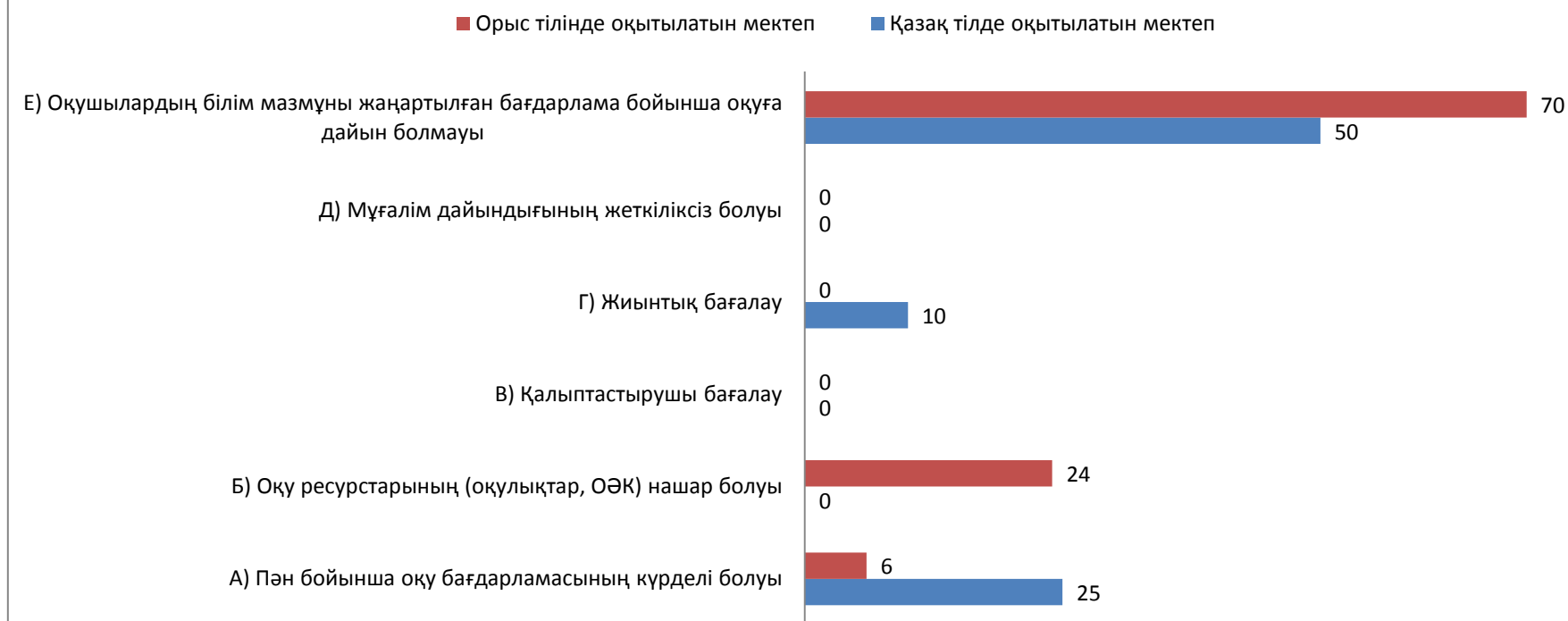

80 диаграмма - Үлгерім сапасының төмендеуі

Орыс тілінде оқытатын мектеп мұғалімдерінің көпшілігі білім сапасына әсер ететін негізгі фактор ретінде пән бойынша күрделі оқу бағдарламасын атап өтті – 57,8%, 47,3% мұғалімнің жеткіліксіз даярлығын, жалпы санның 31,5%–ы қалыптастырушы бағалау екенін атап өтті.

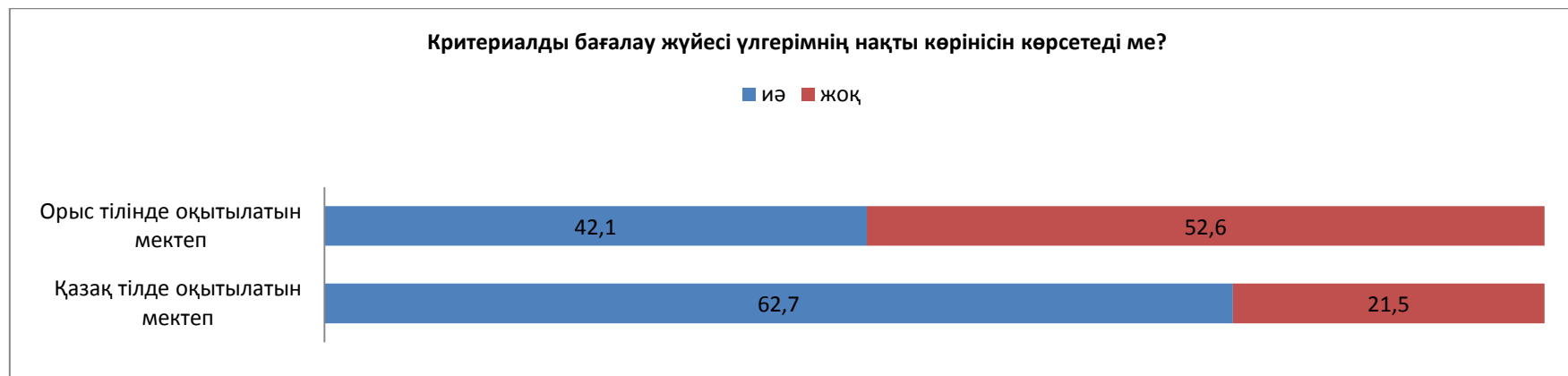
26,3% оқушылардың білім мазмұнын жаңартуға дайын еместігін атап өтті, мұғалімдердің осы пайызы жиынтық бағалау мен оқу ресурстарының әлсіздігін атап өтті.

Тармақтардың әріптерін білім беру сапасына әсер етуі бойынша маңыздылығына қарай қойыңыз:

81 диаграмма - Білім беру сапасына әсер ететін факторлар

Қазақ тілінде оқытатын мектептерде 43,1% әлсіз оқу ресурстары, 37,2%—пән бойынша күрделі оқу бағдарламасы, 15,6 - үшінші орынға оқушылардың білім беру мазмұнын жаңарту үдерісіне дайын еместігі қойылды, одан кейін 9,8% – қалыптастушы бағалау, 5,8%— жиынтық бағалау, 3,9% - мұғалімнің жеткіліксіз дайындығы екендігі көрсетілді.

82 диаграмма - Критериалды бағалау жүйесінің үлгерімді нақты көрсете алуы

Бірінші топ мұғалімдерінің 42,1%- ы және екінші топ мұғалімдерінің 62,7%- ы критериалды бағалау жүйесі үлгерімнің нақты көрінісін көрсетеді деп санайды.

Осыған сәйкес мұғалімдердің 52,6% және 21,5% келіспейді.

Бірінші топ мұғалімдерінің 42,1%-да критериалды бағалауды өткізу қиындық тудырмайды, мұғалімдердің 57,8% - ы қиындықтар бар деп есептейді.

Екінші топта бұл сан 31,3% - ды құрады, 43,1%-ы қиындықтар бар екенін айтады.

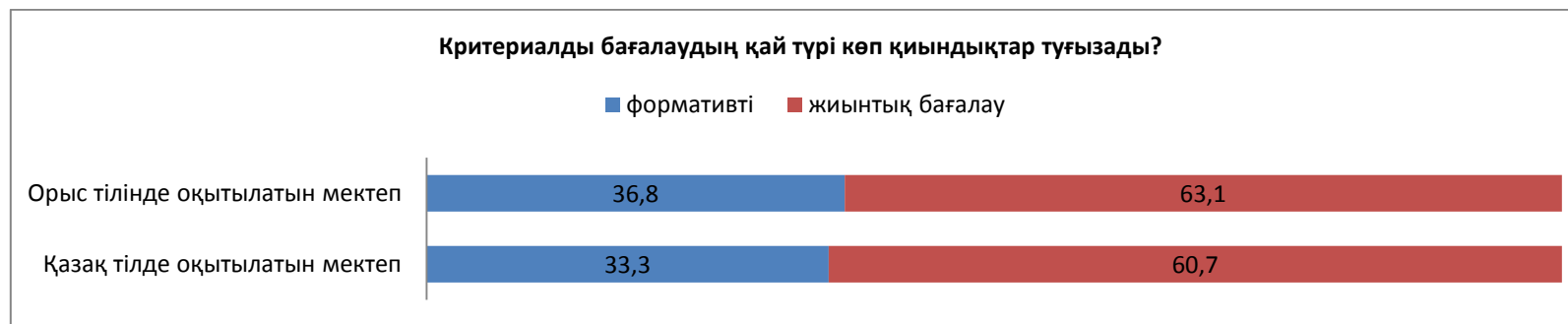

83 диаграмма - Критериалды бағалаудың қиындықтар туғызуы

Бағалау түрлерінің қайсысы үлкен қиындықтарды туындататыны туралы сұраққа мұғалімдер келесідей жауап берді.

Бірінші топ мұғалімдерінің 63,1%- ы жиынтық бағалау, 36,8%- ы- қалыптастырушы бағалау.

Екінші топ мұғалімдерінің 60,7%-да жиынтық бағалау үлкен қиындық туғызады, екінші топ мұғалімдерінің 33,3%- да формативті бағалау жүргізу қиындық туғызады.

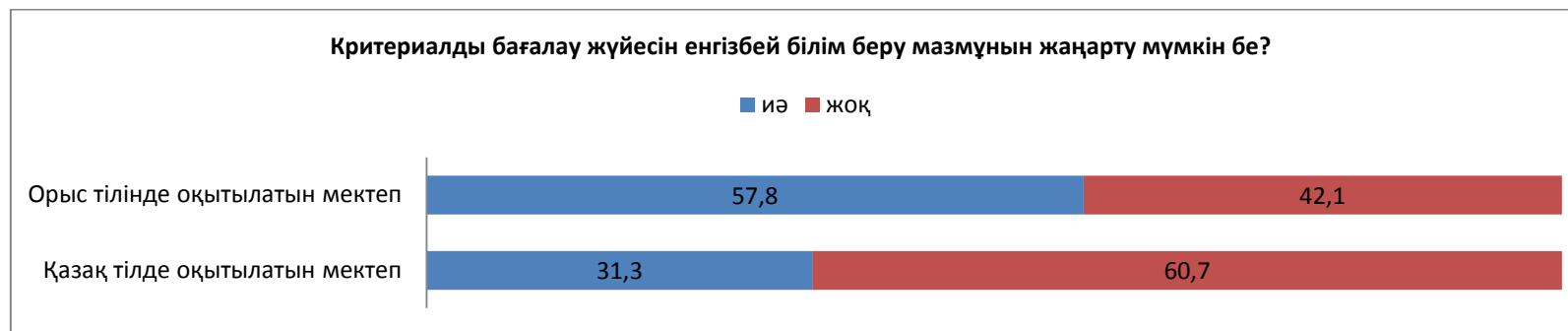

84 диаграмма - Критериалды бағалаудың түрлерінің қиындықтар туғызуы

Критериалды бағалаусыз білім беру мазмұнын жаңарту мүмкін бе?

Мұғалімдер 57,8% және 31,3% оң жауап берді.

Мұғалімдердің 42,1% және 60,7%- ы теріс жауап берді.

85 диаграмма - Критериалды бағалаудың білім беру мазмұнын жаңартумен байланысы

Қалыптастырушы бағалаудағы қиындықтарға қатысты орыс тілінде оқытатын мектеп мұғалімдерінің пікірі келесі көрсеткіштерді көрсетеді:

- оқыту мақсаты негізінде бағалау критерийлерін құру:

1 – 10,5%, 2 – 47,3%, 3 – 31,5%, 4 – 0%, 5 – 0%;

- кері байланысты ұсыну:

1 – 0%, 2 – 10,5%, 3 – 10,5%, 4 – 31,5%, 5 – 47,3%;

- бағалау критерийлеріне сәйкес тапсырмаларды құрастыру:

1 – 10,5%, 2 – 47,3%, 3 – 10,5%, 4 – 26,3%; 5 – 0%;

дескрипторларды құру:

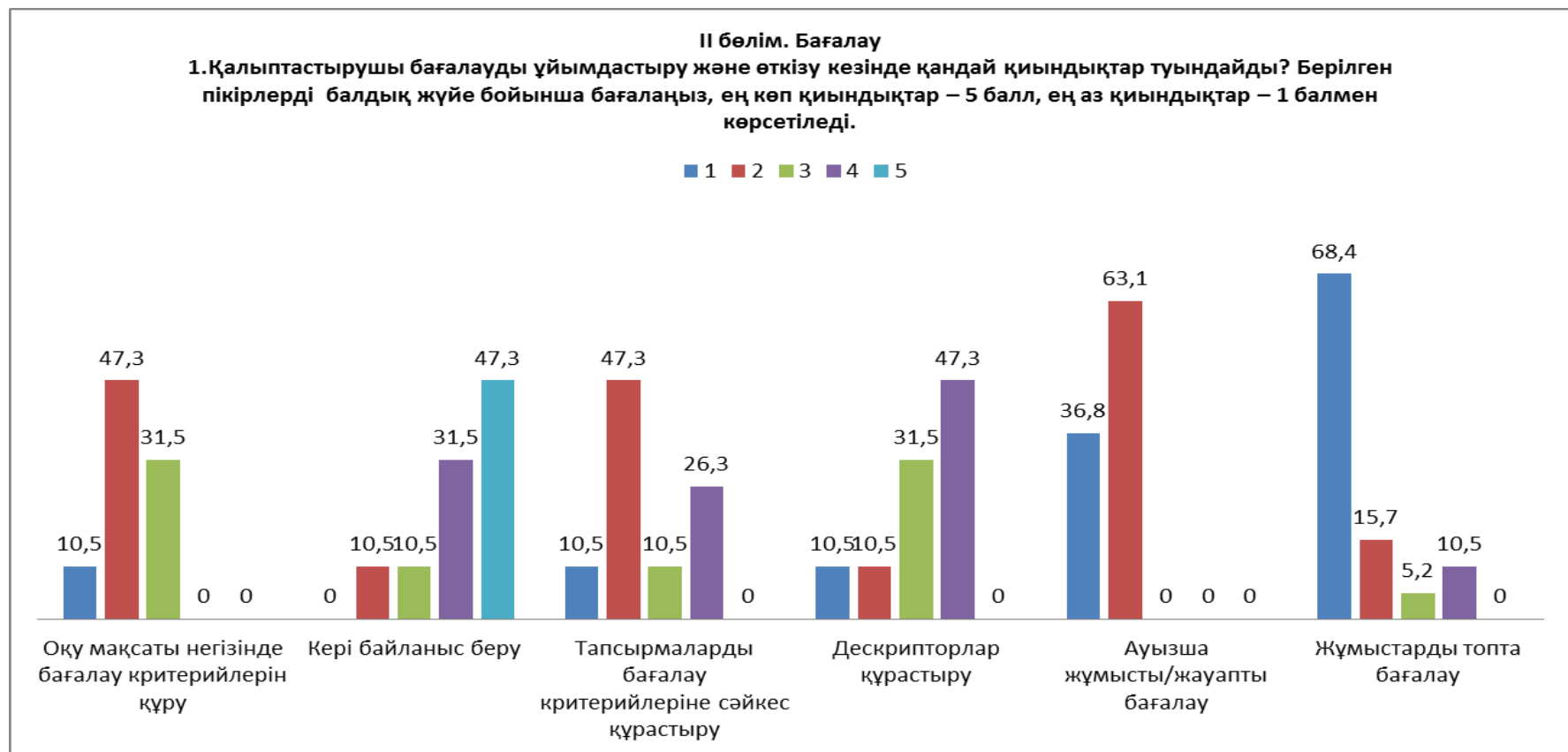
1 – 10,5%, 2 – 10,5%, 3 – 31,5%, 4 – 47,3%; 5 – 0%;

ауызша жұмысты/жауапты бағалау:

1 – 36,8%, 2 – 63,1%, 3 – 0%, 4 – 0%, 5 – 0%;

топтағы жұмысты бағалау:

1 – 68,4%, 2 – 15,7%, 3 – 5,2%, 4 – 10,5%, 5 – 0%.

86 диаграмма - **Қалыптастырушы бағалауды ұйымдастыру және өткізу кезінде туындайтын қиындықтар** (қазақ тілінде оқытылатын мектеп)

Қазақ тілінде оқытатын мектептерде:

- оқыту мақсаты негізінде бағалау критерийлерін құру:

1 – 11,7%, 2 – 31,3%, 3 – 35,2%, 4 -11,7%, 5– 3,9%;

- кері байланысты ұсыну:

1 – 11,7%, 2 – 29,4%, 3 – 45%, 4 – 7,8%; 5 – 3,9%;

- бағалау критерийлеріне сәйкес тапсырмаларды құрастыру:

1 – 23,5%, 2 – 41,1%, 3 – 19,6%, 4 – 7,8%; 5 – 3,9%;

дескрипторларды құру:

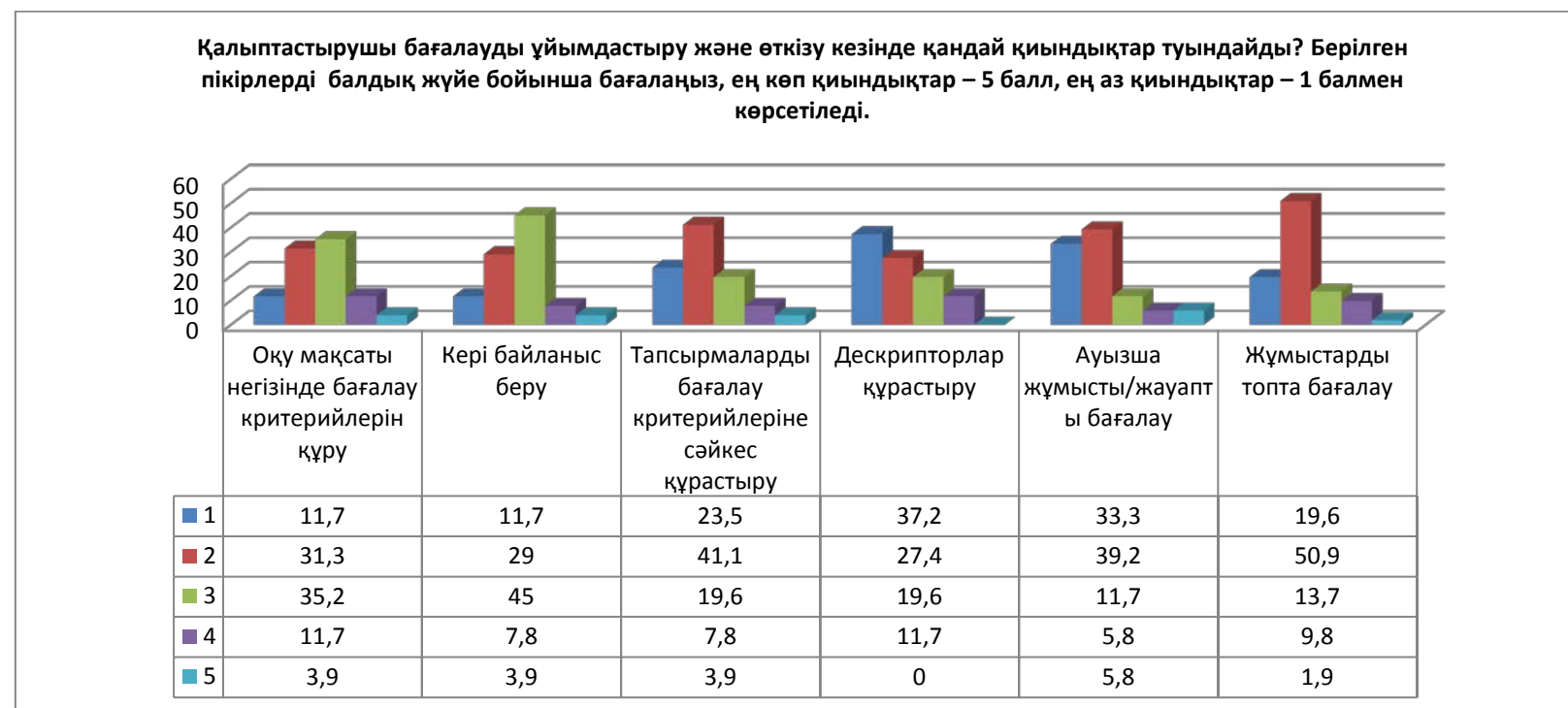
1 – 37,2%, 2 – 27,4%, 3 -19,6%, 4 – 11,7%, 5 – 0%;

ауызша жұмысты/жауапты бағалау:

1 – 33,3%, 2 – 39,2%, 3 – 11,7%, 4 – 5,8%; 5 – 5,8%;

топтағы жұмысты бағалау:

1 – 19,6%, 2 – 50,9%, 3 – 13,7%, 4 – 9,8%; 5 – 1,9%.

87 диаграмма - **Қалыптастырушы бағалауды ұйымдастыру және өткізу кезінде туындайтын қиындықтар** (қазақ тілінде оқытылатын мектеп)

Бірінші топта суммативтік жиынтық бағалауды өткізу кезіндегі қиындықтар:

- оқыту мақсаты негізінде бағалау критерийлерін құру:

1 – 10,5%, 2– 47,3%, 3 – 31,5%, 4 -0%, 5– 0%;

- кері байланысты ұсыну:

1 – 0%, 2 – 10,5%, 3 – 10,5%, 4 – 31,5%; 5 – 47,3%;

- бағалау критерийлеріне сәйкес тапсырмаларды құрастыру:

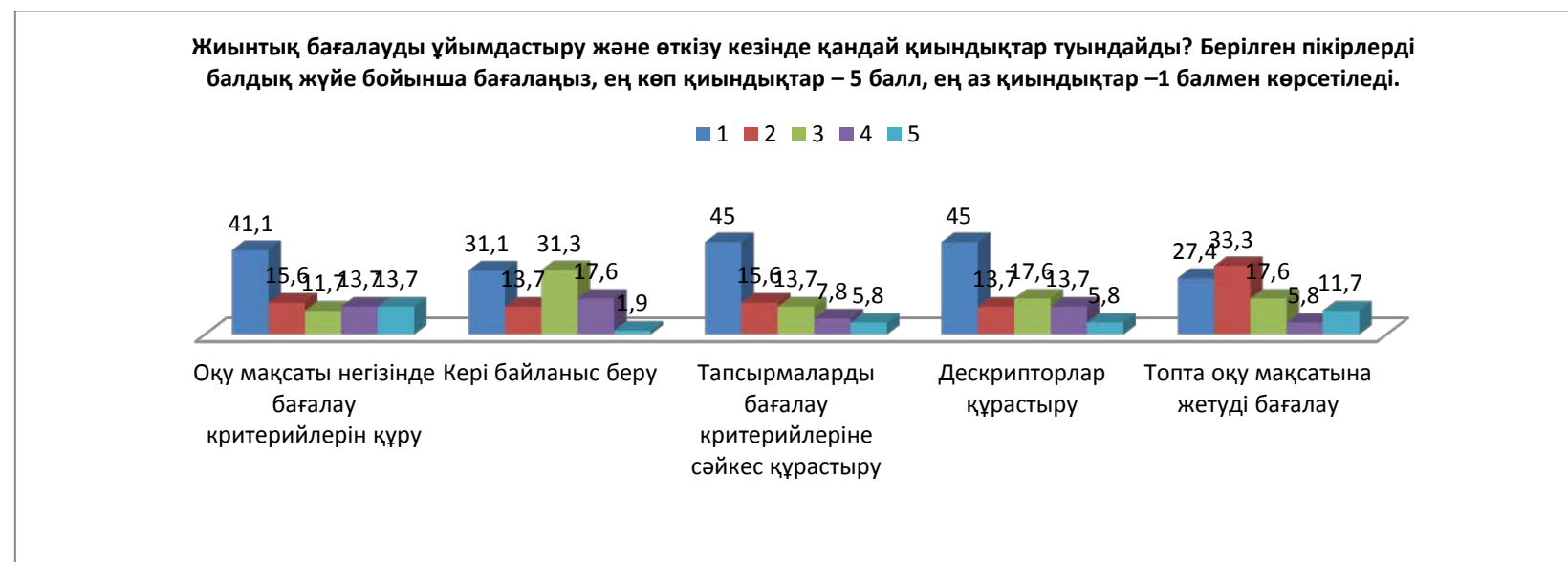
1 – 10,5%, 2 – 47,3%, 3 – 10,5%, 4 – 26,3%, 5 – 0%;

- дескрипторларды құрастыру:

1 – 10,5%, 2 – 10,5%, 3 – 31,5%, 4 – 47,3%; 5 – 0%;

- топта оқыту мақсатына жетуді бағалау:

1– 68,4%, 2 – 15,7%, 3– 5,3%, 4 – 10,5%, 5 – 0%.

88 диаграмма - Жиынтық бағалау кезінде кездесетін қиындықтар

Қазақ тілінде оқытатын мектептерде:

- оқыту мақсаты негізінде бағалау критерийлерін құру:

1 -41,1%, 2 – 15,6%, 3 – 11,7%, 4 -13,7%, 5– 13,7%;

- кері байланысты ұсыну:

1 – 31,3%, 2 – 13,7%, 3 – 31,3%, 4 – 17,6%, 5 – 1,9%;

- бағалау критерийлеріне сәйкес тапсырмаларды құрастыру:

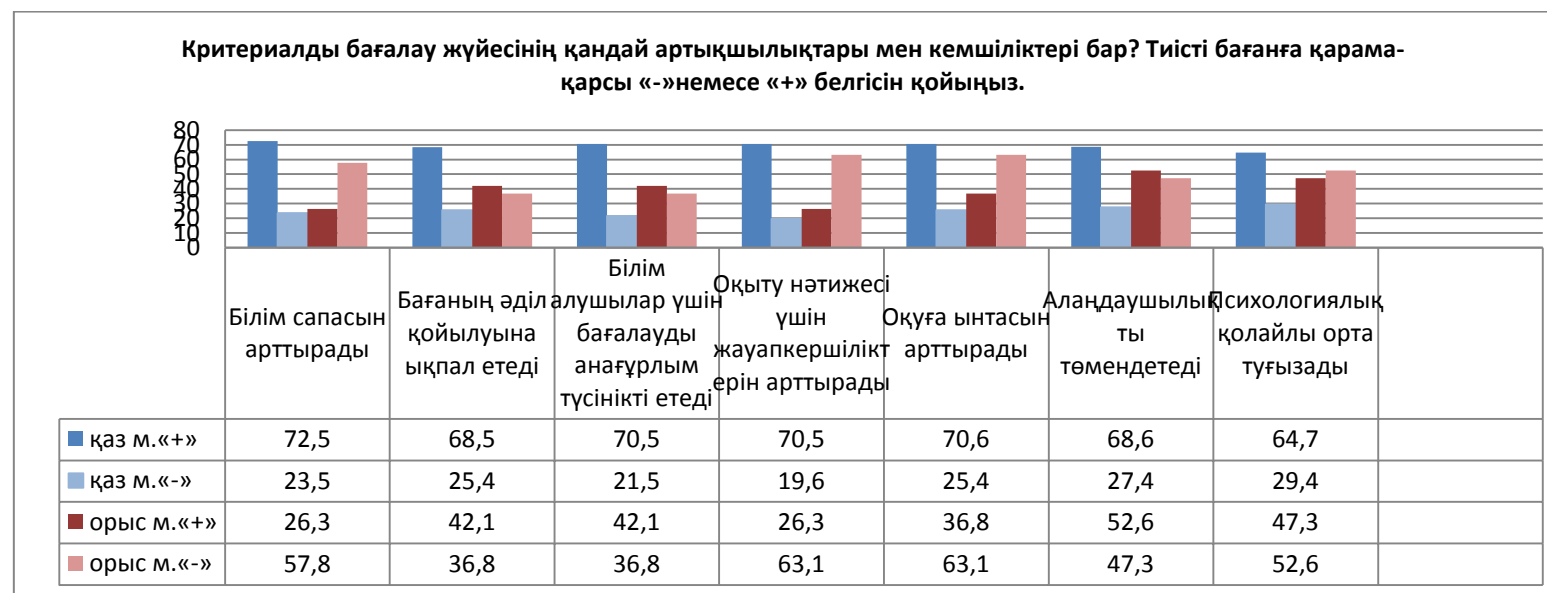
1 – 45%, 2 – 15,6%, 3 – 13,7%, 4 – 7,8%, 5 – 5,8%;

- дескрипторларды құрастыру:

1 – 45%, 2 – 13,7%, 3 – 17,6%, 4 – 13,7%; 5 – 5,8%;

- топта оқыту мақсатына жетуді бағалау:

1 – 27,4%, 2 – 33,3%, 3 – 17,6%, 4 – 5,8%, 5 – 11,7%.

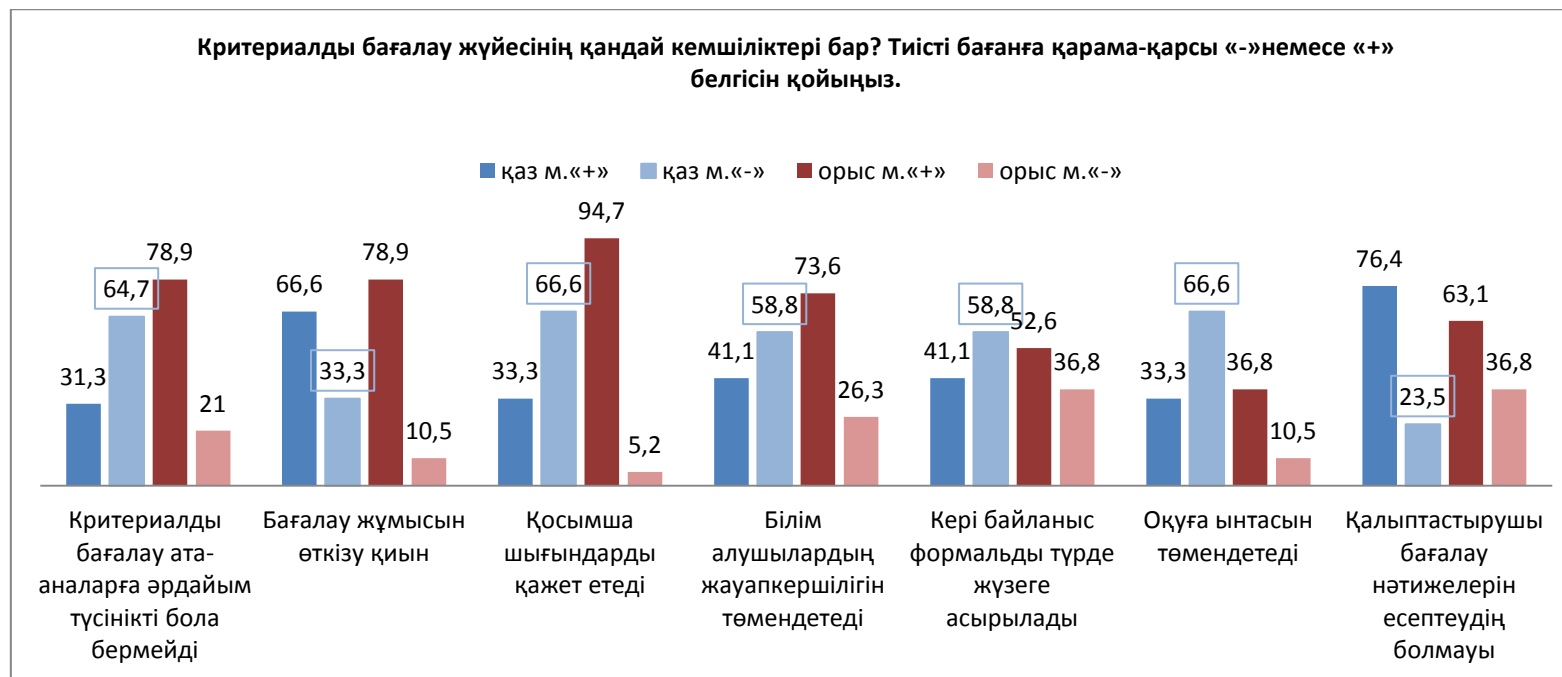

89 диаграмма - Критериалды бағалау жүйесінің ерекшеліктері

Бірінші топ мұғалімдері сауалнамасының қорытындысы бойынша Критериалды бағалаудың артықшылықтары:

- білім сапасын арттырады:
иә-26,3%,
жоқ – 57,8%;
 - бағалаудың үлкен объективтілігіне ықпал етеді:
иә-42,1%,
жоқ-36,8%;
 - білім алушылар үшін бағалауды түсінікті етеді:
иә-42,1%,
жоқ-36,8%;
 - оқу нәтижесіне жауапкершілікті арттырады:
иә-26,3%,
жоқ-63,1%;
 - оқуға уәждемені арттырады:
иә-36,8%,
жоқ-63,1%;
 - мазасыздықты төмендетеді:
иә-52,6%,
жоқ – 47,3%;
 - психологиялық тұрғыдан қолайлы орта құрады:
иә – 47,3%,
жоқ-52,6%.
- Жүргізілген сауалнама қорытындысы.
- Екінші топтың мұғалімдері мынадай жауап берді:
- білім сапасын арттырады:
иә-72,5%,
жоқ-23,5%;
 - бағалаудың үлкен объективтілігіне ықпал етеді:
иә-68,5%, жоқ-25,4%;
 - білім алушылар үшін бағалауды түсінікті етеді:

иә-70,5%,
жоқ-21,5% %
- оқу нәтижесіне жауапкершілікті арттырады:
иә-70,5%,
жоқ-19,6%;
- оқуға уәждемені арттырады:
иә-70,5%, жоқ-25,4%;
- мазасыздықты төмендетеді:
иә-68,6%,
жоқ-27,4%;
– психологиялық тұрғыдан қолайлы орта құрады:
иә – 64,7%,
жоқ-29,4%.

90 диаграмма - Критериалды бағалау жүйесінің кемшіліктері

Орыс тілінде оқытатын мектеп мұғалімдерінің критериалды бағалау жүйесінің кемшіліктерін бағалауы мынадай:

- бағалау критерийлері ата-аналарға әрдайым түсінікті емес:

иә-78,9%,

жоқ-21%;

- бағалау процедурасы еңбек сыйымдылығы:

иә-78,9%,

10,5-24%;

- қосымша шығындарды талап етеді:

иә-94,7%,

жоқ-5,2%;

- оқушылардың жауапкершілік деңгейін төмендетеді:

иә-73,6%,

жоқ-26,3%;

- кері байланыс формалды түрде жүзеге асырылады:

иә -52,5%,

жоқ-36,8%;

- оқуға мотивацияны төмендетеді:

иә-63,1%,

жоқ-36,8%.

Қазақ тілінде оқытатын мектеп мұғалімдерінің критериалды бағалау жүйесінің кемшіліктерін бағалауы төмендегідей:

- бағалау критерийлері ата-аналарға әрдайым түсінікті емес:

иә-31,3%,

жоқ – 64,7%;

- бағалау процедурасы еңбек сыйымдылығы:

иә-66,6%,

жоқ-33,3%;

- қосымша шығындарды талап етеді:

иә-33,3%,

жоқ – 66,6%;

- оқушылардың жауапкершілік деңгейін төмендетеді:

иә-41,1%,

жоқ-58,8%;

- кері байланыс формальды түрде жүзеге асырылады:

иә-41,1%, жоқ-58,8%;

- оқуға мотивацияны төмендетеді:

иә-33,3%,

жоқ – 66,6%;

– қалыптастырушы бағалау нәтижелерін есепке алудың болмауы:

иә -76,4%,

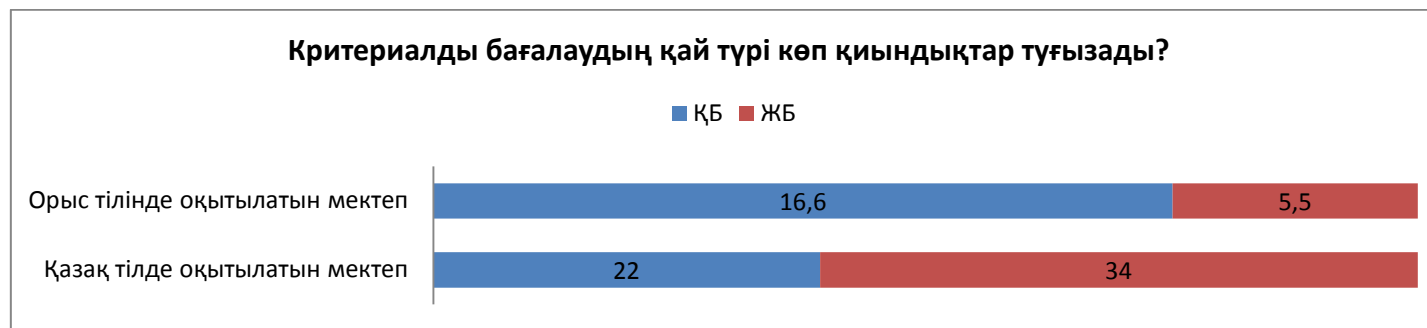
жоқ-23,5%.

Жамбыл облысы оқушыларының пікірі.

Орыс тілінде:

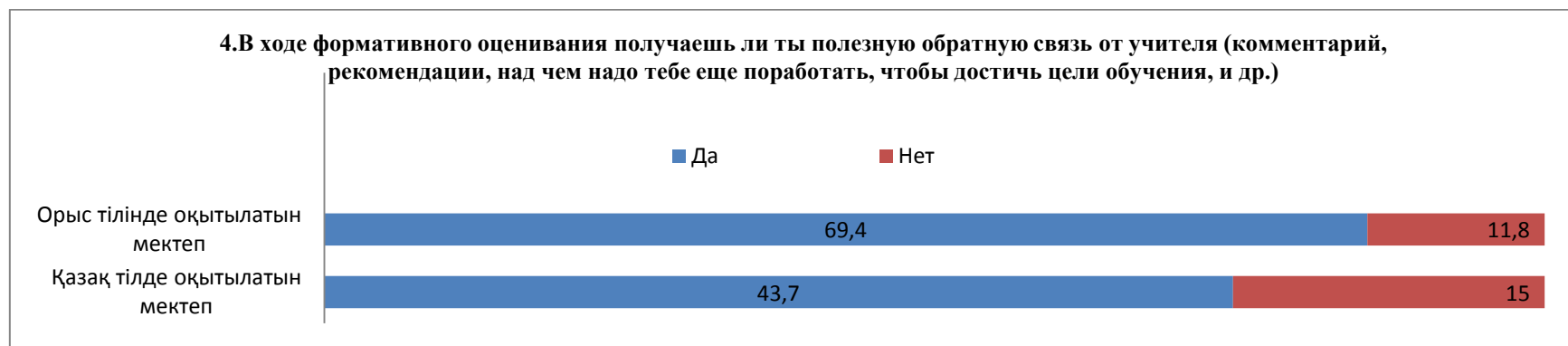
Оқушылардың 44% үлгерім сапасына әсер ету дәрежесі бойынша бірінші орынға жиынтық бағалау, одан кейін пән бойынша күрделі оқу бағдарламасы (33,8%), сапасыз оқулықтар (16,9%), соңғы орында –қалыптастырушы бағалау (1,6%) қойылды.

Оқушылардың 88,1% - ы жиынтық бағалауды қиындатады.

91 диаграмма - Критериалды бағалаудың түрлерінің қиындықтар туғызуы

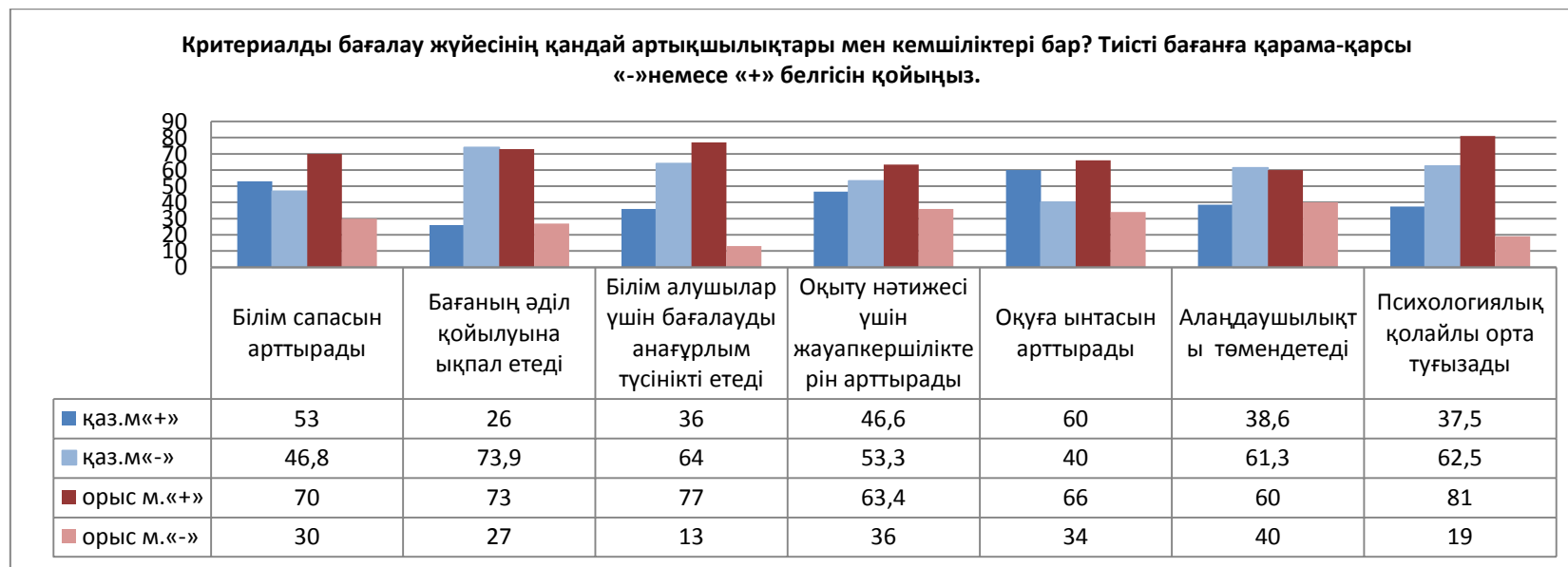
Оқушылардың 69,4% қалыптастырушы бағалау барысында пайдалы кері байланыс алады.

92 диаграмма - Қалыптастырушы бағалау кезіндегі кері байланыстың болуы

БЖБ және ГЖБ тапсырмаларын орындауды қиындық туғызатын пәндердің реті мынадай:

- Қазақстан тарихы,
- орыс тілі,
- математика,
- алгебра,
- химия,
- орыс әдебиеті,
- қазақ тілі мен әдебиеті,
- геометрия,
- дүниежүзі тарихы,
- информатика,
- физика,
- жаратылыстану.

93 диаграмма - Критериалды бағалау жүйесінің ерекшеліктері

Критериалды бағалау жүйесінің артықшылықтары мен кемшіліктері:

- критериалды бағалау объективті:

иә-76,2%,

жоқ-23,7%;

- оқушылар үшін бағалауды түсінікті етеді:

иә-72,8%,

жоқ-27,1%;

- оқу нәтижесіне жауапкершілік артты:

иә-76,2%,

жоқ-23,7%;

- оқуға деген тілек артты:

иә -62,7%,

жоқ-37,2%;

- критериалды бағалау алаңдаушылықты жояды, психологиялық тұрғыдан қолайлы орта құрады:

иә – 30,5%,

жоқ-69,4%;

- кері байланыс формалды түрде жүзеге асырылады:

иә-72,8%,

жоқ-27,1%;

– жиынтық бағалау объективті емес, ББЖ мен ББ енгізілген барлық мақсаттар зерттелмеді:

иә – 61%,

жоқ-38,9%.

Қазақ тілінде оқытатын мектептер бойынша:

Үлгерім сапасына әсер ететін факторлардың орналасу тәртібі:

- пән бойынша күрделі оқу бағдарламасы-51,2%;

- жиынтық бағалау-12,5%;

- қалыптастырушы бағалау-8,7%;

- сапасыз оқулықтар-8,7%.

Оқушылардың 28,7% - ы жиынтық бағалау үлкен қиындықтарды тудыратынын көрсетті.

Оқушылардың 43,7% пайдалы кері байланыс алады.

БЖБ және ГЖБ тапсырмаларын орындауда қиындық туғызатын пәндердің реті мынадай:

- қазақ тілі,
- орыс тілі,
- алгебра,
- қазақ тілі,
- геометрия,
- химия,
- Қазақ әдебиеті,
- физика,
- информатика,
- жаратылыстану,
- дүниежүзі тарихы,

– Қазақстан тарихы.

Критериалды бағалаудың артықшылықтары мен кемшіліктері:

- критериалды бағалау объективті жүреді:

иә-76,2%,

жоқ-23,7%;

- оқушылар үшін бағалауды түсінікті етеді:

иә-78,7%,

жоқ-21,2%;

- оқу нәтижесіне жауапкершілік артты:

иә-82,5%,

жоқ-17,5%;

- оқуға деген тілек артты:

иә -65%,

жоқ-21,5%;

- критериалды бағалау алаңдаушылықты жояды, психологиялық тұрғыдан қолайлы орта құрады:

иә – 42,5%,

жоқ-57,5%;

- кері байланыс формалды түрде жүзеге асырылады:

иә-51,2%,

жоқ-48,7%;

– жиынтық бағалау объективті емес, БЖБ мен СЧ енгізілген барлық мақсаттар толық зерттелмеді:

иә – 57,5%,

жоқ-42,5 %.

Жамбыл облысының мұғалімдері жалпы мәселелерге төмендегідей жауап берген:

- 1 Жаңартылған білім мазмұнын енгізуде мәселелер бар ма? Мәселелер болса, атап өтіңіз.
- Тексерулер мен тапсырмалар көп.
 - Берілген ТЖБ тапсырмалар көлемі көп.
 - Уақыт тым аз, оқушылар үлгермейді.
 - Ата-аналар және оқушылармен дайындыққа көп уақыт кетеді.
 - Бұрынғы бағалау дұрыс деп ойлаймын.
 - ТЖБ, ҚЖБ тапсырмалары қайта қаралса, себебі жас ерекшеліктері ескерілмеген.
 - Мәселелер бар, себебі тарих сабағында әр тақырыптарды толық мәліметпен жабдықтау.
 - Критериалды бағалау сәйкес еместігі ата-ана мен мұғалімдерінің түсінбеушілігін тудырады.
 - Техникалық базаның жоқтығы.
 - Интернет желісі нашар. Оқу ресурстары жеткіліксіз.
- 2 Жаңартылған білім мазмұнын енгізудегі тиімді жақтарын атап өтіңіз.
- Жаңартылған білім мазмұнын енгізудегі тиімді жақтары:
- Әр оқушының жеке жағдайы маңызды.
 - Ізденіс жұмыс -3
 - Топтық жұмыс – 3
 - Жеке жұмыс – 8
 - Жұптық жұмыс - 2

Жамбыл облысы білім алушыларының пікірлері:

Ешқандайда жағдай үлгерім сапасына әсер етпейді.

Бағалау нәтижесі ойландырады.

Оқыту нәтижесіне жауапкершілігім артты.

Сабақтағы кері байланыс кейде формалды түрде жүзеге асырылады.

Оқулықтар жәй сыныптарға күрделі. Қиын тапсырмалар.

Қиындық бар, жиынтық бағалау жазғанда балымыздың жетпей қалуы, уақыт жетіспеушілік алаңдатады, мақсаттар түсініксіз.

Жаман баға қатты қорқытады. Сыныптастар алдында өзіңді ыңғайсыз сезінесің.

Кері байланыс әр сабақ сайын берілмейді. Оқушының зейінін арттырмайды.

Қарағанды облысы

Қарағанды облысында сауалнамамен 41 оқушы және 343 оқушы қамтылды.

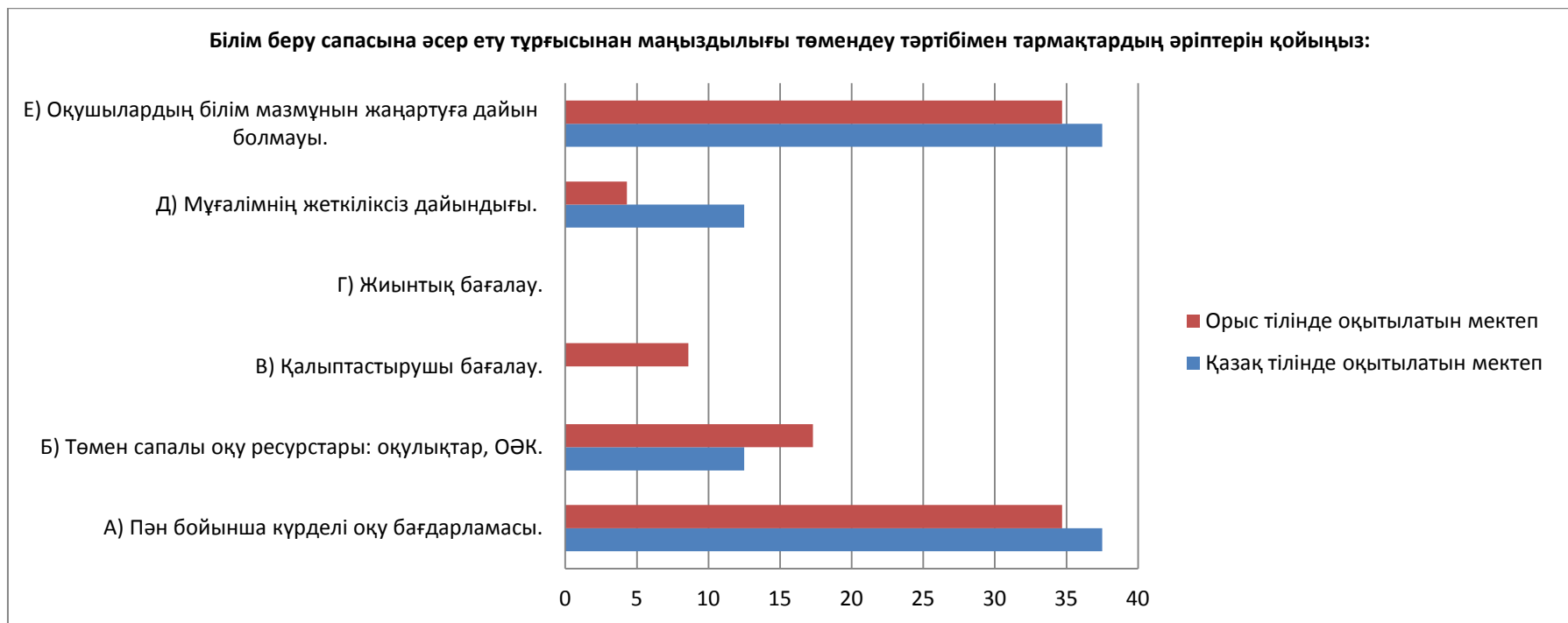
Орыс тілінде оқытатын мектептерде мұғалімдердің 53,5% -ы үлгерім сапасы артты деп санайды, мұғалімдердің 46,4% -ы бұл байқалмайды деп санайды.

Қазақ тілінде оқытатын мектептерде мұғалімдердің 69,2% бірінші позицияны ұстанады, керісінше – 30,7%.

Орыс тілінде оқытатын мектептерде мұғалімдердің 46,1%-ы үлгерім сапасының төмендеуі орын алып отыр деп санайды, олармен мұғалімдердің 53,8%-ы келіспейді.

Орыс тілінде оқытатын мектептерде жұмыс істейтін мұғалімдердің пікірлері бойынша білім сапасына әсер ететін факторлар мынадай ретпен орналасқан:

- оқушылардың білім мазмұнын жаңарту үдерісіне дайын болмауы-34,7%;
- пән бойынша күрделі оқу бағдарламасы-34,7%;
- әлсіз оқу ресурстары-17,3%;
- формативті бағалау-8,6%;
- мұғалімнің жеткіліксіз дайындығы-4,3%.

94 диаграмма - Білім беру сапасына әсер ететін факторлар

Қазақ тілінде оқытатын мектептерде мұғалімдердің позициясы төмендегідей:

- пән бойынша күрделі оқу бағдарламасы-37,5%;
- оқушылардың білім мазмұнын жаңарту үдерісіне дайын болмауы-37,5%;
- әлсіз оқу ресурстары-12,5%;
- мұғалімнің жеткіліксіз дайындығы-12,5%.

Басқа факторлар қаралған жоқ.

Бірінші топ мұғалімдерінің 30,7%- ы және екінші топ мұғалімдерінің 31,8 - ы критериалды бағалау жүйесі үлгерімнің нақты көрінісін көрсетеді деп санайды.

Осыған сәйкес мұғалімдердің 69,2%-ы және 68,2%-ы бұнымен келіспейді.

Бірінші топ мұғалімдерінің 62,9%- да критериалды бағалауды өткізу қиындық тудырмайды деп санаса, мұғалімдердің 37% - да қиындықтар бар деп есептейді.

Қазақ тілінде оқытатын мектеп мұғалімдерінің 61,5% -да критериалды бағалау кезінде қиындықтар жоқ, 38,4% -да ондай қиындықтар кездеседі.

Орыс тілінде оқытатын мектеп мұғалімдерінің ойынша екі түрлі бағалау да қиындық тудырады деп санайды: 83% мұғалімдер қалыптастырушы бағалау,

ал 17% мұғалімдер жиынтық бағалау қиындықтар тудырады деп санайды.

Критериалды бағалаусыз білім беру мазмұнын жаңарту мүмкіндігі туралы сұраққа бірінші топ мұғалімдерінің пікірі тең бөлінді: 50% -да 50%.

Қазақ тілінде оқытатын мектептерде тиісінше 33,3%-ы, 6,6%-ы бұл сұраққа теріс жауап берді.

Орыс тілінде оқытатын мектеп мұғалімдерінің 90,9%- ы қалыптастырушы бағалау қорытынды бағалауда ескерілуі тиіс деп санайды.

Қазақ тілінде оқытатын мектептерде бұл пікір 90%-ды құрады.

Қалыптастырушы бағалау кезіндегі қиындықтар туралы орыс тілінде білім беретін мектеп мұғалімдерінің пікірін зерделеу мыналарды көрсетті:

- оқыту мақсаты негізінде бағалау критерийлерін құру:

1 – 33,3%, 2 – 16,6%, 3 – 12,5%, 4 – 16,6%, 5 – 12,5%;

- кері байланысты ұсыну:

1 – 31,8%, 2 – 13,6%, 3 – 36,3%, 4 – 9%, 5 – 9%;

- бағалау критерийлеріне сәйкес тапсырмаларды құрастыру:

1 – 34,7%, 2 – 21,7%, 3 – 17,3%, 4 – 13%; 5 – 13%;

- дескрипторларды құру:

1 – 42,8%, 2 – 4,7%, 3 – 23,8%, 4 – 14,2%; 5 – 14,2%;

- ауызша жұмысты/жауапты бағалау:

1 – 39,1%, 2 – 21,7%, 3 – 26%, 4 -8,6%, 5 – 4,3%;

топтағы жұмысты бағалау:

1 – 23,8%, 2 – 38%, 3 – 23,8%, 4 – 4,7%, 5 – 9,5%.

Жиынтық бағалауды өткізу кезіндегі қиындықтар бойынша:

- оқыту мақсаты негізінде бағалау критерийлерін құру:

1 – 42,8%, 2 – 9,5%, 3 – 23,8%, 4 -9,5%, 5 – 14,2%;

- кері байланысты ұсыну:

1 – 47,6%, 2 – 4,7%, 3 – 28,5%, 4 – 14,2%; 5 – 4,7%;

- бағалау критерийлеріне сәйкес тапсырмаларды құрастыру:

1 – 42,8%, 2 – 14,2%, 3 – 19%, 4 – 9,5%, 5 – 15,7%;

- дескрипторларды құрастыру:

1 – 33,3%, 2 – 19%, 3 – 23,8%, 4 – 19%; 5 – 4,7%;

- топта оқыту мақсатына жетуді бағалау:

1 – 15,7%, 2 – 36,8%, 3 – 21%, 4 – 0%, 5 – 26,3%.

Қазақ тілінде оқытатын мектеп мұғалімдері қалыптастырушы бағалау кезіндегі қиындықтар бойынша мыналарды көрсетті:

- оқыту мақсаты негізінде бағалау критерийлерін құру:

1 – 16,5%, 2 – 25%, 3 – 41,1%, 4 – 9%, 5 – 8,3%;

- кері байланысты ұсыну:

1 – 41,6%, 2 – 25%, 3 – 33,3%, 4 – 0%; 5 – 0%;

- бағалау критерийлеріне сәйкес тапсырмаларды құрастыру:

1 – 25%, 2 – 25%, 3 – 33,3%, 4 – 16,6%; 5 – 0%;

дескрипторларды құру:

1 – 33,3%, 2 – 16,6%, 3 – 33,3%, 4 – 8,3%, 5 – 8,3%;

ауызша жұмысты/жауапты бағалау:

1 – 58,3%, 2 – 8,3%, 3 – 33,3%, 4 – 0%; 5 – 0%;

топтағы жұмысты бағалау:

1 – 27,2%, 2 – 45,4%, 3 – 27,2%, 4 – 0%; 5 – 0%.

Қазақ тілінде оқытатын мектептерде жиынтық бағалауды өткізу кезіндегі қиындықтар төмендегідей:

- оқыту мақсаты негізінде бағалау критерийлерін құру:

1 – 15%, 2 – 30%, 3 – 30,7%, 4 – 15,3%, 5 – 7,6%;

- кері байланысты ұсыну:

1 – 53,8%, 2 – 15,3%, 3 – 23%, 4 – 7,6%, 5 – 0%;

- бағалау критерийлеріне сәйкес тапсырмаларды құрастыру:

1 – 23%, 2 – 30,7%, 3 – 23%, 4 – 15,3%, 5 – 7,6%;

- дескрипторларды құрастыру:

1 – 30,7%, 2 – 23%, 3 – 23%, 4 – 7,6%; 5 – 15,3%;

- топта оқыту мақсатына жетуді бағалау:

1 – 43,7%, 2 – 18,7 %, 3 – 12,5%, 4 – 0%, 5 – 12,5%.

Бірінші топ мұғалімдері сауалнамасының қорытындысы бойынша критериалды бағалаудың артықшылықтары мынадай:

- білім сапасын арттырады:

иә-19,2%,

жоқ – 80,7%;

- бағалаудың үлкен объективтілігіне ықпал етеді:

иә-42,3%,

жоқ-57,7%;

- білім алушылар үшін бағалауды түсінікті етеді:

иә-54,1%,

жоқ-45,8%;

- оқу нәтижесіне жауапкершілікті арттырады:

иә-20,8%,

жоқ – 79,1%;

- оқуға мотивацияны арттырады:

иә-20%,

жоқ-80%;

- мазасыздықты төмендетеді:

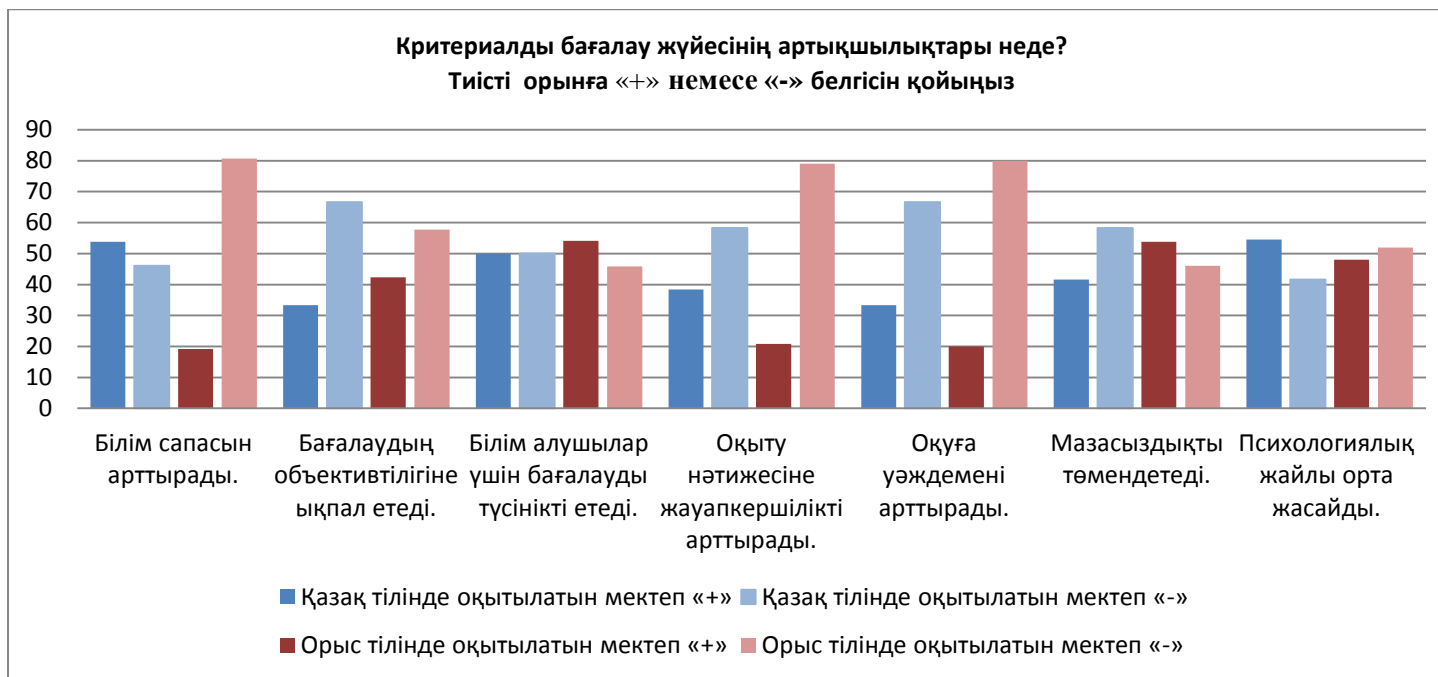
иә-53,8%,

жоқ – 46,1%;

– психологиялық тұрғыдан қолайлы орта құрады:

иә – 48%,

жоқ-52%.

95 диаграмма - Критериалды бағалау жүйесінің артықшылықтары

- Орыс тілінде оқытатын мектеп мұғалімдерінің критериалды бағалау жүйесінің кемшіліктерін бағалауы:
- бағалау критерийлері ата-аналарға әрдайым түсінікті емес:
иә-61,5%,
жоқ-38,4%;
 - бағалау процедурасы еңбек сыйымдылығын көп қажет етеді:
иә-62,5%,
жоқ-37,5%;
 - қосымша шығындарды талап етеді:
иә-88%,
жоқ-12%;
 - оқушылардың жауапкершілік деңгейін төмендетеді:

иә-73%,

жоқ-27%;

- кері байланыс формальды түрде жүзеге асырылады:

иә -61,5%,

жоқ-38,4%;

- оқуға мотивацияны төмендетеді:

иә-80%,

жоқ-20%;

– қалыптастырушы бағалау нәтижелері есепке алынбайды:

иә – 69,5%,

жоқ-30,4%.

Екінші топтағы мұғалімдер сауалнамасының қорытындысы бойынша критериалды бағалаудың артықшылықтары төмендегідей:

- білім сапасын арттырады:

иә-53,8%,

жоқ – 46,1%;

- бағалаудың үлкен объективтілігіне ықпал етеді:

иә-33,3%,

жоқ – 66,6%;

- білім алушылар үшін бағалауды түсінікті етеді:

иә-50%,

жоқ-50%;

- оқу нәтижесіне жауапкершілікті арттырады:

иә-38,4%,

жоқ-58,3%;

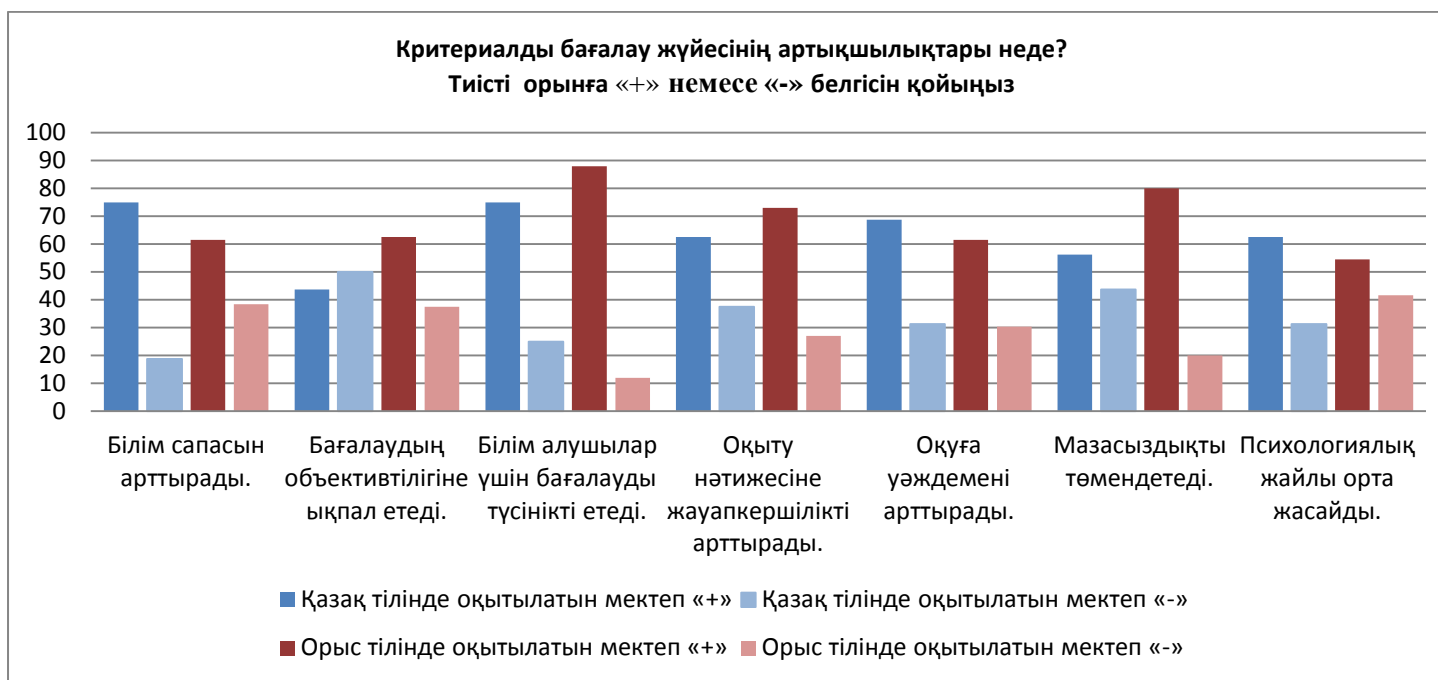
- оқуға уәждемені арттырады:

иә-33,3%,

жоқ – 66,6%;

- мазасыздықты төмендетеді:

иә-41,6%,
 жоқ – 58,3%;
 – психологиялық тұрғыдан қолайлы орта құрады:
 иә – 54,5%,
 жоқ-41,6%.

96 диаграмма - Критериалды бағалау жүйесінің артықшылықтары

Қазақ тілінде оқытатын мектеп мұғалімдерінің критериалды бағалау жүйесінің кемшіліктерін бағалауы мынадай:
 - бағалау критерийлері ата-аналарға әрдайым түсінікті емес:
 иә-64,2%,
 жоқ-35,7%;

- бағалау процедурасы еңбек сыйымдылығы:

иә-38,4%,

жоқ – 61,5%;

- қосымша шығындарды талап етеді:

иә-66,6%,

жоқ – 33,3%;

- оқушылардың жауапкершілік деңгейін төмендетеді:

иә-61,5%,

жоқ-38,4%;

- кері байланыс формальды түрде жүзеге асырылады:

иә -66,6%,

жоқ-33,3%;

- оқуға мотивацияны төмендетеді:

иә-58,3%,

жоқ-41,6%;

- қалыптастырушы бағалау нәтижелері есепке алынбайды:

иә – 50%,

жоқ-50 %.

Орыс тілінде оқытатын мектеп оқушыларының пікірі:

Көрсетілген факторлардың үлгерім сапасына әсер ету дәрежесі былайша бөлінді:

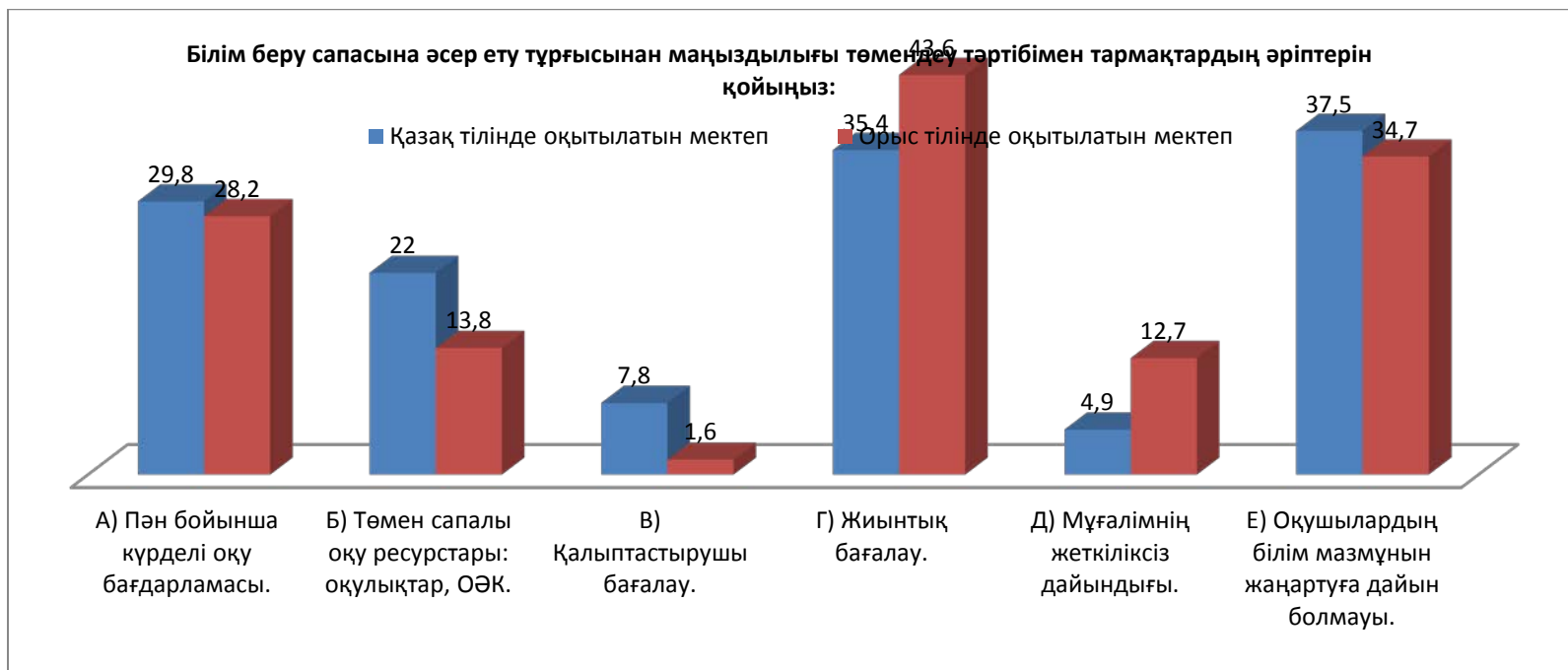
- жиынтық бағалау -43,6%;

- пән бойынша күрделі оқу бағдарламасы-28,2%;

- әлсіз оқулықтар-13,8%;

- формативті бағалау-1,6%;

- басқа факторлар (лицей компоненті) - 12,7%.

97 диаграмма - Білім беру сапасына әсер ететін факторлар

Оқушылардың көпшілігінде жиынтық бағалау үлкен қиындық тудырады – 90%, қалыптастырушы бағалау оқушылардың тек 10%-ында ғана қиындық туғызады.

Оқушылардың 81,6%-ы қалыптастырушы бағалау барысында олар пайдалы кері байланыс алатындығын, 18,4% ы оны ала алмайтынын атап өтті.

СОР және СОЧ тапсырмаларын орындау кезінде оқушылар қиындық көретін пәндердің орналасу тәртібі төмендегідей:

- математика.
- биология,
- орыс әдебиеті,
- информатика,
- ағылшын тілі,

- физика,
- алгебра,
- геометрия,
- қазақ тілі,
- жаратылыстану,
- география.
- Қазақстан тарихы,
- орыс тілі,
- дүниежүзі тарихы.

Критериалды бағалау жүйесінің артықшылықтары мен кемшіліктері бойынша:

- критериалды бағалау объективті:

иә-32,8%,

жоқ – 67,2%;

- оқушылар үшін бағалауды түсінікті етеді:

иә-30,2%,

жоқ – 69,8%;

- оқу нәтижесіне жауапкершілік артты:

иә-55,3%,

жоқ-44,7%;

- оқуға деген тілек артты:

иә -16,3%,

жоқ – 83,7%;

- критериалды бағалау алаңдаушылықты жояды, психологиялық тұрғыдан қолайлы орта құрады:

иә – 22%,

жоқ-78%;

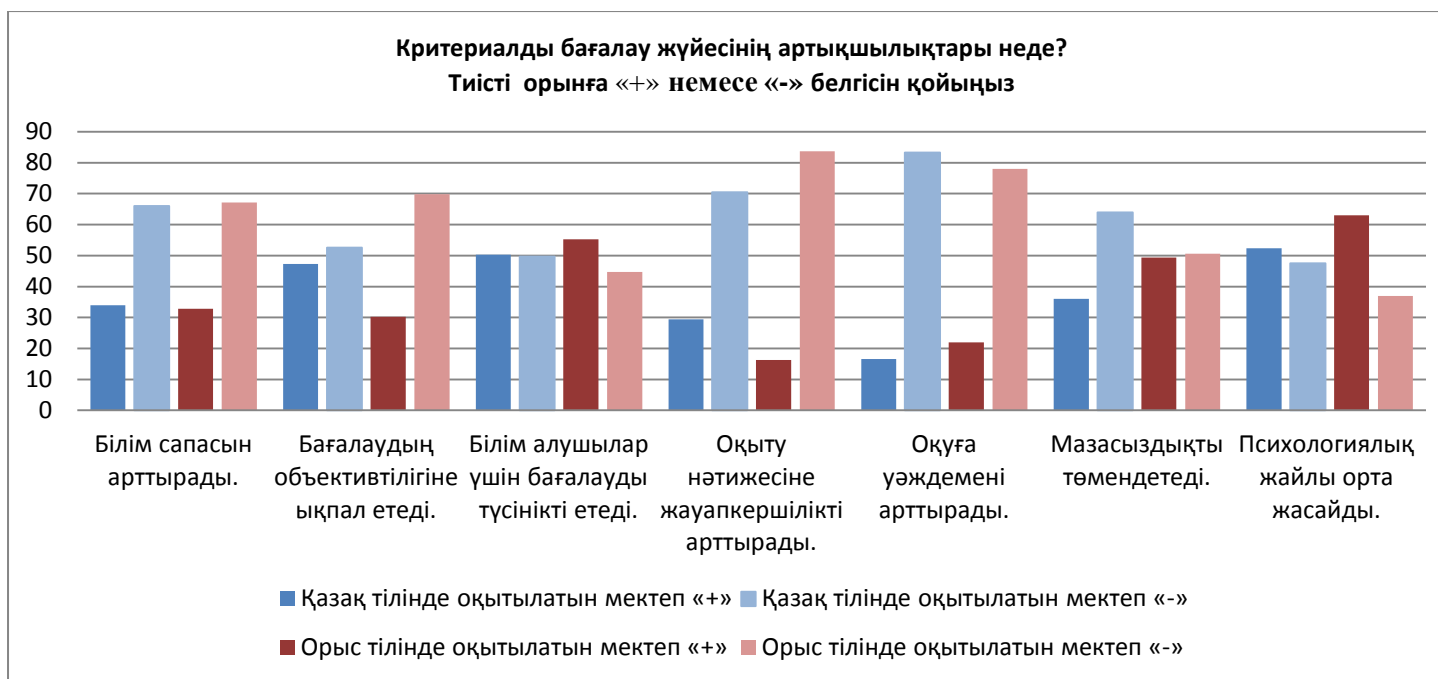
- кері байланыс формальды түрде жүзеге асырылады:

иә-49,4%,

жоқ-50,6%;

– жиынтық бағалау объективті емес, СОР мен СОЧ енгізілген барлық мақсаттар емес, зерттелді:

иә – 63%,
жоқ-37%.

98 диаграмма - Критериалды бағалау жүйесінің артықшылықтары

Қазақ тілінде оқытатын мектептер:

Үлгерім сапасына әсер ететін факторлардың орналасу тәртібі:

- жиынтық бағалау-35,4%;
- пән бойынша күрделі оқу бағдарламасы-29,8%;
- сапасыз оқулықтар-22%;
- қалыптастырушы бағалау-7,8%;
- басқа факторлар – 4,9%.

Оқушылардың 93,9%-ы жиынтық бағалау үлкен қиындықтарды туғызды деп санайды. Оқушылардың 6,1%-ы қалыптастырушы бағалаумен қиындықтар туындағанын айтады.

Оқушылардың 81,6 %-ы пайдалы кері байланыс алатыны көрсетті, 18,4%-ы бұл сұраққа теріс жауап берді.

СОР және СОЧ тапсырмаларын орындау кезінде оқушылар қиындық көретін пәндердің орналасу тәртібі төмендегідей:

қазақ тілі,

- геометрия,

- алгебра,

- география,

- химия.

- физика,

- орыс әдебиеті.

Критериалды бағалау жүйесінің артықшылықтары мен кемшіліктері туралы:

- критериалды бағалау объективті:

иә-34%,

жоқ – 66%;

- оқушылар үшін бағалауды түсінікті етеді:

иә-47,3%,

жоқ-52,6%;

- оқу нәтижесіне жауапкершілік артты:

иә-50,3%,

жоқ-49,7%;

- оқуға деген ықыласы артты:

иә -29,4%,

жоқ-70,5%;

- критериалды бағалау алаңдаушылықты жояды, психологиялық тұрғыдан қолайлы орта құрады:

иә – 16,6%,

жоқ-83,3%;

- кері байланыс формалды түрде жүзеге асырылады:

иә-36%,

жоқ-64%;

– жиынтық бағалау объективті емес, АБЖ мен АЖЖ енгізілген барлық мақсаттар толық зерттелмеді:

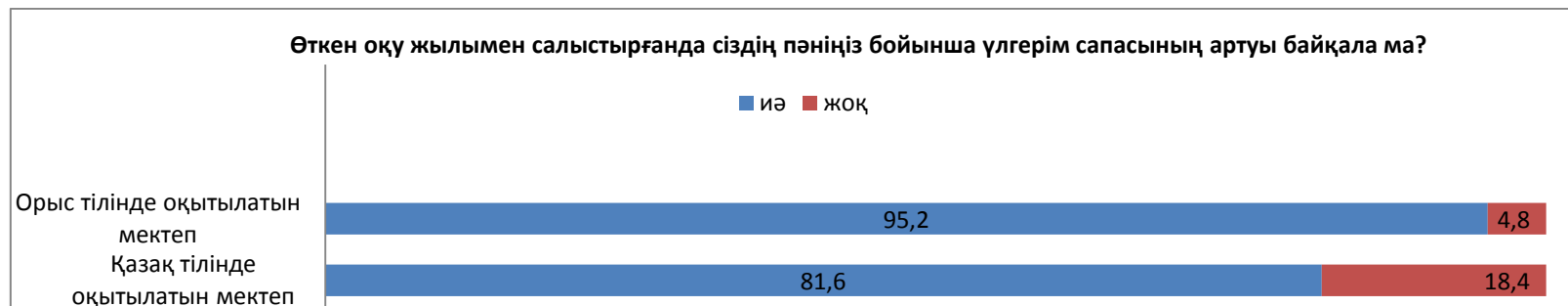
иә – 52,4%,

жоқ-47,5%.

Түркістан облысы

Түркістан облысында үлгерім сапасы артты деп есептейтін мұғалімдердің пайызы өте жоғары: орыс тілінде оқытатын мектептердің 95,2% - ы және қазақ тілінде оқытатын мектептердің 81,6% - ы.

Қарама-қарсы көзқарасқа сәйкес мұғалімдер саны тиісінше 4,8% және 18,4% ие.

99 диаграмма - Үлгерім сапасының артуының байқалуы

Бұл келесі сұраққа жауаппен расталады.

Бірінші топ мұғалімдерінің 97,6% үлгерім сапасының төмендемегеніне сенімді.

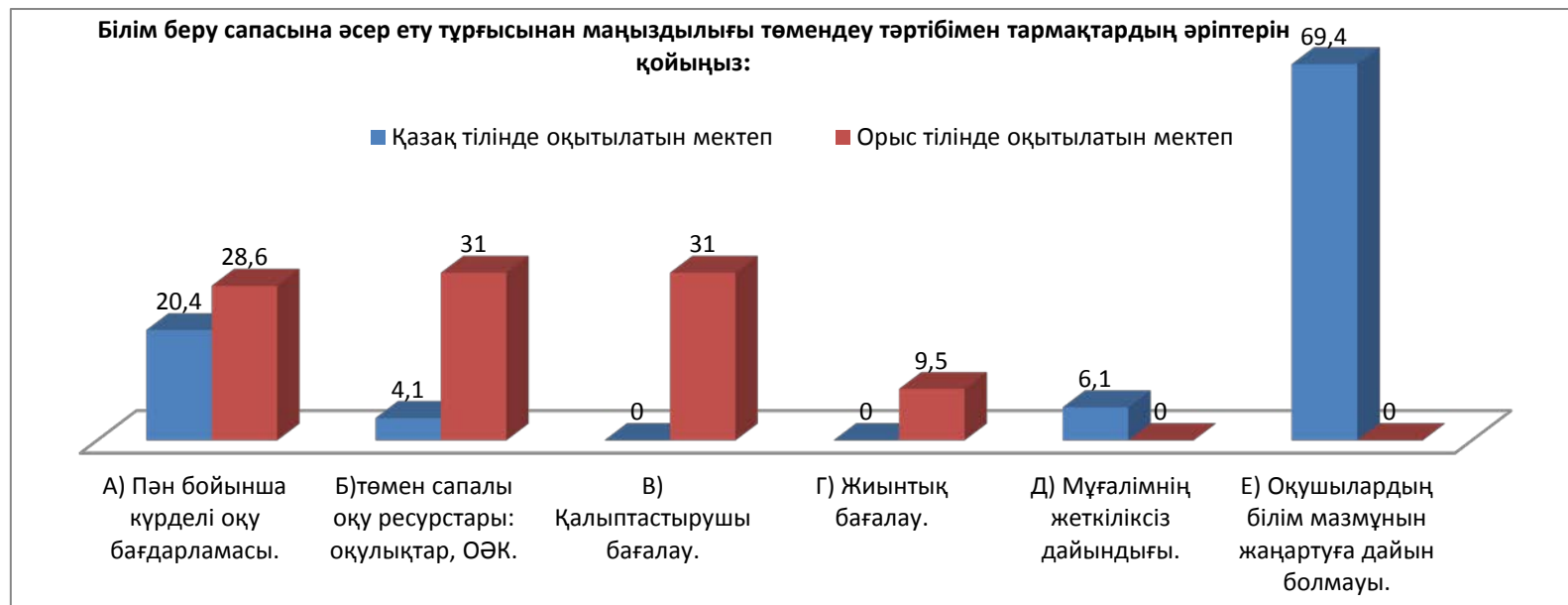
Қазақ тілінде оқытатын мектептерде мұғалімдердің 85,7% үлгерім сапасының төмендеуін байқамайды.

100 диаграмма - Үлгерім сапасының төмендеуінің байқалуы

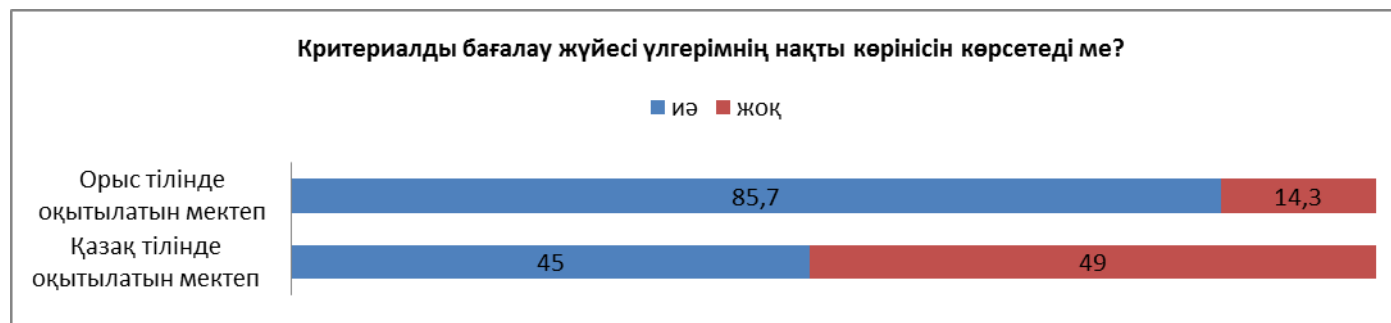
Орыс тілінде оқытатын мектептердің көптеген мұғалімдері білім сапасына әсер ететін негізгі фактор ретінде әлсіз оқу ресурстарын (31%) және формативті бағалауды (31) атап өтті.

Мұғалімдердің 28,6% –ы пән бойынша күрделі оқу бағдарламасын, 9,5% - жиынтық бағалауды атап өтті.

101 диаграмма - Білім беру сапасына әсер ететін факторлар

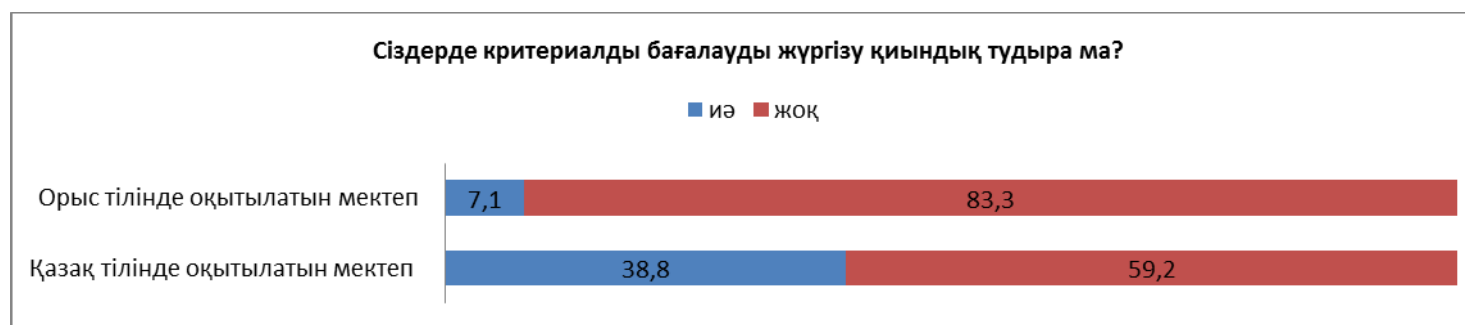
Қазақ тілінде оқытатын мектептерде 69,4% оқушылардың білім мазмұнын жаңарту үдерісіне дайын еместігін, 20,4% –пән бойынша күрделі оқу бағдарламасын, 6,1% –мұғалімнің жеткіліксіз даярлығын, 4,1% - әлсіз оқу ресурстарын бөлді.

102 диаграмма - **Критериалды бағалау жүйесінің үлгерімді нақты көрсетуі**

Бірінші топ мұғалімдерінің 85,7%- ы және екінші топ мұғалімдерінің 45%- ы критериалды бағалау жүйесі үлгерімнің нақты көрінісін көрсетеді деп санайды.

Осы көзқараспен мұғалімдердің 14,3%-ы және 49%-ы келіспейді.

103 диаграмма - **Критериалды бағалаудың қиындықтар туғызуы**

Бірінші топ мұғалімдерінің 83,3%-ы критериалды бағалауды өткізу қиындық тудырмайды, мұғалімдердің 7,1% -ы қиындықтар бар деп санайды.

Екінші топта бұл арақатынас 59,2% - ды және 38,8% - ды құрады.

Бағалау түрлерінің қайсысы үлкен қиындықтарды туындататыны туралы сұраққа мұғалімдер келесідей жауап берді.

Бірінші топ мұғалімдерінің 24%- ы жиынтық бағалау.

Екінші топ мұғалімдерінің 12,2%- да қалыптастырушы бағалау үлкен қиындық тудырады.

Екінші топтағы мұғалімдердің 12,2% - ы қалыптастырушы бағалау жүргізуді қиындатады деп ойлайды.

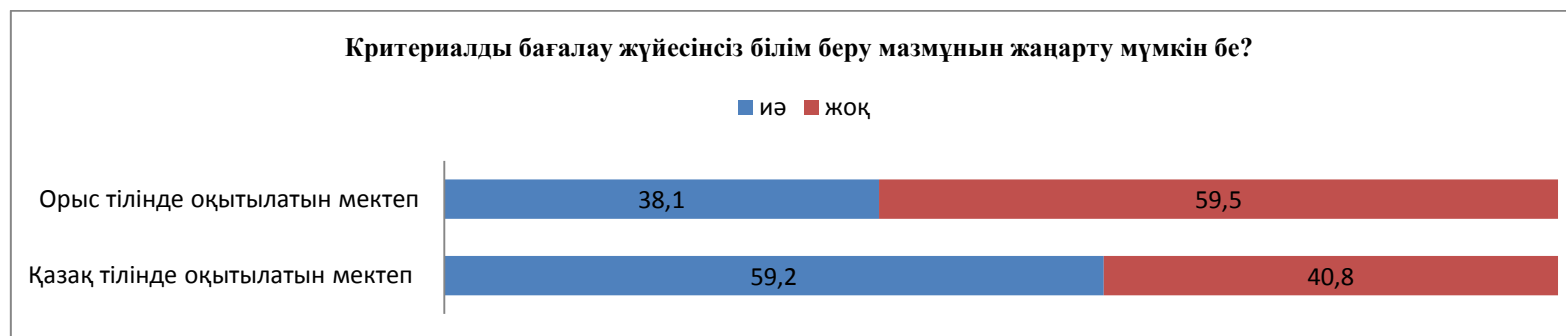

104 диаграмма - Критериалды бағалаудың түрлерінің қиындықтар туғызуы

Критериалды бағалаусыз білім беру мазмұнын жаңарту мүмкін бе?

Мұғалімдердің 38,1% және 59,2% оң жауап берді.

Мұғалімдердің 59,5% және 40,8% теріс жауап берді.

105 диаграмма - Критериалды бағалаудың білім беру мазмұнын жаңартудағы үлесі

Қалыптастырушы бағалаудағы қиындықтарға қатысты орыс тілінде оқытатын мектеп мұғалімдерінің пікірі келесі көрсеткіштерді көрсетеді (орыс тілінде оқытатын мектептердің мұғалімдерінің саны аз болғандықтан, пайыздар көрсетілмеген, бірақ адамдардың саны берілді:

– оқыту мақсаты негізінде бағалау критерийлерін құру:

1 – 16 адам, 2 – 10 адам, 3 – 12 адам, 4 – 4 адам, 5 – 0 адам.;

– кері байланыс ұсыну:

1 – 30 адам, 2 – 7 адам, 3 – 2 адам, 4 – 1 адам, 5 – 1 адам.;

– бағалау өлшемдеріне сәйкес тапсырмаларды құрастыру:

1 – 24 адам, 2 – 8 адам, 3 – 8 адам, 4 – 1 адам; 5 – 0 адам.;

1 – 23 адам, 2 – 8 адам, 3 – 8 адам, 4 – 0 адам; 5 – 0 адам.;

ауызша жұмысты/жауапты бағалау:

1 – 25 адам, 2 – 15 адам, 3 – 1 адам, 4 – 0 адам, 5 – 0 адам;

топта жұмысты бағалау: 1 – 26 адам, 2 – 12 адам, 3 – 3 адам, 4 – 0 адам, 5 – 0 адам.

Қазақ тілінде оқытатын мектептерде:

- оқыту мақсаты негізінде бағалау критерийлерін құру:

1 – 6,1%, 2 – 16,3%, 3 – 30,6%, 4 – 14,3%, 5 – 30,6%;

- кері байланысты ұсыну:

1 – 24,5%, 2 – 20%, 3 – 24,5%, 4 – 6,1%; 5 – 24,5%;

- бағалау критерийлеріне сәйкес тапсырмаларды құрастыру:

1 – 4,1%, 2 – 24,5%, 3 – 16,3%, 4 – 22,4%; 5 – 28,6%;

дескрипторларды құру:

1 – 6,1%, 2 – 22,4%, 3 – 18,4%, 4 – 20,5%, 5 – 28,6%;

ауызша жұмысты/жауапты бағалау:

1 – 6,1%, 2 – 22,4%, 3 – 20,5%, 4 – 18,4%; 5 – 30,6%;

топтағы жұмысты бағалау:

1 – 6,1%, 2 – 22,4%, 3 – 18,4%, 4 – 20,5%; 5 – 30,6%.

Бірінші топта жиынтық бағалауды өткізу кезіндегі қиындықтар мынадай:

– оқыту мақсаты негізінде бағалау критерийлерін құру:

1 – 31 адам, 2 – 2 адам, 3 – 9 адам, 4 – 0, 5 – 0 адам.;

– кері байланыс ұсыну:

1 -34 адам, 2 – 6, 3 – 0 адам, 4 – 2 адам; 5-0 адам.;

– бағалау өлшемдеріне сәйкес тапсырмаларды құрастыру:

1 – 24 адам, 2 – 10 адам, 3 – 8 адам, 4 – 0 адам, 5-0 адам.;

– дескрипторларды құрастыру:

1 – 28 адам, 2 – 11 адам, 3 – адам, 4 – 0 адам; 5-0 адам.;

– топта оқыту мақсатына жетуді бағалау:

1 – 22 адам, 2– 15 адам, 3-2 адам, 4

Қазақ тілінде оқытатын мектептерде:

- оқыту мақсаты негізінде бағалау критерийлерін құру:

1 – 6,1%, 2 – 16,3%, 3 – 30,6%, 4 -14,3%, 5– 30,6%;

- кері байланысты ұсыну:

1 – 24,5%, 2 – 20%, 3 – 24,5%, 4 – 6,1%; 5 – 24,5%;

- бағалау критерийлеріне сәйкес тапсырмаларды құрастыру:

1 – 4,1%, 2 – 24,5%, 3 – 16,3%, 4 – 22,4%; 5 – 28,6%;

-дескрипторларды құру:

1 – 6,1%, 2 – 22,4%, 3 -18,4%, 4 – 20,5%, 5 – 28,6%;

-ауызша жұмысты/жауапты бағалау:

1 – 6,1%, 2 – 22,4%, 3 – 20,5%, 4 – 18,4%; 5 – 30,6%;

-топтағы жұмысты бағалау:

1 – 6,1%, 2 – 22,4%, 3 – 18,4%, 4 – 20,5%; 5 – 30,6%.

Бірінші топта жиынтық бағалауды өткізу кезіндегі қиындықтар төмендегідей көрсетілді:

– оқыту мақсаты негізінде бағалау критерийлерін құру:

1– 31 адам, 2 – 2 адам, 3– 9 адам, 4 -0 , 5-0 адам.;

– кері байланыс ұсыну:

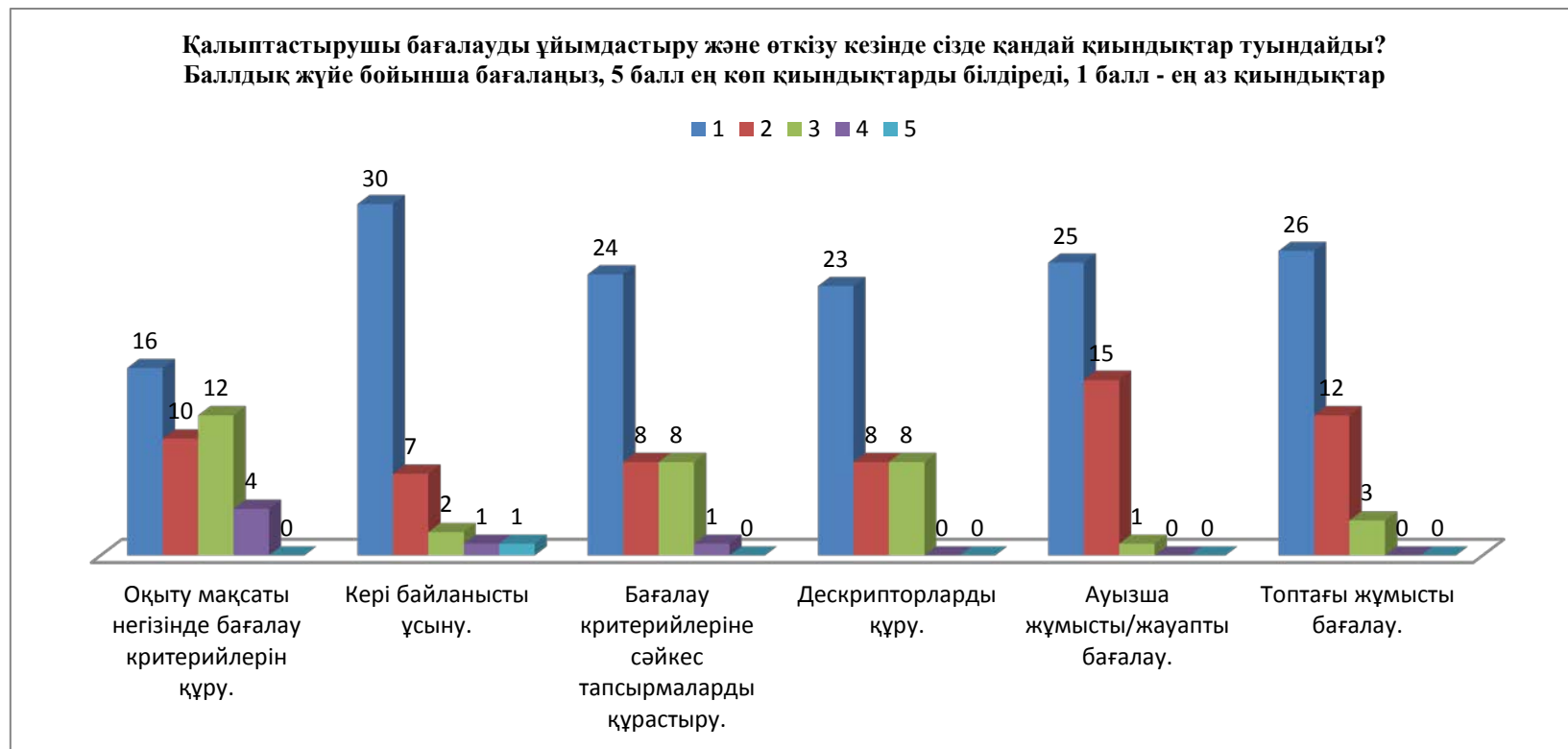
1 -34 адам, 2 – 6, 3 – 0 адам, 4 – 2 адам; 5-0 адам.;

– бағалау өлшемдеріне сәйкес тапсырмаларды құрастыру:

1 – 24 адам, 2 – 10 адам, 3 – 8 адам, 4 – 0 адам, 5-0 адам.;

– дескрипторларды құрастыру:

1 – 28 адам, 2 – 11 адам, 3 – адам, 4 – 0 адам; 5-0 адам.;
 – топта оқыту мақсатына жетуді бағалау:
 1 – 22 адам, 2– 15 адам, 3 – 2 адам, 4 – 0 адам, 5-0 адам.

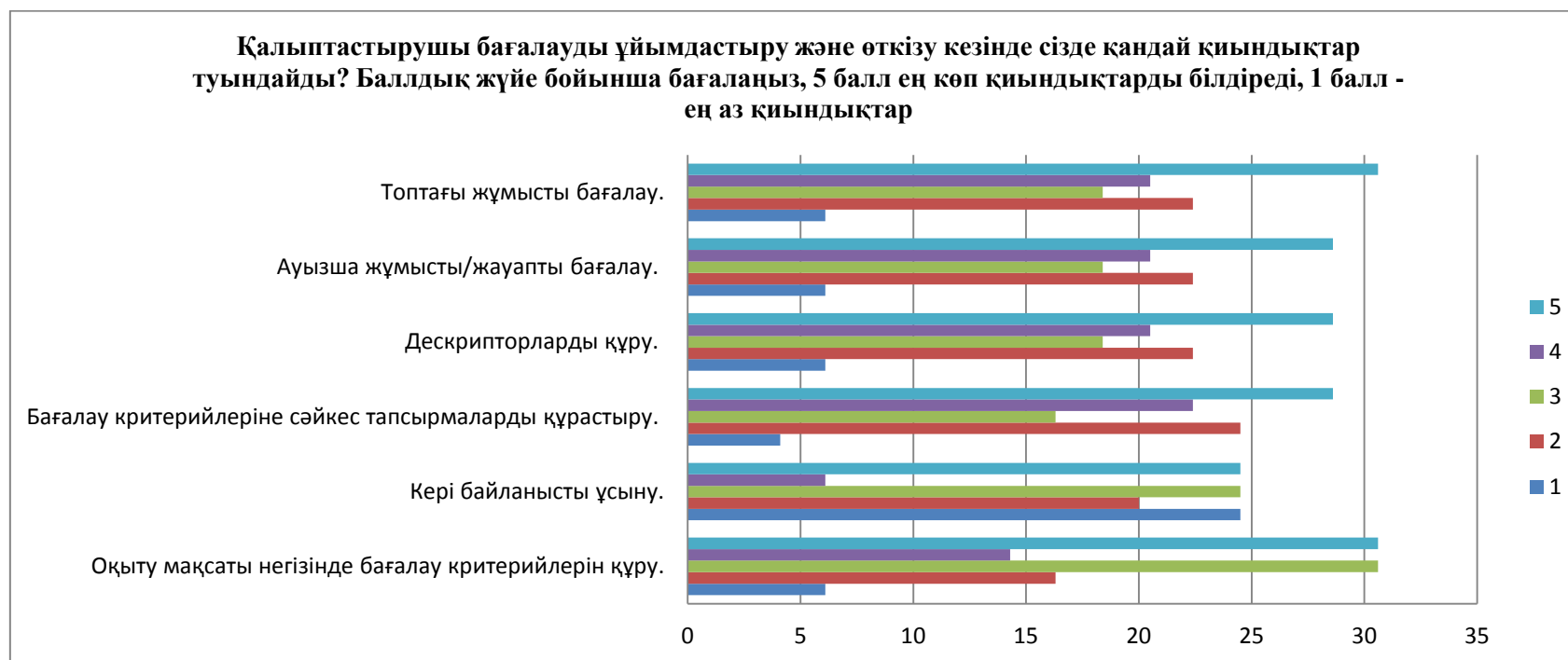

106 диаграмма - Қалыптастырушы бағалауды ұйымдастыру және өткізу кезінде туындайтын қиындықтар (қазақ тілінде оқытылатын мектеп)

Қазақ тілінде оқытатын мектептерде:

- оқыту мақсаты негізінде бағалау критерийлерін құру:
 1 – 6,1%, 2 – 16,3%, 3 – 30,6%, 4 -14,3%, 5– 30,6%;
- кері байланысты ұсыну:

1 – 24,5%, 2 – 20%, 3 – 24,5%, 4 – 6,1%; 5 – 24,5%;
 - бағалау критерийлеріне сәйкес тапсырмаларды құрастыру:
 1 – 4,1%, 2 – 24,5%, 3 – 16,3%, 4 – 22,4%; 5 – 28,6%;
 -дескрипторларды құру:
 1 – 6,1%, 2 – 22,4%, 3 -18,4%, 4 – 20,5%, 5 – 28,6%;
 -ауызша жұмысты/жауапты бағалау:
 1 – 6,1%, 2 – 22,4%, 3 – 20,5%, 4 – 18,4%; 5 – 30,6%;
 -топтағы жұмысты бағалау:
 1 – 6,1%, 2 – 22,4%, 3 – 18,4%, 4 – 20,5%; 5 – 30,6%.

107 диаграмма - Қалыптастырушы бағалауды ұйымдастыру және өткізу кезінде туындайтын қиындықтар (қазақ тілінде оқытылатын мектеп)

Бірінші топта жиынтық бағалауды өткізу кезіндегі қиындықтар мынадай:

– оқыту мақсаты негізінде бағалау критерийлерін құру:

1 – 31 адам, 2 – 2 адам, 3 – 9 адам, 4 – 0, 5 – 0 адам.;

– кері байланыс ұсыну:

1 – 34 адам, 2 – 6, 3 – 0 адам, 4 – 2 адам; 5 – 0 адам.;

– бағалау өлшемдеріне сәйкес тапсырмаларды құрастыру:

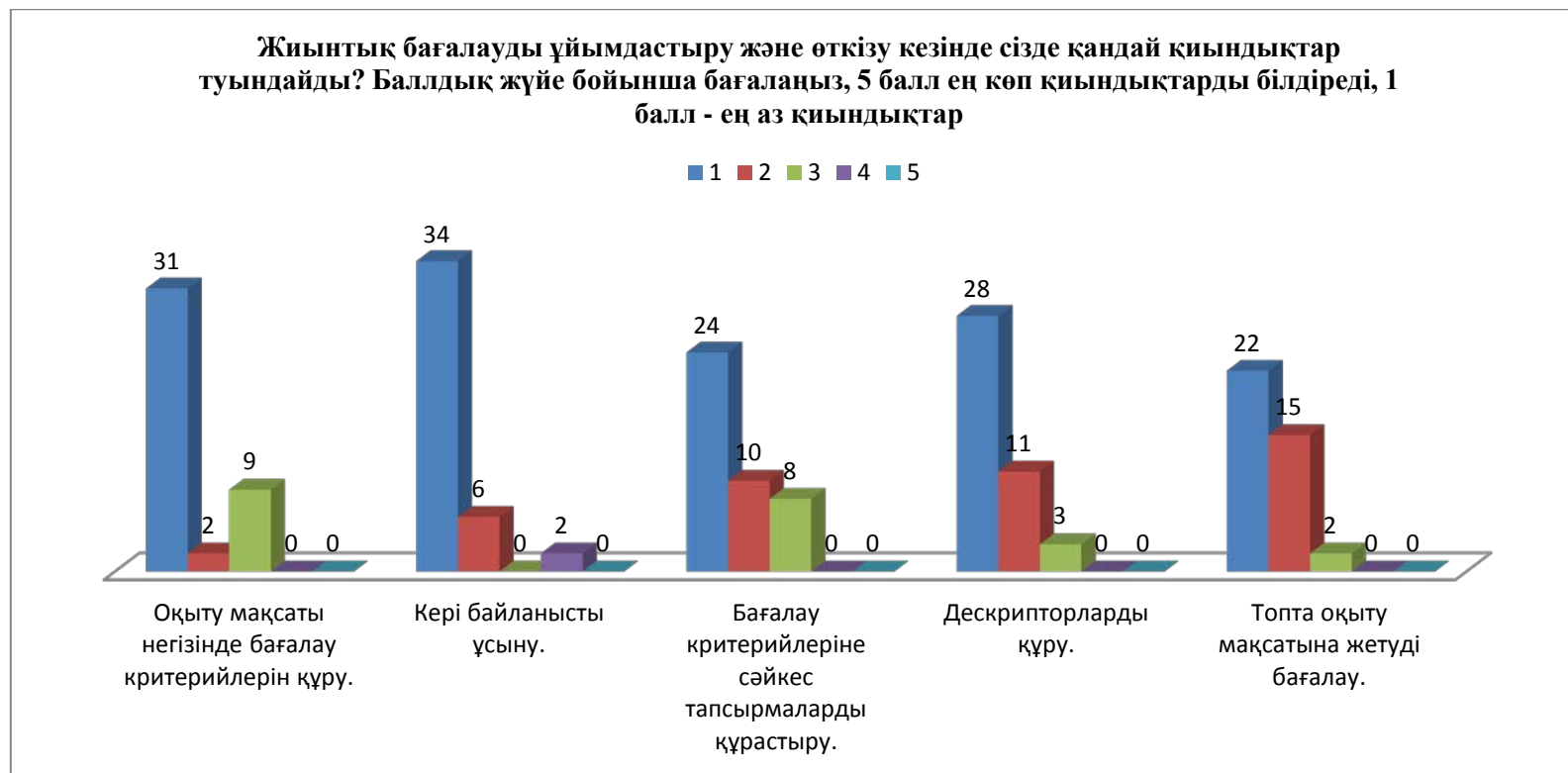
1 – 24 адам, 2 – 10 адам, 3 – 8 адам, 4 – 0 адам, 5 – 0 адам.;

– дескрипторларды құрастыру:

1 – 28 адам, 2 – 11 адам, 3 – адам, 4 – 0 адам; 5 – 0 адам.;

– топта оқыту мақсатына жетуді бағалау:

1 – 22 адам, 2 – 15 адам, 3 – 2 адам, 4 – 0 адам, 5 – 0 адам.

108 диаграмма - Жиынтық бағалау кезінде кездесетін қиындықтар

Қазақ тілінде оқытатын мектептерде:

- оқыту мақсаты негізінде бағалау критерийлерін құру:

1 -10,2%, 2 – 26,5%, 3 – 20,4%, 4 -16,3%, 5– 14,3%;

- кері байланысты ұсыну:

1 – 18,4%, 2 – 12,2%, 3 – 28,6%, 4 – 8,2%, 5 – 18,4%;

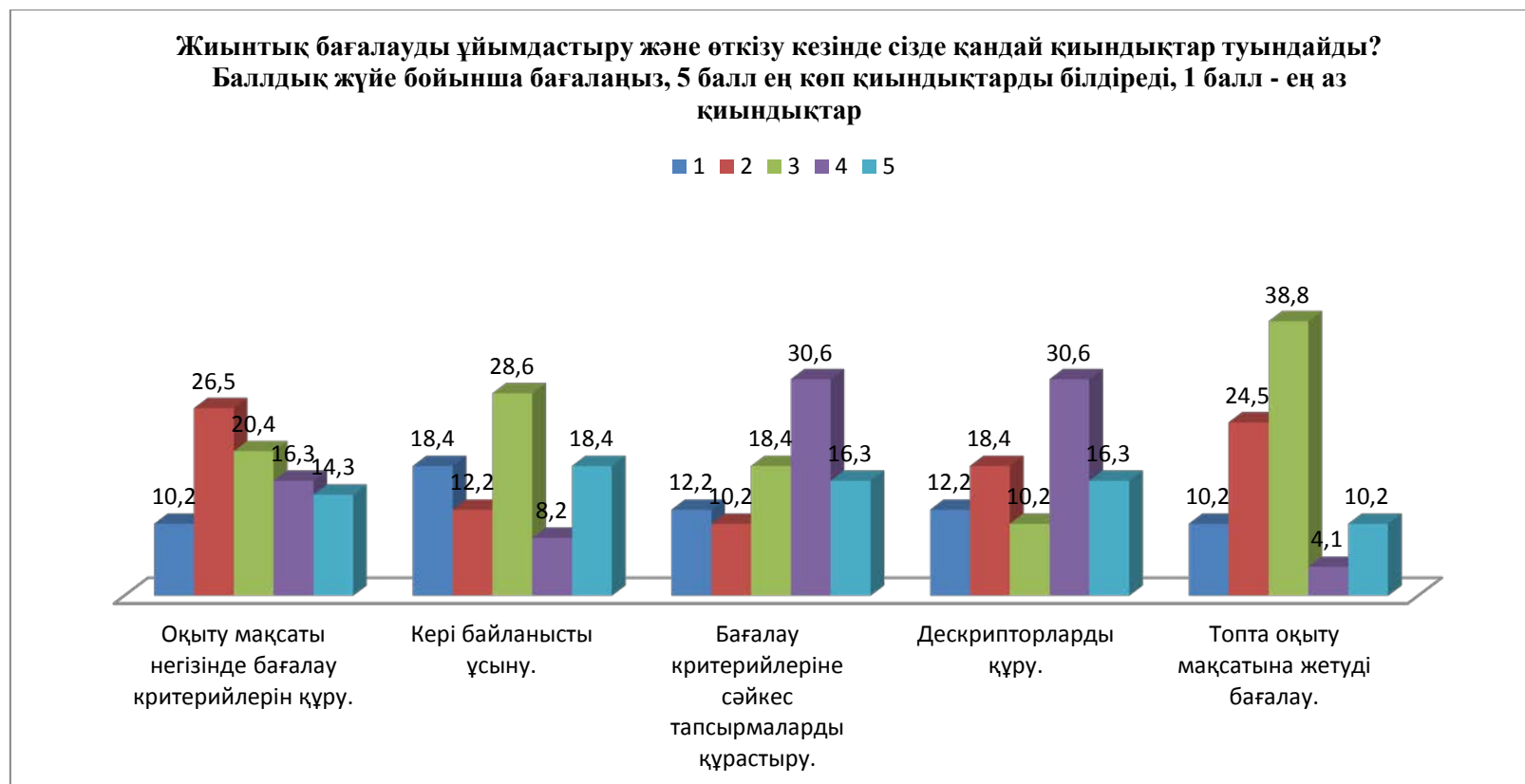
- бағалау критерийлеріне сәйкес тапсырмаларды құрастыру:

1 – 12,2%, 2 – 10,2%, 3 – 18,4%, 4 – 30,6%, 5 – 16,3%;

- дескрипторларды құрастыру:

1 – 12,2%, 2 – 18,4%, 3 – 10,2%, 4 – 30,6%; 5 – 16,3%;

- топта оқыту мақсатына жетуді бағалау:
 1 – 10,2%, 2 – 24,5%, 3 – 38,8%, 4 – 4,1%, 5 – 10,2%.

109 диаграмма - Жиынтық бағалау кезінде кездесетін қиындықтар

Екінші топтағы мұғалімдер сауалнамасының қорытындысы бойынша критериалды бағалаудың артықшылықтары:

- білім сапасын арттырады:

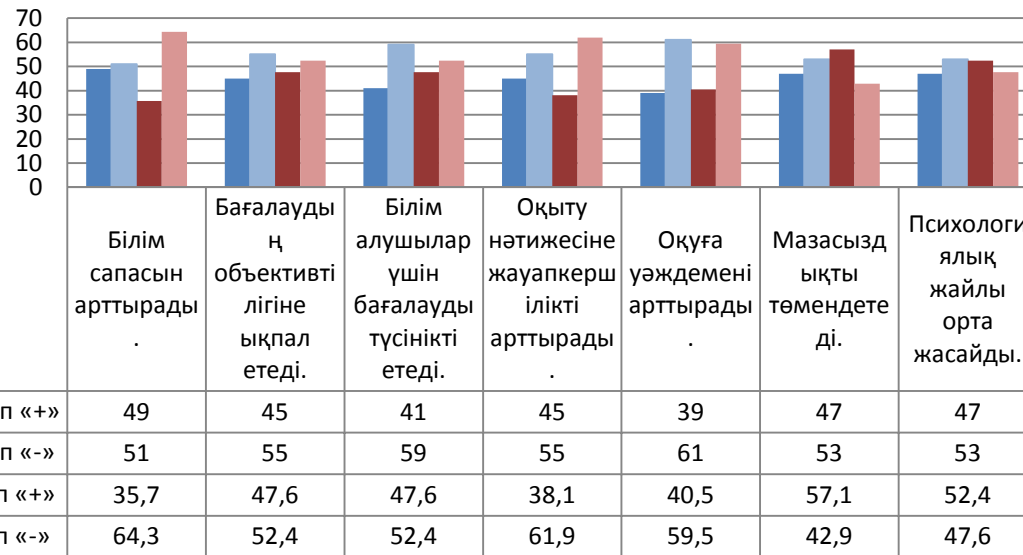
иә-49%,

жоқ – 51%;

- бағалаудың үлкен объективтілігіне ықпал етеді:

иә-45%,
жоқ-55%;
- білім алушылар үшін бағалауды түсінікті етеді:
иә-41%,
жоқ – 59%;
- оқу нәтижесіне жауапкершілікті арттырады:
иә-45%,
жоқ-55%;
- оқуға мотивацияны арттырады:
иә-39%,
жоқ – 61%;
- мазасыздықты төмендетеді:
иә-47%,
жоқ-53%;
– психологиялық тұрғыдан қолайлы орта құрады:
иә – 47%,
жоқ-53%.

**Критериалды бағалау жүйесінің артықшылықтары неде?
Тиісті бағанда «+» немесе «-» белгілерін қойыңыз**

110 диаграмма - Критериалды бағалау жүйесінің артықшылықтары

Орыс тілінде оқытатын мектеп мұғалімдерінің критериалды бағалау жүйесінің кемшіліктерін бағалау:

- бағалау критерийлері ата-аналарға әрдайым түсінікті емес:

иә-97,6%,

жоқ-2,4%;

- бағалау процедурасы еңбек сыйымдылығы:

иә-95,2%,

10,5-4,8%;

- қосымша шығындарды талап етеді:

иә-95,2%,

жоқ-4,8%;

- білім алушылардың жауапкершілік деңгейін төмендетеді:

иә-90,5%,
жоқ-9,5%;
- кері байланыс формальды түрде жүзеге асырылады:
иә -90,5%,
жоқ-9,5%;
- оқуға мотивацияны төмендетеді:
иә-85,7%,
жоқ-14,3%.

111 диаграмма - Критериалды бағалау жүйесінің кемшіліктері

Қазақ тілінде оқытатын мектеп мұғалімдерінің критериалды бағалау жүйесінің кемшіліктерін бағалау:

- бағалау критерийлері ата-аналарға әрдайым түсінікті емес:

иә-69,4%,

жоқ-28,6%;

- бағалау процедурасы еңбек сыйымдылығы:

иә-67,3%,

жоқ-30,6%;

- қосымша шығындарды талап етеді:

иә-69,4%,

жоқ-28,6%;

- оқушылардың жауапкершілік деңгейін төмендетеді:

иә-69,4%,

жоқ-28,6%;

- кері байланыс формальды түрде жүзеге асырылады:

иә -65,3%,

жоқ-32,7%;

- оқуға мотивацияны төмендетеді:

иә-69,4%,

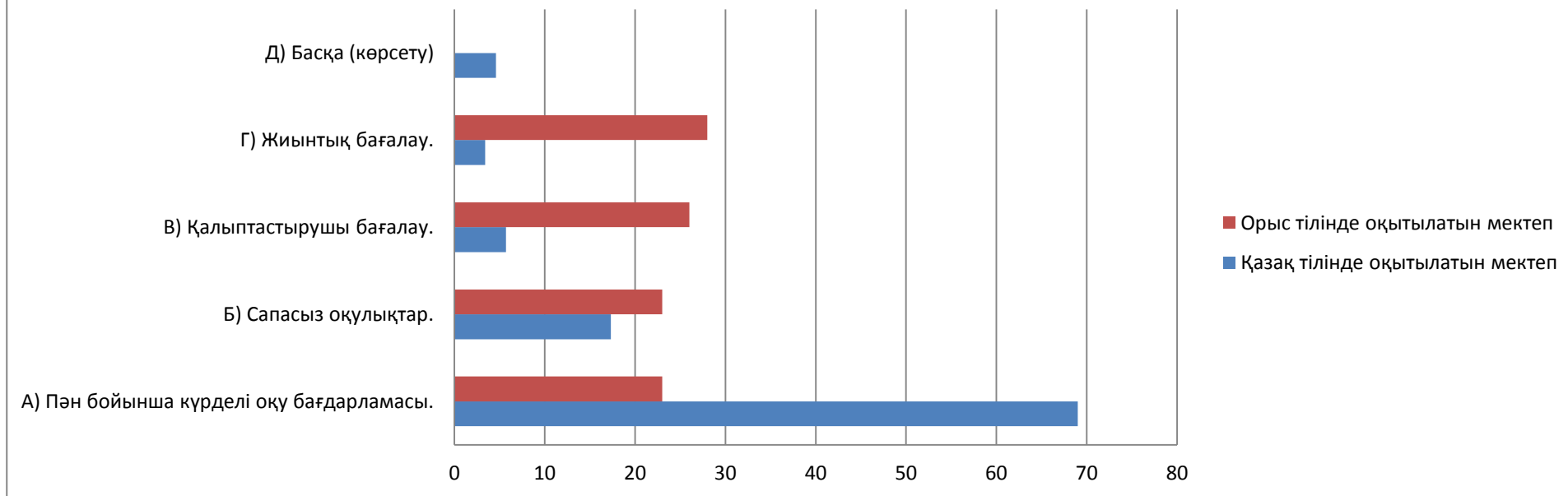
жоқ-28,6%.

Түркістан қаласы оқушыларының пікірі. Орыс тілінде:

Оқушылардың 28% үлгерім сапасына әсер ету дәрежесі бойынша бірінші орынға жиынтық бағалау қойды, одан кейін формативті бағалау (26%), пән бойынша күрделі оқу бағдарламасын оқушылардың 23%, сапасыз оқулықтар – оқушылардың 23% атап өтті.

1. Үлгерім сапасына не әсер етеді?

А – дан Д-ға дейінгі әріптерді қойыңыз, бірінші орында - ең көп әсер ететін болса, соңғы - ең аз әсер ету. Мысалы, Б, Г, А, В, Д.

112 диаграмма - Үлгерім сапасына әсер ететін факторлар

"Критериалды бағалау жүйесінде не қиын?" деген сұраққа: "оқушылар келесі түрде жауап берді:
дескрипторлар (28 адам),
өлшемдер бойынша жұмыс (26 адам),
тапсырмаларды орындау (25 адам),
уақыт жетіспеушілігі (17 адам).

113 диаграмма - Критериалды бағалау түрлерінің қиындықтар туғызулары

Оқушылардың 58% –да қалыптастырушы бағалау үлкен қиындық тудырады, аздарында (36%)-жиынтық бағалау қиындық тудырады.

Оқушылардың 47%-ы қалыптастырушы бағалау барысында пайдалы кері байланыс алады, оқушылардың 36%–ы оны алмайды, 13%- ы тек кей кезде алатынын көрсетті.

114 диаграмма - Қалыптастырушы бағалау кезіндегі кері байланыстардың болуы

38 диаграмма-Қалыптастырушы бағалауды ұйымдастыру және өткізу кезінде туындайтын қиындықтар (қазақ тілінде оқытылатын мектеп)

БЖБ және ТЖБ тапсырмаларын орындауда қиындық туғызатын пәндердің реті төмендегідей:

- қазақ тілі мен әдебиеті,
- Қазақстан тарихы,
- география,
- геометрия,
- орыс тілі,
- физика,
- биология,
- дүниежүзі тарихы,
- информатика.

Критериалды бағалау жүйесінің артықшылықтары мен кемшіліктері:

- критериалды бағалау объективті:
иә-33%,
жоқ – 62%;
- оқушылар үшін бағалауды түсінікті етеді:
иә-44%,
жоқ-53%;
- оқу нәтижесіне жауапкершілік артты:
иә-42%,
жоқ-52%;
- оқуға деген құштарлық артты:
иә -32%,
жоқ – 61%;
- критериалды бағалау алаңдаушылықты жояды, психологиялық тұрғыдан қолайлы орта құрады:
иә-32%,
жоқ-61%;

- кері байланыс формалды түрде жүзеге асырылады:
иә-56%,
жоқ-39%;
- жиынтық бағалау объективті емес, СӨЖ мен АЖ енгізілген барлық мақсаттар зерттелмеді:
иә – 46%,
жоқ-47%.

115 диаграмма - Критериалды бағалау жүйесінің ерекшеліктері

Қазақ тілінде оқытатын мектептер бойынша:

Үлгерім сапасына әсер ететін факторлардың орналасу тәртібі:

- пән бойынша күрделі оқу бағдарламасы-69%;
- сапасыз оқулықтар-17,3%;
- қалыптастырушы бағалау-5,7%;
- жиынтық бағалау-3,4%.

Оқушылардың 60% - ы қалыптастырушы бағалау үлкен қиындықтарды тудыратынын көрсетті.

Оқушылардың 59 % пайдалы кері байланыс алады.

БЖБ және ТЖБ тапсырмаларын орындауда қиындық туғызатын пәндердің реті мынадай:

- қазақ тілі,
- физика,
- информатика,
- Қазақстан тарихы,
- дүниежүзі тарихы,
- биология,
- география,
- химия,
- орыс тілі мен әдебиеті,
- қазақ әдебиеті.

Критериалды бағалаудың артықшылықтары мен кемшіліктері:

- критериалды бағалау объективті:
иә-92%,
жоқ-8%;
- оқушылар үшін бағалауды түсінікті етеді:
иә-72,4%,
жоқ-27,6%;
- оқу нәтижесіне жауапкершілік артты:
иә-84%,
жоқ-16%;

- оқуға деген ықыласы артты:
иә 79,3%,
жоқ-20,7%;
- критериалды бағалау алаңдаушылықты жояды, психологиялық тұрғыдан қолайлы орта құрады:
иә – 40,2%,
жоқ-59,8%;
- кері байланыс формалды түрде жүзеге асырылады:
иә-87,4%,
жоқ-12,6%;
- жиынтық бағалау объективті емес, БЖБ мен ТЖБ енгізілген барлық мақсаттар толық зерттелмеді:
иә – 62%,
жоқ-38 %.

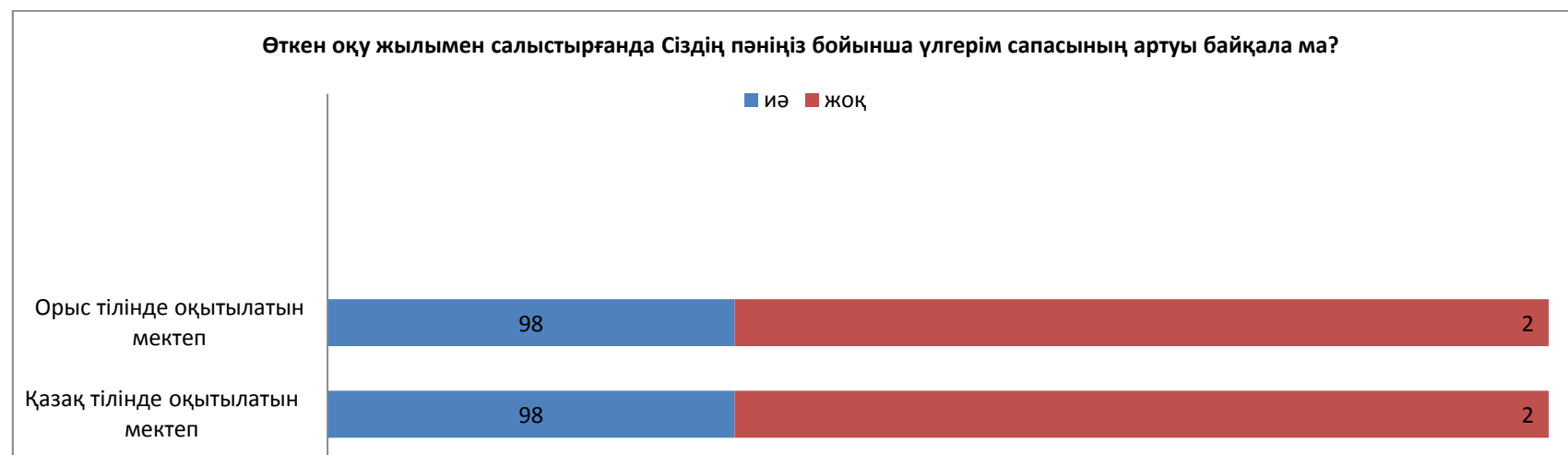
Шымкент қаласы.

Шымкент қаласында сауалнамамен 100 мұғалім қамтылды.

Сауалнаманы талдау мынаны көрсетті.

Орыс тілінде оқытатын мектеп мұғалімдерінің 98%-ы және қазақ тілінде оқытатын мектеп мұғалімдерінің 98%- ы оқу пәндері бойынша үлгерім сапасының артқанын атап өтеді.

ісінше мұғалімдердің 0,2% және 2% үлгерім сапасының артуы байқалмайды деп санайды.

116 диаграмма - Үлгерім сапасының артуының байқалуы

Бұл мәліметтер "өткен оқу жылдарымен салыстырғанда сіздің пәніңіз бойынша үлгерім сапасының төмендеуі байқалады ма?" деген сұраққа жауаптармен расталады ма?".

Бірінші топ пен екінші топ мұғалімдерінің 88% - ы сапаның төмендеуі байқалмайды деп санайды.

117 диаграмма - Үлгерім сапасының төмендеуінің байқалуы

Білім беру сапасына әсер ететін аспектілерге қатысты орыс тілінде оқытатын мектеп мұғалімдерінің пікірі былайша бөлінді:

- пән бойынша күрделі оқу бағдарламасы-36%;
- әлсіз оқу ресурстары: оқулықтар, ОӘК-18%;
- мұғалімнің жеткіліксіз дайындығы-16%;
- жиынтық бағалау-8%;
- қалыптастырушы бағалау-6%;
- оқушылардың білім мазмұнын жаңартуға дайын болмауы-5%.

118 диаграмма - Білім беру сапасына әсер ететін факторлар

Қазақ тілінде оқытатын мектептердің мұғалімдері бірінші орынға пән бойынша оқу бағдарламасының күрделілігі – 36% - ды қойды.

Оқу ресурстары нашар болған мұғалімдер саны 18% құрады.

Одан әрі мұғалімнің жеткіліксіз дайындығы (16%) бағаланды, әрі қарай жиынтық бағалау (8%), формативті бағалау (6%), оқушылардың білім беру мазмұнын жаңартуға дайын еместігі – 1%.

119 диаграмма - Критериалды бағалау жүйесінің үлгерімді нақты көрсетуі

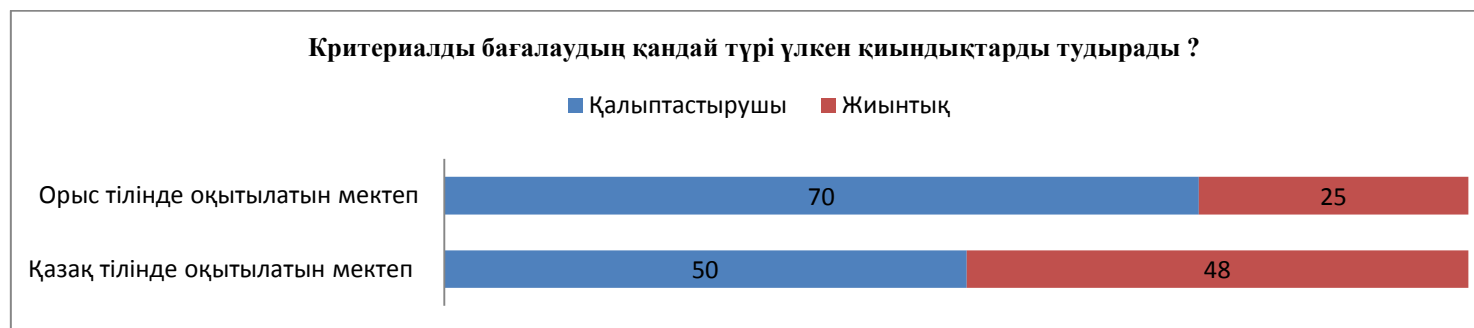
Төртінші сұрақ бойынша мұғалімдердің пікірі бөлінді.

Орыс тілінде оқытатын мектептердің 40% - ы критериалды бағалау жүйесі үлгерімнің нақты бейнесін көрсетпейді деп санайды, ал 60% - ы оң жауап берді.

Қазақ тілінде оқытатын мектеп мұғалімдері арасында критериалды бағалау жүйесі үлгерімнің нақты көрінісін (60%) көрсетеді деген пікір басым.

Орыс тілінде оқытатын мектеп мұғалімдерінің негізгі көпшілігінде критериалды бағалауды өткізу қиындық тудырмайды: 66%.

Екінші топтағы мұғалімдердің 54%- ы қиындық тудырады.

120 диаграмма - Критериалды бағалау түрлерінің қиындықтар туғызуы

Орыс тілінде оқытылатын сыныптарда жұмыс істейтін мұғалімдердің 75%-ы үлкен қиындықтарды тудыратын бағалау түрі ретінде қалыптастырушы бағалауды белгіледі.

Мұғалімдердің 25% жиынтық баға берді.

Қазақ тілінде оқытатын сыныптарда қалыптастырушы бағалау 50%, жиынтық бағалау – 48% бөлінді.

Критериалды бағалаусыз мазмұнын жаңарту мүмкін емес деп орыс тілінде оқытатын мектептердің мұғалімдерінің 68%-ы, қазақ тілінде оқытатын мектептердің 64%-ы санайды.

Тиісінше, қарама-қарсы көзқарасқа мұғалімдердің 31% және 30%-ы ие екені белгілі болды.

121 диаграмма - Қалыптастырушы бағалауды ұйымдастыру және өткізу кезінде туындайтын қиындықтар (қазақ тілінде оқытылатын мектеп)

Қалыптастырушы бағалаудағы қиындықтарға қатысты орыс тілінде оқытатын мектеп мұғалімдерінің пікірі келесі көрсеткіштерді көрсетеді:

– оқыту мақсаты негізінде бағалау критерийлерін құру:

1 – 0 адам, 2 – 15 адам, 3 – 25 адам, 4 – 8 адам, 5 – 3 адам.;

– кері байланыс ұсыну:

1 – 5 адам, 2 – 13 адам, 3 – 22 адам, 4 – 9 адам; 5 – 2 адам.;

– бағалау өлшемдеріне сәйкес тапсырмаларды құрастыру:

1 – 1 адам, 2 – 17 адам, 3 – 29 адам, 4 – 4 адам; 5 – 0 адам.;

1 – 3 адам, 2 – 19 адам, 3 – 19 адам, 4 – 6 адам, 5 – 0 адам.;

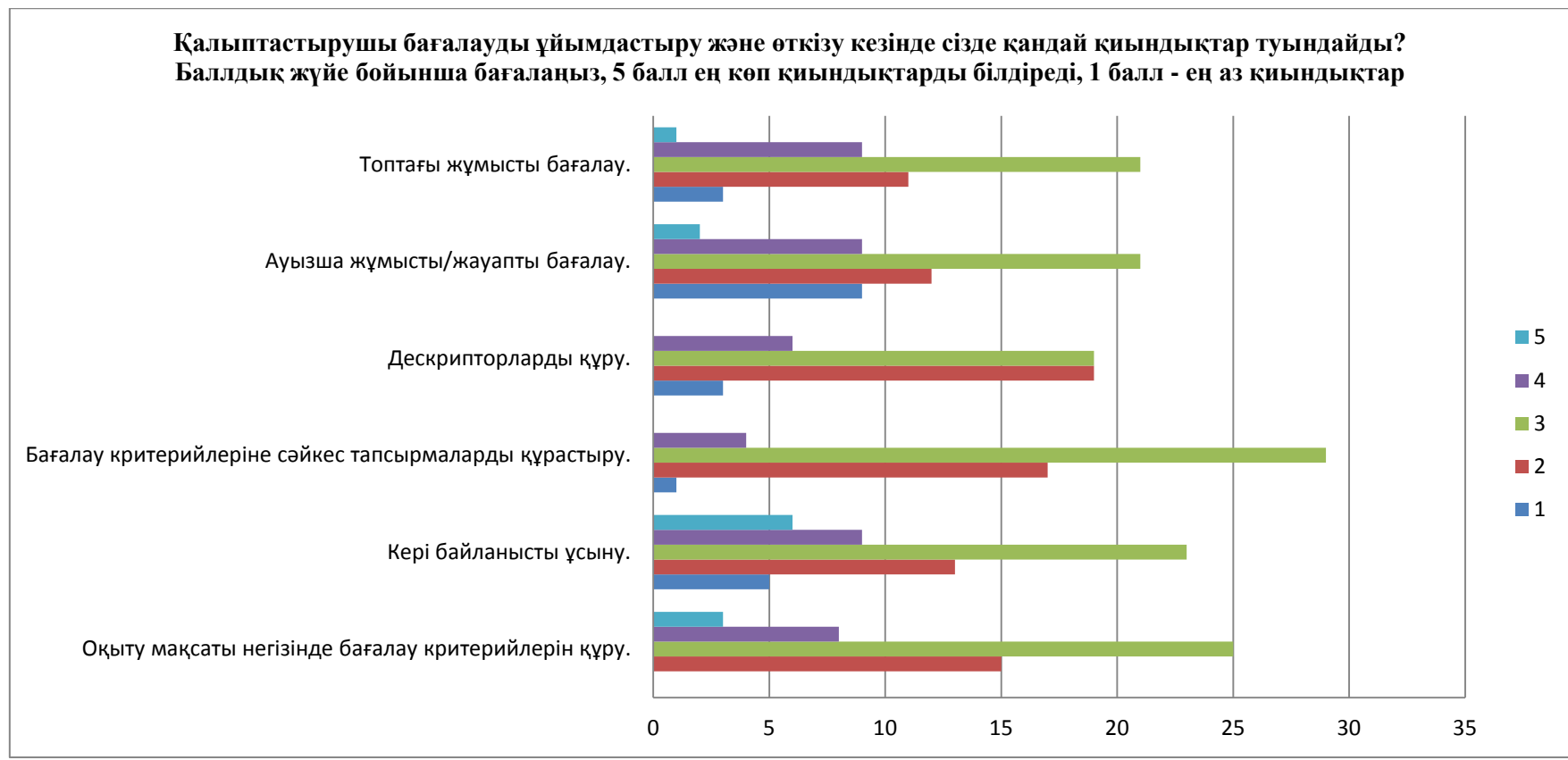
ауызша жұмысты бағалау:

1 – 9 адам, 2 – 12 адам, 3 – 17 адам, 4 – 5 адам, 5 – 2 адам.;

топта жұмысты бағалау:

1 – 3 адам, 2 – 11 адам, 3 – 21 адам, 4 – 9 адам, 5 – 3 адам.

Бұл ретте бірлік ең аз қиындықтарды, бес – ең көп қиындықтарды білдіреді.

122 диаграмма - Қалыптастырушы бағалауды ұйымдастыру және өткізу кезінде туындайтын қиындықтар (қазақ тілінде оқытылатын мектеп)

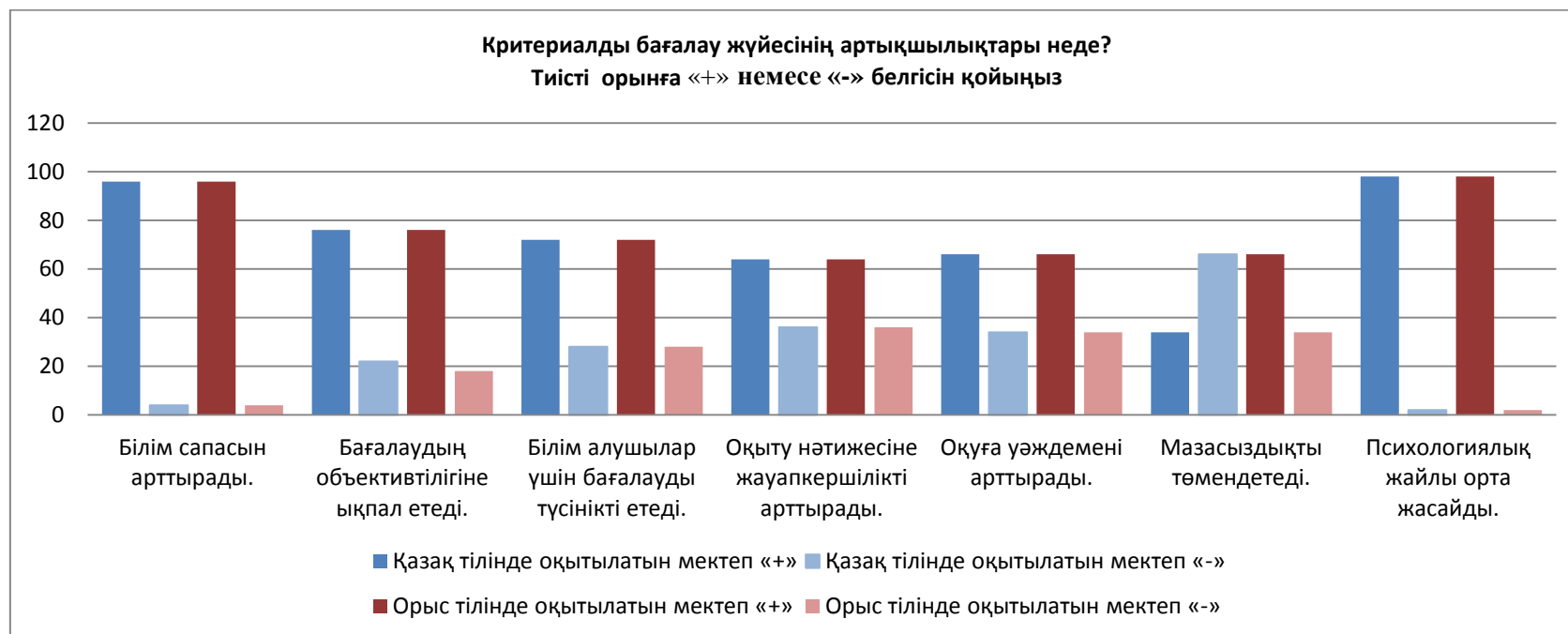
Бұдан әрі қазақ тілінде оқытатын мектепте жұмыс істейтін мұғалімдердің пікірі ұсынылды:

– оқыту мақсаты негізінде бағалау критерийлерін құру:

1 – 0 адам, 2 -15 адам, 3– 25 адам, 4 -8 адам, 5-3 адам.;

– кері байланыс ұсыну:

1 – 5 адам, 2 – 13 адам, 3 – 23 адам, 4 – 9 адам; 5-6 адам.;
 – бағалау өлшемдеріне сәйкес тапсырмаларды құрастыру:
 1 – 1 адам, 2 – 17 адам, 3 – 29 адам, 4 – 4 адам, 5-0 адам.;
 – дескрипторларды құрастыру:
 1 – 3 адам, 2 – 19 адам, 3 – 19 адам, 4 – 6 адам, 5-0 адам.;
 – ауызша жұмысты бағалау, жауапты:
 1 – 9 адам, 2 – 12 адам, 3 – 17 адам, 4 – 6 адам; 5-2 адам.;
 – топта жұмысты бағалау:
 1 – 3 адам, 2 – 11 адам, 3 – 21 адам, 4 -9 адам; 5-1 адам.

123 диаграмма - Критериалды бағалау жүйесінің артықшылықтары

Жиынтық бағалауды ұйымдастыру және өткізу кезіндегі қиындықтарды орыс тілінде оқытатын мектеп мұғалімдері төмендегідей бағалады:

– оқыту мақсаты негізінде бағалау критерийлерін құру:

1 – 3 адам, 2 -10 адам, 3– 23 адам, 4 -11 адам, 5-3 адам.;

– кері байланыс ұсыну:

1 – 9 адам, 2 – 17 адам, 3 – 7 адам, 4 – 13 адам; 5-4 адам.;

– бағалау өлшемдеріне сәйкес тапсырмаларды құрастыру:

1 – 3 адам, 2 – 11 адам, 3 – 23 адам, 4 – 13 адам; 5-0 адам.

1 – 4 адам, 2 – 11 адам, 3 – 17 адам, 4 – 14 адам, 5 – 3 адам.;

топта оқыту мақсатына жетуді бағалау:

1 – 2 адам, 2 – 11 адам, 3 – 24 адам, 4 – 9 адам; 5 – 4 адам.

Осы қиындықтарды қазақ тілінде оқытатын мектеп мұғалімдері төмендегідей бағалады:

– оқыту мақсаты негізінде бағалау критерийлерін құру:

1 – 3 адам, 2 – 10 адам, 3– 23 адам, 4 -11 адам, 5-3 адам.;

– кері байланыс ұсыну:

1 – 6 адам, 2 – 17 адам, 3 -7 адам, 4 – 13 адам; 5-4 адам.;

– бағалау өлшемдеріне сәйкес тапсырмаларды құрастыру:

1 – 3 адам, 2 – 11 адам, 3 – 23 адам, 4 – 13 адам; 5-0 адам.;

– дескрипторларды құрастыру:

1 – 4 адам, 2 – 11 адам, 3 – 17 адам, 4 – 14 адам; 5-3 адам.;

– топта оқыту мақсатына жетуді бағалау:

1 – 2 адам, 2 – 11 адам, 3 – 24 адам, 4 – 9 адам; 5-2 адам.

Орыс тілінде оқытатын мектеп мұғалімдерінің критериалды бағалау жүйесінің артықшылықтары қалай бағаланды:

- білім сапасын арттырады:

иә - 96%,

жоқ - 4%;

- бағалаудың үлкен объективтілігіне ықпал етеді:

иә-76%,

жоқ-18%;

- білім алушылар үшін бағалауды түсінікті етеді:

иә-72%,

жоқ-28%;

- оқу нәтижесіне жауапкершілікті арттырады:

иә-64 %,

жоқ-36%;

- оқуға мотивацияны арттырады:

иә-66%,

жоқ-34%;

- мазасыздықты төмендетеді:

иә-34%,

жоқ – 66%;

- психологиялық тұрғыдан қолайлы орта құрады:

иә – 98%,

жоқ-2%.

Осы артықшылықтарды қазақ тілінде оқытатын мектеп мұғалімдері төмендегідей бағалады:

- білім сапасын арттырады:

иә-96%,

жоқ-4%;

- бағалаудың үлкен объективтілігіне ықпал етеді:

иә-76%,

жоқ-22%;

- білім алушылар үшін бағалауды түсінікті етеді:

иә-72%,

жоқ-28%;

- оқу нәтижесіне жауапкершілікті арттырады:

иә-64%,

жоқ-36%;

- оқуға мотивацияны арттырады:

иә-66,

жоқ-34%;

- мазасыздықты төмендетеді:

иә-34%,

жоқ – 66%;

- психологиялық тұрғыдан қолайлы орта құрады:

иә – 98%,

жоқ-2%.

Критериалды оқыту жүйесінің кемшіліктерін орыс тілінде оқытатын мектеп мұғалімдері төмендегідей бағалады:

– бағалау критерийлері ата-аналарға әрдайым түсінікті емес:

иә-85%,

жоқ-14,8%;

– бағалау процедурасы еңбек сыйымдылығы:

иә-76%,

жоқ-24%;

– қосымша шығындарды талап етеді:

иә-86,3%,

жоқ-13,7%;

– оқушылардың жауапкершілік деңгейін төмендетеді:

иә-71,1%,

жоқ-28,8%;

– кері байланыс формалды түрде жүзеге асырылады:

иә-75%,

жоқ-25%;

– оқуға мотивацияны төмендетеді:

иә-62,3%,

жоқ-37,7%;

– қалыптастырушы бағалау нәтижелерін есепке алудың болмауы:

иә – 60%,

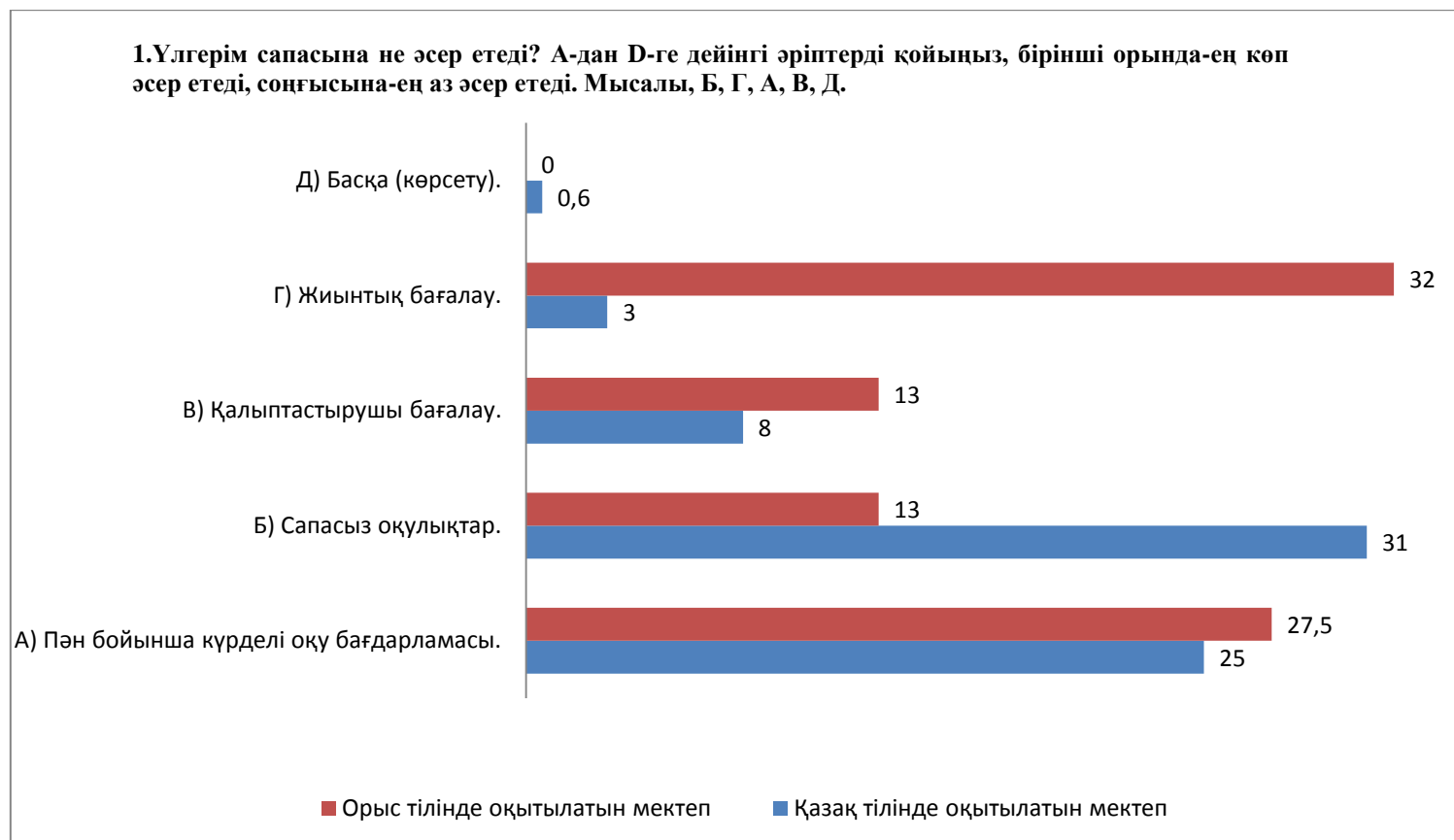
жоқ-40%.

Келесі көрініс осы кемшіліктерді қазақ тілінде оқытатын мектеп мұғалімдерінің қалай бағалағанын көрсетеді:

- бағалау критерийлері ата-аналарға әрдайым түсінікті емес:
иә-58%,
жоқ-40%;
- бағалау процедурасы еңбек сыйымдылығы:
иә-64%,
жоқ – 34%;
- қосымша шығындарды талап етеді:
иә-84%,
жоқ-14%;
- білім алушылардың жауапкершілік деңгейін төмендетеді:
иә-51%,
жоқ-49%;
- кері байланыс формалды түрде жүзеге асырылады:
иә -62%,
жоқ – 34%;
- оқуға мотивацияны төмендетеді:
иә-42%,
жоқ-56%.

Енді білім алушылардың пікірі туралы.

Орыс тілінде оқытын мектеп оқушыларының көпшілігі үлгерімнің сапасына жиынтық бағалау (32%) және пән бойынша күрделі оқу бағдарламасы (27,5%) барынша әсер етеді деп санайды, содан кейін сапасыз оқулықтар (13%) және қалыптастырушы бағалау (13%) жүреді.

124 диаграмма - Үлгерім сапасына әсер ететін факторлар

БЖБ және ТЖБ тапсырмаларын орындау кезінде қиындықтар туындайтын пәндердің тізбегі келесідей:

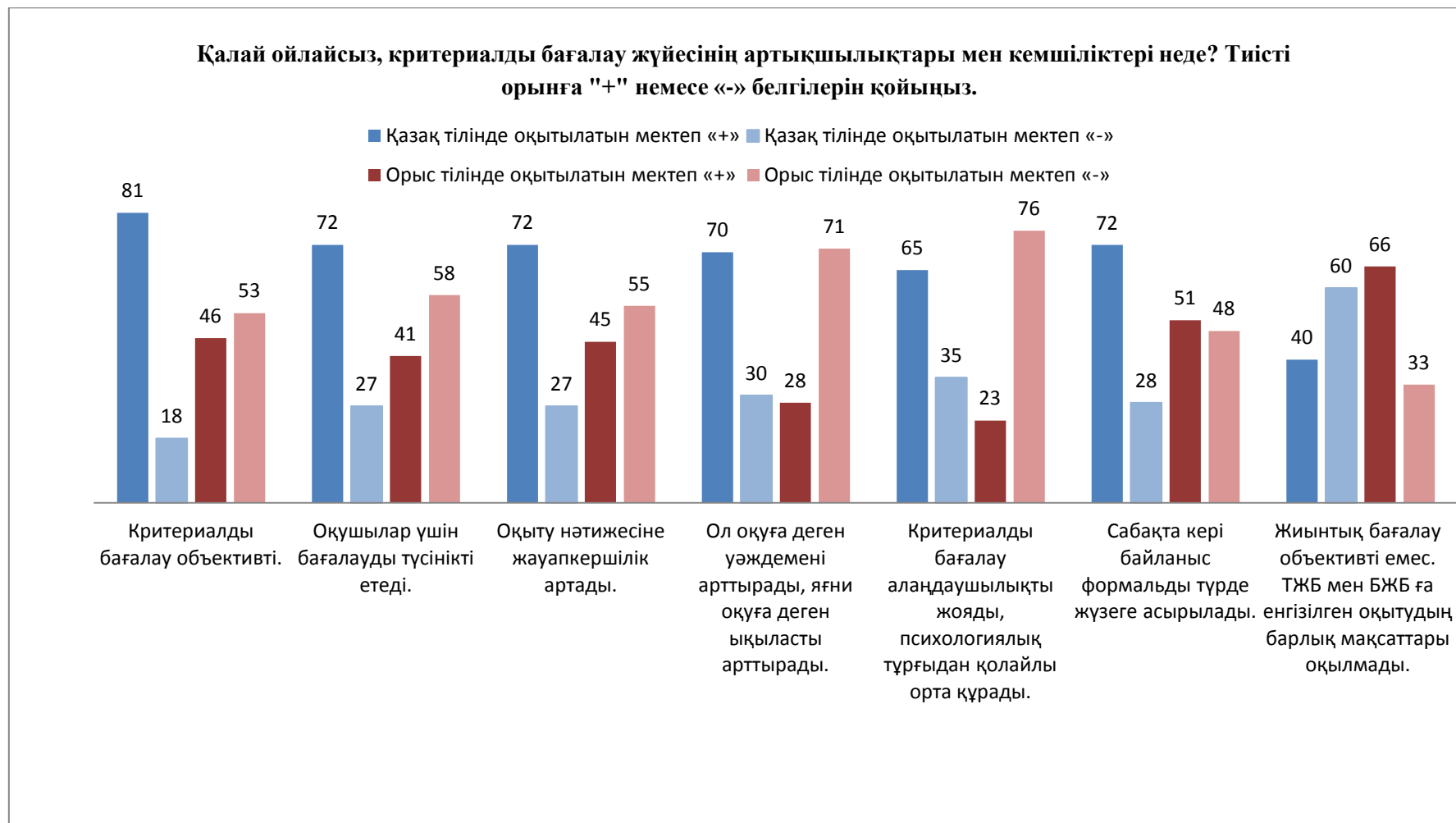
- қазақ тілі мен әдебиеті,
- Қазақстан тарихы, география,
- дүниежүзі тарихы,
- орыс тілі,
- физика,

- геометрия,
- биология,
- химия,
- алгебра,
- информатика,
- ағылшын тілі,
- орыс тілі мен әдебиеті.

Қазақ тілінде оқытатын мектеп оқушылары келесі пікірді ұстанады: сапасыз оқулықтар-31%, пән бойынша күрделі оқу бағдарламасы – 25%.

Қазақ тілінде оқытатын мектеп оқушыларында БЖБ және ТЖБ тапсырмаларын орындау кезінде қиындықтар туындайтын пәндердің тізбегі келесідей:

- дүниежүзі тарихы,
- ағылшын тілі,
- алгебра,
- химия,
- физика,
- Қазақстан тарихы,
- геометрия,
- қазақ тілі,
- биология,
- информатика,
- орыс тілі мен әдебиеті.

125 диаграмма - Критериалды бағалау жүйесінің ерекшеліктері

Критериалды оқыту жүйесінің артықшылықтары мен кемшіліктерін орыс тілінде оқитын оқушылар былайша бағалады:

- критериалды бағалау объективті:

иә-46%,

жоқ-53%;

- оқушылар үшін бағалауды түсінікті етеді:

иә-41%,

жоқ-58%;

- оқу нәтижесіне жауапкершілік артты:

иә-45%,

жоқ-55%;

- оқуға деген тілек артты:

иә-28%,

жоқ-71%;

- критериалды бағалау алаңдаушылықты жояды, психологиялық тұрғыдан қолайлы орта құрады:

иә – 23%,

жоқ-76%;

- кері байланыс формальды түрде жүзеге асырылады:

иә-51%,

жоқ-48%;

- жиынтық бағалау объективті емес, БЖБ мен ТЖБ енгізілген барлық мақсаттар толық зерттелмеді:

иә – 66%,

жоқ-33%.

Қазақ тілінде оқытатын мектеп оқушылары критериалды бағалаудың артықшылықтары мен кемшіліктерін төмендегідей бағалады:

- критериалды бағалау объективті:

иә-81%,

жоқ-18%;

- оқушылар үшін бағалауды түсінікті етеді:

иә-72%,

жоқ-27%;

- оқу нәтижесіне жауапкершілік артты:

иә-72%,

жоқ-27%;

- оқуға деген тілек артты:

иә -70%,

жоқ-30%;

- критериалды бағалау алаңдаушылықты жояды, психологиялық тұрғыдан қолайлы орта құрады:

иә – 65%,

жоқ-35%;

- кері байланыс формальды түрде жүзеге асырылады:

иә-72%,

жоқ-28%;

- жиынтық бағалау объективті емес, БЖБ мен ТЖБ енгізілген барлық мақсаттар зерттелмеді:

иә – 40%,

жоқ-60%.

Солтүстік Қазақстан облысы

Солтүстік Қазақстан облысында сауалнамамен 39 мұғалім және орыс тілінде оқытатын мектептердің 7 және 8 сыныптарының 74 оқушысы қамтылды.

Пән бойынша үлгерім сапасын арттыру туралы сұраққа мұғалімдердің 23%-ы оң жауап берді, мұғалімдердің 77%-ы бұған сәйкес келмейді деп санайды.

Мұғалімдердің 56,4%-ы үлгерім сапасының төмендеуі байқалады деп санайды, сәйкесінше 43,6% мұғалімдер сапаның төмендемегенін атап өтті.

Білім сапасына барынша әсер еткен факторлар ретінде мұғалімдердің 33,3%-ы бірінші орынға пән бойынша күрделі оқу бағдарламасын қойды;

екінші орынға-оқушылардың білім мазмұнын жаңартуға дайын еместігі шықты: 28,2%. Бұдан әрі жиынтық бағалау (10,3%), қалыптастырушы бағалау (7,6%), әлсіз оқу ресурстары (5,1%) жүргізіледі.

Мұғалімдердің 10,3% жауап беруге қиналды.

Критериалды бағалау жүйесі үлгерімнің нақты көрінісін көрсететініне қатысты мынаны көрсетті: оң жауапты 12,8% мұғалім, теріс жауапты 76,9% мұғалімдер берді.

Мұғалімдердің 43,6%-ы критериалды бағалауды өткізу қиындық тудырмайды деп есептейді, мұғалімдердің 51,3%-ы қиындықтарға кездеседі.

Сонымен қатар, жиынтық бағалау кезінде мұғалімдер үлкен қиындықтарға тап болады – 53,8%.

Қалыптастырушы бағалауда мұғалімдердің 38,5%-ы қиындық көреді. 7,7% жауап беруге қиналды.

"Критериалды бағалау жүйесінсіз білім беру мазмұнын жаңарту мүмкін бе?" деген сұраққа 43,6%-ы оң жауап берді.

Мұғалімдердің 53,8%-ы бұл мүмкін емес деп санайды.

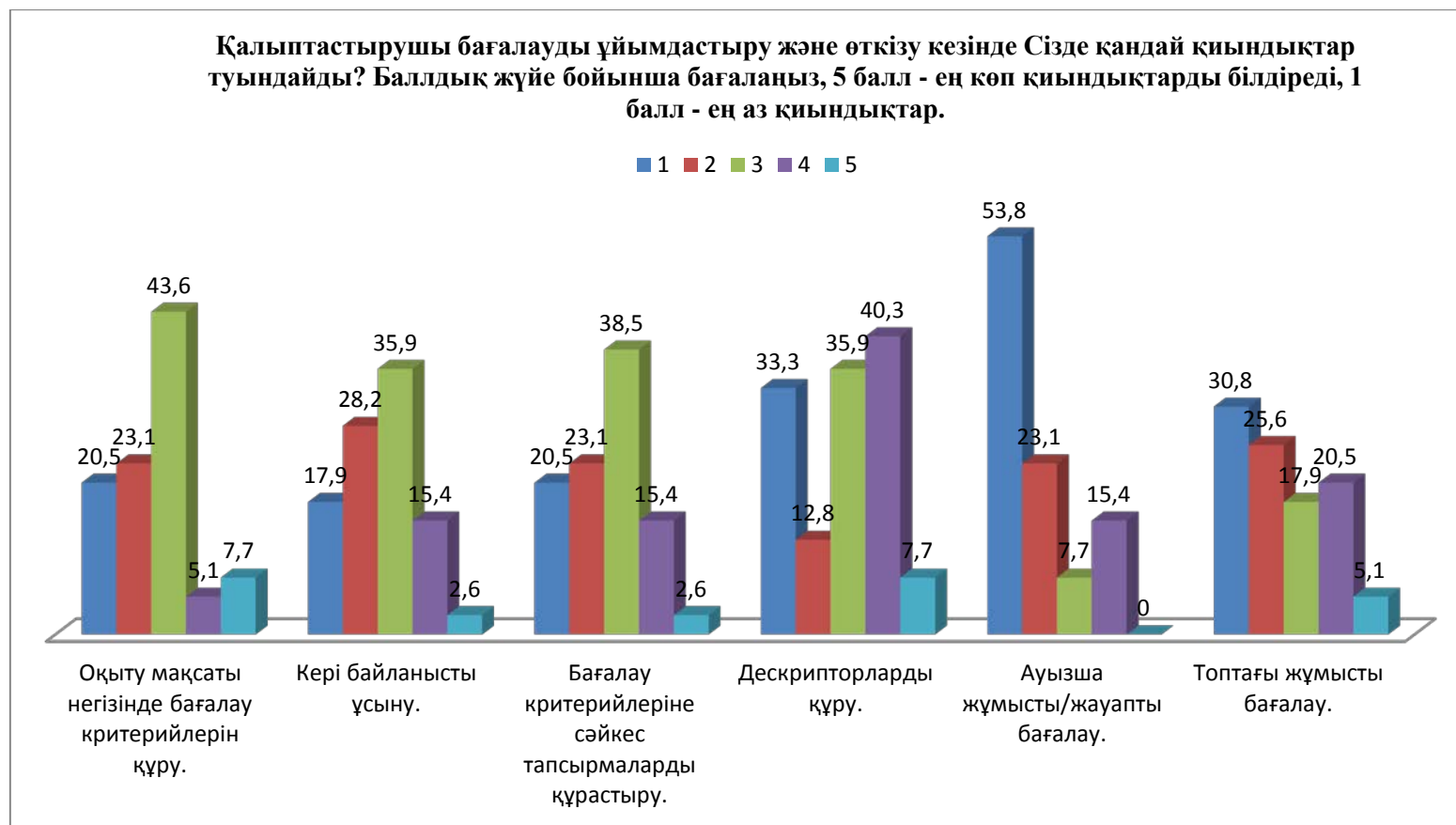
Алайда, мұғалімдердің 69,2% - ы дәстүрлі бағалауды түрлі формада пайдалануды ұсынады.

Мұғалімдердің 7,4%-ы дәстүрлі оқыту кезінде формативті бағалау ескерілуі тиіс деп санайды.

17,7%-ы теріс жауап берді.

Қалғандарында нақты пікір жоқ.

Қалыптастырушы бағалау нәтижелерін есепке алу механизмі туралы ұсыныстар арасында баллдық бағалау, дәстүрлі бағалау, сабақ үшін бағалау ұсынылады.

126 диаграмма - Қалыптастырушы бағалау кезіндегі туындайтын қиындықтар

38 диаграмма-Қалыптастырушы бағалауды ұйымдастыру және өткізу кезінде туындайтын қиындықтар (қазақ тілінде оқытылатын мектеп)

Қалыптастырушы бағалаудағы қиындықтарға қатысты орыс тілінде оқытатын мектеп мұғалімдерінің пікірі келесі көрсеткіштерді көрсетеді:

- оқыту мақсаты негізінде бағалау критерийлерін құру:

1 – 20,5%, 2 – 23,1%, 3 – 43,6%, 4 – 5,1%, 5 – 7,7%;

- кері байланысты ұсыну:

1 – 17,9%, 2 – 28,2%, 3 – 35,9%, 4 – 15,4%, 5 – 2,6%;

- бағалау критерийлеріне сәйкес тапсырмаларды құрастыру:

1 – 20,5%, 2 – 23,1%, 3 – 38,5%, 4 – 15,4%; 5 – 2,6%;

дескрипторларды құру:

1 – 33,3%, 2 – 12,8%, 3 – 35,9%, 4 – 10,3%; 5 – 7,7%;

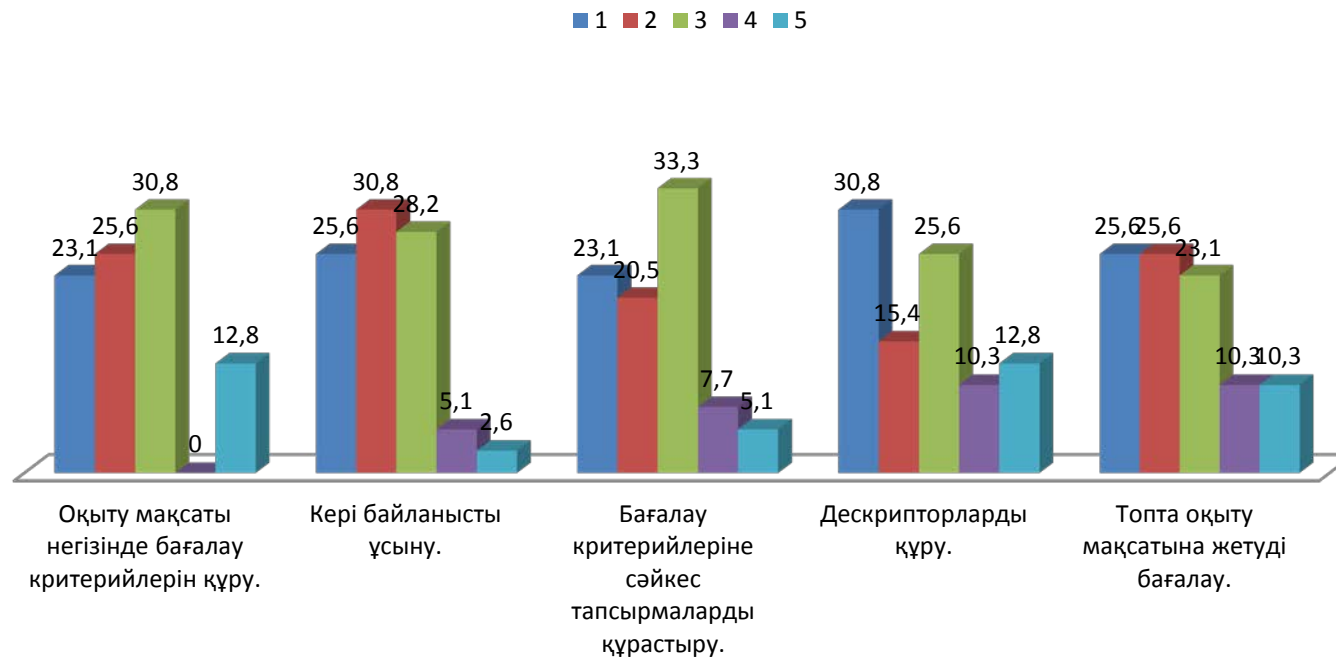
ауызша жұмысты/жауапты бағалау:

1 – 53,8%, 2 – 23,1%, 3 – 7,7%, 4 – 15,4%, 5 – 0%;

топтағы жұмысты бағалау:

1 – 30,8%, 2 – 25,6%, 3 – 17,9%, 4 – 20,5%, 5 – 5,1%.

Жиынтық бағалауды ұйымдастыру және өткізу кезінде Сізде қандай қиындықтар туындайды? Баллдық жүйе бойынша бағалаңыз, 5 балл - ең көп қиындықтарды білдіреді, 1 балл - ең аз қиындықтар.

127 диаграмма - Қалыптастырушы бағалауды ұйымдастыру және өткізу кезінде туындайтын қиындықтар (қазақ тілінде оқытылатын мектеп)

Жиынтық бағалауды өткізу кезіндегі қиындықтар:

- оқыту мақсаты негізінде бағалау критерийлерін құру:

1 – 23,1%, 2– 25,6%, 3 – 30,8%, 4 -0%, 5– 12,8%;

- кері байланысты ұсыну:

1 – 25,6%, 2 – 30,8%, 3 – 28,2%, 4 – 5,1%; 5 – 2,6%;

- бағалау критерийлеріне сәйкес тапсырмаларды құрастыру:

1 – 23,1%, 2 – 20,5%, 3 – 33,3%, 4 – 7,7%, 5 – 5,1%;

- дескрипторларды құрастыру:

1 – 30,8%, 2 – 15,4%, 3 – 25,6%, 4 – 10,3%; 5 – 12,8%;

- топта оқыту мақсатына жетуді бағалау:

1– 25,6%, 2 – 25,6%, 3– 23,1%, 4 – 10,3%, 5 – 10,3%.

Критериалды бағалау жүйесінің артықшылықтарын бағалау келесі көріністі көрсетті.

Мұғалімдердің 15,4% - ы критериалды бағалау жүйесі білім беру сапасын арттырады деп санайды, алайда мұғалімдердің 82,1% - ы бұл олай емес деп санайды.

Мұғалімдердің 23,1%– ы критериалды бағалау бағалаудың үлкен объективтілігіне ықпал ететінін, бұл тезиске қарсы екенін мұғалімдердің 74,4%- ы атап өтті.

Мұғалімдердің 30,8%- ы бағалау оқушыларға түсінікті болды деп санайды, мұғалімдердің 64,1%-ы бұл тезисті қабылдамайды.

Мұғалімдердің 25,6%-ы критериалды бағалау жүйесі оқу нәтижесі үшін жауапкершілікті арттырады, ал мұғалімдердің 61,5% - ы осылай емес деп санайды.

Мұғалімдердің 15,4% – ы оқуға мотивацияның жоғарылауын, мұғалімдердің 79,5%-ы мотивацияның төмендеуін атап өтті.

Мұғалімдердің 59%-ы алаңдаушылықтың төмендегенін атап өтті, мұғалімдердің 38,5%-ы бұған теріс жауап берді.

Ақырында, мұғалімдердің 48,7%-ы психологиялық қолайлы орта құруды атап өтті, бұған мұғалімдердің 48,7%–ы теріс жауап берді.

Критериалды бағалау жүйесінің кемшіліктеріне қатысты мынаны айтуға болады.

Мұғалімдердің 69,2%-ы бағалау критерийлері ата-аналарға әрдайым түсінікті емес деп санайды.

Бағалау процедурасы еңбек сыйымдылығын қажет етеді -мұғалімдердің 71,8% - ы оң, 17,9% - ы қарсы жауап берді.

Қосымша шығындарды қажет етеді –мұғалімдердің 79,5%-ы осылай деп санайды.

Мұғалімдердің 76,9%-ы 12,8%-ға қарсы оқушылардың жауапкершілік деңгейі төмендеуде деп санайды.

Кері байланыс формалды түрде жүзеге асырылады: 59% мұғалім дауыс берді, 28,2% мұғалім қарсы.

Мұғалімдердің 76,9% - ы (7,7% - ы қарсы) оқуға деген ынтаның төмендегенін атап өтті.

Ақырында, қалыптастырушы бағалау нәтижелерін есепке алудың болмағанын мұғалімдердің 56,4%-ы атап өтті.

Мұғалімдердің 20,5%-ы мұнымен келіспейді.

Оқушылар сауалнамаларын өңдеу нәтижелері не көрсетті?

Үлгерім сапасына әсер ететін факторлар арасында пікір келесідей бөлінді:

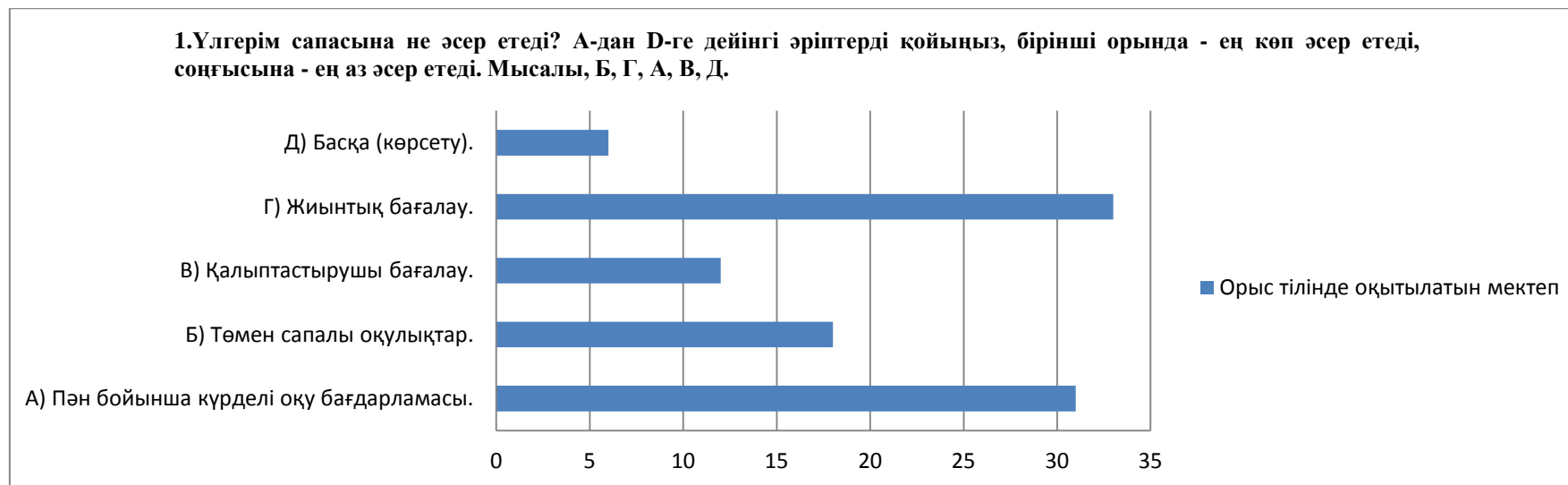
А) пән бойынша күрделі оқу бағдарламасы-31%;

Б) сапасыз оқулықтар-18%;

В) формативті бағалау -12%;

Г) жиынтық бағалау-33%

Д) Басқа – 6%.

128 диаграмма - Білім беру сапасына әсер ететін факторлар

"Басқа" пунктке енгізілген факторлар арасында оқушылардың дайын еместігі, ата-аналардың позициясы, үй тапсырмасын тексерудің жоқтығы, БЖБ мен ТЖБ-ны қайта жазудың мүмкін еместігі, тақырыпты зерттеуге бөлінген уақыт санының жеткіліксіздігі көрсетілді.

Орыс тілінде оқытатын мектеп оқушылары екі аспектіні атап өтті:

пән бойынша күрделі оқу бағдарламасы – 52%, жиынтық бағалау – 35%.

Қазақ тілінде оқытатын мектеп оқушылары үш факторды бөліп, жиынтық бағалауға, пән бойынша оқу бағдарламасының күрделілігін және сапасыз оқулықтарды 30% - дан артығы анықтап берді.

Екінші сұрақты тұжырымдау – "критериалды бағалау жүйесінде не қиын?".

Оқушылар жиынтық бағалау кезінде тапсырмаларды орындауға уақыт жетіспеуден және қатеден қорқады, өйткені әрбір балл бағалы, сонымен қатар бір күнде БЖБ мен ТЖБ өткізу оңай емес.

Критериалды бағалаудың екі түрінен көп қиындықтар жиынтық бағалауды тудырады – 77%.

Келесі сұрақ – " қалыптастырушы бағалау барысында мұғалімнен пайдалы кері байланыс аласың ба?".

Орыс тілінде оқытын мектеп оқушыларының 80 %-ы жағымды жауап берді.

Сұрақ өте маңызды: "БЖБ және ТЖБ тапсырмаларын орындау кезінде қандай пәндерден қиындықтарды сезінесің?".

Орыс тілінде оқытатын мектеп оқушылары келесі пәндерді атап өтті:

"Қазақстан тарихы",

"Дүниежүзі тарихы" – 23%,

"Геометрия"-21%,

"Алгебра" – 20%,

"География" – 17%, "

Қазақ тілі" – 17% ",

Физика "– 13%,

"Ағылшын тілі " – 12%,

" Химия " – 8%,

" Биология " – 4% (Осы пәнді көрсеткен оқушылар саны пайызбен көрсетіледі).

Оқушылар критериалды бағалау жүйесінің артықшылықтары мен кемшіліктерін қалай бағалады?

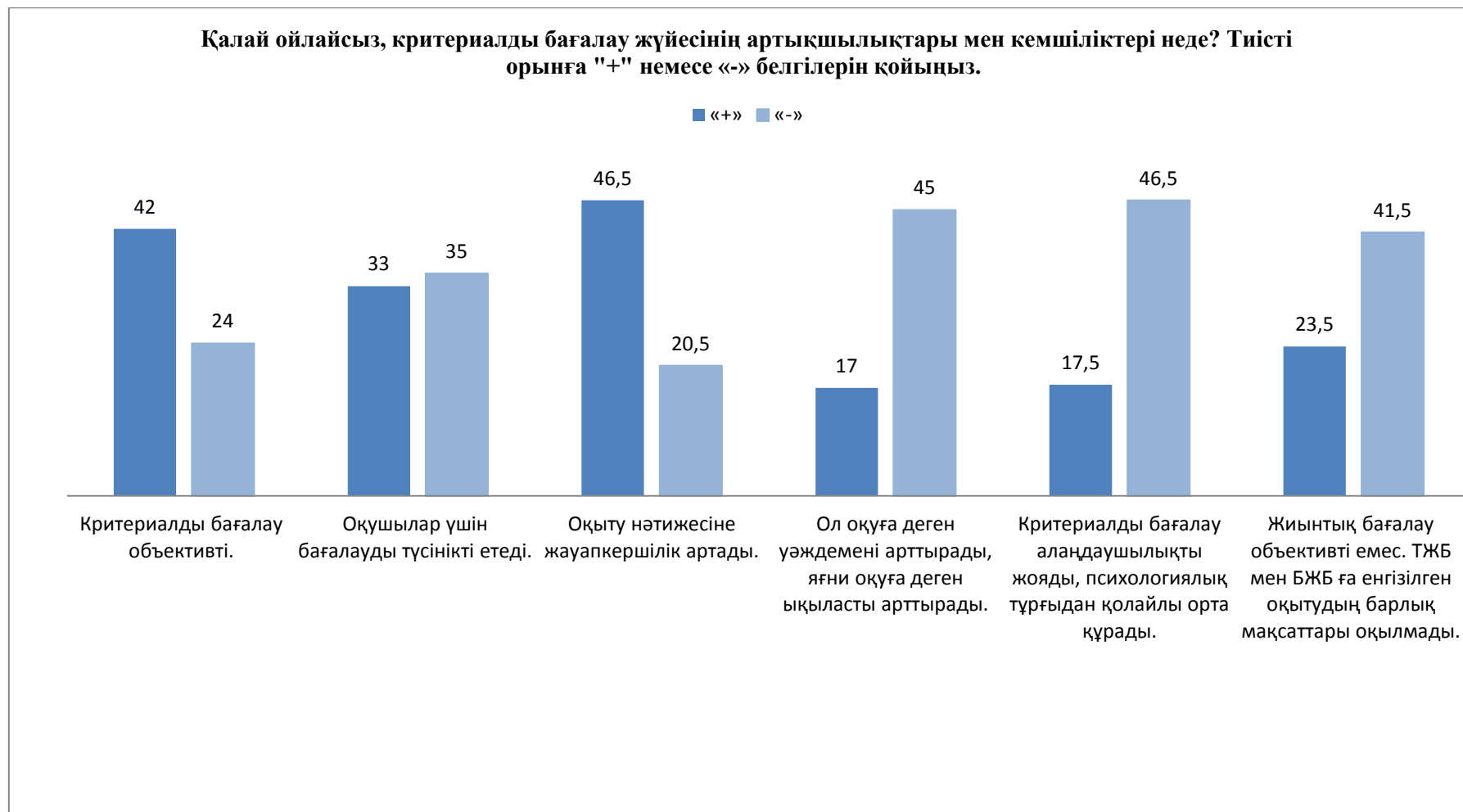
Оқушылардың 42%–ы критериалды бағалау объективті деп санайды, ал 24%–ы оған қарсы.

Оқушылардың 33%–ы бағалау оқушыларға түсінікті болады деп санайды (35% -ы қарсы).

Орыс тілінде оқытатын мектеп оқушыларының 46,5%- ы оқу нәтижесіне жауапкершілік артты деп санайды..

Оқушылардың 20,5%–ы осылай санамайды.

"Критериалды бағалау оқуға деген ынтасын арттырады" тезисні оқушылардың 17% - ы қолдайды, 45%–ы оған қарсы.

129 диаграмма - Критериалды бағалау жүйесінің ерекшеліктері

Бағалау нәтижелері "критериалды бағалау алаңдаушылықты төмендетеді, психологиялық жайлы орта құрады":
 иә - 17,5%,
 46,5% – қарсы.
 Оқушылардың 23,5%-ы жиынтық бағалау объективті емес деп санайды, ал 41,5%-ы бұл пікірмен келіспейді.

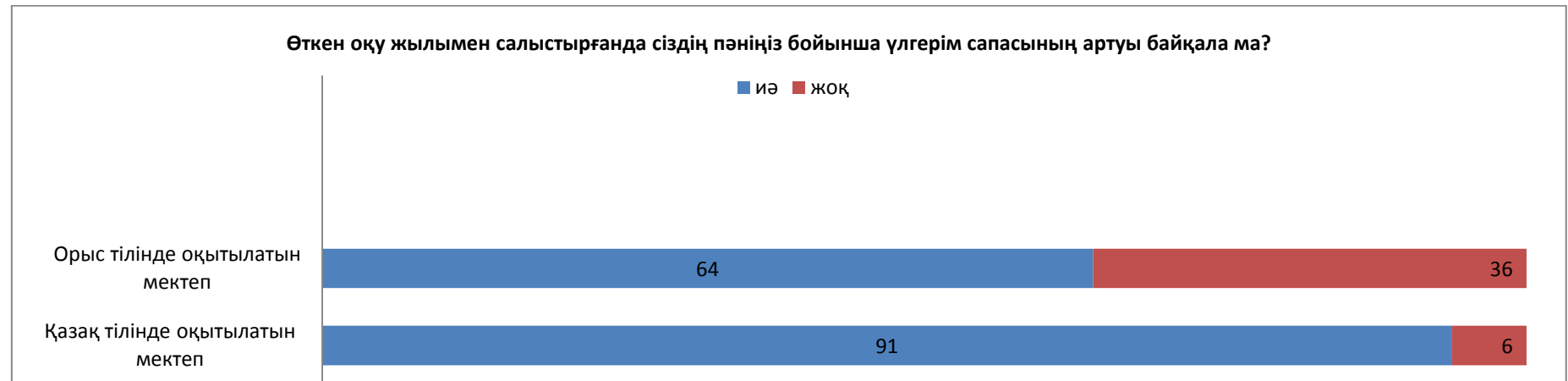
Қызылорда облысы

Қызылорда облысында сауалнамаға 56 мұғалім және 185 оқушы қатысты.

Мұғалімдердің пікірі туралы.

Орыс тілінде білім беретін мектептерде мұғалімдердің 64%-ы үлгерім сапасы артты деп санайды, 36%-ы мұны атап өтпеген.

Қазақ тілінде оқытатын мектептерде бірінші пікірді 91% мұғалім ұстанады. Олардың 6%-ы бұл байқалмайды деп санайды, 3% мұғалімдер үлгерім сапасы бұрынғы деңгейде қалды деп санайды.

130 диаграмма - Пән бойынша үлгерім сапасының артуы

Тексеруші аталған пайыздарды растады.

Орыс тілінде оқытатын мектептерде мұғалімдердің 68 %-ы сапасының төмендеуі байқалмайды деп санайды, 32%-ы басқа пікірде.

Ал орыс тілінде оқытатын мектептерде мұғалімдердің 91%-ы үлгерімнің төмендеуі жоқ деп санайды, қарама-қарсы көзқарасты 9% - мұғалімдер растайды.

Орыс тілінде оқытатын мектеп мұғалімдеріне сауалнама жүргізу қорытындысы бойынша білім сапасына әсер ететін факторлар мынадай ретпен орналасқан:

- пән бойынша күрделі оқу бағдарламасы-32%;
- оқушылардың білім мазмұнын жаңарту үдерісіне дайын болмауы-23%;
- әлсіз оқу ресурстары-9%;
- қалыптастырушы бағалау-9%;
- жиынтық бағалау-4%;
- мұғалімнің жеткіліксіз дайындығы-4%.

131 диаграмма - Білім беру сапасына әсер ететін факторлар

Қазақ тілінде оқытатын мектептерде мұғалімдердің көзқарасы мынадай:

- пән бойынша күрделі оқу бағдарламасы-35%;
- оқушылардың білім мазмұнын жаңарту үдерісіне дайын болмауы-18%;
- әлсіз оқу ресурстары-9%;
- мұғалімнің жеткіліксіз дайындығы-9%;
- қалыптастырушы бағалау -6,

- жиынтық бағалау-3.

Бірінші топ мұғалімдерінің 23%-ы және екінші топ мұғалімдерінің осындай саны критериалды бағалау жүйесі үлгерімнің нақты көрінісін көрсетеді деп санайды.

Осы пікірмен мұғалімдердің 77%-ы және 73%-ы келіспейді.

Критериалды бағалаудың қандай түрі үлкен қиындықтарды туындататыны туралы сұраққа мектеп мұғалімдері бірден жауап бере алмады. Бұл сұраққа жауап берген мұғалімдер саны репрезентативті болмай шықты.

Критериалды бағалаусыз білім беру мазмұнын жаңарту мүмкіндігі туралы сұраққа мұғалімдердің тиісінше 50%-ы және 23%-ы оң жауап берді. Мұғалімдердің 45%-ы және 68%-ы бұл сұраққа теріс жауап берді.

Қалыптастырушы бағалау кезіндегі қиындықтар туралы орыс тілінде білім беретін мектеп мұғалімдерінің пікірін зерделеу мынанларды көрсетті:

- оқыту мақсаты негізінде бағалау критерийлерін құру:

1 – 27%, 2 – 18%, 3 – 14%, 4 – 27%, 5 – 14%;

- кері байланысты ұсыну:

1 – 23%, 2 – 18%, 3 – 18%, 4 – 27%, 5 – 18%;

- бағалау критерийлеріне сәйкес тапсырмаларды құрастыру:

1 – 41%, 2 – 4%, 3 – 14%, 4 – 9%; 5 – 18%;

- дескрипторларды құру:

1 – 41%, 2 – 14%, 3 – 14%, 4 – 18%; 5 – 9%;

- ауызша жұмысты/жауапты бағалау:

1 – 31%, 2 – 9%, 3 – 9%, 4 – 27%, 5 – 14%;

- топтағы жұмысты бағалау:

1 – 23%, 2 – 18%, 3 – 27%, 4 – 4%, 5 – 18%.

Жиынтық бағалауды өткізу кезіндегі қиындықтар:

- оқыту мақсаты негізінде бағалау критерийлерін құру:

1 – 27%, 2 – 14%, 3 – 14%, 4 – 18%, 5 – 14%;

- кері байланысты ұсыну:

1 – 18%, 2 – 18%, 3 – 18%, 4 – 14%; 5 – 23%;

- бағалау критерийлеріне сәйкес тапсырмаларды құрастыру:

1 – 31%, 2 – 14%, 3 – 23%, 4 – 9%, 5 – 9%;

- дескрипторларды құрастыру:

1 – 31%, 2 – 14%, 3 – 18%, 4 – 18%; 5 – 9%;

- топта оқыту мақсатына жетуді бағалау:

1 – 27%, 2 – 4%, 3 – 31%, 4 – 4%, 5 – 18%.

Қазақ тілінде оқытатын мектеп мұғалімдері бағалаған қалыптастырушы бағалау кезіндегі туындайтын қиындықтар бойынша мыналарды атап өтті:

- оқыту мақсаты негізінде бағалау критерийлерін құру:

1 – 32%, 2 – 15%, 3 – 15%, 4 – 15%, 5 – 18%;

- кері байланысты ұсыну:

1 – 35%, 2 – 9%, 3 – 9%, 4 – 15%; 5 – 20%;

- бағалау критерийлеріне сәйкес тапсырмаларды құрастыру:

1 – 20%, 2 – 18%, 3 – 29%, 4 – 15%; 5 – 12%;

- дескрипторларды құру:

1 – 29%, 2 – 12%, 3 – 23%, 4 – 18%, 5 – 12%;

- ауызша жұмысты/жауапты бағалау:

1 – 38%, 2 – 0%, 3 – 18%, 4 – 9%; 5 – 20%;

- топтағы жұмысты бағалау:

1 – 29%, 2 – 18%, 3 – 12%, 4 – 15%; 5 – 15%.

Қазақ тілінде оқытатын мектептердегі жиынтық бағалауды өткізу кезіндегі қиындықтар туралы көзқарастар мынадай:

- оқыту мақсаты негізінде бағалау критерийлерін құру:

1 – 26%, 2 – 6%, 3 – 26%, 4 – 12%, 5 – 15%;

- кері байланысты ұсыну:

1 – 35%, 2 – 44%, 3 – 2%, 4 – 12%, 5 – 20%;

- бағалау критерийлеріне сәйкес тапсырмаларды құрастыру:

1 – 23%, 2 – 15%, 3 – 26%, 4 – 6%, 5 – 15%;

- дескрипторларды құрастыру:

1 – 26%, 2 – 9%, 3 – 29%, 4 – 9%; 5 – 12%;

- топта оқыту мақсатына жетуді бағалау:

1 – 35%, 2 – 12 %, 3 – 12%, 4 – 9%, 5 – 15%.

Бірінші топ мұғалімдері сауалнамасының қорытындысы бойынша критериалды бағалаудың артықшылықтары төмендегідей:

- білім сапасын арттырады:

иә-64%, жоқ-31%;

- бағалаудың үлкен объективтілігіне ықпал етеді:

иә-54%, жоқ-36%;

- білім алушылар үшін бағалауды түсінікті етеді:

иә-40%, Жоқ-59%;

- оқу нәтижесіне жауапкершілікті арттырады:

иә-64%, жоқ-36%;

- оқуға мотивацияны арттырады:

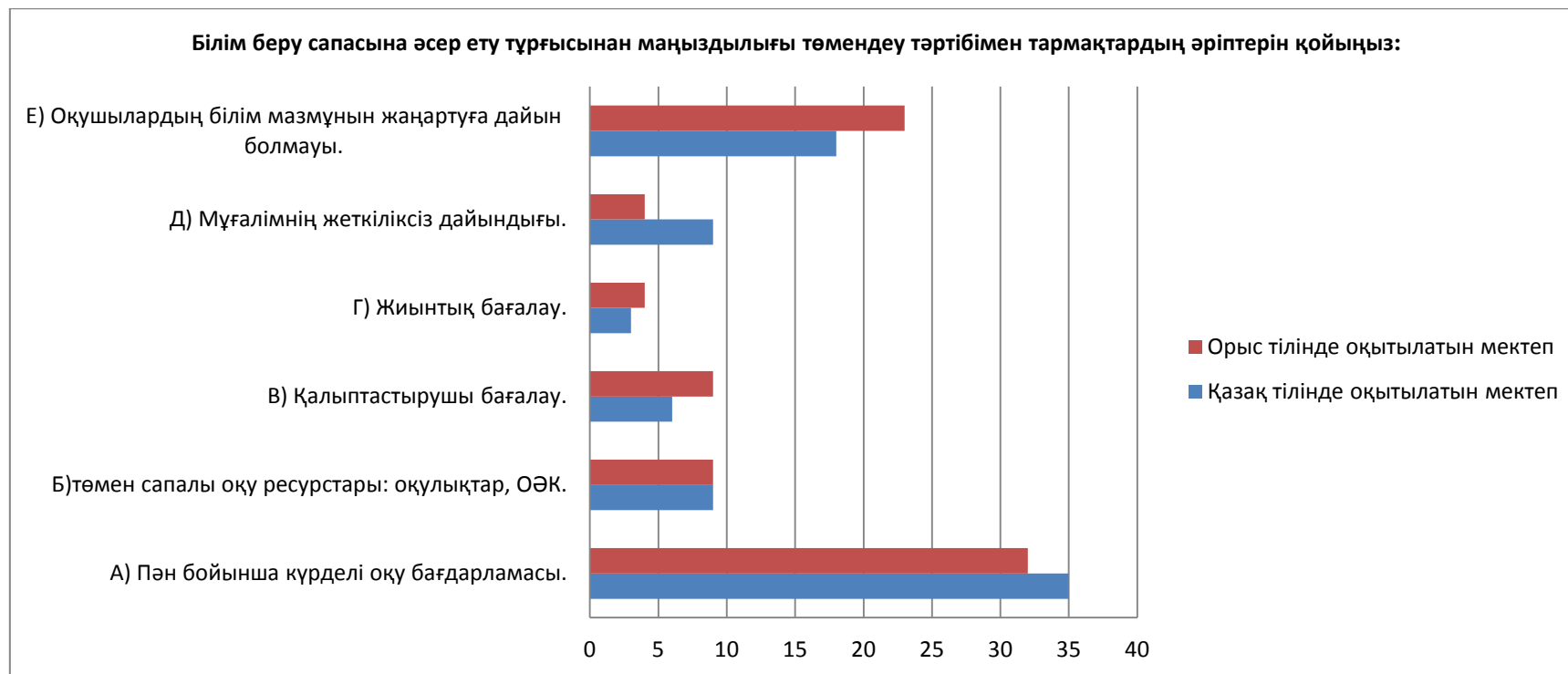
иә-59%, жоқ-40%;

- мазасыздықты төмендетеді:

иә-36%, жоқ – 64%;

– психологиялық тұрғыдан қолайлы орта құрады:

иә – 41%, жоқ-59%.

132 диаграмма - Білім беру сапасына әсер ететін факторлар

Орыс тілінде оқытатын мектеп мұғалімдерінің критериалды бағалау жүйесінің кемшіліктерін бағалауы мынадай болды:

- бағалау критерийлері ата-аналарға әрдайым түсінікті емес:
иә-36%, жоқ – 64%;
- бағалау процедурасы еңбек сыйымдылығы:
иә-36%, жоқ – 64%;
- қосымша шығындарды талап етеді:
иә-23%, жоқ-77%;
- оқушылардың жауапкершілік деңгейін төмендетеді:
иә-41%, жоқ – 54%;

- кері байланыс формальды түрде жүзеге асырылады:

иә -36%, жоқ – 59%;

- оқуға мотивацияны төмендетеді:

иә-23%, жоқ-68%;

- қалыптастырушы бағалау нәтижелері есепке алынбайды:

иә – 61,7%, жоқ-25,5%.

Екінші топтағы мұғалімдер сауалнамасының қорытындысы бойынша критериалды бағалаудың артықшылықтары былай көрсетілді:

- білім сапасын арттырады:

иә-68%, жоқ-20%;

- бағалаудың үлкен объективтілігіне ықпал етеді:

иә-65%, жоқ-23%;

- білім алушылар үшін бағалауды түсінікті етеді:

иә-70%, жоқ-18%;

- оқу нәтижесіне жауапкершілікті арттырады:

иә-73%, жоқ-15%;

- оқуға мотивацияны арттырады:

иә-65%, жоқ-23%;

- мазасыздықты төмендетеді:

иә-50%, жоқ-38%;

- психологиялық тұрғыдан қолайлы орта құрады:

иә – 65%, жоқ-23%.

133 диаграмма - Критериалды бағалау жүйесінің кемшіліктері

Қазақ тілінде оқытатын мектеп мұғалімдерінің критериалды бағалау жүйесінің кемшіліктерін бағалауы:

- бағалау критерийлері ата-аналарға әрдайым түсінікті емес:

иә-53%, жоқ-41%;

- бағалау процедурасы еңбек сыйымдылығы:

иә-35%, жоқ – 59%;

- қосымша шығындарды талап етеді:

иә-62%, жоқ-32%;

- білім алушылардың жауапкершілік деңгейін төмендетеді:

иә-47%, жоқ-47%;

- кері байланыс формальды түрде жүзеге асырылады:

иә -38%, жоқ-56%;

- оқуға мотивацияны төмендетеді:

иә-35%, жоқ – 59%;

- қалыптастырушы бағалау нәтижелері есепке алынбайды:

иә – 44%, жоқ-50%.

Орыс тілінде оқытатын мектеп оқушыларының пікірлері:

Көрсетілген факторлардың үлгерім сапасына әсер ету дәрежесі былайша бөлінді:

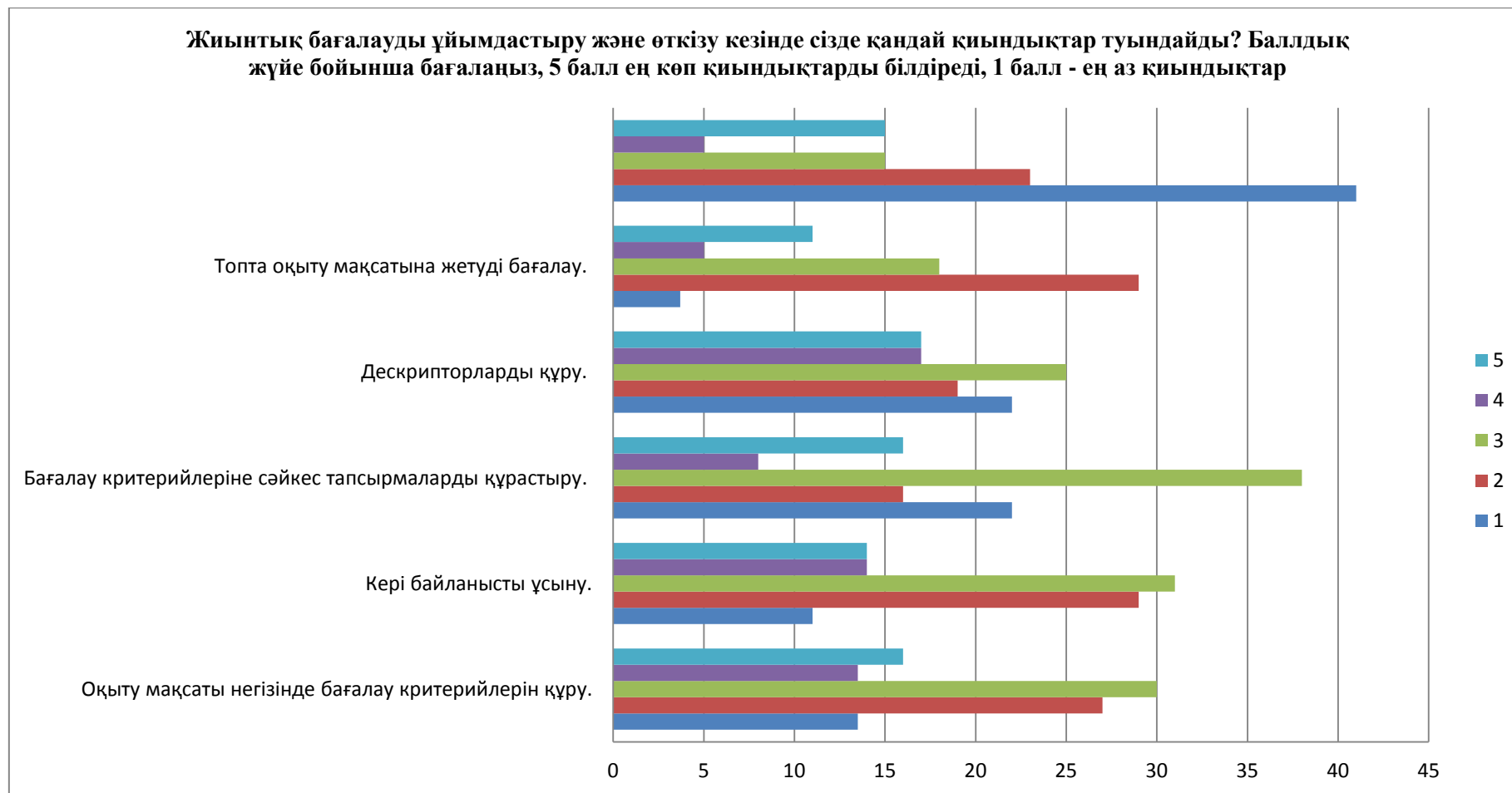
- пән бойынша күрделі оқу бағдарламасы-56%;

- әлсіз оқулықтар-18%;

- жиынтық бағалау -6%;

- қалыптастырушы бағалау-6%;

- басқа факторлар – 6%.

134 диаграмма - Қалыптастырушы бағалауды ұйымдастыру және өткізу кезінде туындайтын қиындықтар (қазақ тілінде оқытылатын мектеп)

Оқушылардың көпшілігінде жиынтық бағалау үлкен қиындық тудырады: 88%-ы осыны атады, ал 12%-ы қиындық жоқ деп жауап берді.

Оқушылардың 65%-ы қалыптастырушы бағалау барысында олар пайдалы кері байланыс алатындарын көрсетті, оқушылардың 18%-ы оны алмайтындарын, ал оқушылардың 12%-ы оны эпизодтық түрде алатындарын атап өтті.

ТЖБ және БЖБ тапсырмаларын орындау кезінде оқушылар қиындық көретін пәндердің орналасу тәртібі төмендегідей:

- физика,
- алгебра,
- геометрия,
- биология,
- химия,
- Қазақстан тарихы,
- дүниежүзі тарихы,
- орыс тілі.
- қазақ тілі,
- ағылшын тілі,
- орыс әдебиеті.

Критериалды бағалау жүйесінің артықшылықтары мен кемшіліктері былай көрсетілді:

- критериалды бағалау объективті:
иә-39%, жоқ-11,7%;
- оқушылар үшін бағалауды түсінікті етеді:
иә-70%, жоқ-30%;
- оқу нәтижесіне жауапкершілік артты:
иә-40%, жоқ-59%;
- оқуға деген құштарлық артты:
иә -44%, жоқ-54%;
- критериалды бағалау алаңдаушылықты жояды, психологиялық тұрғыдан қолайлы орта құрады:
иә – 16%, жоқ-83%;
- кері байланыс формалды түрде жүзеге асырылады:
иә-33%, жоқ – 67%;
- жиынтық бағалау объективті емес, ТЖБ мен БЖБ енгізілген барлық мақсаттар толық зерттелмеді:
иә – 63%, жоқ-37%.

Қазақ тілінде оқытатын мектептердегі оқушылар мынаны көрсетті:

Үлгерім сапасына әсер ететін факторлардың орналасу тәртібі:

- пән бойынша күрделі оқу бағдарламасы-27%;
- сапасыз оқулықтар-19%;
- жиынтық бағалау-19%;
- қалыптастырушы бағалау-13%;
- басқа факторлар – 6%.

Оқушылардың 87%-ы жиынтық бағалаудың үлкен қиындықтарын туғызды.

Қалыптастырушы бағалаудағы қиындықтар оқушылардың 5%-да бар екендігі, 2%- да проблема жоқ екенін атап өтілді.

Оқушылардың 52%-ы пайдалы кері байланыс алатындарын көрсетті, олардың 33%-ы бұл сұраққа теріс жауап берді.

ТЖБ және БЖБ тапсырмаларын орындау кезінде оқушылар қиындық көретін пәндердің орналасу тәртібі төмендегідей:

- химия,
- математика.
- физика,
- ағылшын тілі,
- алгебра,
- Қазақстан тарихы,
- дүниежүзі тарихы,
- биология,
- геометрия,
- орыс тілі мен әдебиеті,
- қазақ тілі.

Критериалды бағалаудың артықшылықтары мен кемшіліктері:

- критериалды бағалау объективті:
иә-74%, жоқ-25%;
- оқушылар үшін бағалауды түсінікті етеді:
иә-58%, жоқ-40%;

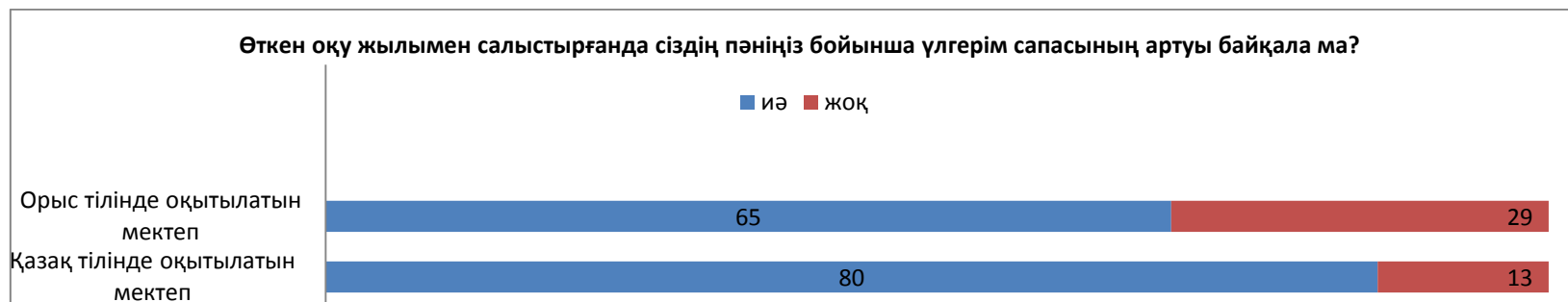
- оқу нәтижесіне жауапкершілік артты:
иә-72%, жоқ-26%;
- оқуға деген құштарлық артты:
иә-64%, жоқ – 34%;
- критериалды бағалау алаңдаушылықты жояды, психологиялық тұрғыдан қолайлы орта құрады:
иә-42%, жоқ-57%;
- кері байланыс формальды түрде жүзеге асырылады:
иә-35%, жоқ – 64%;
- жиынтық бағалау объективті емес, СӨЖ мен АЖ енгізілген барлық мақсаттар емес, зерттелді:
иә – 25%, жоқ-71%.

Павлодар облысы

Павлодар облысында сауалнамаға 245 оқушы мен 209 мұғалім қатысты.

Бұл салада үлгерім сапасы артты деп есептейтін мұғалімдердің пайызы жеткілікті жоғары: орыс тілінде оқытатын мектептердің 65%-ы және қазақ тілінде оқытатын мектептердің 80%-ы осылай деп есептейді.

Қарама-қарсы көзқарасқа мұғалімдердің 29%-ы және 13%-ы ие.

135 диаграмма - Үлгерім сапасының артуының байқалуы

Бұл келесі сұраққа берілген жауаппен расталады.

Бірінші топтағы мұғалімдердің 70%-ы үлгерім сапасының төмендеуі жоқ екеніне сенімді.

Қазақ тілінде оқытатын мектептерде мұғалімдердің 78%-ы үлгерім сапасының төмендеуін байқамағандығын көрсеткен.

136 диаграмма - Үлгерім сапасының төмендеуінің байқалуы

Орыс тілінде оқытатын мектептердің көптеген мұғалімдері білім сапасына әсер ететін негізгі фактор ретінде оқушылардың білім мазмұнын жаңарту үдерісіне дайын еместігін – 24% атап өтті.

Қалыптастырушы бағалауды мұғалімнің 19% - ы көрсетті.

Мұғалімдердің 17%-ы пән бойынша күрделі оқу бағдарламасын және әлсіз оқу ресурстарын атап өтті.

Содан кейін жиынтық бағалау (10%) және мұғалімнің жеткіліксіз дайындығы (8%) атап өтілді.

137 диаграмма - Білім беру сапасына әсер ететін факторлар

Қазақ тілінде оқытатын мектептерде 37%-ы пән бойынша күрделі оқу бағдарламасын көрсетті; 30%-ы оқушылардың білім беру мазмұнын жаңарту процесіне дайын еместігін; мұғалімдердің 20 %-ы әлсіз оқу ресурстарын атап өтті, 9%-ы мұғалімнің жеткіліксіз дайындығы әсер етті деп санайды .

Бірінші топ мұғалімдерінің 63%- ы және екінші топ мұғалімдерінің 89%- ы критериалды бағалау жүйесі үлгерімнің нақты көрінісін көрсетеді деп санайды.

Осыған сәйкес мұғалімдердің 37% және 9% келіспейді.

138 диаграмма - Критериалды бағалау жүйесінің үлгерімді нақты көрсетуі

Бірінші топтағы мұғалімдердің 70%- да критериалды бағалауды өткізу қиындық тудырмайды, мұғалімдердің 19% - да қиындықтар бар .

Екінші топта бұл арақатынас 65% - ды және 35% - ды құрады.

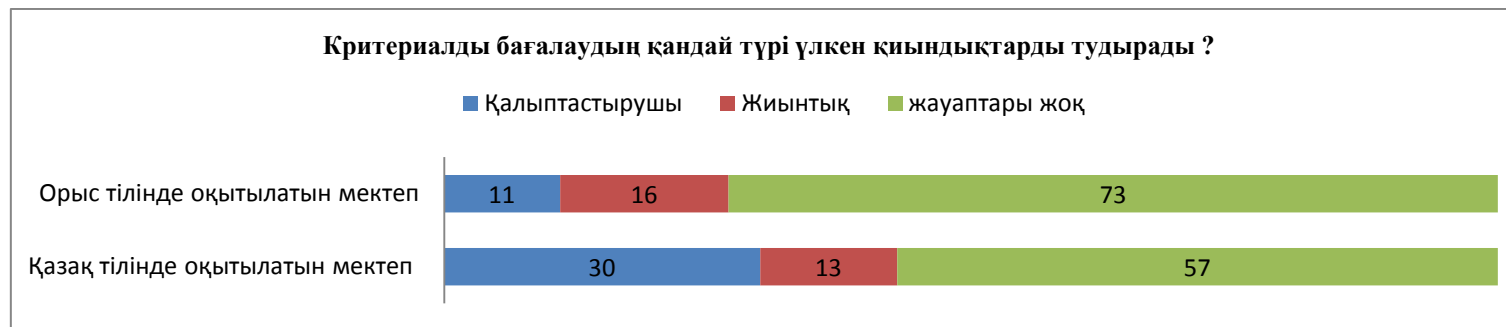

139 диаграмма - Критериалды бағалауды жүргізудің қиындық туғызуы

Бағалау түрлерінің қайсысы үлкен қиындықтарды туындататыны туралы сұраққа мұғалімдер келесідей жауап берді.

Бірінші топ мұғалімдерінің 16% - ы жиынтық бағалау.

Екінші топ мұғалімдерінің 30% - да формативті бағалау үлкен қиындық тудырады.

140 диаграмма - Критериалды бағалау түрлерінің қиындықтар туғызуы

Критериалды бағалаусыз білім беру мазмұнын жаңарту мүмкін бе?

Мұғалімдердің 32%-ы және 26 %-ы оң жауап берді.

Мұғалімдердің 63%-ы және 72%-ы теріс жауап берді.

Қалыптастырушы бағалаудағы қиындықтарға қатысты орыс тілінде оқытатын мектеп мұғалімдерінің пікірі келесі көрсеткіштерді көрсетеді:

– оқыту мақсаты негізінде бағалау критерийлерін құру:

1 – 33%, 2 – 25%, 3 – 11%, 4 – 8%, 5 – 3%;

– кері байланысты ұсыну:

1 – 23%, 2 – 19%, 3 – 11%, 4 – 10%, 5 – 5%;

– бағалау критерийлеріне сәйкес тапсырмаларды құрастыру:

1 – 25%, 2 – 16%, 3 – 16%, 4 – 11%; 5 – 2%;

– дескрипторларды құру:

1 – 26%, 2 – 25%, 3 – 11%, 4 – 5%; 5 – 0%;

– ауызша жұмысты/жауапты бағалау:

1 – 24%, 2 – 13%, 3 – 16%, 4 -6%, 5 – 5%;

– топтағы жұмысты бағалау:

1 – 19%, 2 – 14%, 3 – 9%, 4 – 6%, 5 – 8%.

Жиынтық бағалауды өткізу кезіндегі қиындықтар:

– оқыту мақсаты негізінде бағалау критерийлерін құру:

1 – 44%, 2– 15%, 3 – 8%, 4 -8%, 5– 0%;

– кері байланысты ұсыну:

1 – 46%, 2 – 21%, 3 – 10%, 4 – 8%; 5 – 0%;

– бағалау критерийлеріне сәйкес тапсырмаларды құрастыру:

1 – 46%, 2 – 21%, 3 – 11%, 4 – 5%, 5 – 2%;

– дескрипторларды құрастыру:

1 – 46%, 2 – 21%, 3 – 10%, 4 – 6%; 5 – 0%;

– топта оқыту мақсатына жетуді бағалау:

1– 30%, 2 – 25%, 3– 10%, 4 – 8%, 5 – 6%.

Қазақ тілінде оқытатын мектеп мұғалімдері бағалаған формативті бағалау кезіндегі қиындықтар:

– оқыту мақсаты негізінде бағалау критерийлерін құру:

1 – 22%, 2 – 13%, 3 – 20%, 4 -22%, 5– 20%;

– кері байланысты ұсыну:

1 – 39%, 2 – 22%, 3 – 13%, 4 – 7%; 5 – 17%;

– бағалау критерийлеріне сәйкес тапсырмаларды құрастыру:

1 – 28%, 2 – 22%, 3 – 28%, 4 – 13%; 5 – 7%;

– дескрипторларды құру:

1 – 22%, 2 – 28%, 3 -15%, 4 – 13%, 5 – 20%;

– ауызша жұмысты/жауапты бағалау:

1 – 22%, 2 – 33%, 3 – 11%, 4 – 7%; 5 – 22%;

– топтағы жұмысты бағалау:

1 – 33%, 2 – 17%, 3 – 15%, 4 – 7%; 5 – 15%.

Қазақ тілінде оқытатын мектептерде жиынтық бағалауды өткізу кезіндегі қиындықтар:

– оқыту мақсаты негізінде бағалау критерийлерін құру:

1 -39%, 2 – 22%, 3 – 13%, 4 -9%, 5– 13%;

– кері байланысты ұсыну:

1 – 35%, 2 – 33%, 3 – 11%, 4 – 11%, 5 – 4%;

– бағалау критерийлеріне сәйкес тапсырмаларды құрастыру:

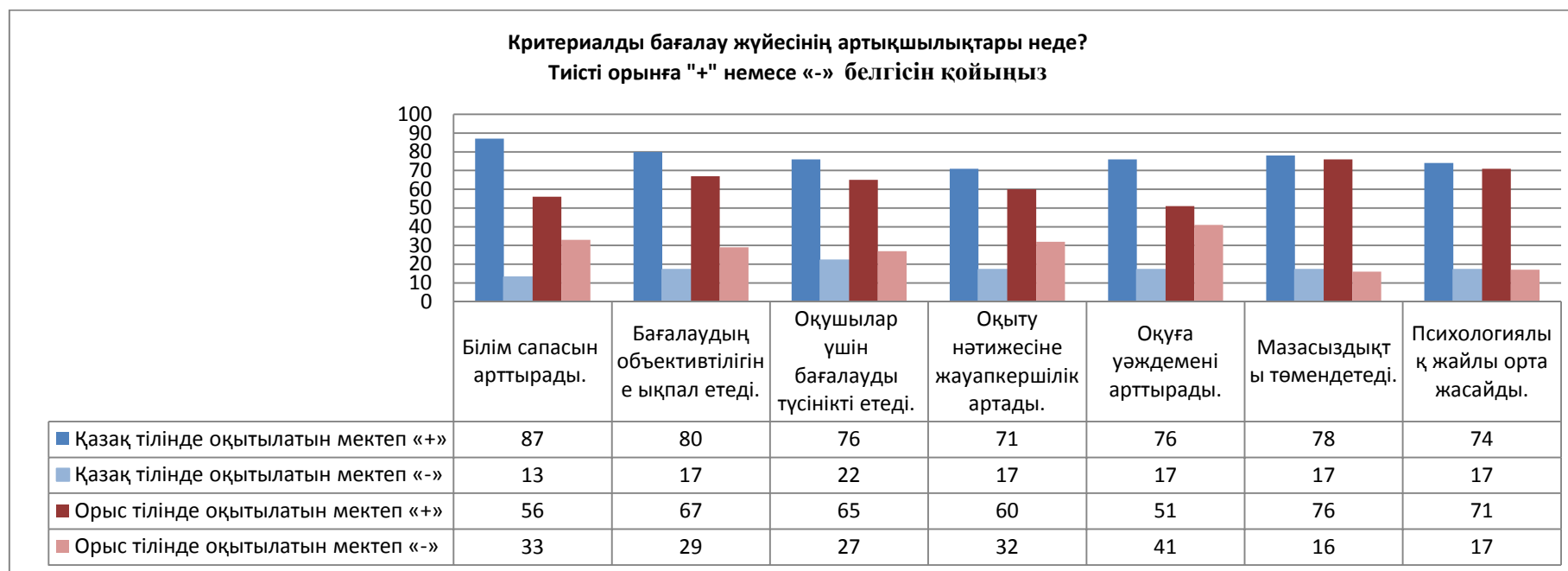
1 – 35%, 2 – 28%, 3 – 22%, 4 – 7%, 5 – 2%;

– дескрипторларды құрастыру:

1 – 20%, 2 – 35%, 3 – 20%, 4 – 7,6%; 5 – 13%;

– топта оқыту мақсатына жетуді бағалау:

1 – 33%, 2 – 22%, 3 – 13%, 4 – 11%, 5 – 13%.

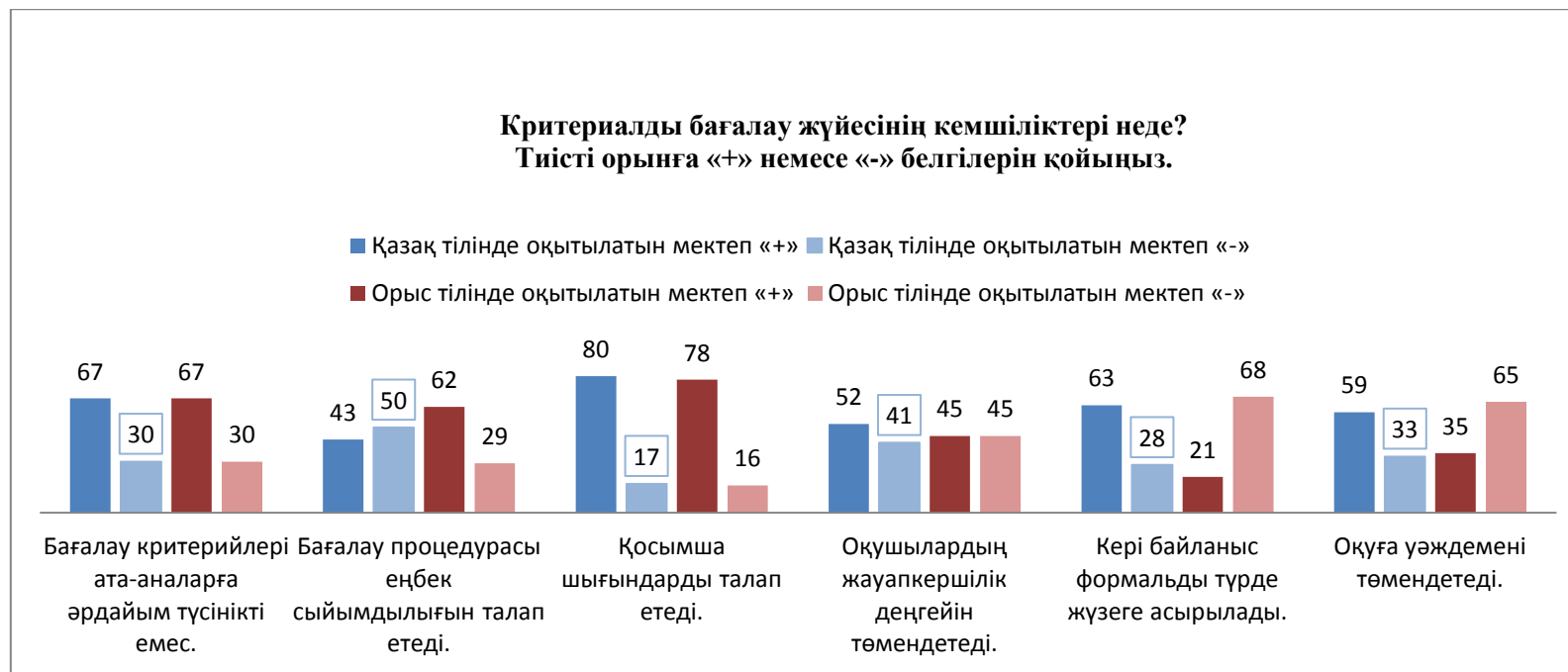

141 диаграмма - Критериалды бағалау жүйесінің артықшылықтары

Бірінші топ мұғалімдері сауалнамасының қорытындысы бойынша критериалды бағалаудың артықшылықтары:

– білім сапасын арттырады:

- иә-56%, жоқ – 33%;
- бағалаудың үлкен объективтілігіне ықпал етеді:
иә-67%, жоқ-29%;
- білім алушылар үшін бағалауды түсінікті етеді:
иә-65%, жоқ-27%;
- оқу нәтижесіне жауапкершілікті арттырады:
иә-60%, жоқ-32%;
- оқуға мотивацияны арттырады:
иә-51%, жоқ-41%;
- мазасыздықты төмендетеді:
иә-76%, жоқ-16%;
- психологиялық тұрғыдан қолайлы орта құрады:
иә – 71%, жоқ-17%.

142 диаграмма - Критериалды бағалау жүйесінің кемшіліктері

Орыс тілінде оқытатын мектеп мұғалімдерінің критериалды бағалау жүйесінің кемшіліктерін бағалауы:

- бағалау критерийлері ата-аналарға әрдайым түсінікті емес:
иә-67%, жоқ-30%;
- бағалау процедурасы еңбек сыйымдылығы:
иә-62%, жоқ-29%;
- қосымша шығындарды талап етеді:
иә-78%, жоқ-16%;
- білім алушылардың жауапкершілік деңгейін төмендетеді:
иә-45%, жоқ-45%;
- кері байланыс формальды түрде жүзеге асырылады:
иә -21%, жоқ – 68%;

– оқуға мотивацияны төмендетеді:

иә-37%, жоқ – 54%.

Екінші топтағы мұғалімдер сауалнамасының қорытындысы бойынша Критериалды бағалаудың артықшылықтары:

– білім сапасын арттырады:

иә-87%, жоқ-13%;

– бағалаудың үлкен объективтілігіне ықпал етеді:

иә-80%, жоқ-17%;

– білім алушылар үшін бағалауды түсінікті етеді:

иә-76%, жоқ-22%;

– оқу нәтижесіне жауапкершілікті арттырады:

иә-71%, жоқ-17%;

– оқуға мотивацияны арттырады:

иә-76%, жоқ-17%;

– мазасыздықты төмендетеді:

иә-78%, жоқ-13%;

– психологиялық тұрғыдан қолайлы орта құрады:

иә – 74%, жоқ-17%.

Қазақ тілінде оқытатын мектеп мұғалімдерінің критериалды бағалау жүйесінің кемшіліктерін бағалау:

– бағалау критерийлері ата-аналарға әрдайым түсінікті емес:

иә-67%, жоқ-30%;

– бағалау процедурасы еңбек сыйымдылығы:

иә-43%, жоқ-50%;

– қосымша шығындарды талап етеді:

иә-80%, жоқ-17%;

– білім алушылардың жауапкершілік деңгейін төмендетеді:

иә-52%, жоқ-41%;

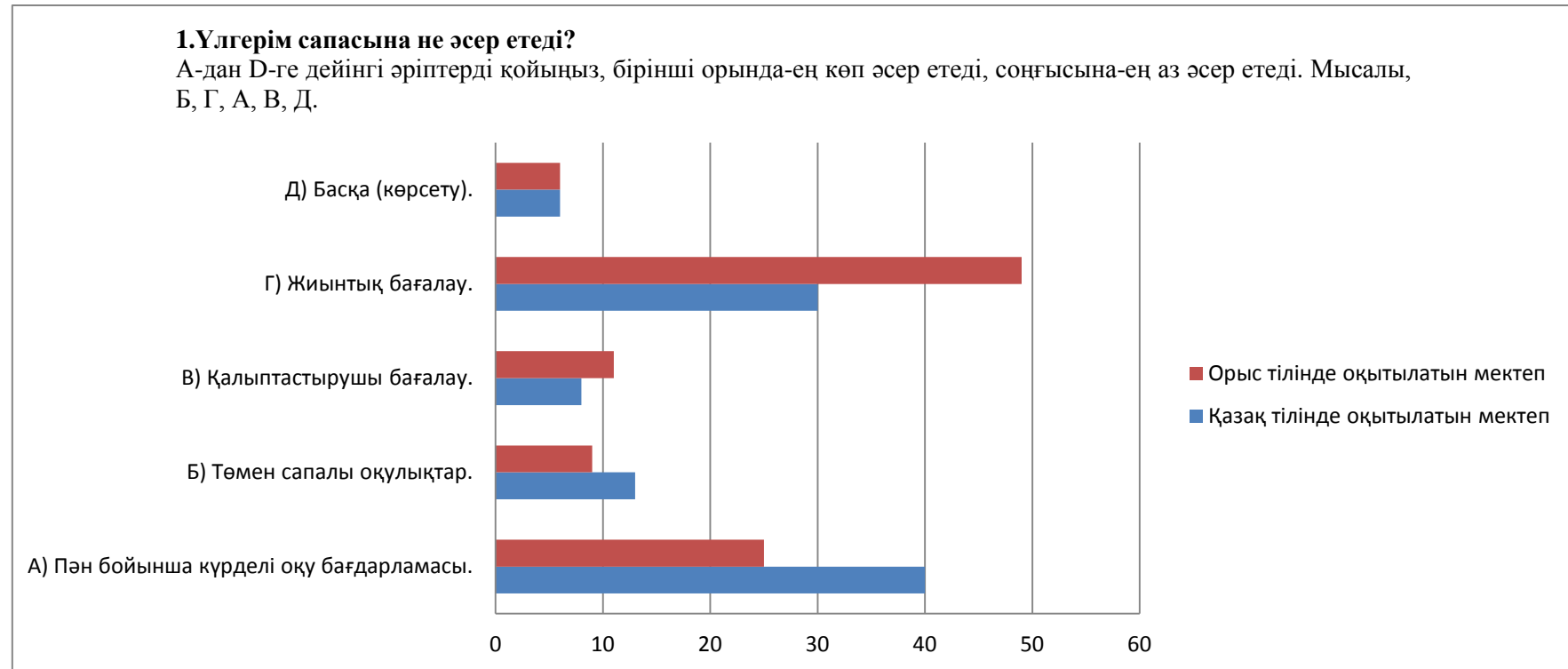
– кері байланыс формалды түрде жүзеге асырылады:

иә -63%, жоқ-28%;

– оқуға мотивацияны төмендетеді:

иә-59%, жоқ-33%.

Оқушылардың пікірі

143 диаграмма - Үлгерім сапасына әсер ететін факторлар

Орыс тілінде:

Оқушылардың 49% үлгерім сапасына әсер ету дәрежесі бойынша бірінші орынға жиынтық бағалау қойды, одан кейін пән бойынша оқу бағдарламасының күрделілігі – 25%.

Үшінші орында-қалыптастырушы бағалау (11%), 9% оқушы сапасыз оқулықтарды атап өтті.

144 диаграмма - Критериалды бағалау жүйесі тудыратын қиындықтар

"Критериалды бағалау жүйесінде не қиын?" деген сұраққа: "оқушылар төмендегідей жауап берді: бағалардың болмауы, көлемді тапсырмалар, өлшемдер мен тапсырмалардың сәйкессіздігі .

Оқушылардың 91%–ы жиынтық бағалау үлкен қиындық туғызады деп санайды, азы (6%)-қалыптастырушы бағалау тудырады дер есептейді.

145 диаграмма - Қалыптастырушы бағалау кезіндегі кері байланыстың болуы

Оқушылардың 83% - ы қалыптастырушы бағалау барысында пайдалы кері байланыс алатынын айтады, 9%-ы оны алмайтынын көрсетті.

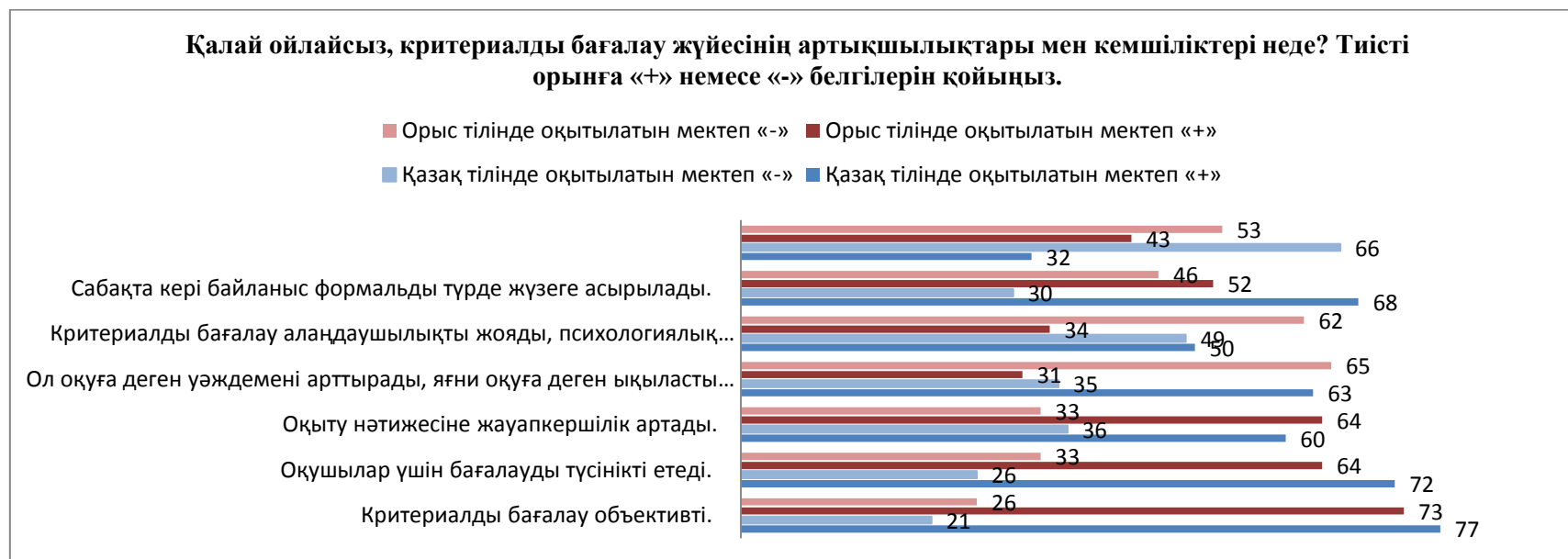
БЖБ және ГЖБ тапсырмаларын орындау кезінде оқушылар қиындық көретін пәндердің орналасу реті:

- қазақ тілі,
- орыс тілі,
- алгебра,
- геометрия,
- физика,
- ағылшын тілі,
- информатика,
- биология,
- химия.

Критериалды бағалау жүйесінің артықшылықтары мен кемшіліктері:

- критериалды бағалау объективті:
иә-73%, жоқ-26%;
- оқушылар үшін бағалауды түсінікті етеді:
иә-64%, жоқ-33%;
- оқу нәтижесіне жауапкершілік артты:

- иә-64%, жоқ-33%;
- оқуға деген құштарлық артты:
иә -31%, жоқ-65%;
- критериалды бағалау алаңдаушылықты жояды, психологиялық тұрғыдан қолайлы орта құрады:
иә-34%, жоқ-62%;
- кері байланыс формальды түрде жүзеге асырылады:
иә-52%, жоқ-46%;
- жиынтық бағалау объективті емес, СӨЖ мен АЖ енгізілген барлық мақсаттар зерттелмеді:
иә – 43%, жоқ-53%.

146 диаграмма - Критериалды бағалау жүйесінің ерекшеліктері

Қазақ тілінде оқытатын мектептер:

Үлгерім сапасына әсер ететін факторлардың орналасу тәртібі:

- пән бойынша күрделі оқу бағдарламасы-40%;
- жиынтық бағалау-30%;
- сапасыз оқулықтар-13%;
- қалыптастырушы бағалау-8%;
- басқа – 6%.

Оқушылардың 66%-ы жиынтық бағалауда үлкен қиындықтар туатынын көрсетті. Қалыптастырушы бағалаудағы қиындықтар оқушылардың 9%-да туындайды.

Тапсырмалардың көптігі, түсініксіздігі және күрделілігі – 16=17%;

тапсырмаларға беретін уақыттың аздығы – 14=15%;

бағаны білмеу – 10=10%;

критерийлерді құру – 6=6%;

бағалау – 5=5%;

ЖБ – 2=2%;

қорытындылау – 1=1%;

тесттер – 1=1%

Топпен жұмыс жасау – 26=27%

Өздік жұмыс, тест, тапсырмалар – 27=28%

Оқушылардың 56 % пайдалы кері байланыс алады, 24% оған теріс жауап берді.

БЖБ және ГЖБ тапсырмаларын орындау кезінде оқушылар қиындық көретін пәндердің орналасу реті:

- қазақ тілі,
- математика,
- қазақстан тарихы,
- дүниежүзі тарихы,
- геометрия,
- қазақ әдебиеті,
- жаратылыстану,
- биология,

- физика,
- информатика,
- химия,
- орыс тілі.

Критериалды бағалаудың артықшылықтары мен кемшіліктері:

- критериалды бағалау объективті: иә-77%, жоқ-21%;
 - оқушылар үшін бағалауды түсінікті етеді: иә-72%, жоқ-26%;
 - оқу нәтижесіне жауапкершілік артты: иә-60%, жоқ-36%;
 - оқуға деген құштарлық артты: иә 63%, жоқ-35%;
 - критериалды бағалау алаңдаушылықты жояды, психологиялық тұрғыдан қолайлы орта құрады: иә – 50%, жоқ-49%;
 - кері байланыс формальды түрде жүзеге асырылады: иә-68%, жоқ-30%;
 - жиынтық бағалау объективті емес, БЖБ мен СЧ енгізілген барлық мақсаттар зерттелмеді: иә – 32%, жоқ-66%.

Қызылорда обылысының мұғалімдері Жалпы мәселелерге төмендегідей жауап берген:

- 1 Жаңартылған білім мазмұнын енгізуде мәселелер бар ма? Мәселелер болса, атап өтіңіз.

<p>Кітаптардың мәтіндері қиын, күрделі болғандықтан оқушылар түсінбейді</p> <p>Жиынтық бағалауда.</p> <p>Материалдық, техникалық базаны нығайту керек;</p> <p>АКТ-мен толық қамтылмаған;</p> <p>Күнделікті оқушының бағалануын ескеру, есептеу;</p> <p>Оқулықта жүйеліктің болуы;</p> <p>Оқушыға түсінікті тілмен жазылуы.</p>

- 2 Жаңартылған білім мазмұнын енгізудегі

<p>Дискриптор, бөлім бойынша бөлініп, нақтылануы, топпен</p>

тиімді жақтарын атап өтіңіз.

жұмыс(бала саны аз болса) жұппен жұмыс.
Оқушылардың қызығушылығы артады;
Әрбір жұмыс түрі жекеше, топпен бағаланады;
Бала өз еркімен ізденуді үйренеді;
Білім алушылар үшін бағалауды түсінікті етеді;
Жақсы психологиялық ахуал туғызады;
Сабақтың жүйелігі;
Критериалды бағалау;
Бала ынтасы, зейіннің дамуы, өзіне-өзі баға бере алуы, нәтижесі;
Оқушылардың барлығы қамтылады;
Балалар бағалауды, топтаса отырып ынтымақтасуды үйренеді;
Тиімді жағы барлық оқушы жұмыс жасайды; Өздерін бағалайды,
Командада жұмыс жасау;
Оқушыға да мұғалімге де тиімді.

Маңғыстау облысы

Маңғыстау облысында сауалнама тек қазақ тілінде оқытатын мектептерде жүргізілді. Сауалнамаға 39 мұғалім мен 51 оқушы қатысты.

Білім сапасы артты деп есептейтін мұғалімдердің пайызы 69%-ды құрайды. Керісінше ойлайтын мұғалімдердің саны 31%-ды құрайды.

Мұғалімдердің 62%-ы (38%-ы қарсы) критериалды бағалау жүйесі үлгерімнің нақты көрінісін көрсетеді деп санайды.

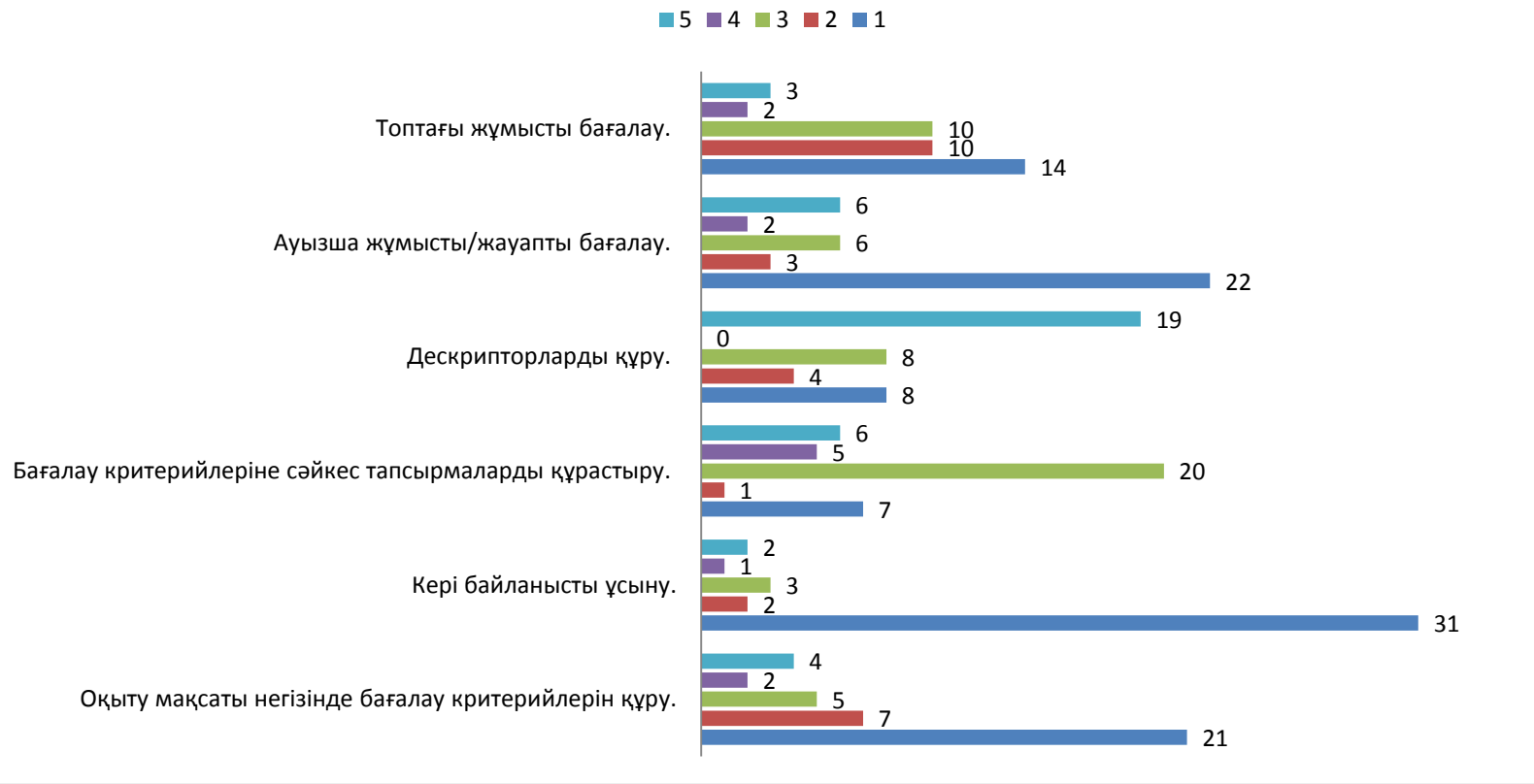
Мұғалімдердің 69%-да критериалды бағалауды өткізу қиындық тудырмайды, мұғалімдердің 31%-да қиындықтар кездеседі.

Мұғалімдердің 62%-ы үлкен қиындықтарды тудыратын бағалаудың түрін қалыптастырды. Жиынтық бағалау мүлдем белгіленген жоқ.

Критериалды бағалаусыз білім беру мазмұнын жаңарту мүмкін бе? Мұғалімдердің 31%-ы оң жауап берді. Бұл сұраққа мұғалімдердің 69%-ы теріс жауап берді.

Барлық 100% мұғалімдер қорытынды шығару кезінде қалыптастырушы бағалау нәтижелерін ескеру қажет деп санайды.

Қалыптастырушы бағалауды ұйымдастыру және өткізу кезінде Сізде қандай қиындықтар туындайды? Баллдық жүйе бойынша бағалаңыз, 5 балл - ең көп қиындықтарды білдіреді, 1 балл - ең аз қиындықтар.

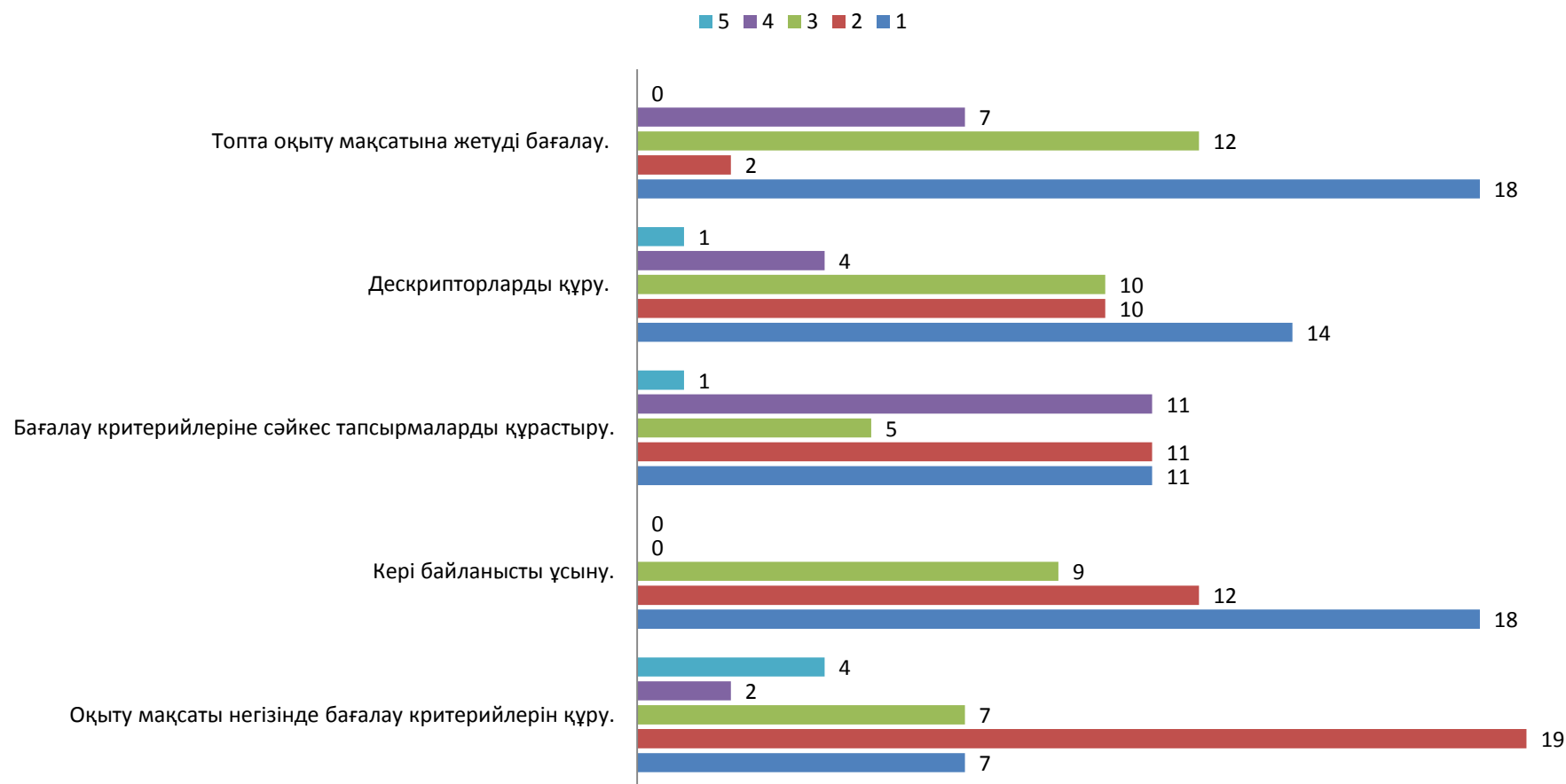

147 диаграмма - Қалыптастырушы бағалауды ұйымдастыру және өткізу кезінде туындайтын қиындықтар (қазақ тілінде оқытылатын мектеп)

Қазақ тілінде оқытатын мектеп мұғалімдері бағалаған қалыптастырушы бағалау кезіндегі қиындықтарды мынадай атап өтті:

- оқыту мақсаты негізінде бағалау критерийлерін құру: 1 – 21 адам, 2 – 7 адам, 3– 5 адам, 4 -2 адам, 5-4 адам.;
- кері байланыс ұсыну: 1 – 31 адам, 2 – 2 адам, 3 – 3 адам, 4 – 1 адам; 5-2 адам.;
- бағалау өлшемдеріне сәйкес тапсырмаларды құрастыру: 1 – 7 адам, 2 – 1 адам, 3 – 20 адам, 4-5 адам; 5 -6 адам.;
- 1 – 8 адам, 2 – 4 адам, 3 – 8 адам, 4 – 0 адам, 5 – 19 адам.;
- ауызша жұмысты бағалау: 1 – 22 адам, 2 – 3 адам, 3 – 6 адам, 4 – 2 адам, 5 – 6 адам.;
- топта жұмысты бағалау: 1 – 14 адам, 2 – 10 адам, 3 – 10 адам, 4 – 2 адам, 5-3 адам.
- Жиынтық бағалауды ұйымдастыру және өткізу кезіндегі қиындықтарды мұғалімдер төмендегідей бағалады:
- оқыту мақсаты негізінде бағалау критерийлерін құру: 1 – 7 адам, 2 -19 адам, 3– 7 адам, 4 -2 адам, 5-4 адам.;
- кері байланыс ұсыну: 1 – 18 адам, 2 – 12 адам, 3 – 9 адам, 4 – 0 адам; 5-0 адам.;
- бағалау өлшемдеріне сәйкес тапсырмаларды құрастыру: 1 – 11 адам, 2 – 11 адам, 3 – 5 адам, 4 – 11 адам; 5-1 адам.;
- 1 – 14 адам, 2 – 10 адам, 3 – 10 адам, 4 – 4 адам, 5 – 1 адам.;
- топта оқыту мақсатына жетуді бағалау: 1 – 18 адам, 2 – 2 адам, 3 – 12 адам, 4 – 7 адам; 5 – 0 адам.

Жиынтық бағалауды ұйымдастыру және өткізу кезінде Сізде қандай қиындықтар туындайды? Баллдық жүйе бойынша бағалаңыз, 5 балл - ең көп қиындықтарды білдіреді, 1 балл - ең аз қиындықтар.

148 диаграмма - Қалыптастырушы бағалауды ұйымдастыру және өткізу кезінде туындайтын қиындықтар (қазақ тілінде оқытылатын мектеп)

Мұғалімдер сауалнамасының қорытындысы бойынша критериалды бағалаудың артықшылықтары:

- білім сапасын арттырады: иә-53%, жоқ – 38%;
- бағалаудың үлкен объективтілігіне ықпал етеді: иә-46%, жоқ-46%;
- білім алушылар үшін бағалауды түсінікті етеді: иә-61%, жоқ-30%;
- оқу нәтижесіне жауапкершілікті арттырады: иә-53%, жоқ-38%;
- оқуға мотивацияны арттырады: иә-53%, жоқ-38%;
- мазасыздықты төмендетеді: иә-61%, жоқ-38%;
- психологиялық тұрғыдан қолайлы орта құрады: иә – 100%, Жоқ-0%.

Критериалды бағалау жүйесінің кемшіліктерін бағалау:

- бағалау критерийлері ата-аналарға әрдайым түсінікті емес: иә-53%, жоқ – 46%;
- бағалау процедурасы еңбек сыйымдылығы: иә-53%, жоқ-46%;
- қосымша шығындарды талап етеді: иә-53%, жоқ – 46%;
- білім алушылардың жауапкершілік деңгейін төмендетеді: иә-46%, жоқ-53%;
- кері байланыс формальды түрде жүзеге асырылады: иә -38%, жоқ – 61%;
- оқуға мотивацияны төмендетеді: иә-27%, жоқ-77%;
- қалыптастырушы бағалау нәтижелері есепке алынбайды: иә – 61%, жоқ-38%.

Маңғыстау облысының мұғалімдері Жалпы мәселелерге төмендегідей жауап берген:

1	Жаңартылған білім мазмұнын енгізуде мәселелер бар ма? Мәселелер болса, атап өтіңіз.	1) Бағдарлама қиын;
2) Білім алушылардың жауапкершілігі төмен, оқуға ынтасы төмен;
3) Дәстүрлі бағалау қажет;
4) Бағалауда көп кедергілер кездеседі;
5) Сыныптаға оқушы саны азайса, оқушының бәрі сабаққа қатысып, пікірін айтып үлгермейді;
6) Оқушылар жауапкершілікті сезінбейді, бағаның қойылмауы оқу ынтасына әсер етеді.
2	Жаңартылған білім мазмұнын енгізудегі	1) Тиімділігі оқушы өзі білім алады;

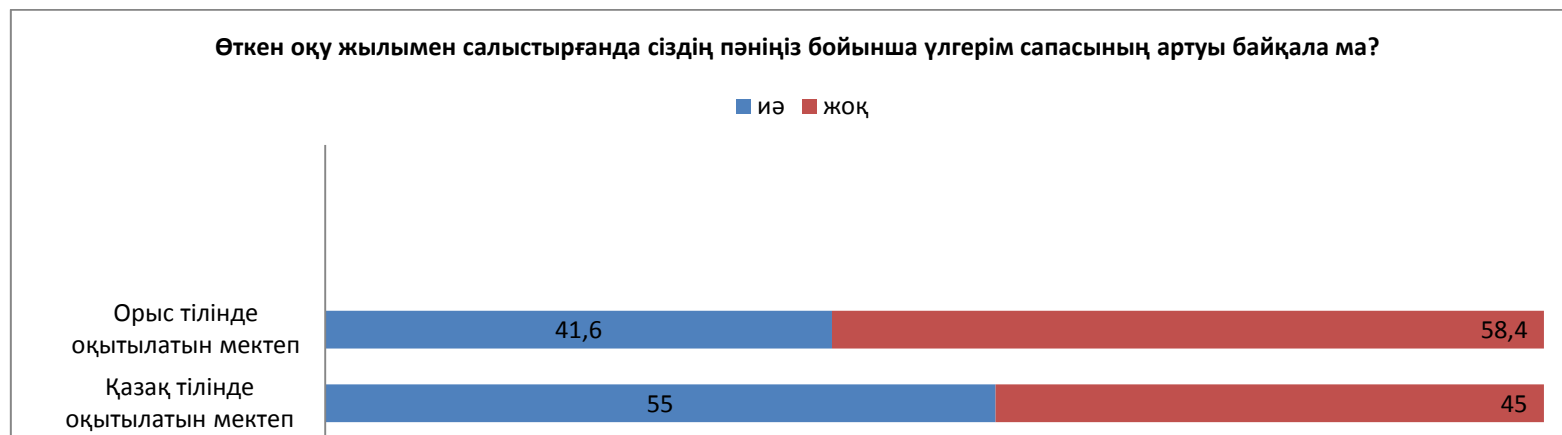
тиімді жақтарын атап өтіңіз.

- 2) Білім алушы өзі ұнатқан пәнге ғана қызығушылық танытады;
- 3) Оқушы жан-жақты болады;
- 4) Оқушылар сабақта өздерін еркін ұстайды, ойларын ашық айтады;
- 5) Тиімді жақтары интернет қолдану, АКТ-ның пайдалы жақтары бар;
- 6) Оқушының өзі ізденуге жақсы, егер оқушының бәрінің шамасы жетсе;
- 7) Кәсіпке бейімдейді, оқушы өзі ұнатқан пәнге ғана қызығушылық таныта алады, өзін еркін ұстайды, ойын еркін жеткізеді.

Батыс Қазақстан облысы

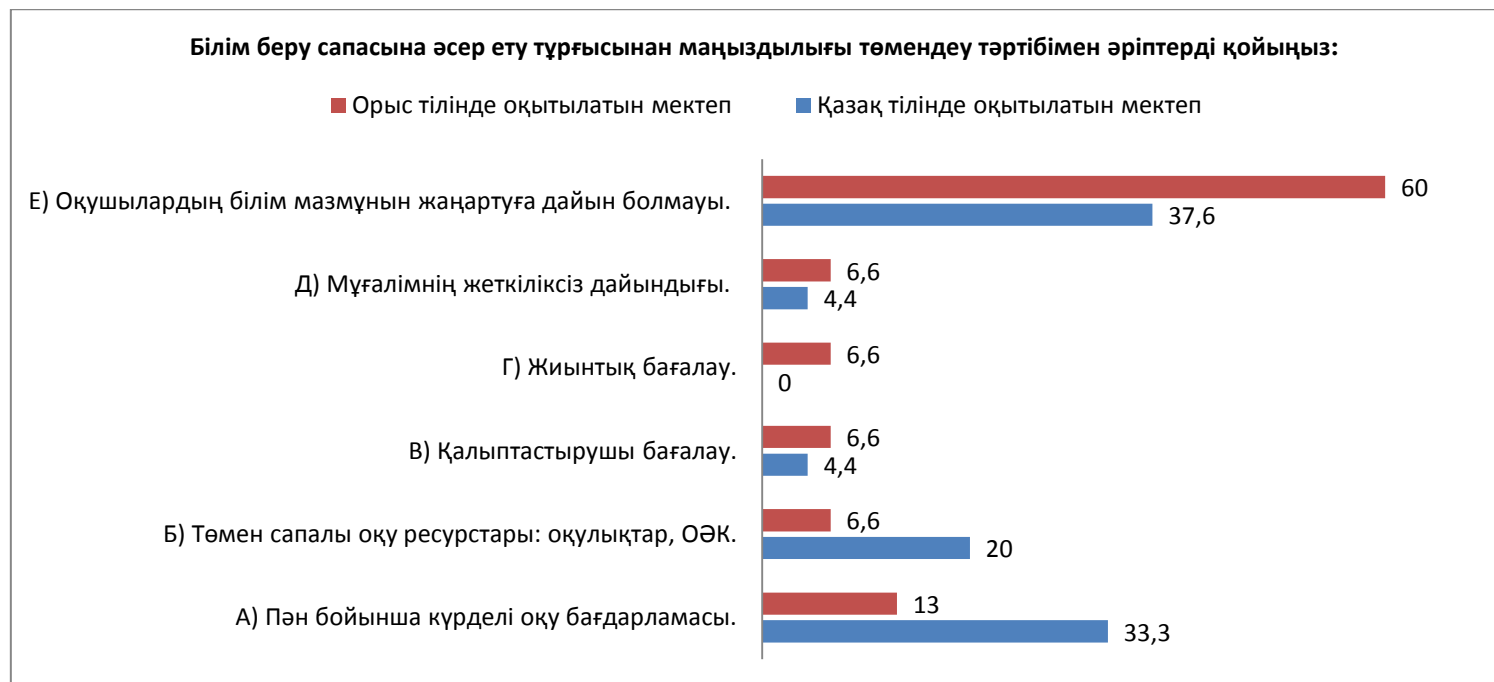
Батыс Қазақстан облысында қазақ және орыс тілдерінде оқытатын 62 мұғалім мен 140 оқушы арасында сауалнама жүргізілді. Сауалнама мынаны көрсетті.

Орыс тілінде оқытатын мектеп мұғалімдерінің 41,6%-ы үлгерім сапасы артты деп санайды, керісінше, 58,4% мұғалімдердің көзқарасы қарама-қарсы. Қазақ тілінде оқытатын мектептерде бірінші көзқарасты мұғалімдердің 55%-ы, екінші көзқарасты – 45%-ы ұстанады.

149 диаграмма - Үлгерім сапасының артуының байқалуы

Орыс тілінде оқытатын мектептердің көптеген мұғалімдері білім сапасына әсер ететін негізгі фактор ретінде оқушылардың білім мазмұнын жанарту үдерісіне дайын еместігін – оны 60%-ы атап өтті. Олар үшін маңыздылығы жағынан екінші фактор – пән бойынша күрделі оқу бағдарламасы -13%-ы көрсетті. Қалыптастырушы бағалау, әлсіз оқу ресурстары, жиынтық бағалау және мұғалімнің жеткіліксіз дайындығы бір көрсеткішпен бағаланды – 6,6%-ы атады.

150 диаграмма - Білім беру сапасына әсер ететін факторлар

Қазақ тілінде оқытатын мектептерде де көпшілігі-37,6% - оқушылардың білім беру мазмұнын жаңарту үдерісіне дайын еместігін көрсетті; 33,3% - пән бойынша оқу бағдарламасы күрделі деп көрсетті; 20% – ы әлсіз оқу ресурстарын атады; 4,4% – қалыптастырушы бағалау; 4,4% - мұғалімнің жеткіліксіз дайындығы екендігін атап өтті.

Бірінші топ мұғалімдерінің 46,1%- ы және екінші топ мұғалімдерінің 71,7% - ы критериалды бағалау жүйесі үлгерімнің нақты көрінісін көрсетеді деп санайды. Онымен мұғалімдердің 53,8%- ы мен 28,2% - ы келіспейді.

Бірінші топ мұғалімдерінің 92,3%-ында критериалды бағалауды өткізу қиындық тудырмайды, мұғалімдердің 7,69% - ында қиындықтар бар екені белгілі болды . Екінші топта бұл арақатынас 57,8% - ды және 42,2% - ды құрады.

Бағалау түрлерінің қайсысы үлкен қиындықтарды туындататыны туралы сұраққа мұғалімдер келесідей жауап берді. Бірінші топ мұғалімдерінің 60%- ы қалыптастырушы бағалау, 40% - ы жиынтық бағалау. Екінші топ

мұғалімдерінің 77,7%- да қалыптастырушы бағалау үлкен қиындық тудырады. Мұғалімдердің 22,3% - ы жиынтық бағалауды атады.

Критериалды бағалаусыз білім беру мазмұнын жаңарту мүмкіндігі туралы сұраққа мұғалімдердің тиісінше 46,6%-ы және 10,2%- ы оң жауап берді. Мұғалімдердің 53,4%-ы және 89,8%-ы теріс жауап берді.

Қалыптастырушы бағалаудағы қиындықтарға қатысты орыс тілінде оқытатын мектеп мұғалімдерінің пікірі келесі көрсеткіштерді көрсетеді:

- оқыту мақсаты негізінде бағалау критерийлерін құру: 1 – 40%, 2 – 40%, 3 – 7%, 4 – 13%, 5– 0%;
- кері байланысты ұсыну: 1 – 43%, 2 – 28,5%, 3 – 14,2%, 4 – 7,1%, 5 -7,1%;
- бағалау критерийлеріне сәйкес тапсырмаларды құрастыру: 1 – 64%, 2 – 21%, 3 – 14%, 4 – 0%; 5 – 0%;
- дескрипторларды құру: 1 – 85,7%, 2 – 0%, 3 – 7,1%, 4 – 7,1%; 5 – 0%;
- ауызша жұмысты/жауапты бағалау: 1 – 46,1%, 2 – 30,7%, 3 – 15,3%, 4 -0%, 5 – 7,6%;
- топтағы жұмысты бағалау: 1 – 30,7%, 2 – 30,7%, 3 – 7,7%, 4 – 23%, 5 – 7,7%.

Жиынтық бағалауды өткізу кезіндегі кездесетін қиындықтар:

- оқыту мақсаты негізінде бағалау критерийлерін құру: 1 – 77%, 2– 15,3%, 3 – 7,7%, 4 -0%, 5– 0%;
- кері байланысты ұсыну: 1 – 58,3%, 2 – 16,6%, 3 – 8,3%, 4 – 8,3%; 5 – 8,3%;
- бағалау критерийлеріне сәйкес тапсырмаларды құрастыру: 1 – 69,2%, 2 – 7,7%, 3 – 23%, 4 – 0%, 5 – 0%;
- дескрипторларды құрастыру: 1 – 83%, 2 – 7%, 3 – 0%, 4 – 0%; 5 – 0%;
- топта оқыту мақсатына жетуді бағалау: 1– 25%, 2 – 33,3%, 3– 8,3%, 4 – 16,6%, 5 – 16,6%.

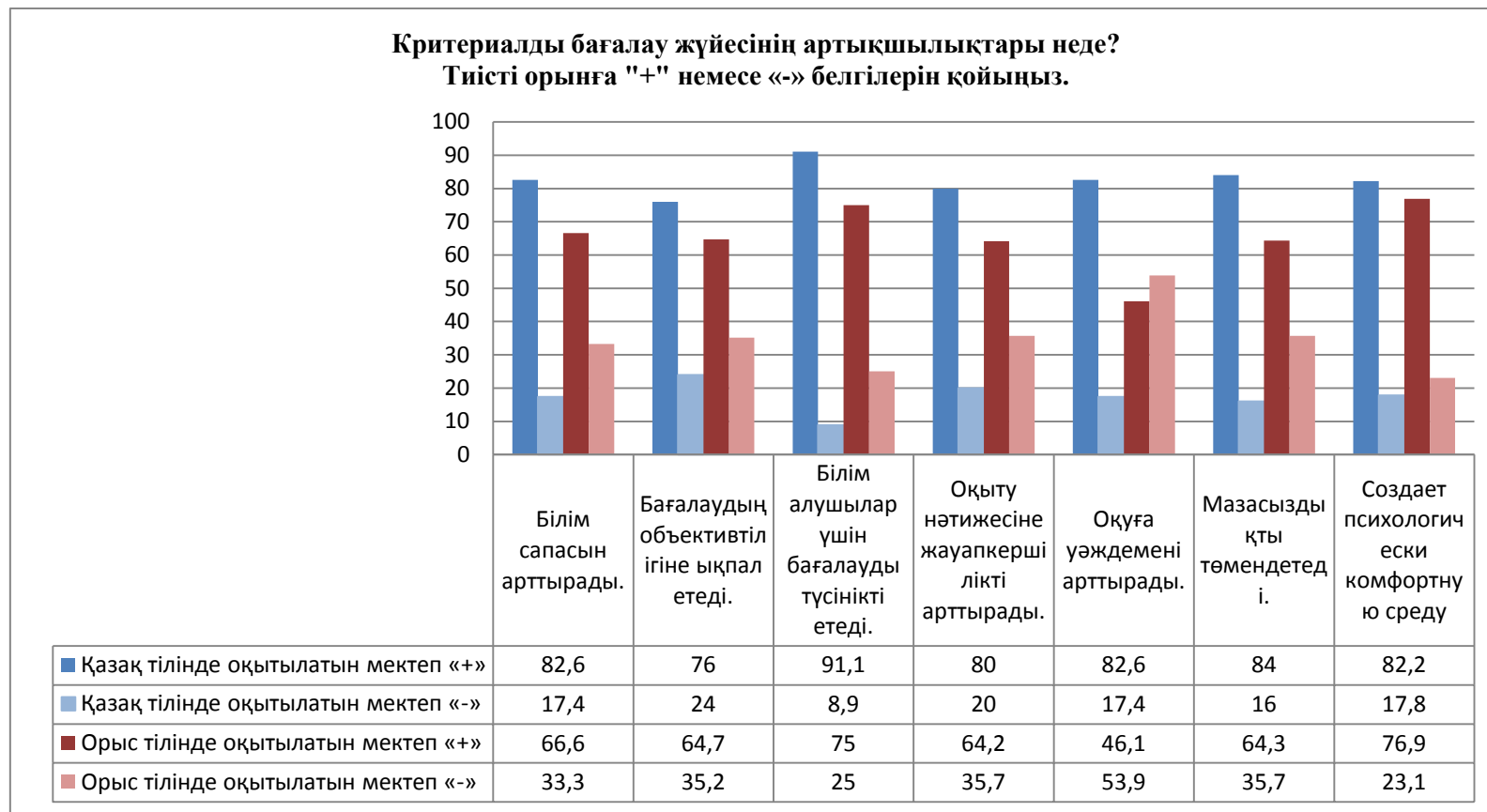
Қазақ тілінде оқытатын мектеп мұғалімдері бағалаған қалыптастырушы бағалау кезіндегі кездесетін қиындықтар:

- оқыту мақсаты негізінде бағалау критерийлерін құру: 1 – 40%, 2 – 24,4%, 3 – 11,1%, 4 -8,8%, 5– 15,5%;
- кері байланысты ұсыну: 1 – 50%, 2 – 19%, 3 – 26,1%, 4 – 4,8%; 5 – 0%;
- бағалау критерийлеріне сәйкес тапсырмаларды құрастыру: 1 – 22,2%, 2 – 40%, 3 – 24,4%, 4 – 8,8%; 5 – 4,4%;
- дескрипторларды құру: 1 – 50%, 2 – 15,2%, 3 -26%, 4 – 6,5%, 5 – 2,2%;
- ауызша жұмысты/жауапты бағалау: 1 – 43,4%, 2 – 19,6%, 3 – 26%, 4 – 8,7%; 5 – 2,2%;
- топтағы жұмысты бағалау: 1 – 32,6%, 2 – 19,6%, 3 – 39,1%, 4 – 8,7%; 5 – Қ%.

Қазақ тілінде оқытатын мектептерде жиынтық бағалауды өткізу кезіндегі кездесетін қиындықтар:

- оқыту мақсаты негізінде бағалау критерийлерін құру: 1 -40,9, 2 – 20,5%, 3 – 15,9%, 4 -22,7%, 5– 0%;

- кері байланысты ұсыну: 1 – 62,7%, 2 – 18,6%, 3 – 13,9%, 4 – 4,7%, 5 – 0%;
- бағалау критерийлеріне сәйкес тапсырмаларды құрастыру: 1 – 30,4%, 2 – 39,1%, 3 – 26%, 4 – 2,1%, 5 – 2,1%;
- дескрипторларды құрастыру: 1 – 47,8%, 2 – 19,6%, 3 – 28,2%, 4 – 4,3%; 5 – 0%;
- топта оқыту мақсатына жетуді бағалау: 1 – 37,7%, 2 – 40%, 3 – 8,9%, 4 – 11,1%, 5 – 2,2%.

151 диаграмма - Критериалды бағалау жүйесінің артықшылықтары

Бірінші топ мұғалімдері сауалнамасының қорытындысы бойынша критериалды бағалаудың артықшылықтары былай бағаланды:

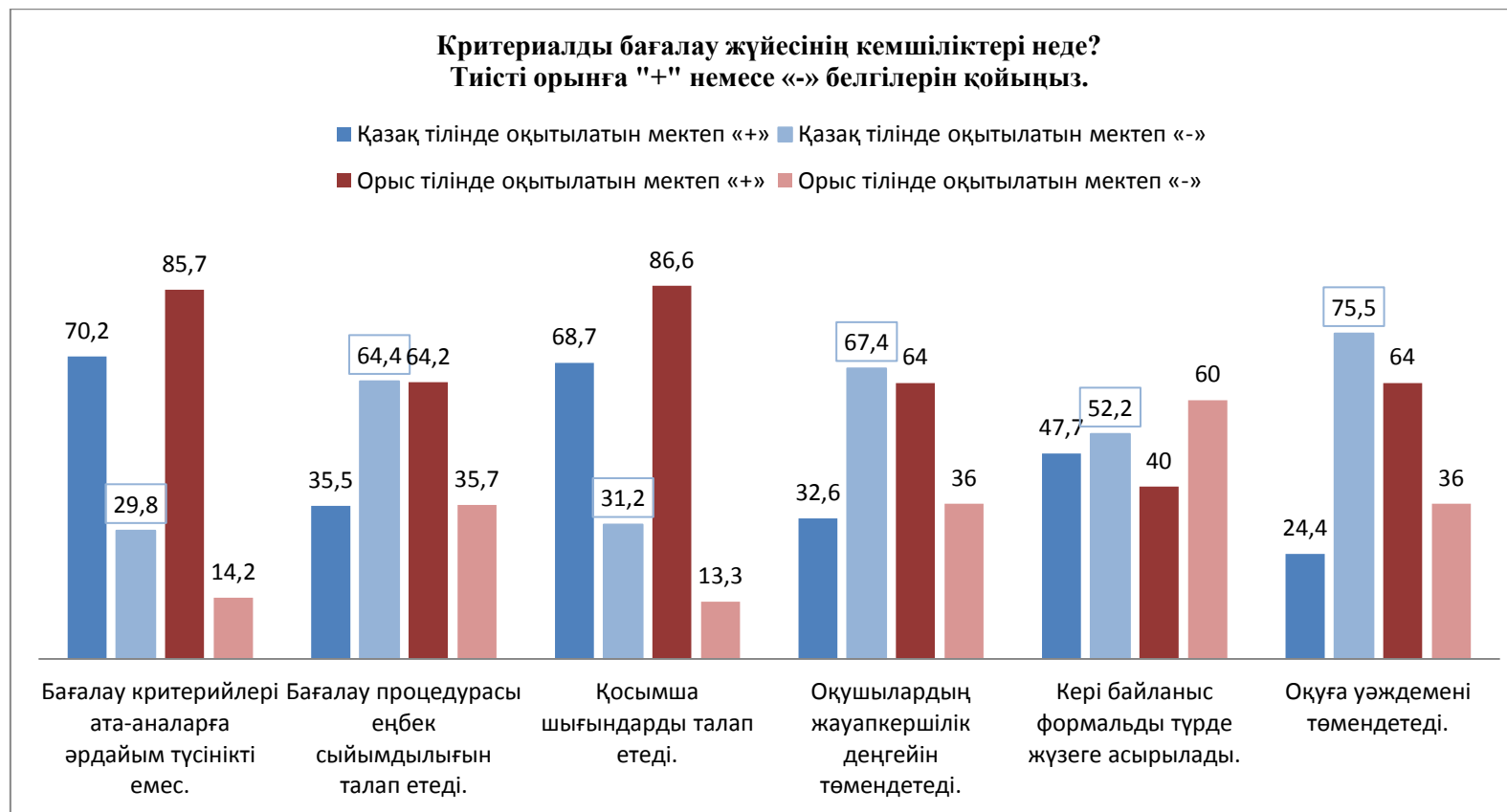
- білім сапасын арттырады: иә-66,6%, жоқ – 33,3%;
- бағалаудың үлкен объективтілігіне ықпал етеді: иә-64,7%, жоқ-35,2%;
- білім алушылар үшін бағалауды түсінікті етеді: иә-75%, жоқ-25%;
- оқу нәтижесіне жауапкершілікті арттырады: иә-64,2%, жоқ-35,7%;
- оқуға уәждемені арттырады: иә-46,1%, жоқ-53,9%;
- мазасыздықты төмендетеді: иә-64,3%, жоқ – 35,7%;
- психологиялық қолайлы орта құрады: иә – 76,9%, жоқ-23,1%.

Орыс тілінде оқытатын мектеп мұғалімдерінің критериалды бағалау жүйесінің кемшіліктерін бағалауы төмендегідей:

- бағалау критерийлері ата-аналарға әрдайым түсінікті емес: иә-85,7%, жоқ-14,2%;
- бағалау процедурасы көп еңбек сыйымдылығын қажет етеді: иә-64,2%, 10,5-35,7%;
- қосымша шығындарды талап етеді: иә-86,6%, жоқ-13,3%;
- оқушылардың жауапкершілік деңгейін төмендетеді: иә-64%, жоқ-36%;
- кері байланыс формалды түрде жүзеге асырылады: иә -40%, жоқ-60%;
- оқуға мотивацияны төмендетеді: иә-64%, жоқ-36%;
- қалыптастырушы бағалау нәтижелері есепке алынбайды: иә – 62,5%, жоқ-37,5%.

Екінші топтағы мұғалімдер сауалнамасының қорытындысы бойынша критериалды бағалаудың артықшылықтары мынадай бағаланды:

- білім сапасын арттырады: иә-82,6%, жоқ-17,4%;
- бағалаудың үлкен объективтілігіне ықпал етеді: иә-76%, жоқ-24%;
- білім алушылар үшін бағалауды түсінікті етеді: иә-91,1%, жоқ-8,9%;
- оқу нәтижесіне жауапкершілікті арттырады: иә-80%, жоқ-20%;
- оқуға уәждемені арттырады: иә-82,6%, жоқ-17,4%;
- мазасыздықты төмендетеді: иә-84%, жоқ-16%;
- психологиялық тұрғыдан қолайлы орта құрады: иә – 82,2%, жоқ-17,8%.

152 диаграмма - Критериалды бағалау жүйесінің кемшіліктері

Қазақ тілінде оқытатын мектеп мұғалімдерінің критериалды бағалау жүйесінің кемшіліктерін бағалауы төмендегідей болды:

- бағалау критерийлері ата-аналарға әрдайым түсінікті емес: иә-70,2%, жоқ-29,8%;
- бағалау процедурасы көп еңбек сыйымдылығын қажет етеді: иә-35,5%, жоқ – 64,4%;

- қосымша шығындарды талап етеді: иә-68,7%, жоқ-31,2%;
- білім алушылардың жауапкершілік деңгейін төмендетеді: иә-32,6%, жоқ – 67,4%;
- кері байланыс формальды түрде жүзеге асырылады: иә -47,7%, жоқ-52,2%;
- оқуға мотивацияны төмендетеді: иә-24,4%, жоқ-75,5%;
- қалыптастырушы бағалау нәтижелері есепке алынбайды: иә – 56,8%, жоқ-43,1 %.

Енді орыс тілінде оқитын мектеп оқушыларының пікірлері туралы:

Оқушылардың 42% үлгерім сапасына әсер ету дәрежесі бойынша бірінші орынға жиынтық бағалау қойды, одан кейін пән бойынша оқу бағдарламасының күрделілігін – 33%-ы атап өтті. Үшінші орында – басқа (рас, бұл жағдайда оқушылар нақты не екенін белгілемеген); одан кейін сапасыз оқулықтар (9%) және формативті бағалау (4) аталды.

"Критериалды бағалау жүйесінде не қиын?" деген сұраққа: "оқушылар келесі түрде жауап берді: баллдардың валидтілігі, бағаны түзету процедурасының күрделілігі, дескрипторлар жүйесі, оқулықтардың сапасыз материалдары.

Оқушылардың 93%– да жиынтық бағалау үлкен қиындық туғызады, аздарында – қалыптастырушы бағалау (7%).

Оқушылардың 96%-ы қалыптастырушы бағалау барысында олар пайдалы кері байланыс алады, ал оқушылардың 4% - ы оны алмайды деп атап өтті.

БЖБ және ТЖБ тапсырмаларын орындауда қиындық туғызатын пәндерді мынадай ретпен атады:

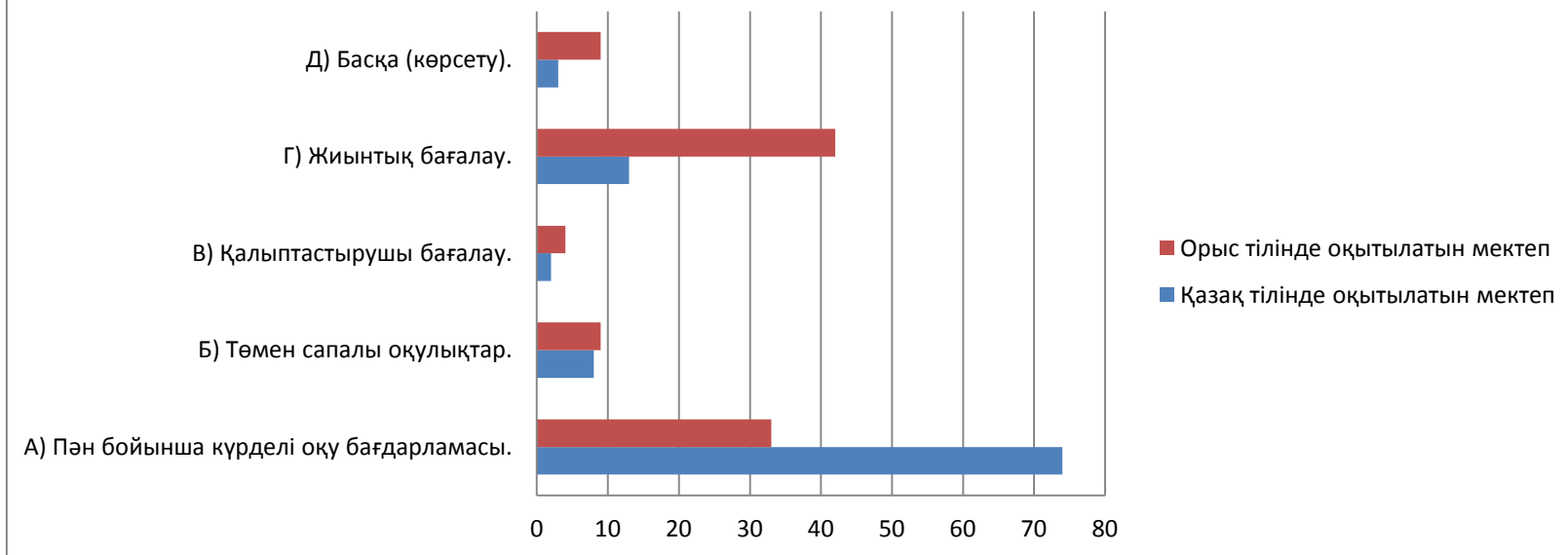
Химия, физика, биология, геометрия, география, қазақ тілі, орыс әдебиеті, орыс тілі, алгебра, ағылшын тілі, информатика.

Критериалды бағалау жүйесінің артықшылықтары мен кемшіліктері былай бағаланды:

- критериалды бағалау объективті: иә-44%, жоқ – 56%;
- оқушылар үшін бағалауды түсінікті етеді: иә-64%, жоқ-36%;
- оқу нәтижесіне жауапкершілік артты: иә-56%, жоқ-44%;
- оқуға деген құштарлық артты: иә -19%, жоқ-81%;
- критериалды бағалау алаңдаушылықты жояды, психологиялық тұрғыдан қолайлы орта құрады: иә – 23%, жоқ-77%;
- кері байланыс формальды түрде жүзеге асырылады: иә-28%, жоқ-72%;
- жиынтық бағалау объективті емес, БЖБ мен СЧ енгізілген барлық мақсаттар зерттелмеді: иә – 66%, жоқ-34%.

1. Үлгерім сапасына не әсер етеді?

А-дан Д-ға дейінгі әріптерді қойыңыз, бірінші орында-ең көп әсер етеді, соңғысына-ең аз әсер етеді.
Мысалы, Б, Г, А, В, Д.

153 диаграмма - Үлгерім сапасына әсер ететін факторлар

Қазақ тілінде оқытатын мектептер:

Үлгерім сапасына әсер ететін факторлардың орналасу реті мынадай болды:

- пән бойынша оқу бағдарламасы күрделі -74%;
- жиынтық бағалау-13%;
- сапасыз оқулықтар-8%;
- қалыптастырушы бағалау-2%;
- басқа факторлар – 3%.

Оқушылардың 98%-ы жиынтық бағалау үлкен қиындықтарды тудыратынын көрсетті. Қалыптастырушы бағалаудағы қиындықтар оқушылардың 2%-да пайда болады.

Оқушылардың 98 %-ы пайдалы кері байланыс алады, 2%-ы бұл сұраққа теріс жауап берді.

БЖБ және ТЖБ тапсырмаларын орындауда қиындық туғызатын пәндерді мынадай ретпен атады:

Химия, физика, биология, информатика, алгебра, геометрия, ағылшын тілі, әлем тарихы, қазақ тілі, дүниежүзі тарихы, қазақ тілі, география, математика, қазақстан тарихы, дүниежүзі тарихы, қазақ әдебиеті.

Критериалды бағалаудың артықшылықтары мен кемшіліктері:

- критериалды бағалау объективті: иә-95%, жоқ-5%;
- оқушылар үшін бағалауды түсінікті етеді: иә-92%, жоқ-8%;
- оқу нәтижесіне жауапкершілік артты: иә-95%, жоқ-5%;
- оқуға деген тілек артты: иә-95%, жоқ-5%;
- критериалды бағалау алаңдаушылықты жояды, психологиялық тұрғыдан қолайлы орта құрады: иә – 41%, жоқ-59%;
- кері байланыс формальды түрде жүзеге асырылады: иә-52%, жоқ-48%;
- жиынтық бағалау объективті емес, БЖБ мен СЧ енгізілген барлық мақсаттар зерттелмеді: иә – 57%, жоқ-43%.

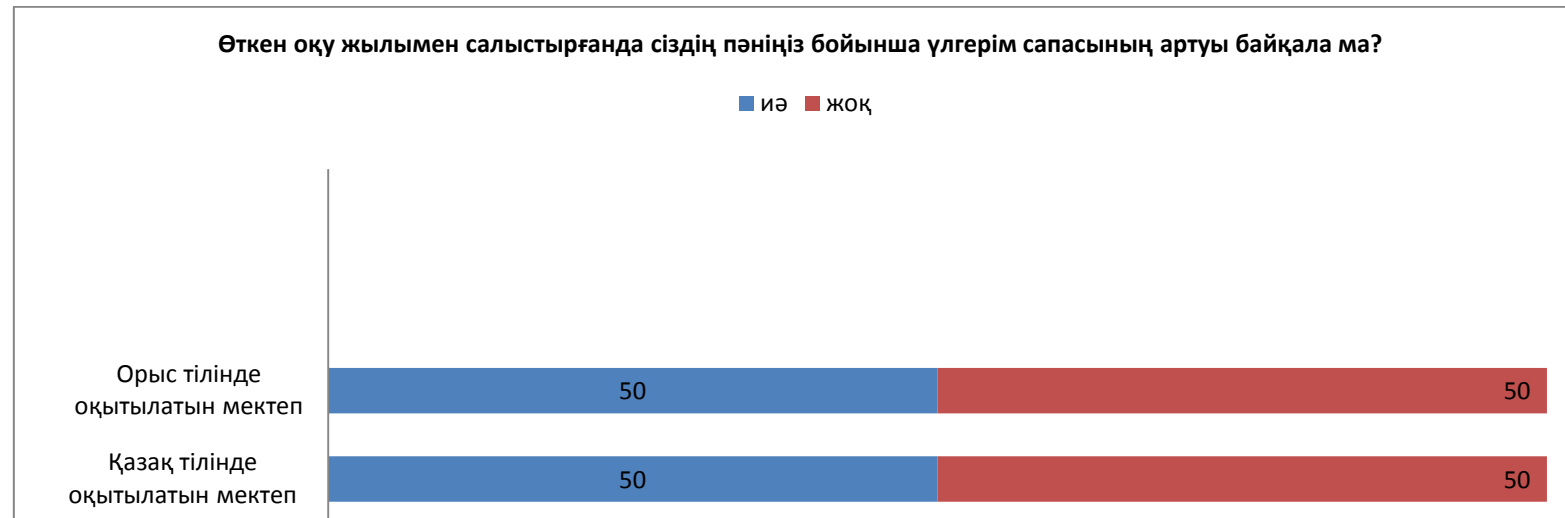
Нұр-Сұлтан қаласы

Нұр-сұлтан қаласында сауалнамамен 39 мұғалім мен 264 оқушы қамтылды.

Сауалнамаларды өңдеу кезінде қазақ және орыс тілдерінде оқытатын мектептер бойынша деректер бірден біріктірілді, осыған байланысты Астана бойынша барлық мектептердің жиынтығында оқыту тілдеріне бөлінбестен қорытындылар ұсынылды.

Мұнда қандай нәтижелер бар? Сауалнама мынаны көрсетті.

Бірінші сұрақ бойынша мұғалімдердің пікірі теңдей бөлінді: 50%-да - 50%.

154 диаграмма -Өткен оқу жылымен салыстырғанда пән бойынша үлгерім сапасының артуы

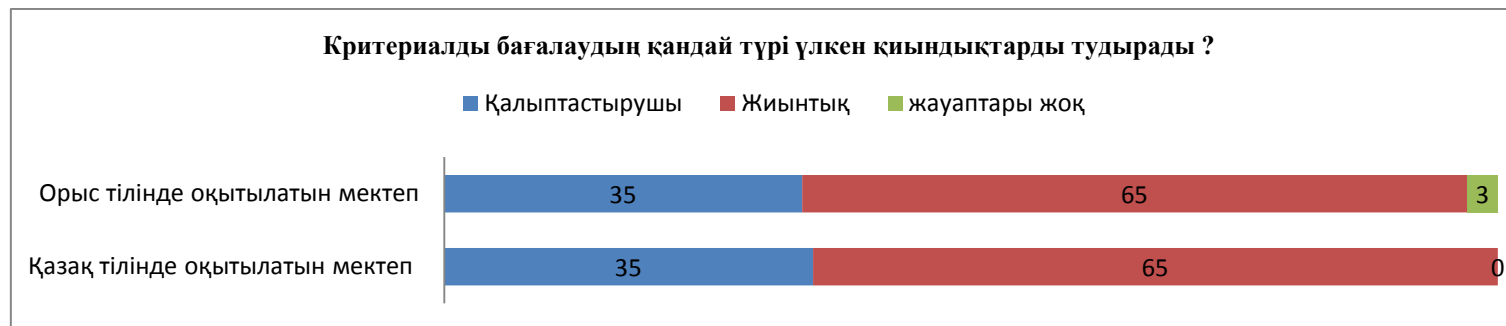
Бірақ екінші сұраққа жауап беру кезінде позиция нақты анықталды:

мұғалімдердің 44%-ы сапаның төмендеуі жоқ деп санайды, бірақ 56%-ы үлгерім сапасының біртіндеп төмендеуі болып жатқанын атап өтті.

Көптеген мұғалімдер білім сапасына әсер ететін негізгі фактор ретінде оқушылардың білім беру мазмұнын жаңарту үдерісіне дайын еместігін атап өтті – 39%.

Олар үшін маңыздылығы жағынан екінші фактор пән бойынша оқу бағдарламасының күрделілігі болып табылады – 30,3%.

Содан кейін сапасыз оқулықтар – 15,2%, жиынтық бағалау – 9%, қалыптастырушы бағалау-6% белгіленеді. Мұғалімнің жеткіліксіз дайындығы деген факторға жауап 0%-ды құрады.

155 диаграмма- қалыптастырушы бағалау және жиынтық бағалаудан туған қиындықтар

Мұғалімдердің 34%-ы критериалды бағалау жүйесі үлгерімнің нақты көрінісін көрсетеді деп санайды. Мұғалімдердің 66% - ы мұнымен келіспейді.

Мұғалімдердің 60%-ында критериалды бағалауды жүргізу қиындық тудырмайды, мұғалімдердің 40%-ы ондай қиындықтар бар дейді.

Бағалау түрлерінің қайсысы үлкен қиындықтарды туындататыны туралы сұраққа мұғалімдер келесідей жауап берді.

Мұғалімдердің 35%-ы қалыптастырушы бағалау, 65% - ы жиынтық бағалауды атады.

Критериалды бағалаусыз білім беру мазмұнын жаңарту мүмкіндігі туралы сұраққа мұғалімдердің 34% - ы оң жауап берді.

Мұғалімдердің 66%-ы оған теріс жауап берді.

Мұғалімдердің 86%-ы қалыптастырушы бағалау қорытынды бағалауда ескерілуі тиіс деп санайды, 14%-ы міндетті емес деп санайды.

Қалыптастырушы бағалау нәтижелерін есепке алу механизміне қатысты.

Қалыптастырушы бағалау кезінде баллдық жүйені енгізу немесе бағалау жүйесінің элементтерін пайдалану ұсынылады.

Қалыптастырушы бағалау кезіндегі қиындықтарға келетін болсақ, мұғалімдердің пікірі келесі көрсеткіштерді көрсетеді:

- оқыту мақсаты негізінде бағалау критерийлерін құру:

1 – 13,5%, 2 – 27%, 3 – 30%, 4 – 13,5%, 5 – 16%;

- кері байланысты ұсыну:

1 – 11%, 2 – 29%, 3 – 31%, 4 – 14%, 5 – 14%;

- бағалау критерийлеріне сәйкес тапсырмаларды құрастыру:

1 – 22%, 2 – 16%, 3 – 38%, 4 – 8%; 5 – 16%;

дескрипторларды құру:

1 – 22%, 2 – 19%, 3 – 25%, 4 – 17%; 5 – 17%;

ауызша жұмысты/жауапты бағалау:

1 – 37%, 2 – 29%, 3 – 18%, 4 – 5%, 5 – 11%;

топтағы жұмысты бағалау: 1 – 41%, 2 – 23%, 3 – 15%, 4 – 5%, 5 – 15%.

Жиынтық бағалауды өткізу кезіндегі қиындықтар деп мыналар аталды:

- оқыту мақсаты негізінде бағалау критерийлерін құру:

1 – 33%, 2 – 17%, 3 – 28%, 4 – 14%, 5 – 8%;

- кері байланысты ұсыну:

1 – 13,5%, 2 – 27%, 3 – 27%, 4 – 13,5%; 5 – 19%;

- бағалау критерийлеріне сәйкес тапсырмаларды құрастыру:

1 – 26%, 2 – 14%, 3 – 23%, 4 – 17%, 5 – 20%;

- дескрипторларды құрастыру:

1 – 22%, 2 – 22%, 3 – 19%, 4 – 19%; 5 – 19%;

- топта оқыту мақсатына жетуді бағалау:

1 – 24%, 2 – 16%, 3 – 35%, 4 – 13,5%, 5 – 11%.

156 диаграмма - Критериалды бағалаудың үлгерімге әсері

Мұғалімдер сауалнамасының қорытындысы бойынша критериалды бағалаудың артықшылықтары ретінде мыналарды атады:

- білім сапасын арттырады:

иә-47,3%, жоқ – 52,7%;

- бағалаудың үлкен объективтілігіне ықпал етеді:

иә-43,2%, жоқ-56,8%;

- білім алушылар үшін бағалауды түсінікті етеді:

иә-54,3%, жоқ-45,7%;

- оқу нәтижесіне жауапкершілікті арттырады:

иә-47,2%, жоқ-52,8%;

- оқуға уәждемені арттырады:
иә-38,9%, жоқ – 61,1%;
- мазасыздықты төмендетеді:
иә-70,2%, жоқ-29,8%;
- психологиялық тұрғыдан қолайлы орта құрады:
иә – 61,8%, жоқ-30,2%.

157 диаграмма - Қалыптастырушы бағалауды ұйымдастыру және өткізу кезінде туындайтын қиындықтар (қазақ тілінде оқытылатын мектеп)

Мектеп мұғалімдерінің критериалды бағалау жүйесінің кемшіліктерін бағалауы төмендегідей:

- бағалау критерийлері ата-аналарға әрдайым түсінікті емес:

иә-80%, жоқ-20%;

- бағалау процедурасы көп еңбек сыйымдылығын қажет етеді:

иә-72,7%, жоқ-27,3%;

- қосымша шығындарды талап етеді:

иә-72,7%, жоқ-27,3%;

- білім алушылардың жауапкершілік деңгейін төмендетеді:

иә-90%, жоқ-10%;

- кері байланыс формалды түрде жүзеге асырылады:

иә -68,5%, жоқ-31,5%;

- оқуға мотивацияны төмендетеді:

иә-65,7%, жоқ-34,3%;

- қалыптастырушы бағалау нәтижелері есепке алынбайды:

иә – 72,7%, жоқ-27,3%.

Әрі қарай-оқушылардың пікірі.

Оқушылардың 47,7% үлгерім сапасына әсер ету дәрежесі бойынша бірінші орынға пән бойынша оқу бағдарламасының күрделілігін қойды.

Бұдан әрі - жиынтық бағалау, 28,6%.

Үшінші орында - қалыптастырушы бағалау, одан кейін – басқа факторлар, 8,4% (мұнда оқушылар дәл факторларды белгілемеген); одан кейін сапасыз оқулықтар - 6,9%.

Критериалды бағалау жүйесінің күрделілігіне себепші болатын факторлар арасында оқушылар:

- күрделі тапсырмалар,
- уақыт жетіспеуі,
- дескрипторлар,
- бағалауды түзету мүмкін еместігін,
- психологиялық қысымды атап өтті.

Оқушылардың 82,7%– да жиынтық бағалау үлкен қиындық тудырады, азы – қалыптастырушы бағалау тудырады деп санайды (17,3%).

Оқушылардың 86,7%-ы қалыптастырушы бағалау барысында олар пайдалы кері байланыс алатындығын, 13,3%- ы оны алмайтынын атап өтті.

БЖБ және СЧ тапсырмаларын орындау кезінде оқушылардың қиындық көретін пәндерінің орналасу реті төмендегідей:

- математика,
- қазақ тілі,
- алгебра,
- геометрия,
- Қазақстан тарихы,
- ағылшын тілі,
- физика,
- химия,
- бүкіл әлем тарихы,
- география,
- орыс әдебиеті,
- орыс тілі.

Критериалды бағалау жүйесінің артықшылықтары мен кемшіліктері:

- критериалды бағалау объективті:

иә-52,8%, жоқ – 47,2%;

- оқушылар үшін бағалауды түсінікті етеді:

иә-52,3%, жоқ – 47,7%;

- оқу нәтижесіне жауапкершілік артты:

иә-69,2%, жоқ-30,8%;

- оқуға деген тілек артты:

иә -38,1%, жоқ – 61,9%;

- критериалды бағалау алаңдаушылықты жояды, психологиялық тұрғыдан қолайлы орта құрады:

иә – 34,8%, жоқ-65,2%;

- кері байланыс формальды түрде жүзеге асырылады:

иә-60,4%, жоқ-39,6%;

- жиынтық бағалау объективті емес, БЖБ мен ТжБ енгізілген барлық мақсаттар зерттелмеді:

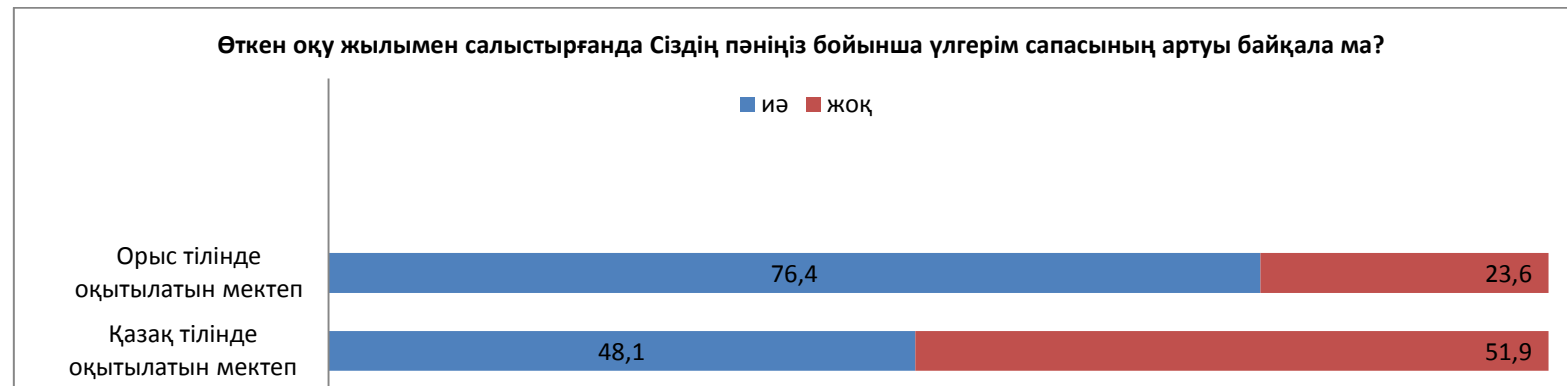
иә – 63,2%, жоқ-36,8%.

Алматы қаласы

Алматы қаласы бойынша сауалнамамен 39 мұғалім мен 100 оқушы қамтылды.

Орыс тілінде оқытатын мектептерде мұғалімдердің 76,4%-ы үлгерім сапасы артты деп санайды, 23,6%-ы мұғалім бұл байқалмайды деп санайды.

Қазақ тілінде оқытатын мектептерде бірінші пікірді 48,1% мұғалімдер, екінші пікірді мұғалімдердің 51,9%-ы ұстанады.

158 диаграмма - Үлгерім сапасының артуының байқалуы

Орыс тілінде оқытатын мектеп мұғалімдеріне сауалнама жүргізу қорытындысы бойынша білім сапасына әсер ететін факторлар былайша орналасқан:

- қалыптастырушы бағалау-35,3%;
- пән бойынша оқу бағдарламасының күрделілігі -23,5%;
- оқушылардың білім беру мазмұнын жаңарту үдерісіне дайын болмауы-17,7%;
- әлсіз оқу ресурстары -17,6%;
- мұғалімнің жеткіліксіз дайындығы -5,9%.

159 диаграмма - Білім беру сапасына әсер етуші факторлар

Қазақ тілінде оқытатын мектептерде мұғалімдердің көзқарасы мынадай:

- әлсіз оқу ресурстары -29,6%;
- қалыптастырушы бағалау -29,6%;
- пән бойынша оқу бағдарламасының күрделілігі -26%;
- жиынтық бағалау-7,4%;

– оқушылардың білім беру мазмұнын жаңарту үдерісіне дайын болмауы -7,4%-ды құрады.

Бірінші топ мұғалімдерінің 64,7%- ы және екінші топ мұғалімдерінің 29,6%- ы критериалды бағалау жүйесі үлгерімнің нақты көрінісін көрсетеді деп санайды.

Осы пікірмен мұғалімдердің 29,3%-ы және 66,6%-ы келіспейді.

Бірінші топтағы мұғалімдердің 70,5%- да критериалды бағалауды өткізу қиындық тудырмайды, бірақ мұғалімдердің 23,5% да қиындықтар бар .

Екінші топта бұл арақатынас 44,4%- ды және 48,2% - ды құрады.

Бағалау түрлерінің қайсысы үлкен қиындықтарды туындататыны туралы сұраққа мұғалімдер келесідей жауап берді.

Бірінші топ мұғалімдерінің 41,2%- ы қалыптастырушы бағалау, 29,4%- ы жиынтық бағалауды атап өтті.

Екінші топ мұғалімдерінің қиындықтары бірдей және жиынтық және қалыптастырушы бағалауды тудырады – 29,6%.

Бір қызығы, қазақ тілінде оқытатын мектеп мұғалімдері мұнда 7,4%- ды құрып, оған модерацияны да қосты.

Критериалды бағалаусыз білім беру мазмұнын жаңарту мүмкіндігі туралы сұраққа мұғалімдердің тиісінше 23,5%- ы және 26%- ы оң жауап берді.

Мұғалімдердің 70,5%-ы және 55,5%-ы теріс жауап берді.

Мұғалімдердің басым көпшілігі, яғни 82,4%-ы және 96,2%-ы қалыптастырушы бағалау қорытынды бағалауда ескерілуі тиіс деп санайды.

Қалыптастырушы бағалау кезіндегі қиындықтар туралы орыс тілінде білім беретін мектеп мұғалімдерінің пікіріне мониторинг мынаны көрсетті:

- оқыту мақсаты негізінде бағалау критерийлерін құру:

1 – 23,5%, 2 – 6%, 3 – 47%, 4 – 23,5%, 5 – 0%;

- кері байланысты ұсыну:

1 – 52,9%, 2 – 17,7%, 3 – 6%, 4 – 11,7%, 5 -0%;

- бағалау критерийлеріне сәйкес тапсырмаларды құрастыру:

1 – 29,4%, 2 – 23,5%, 3 – 23,5%, 4 – 6%; 5 – 0%;

-дескрипторларды құру:

1 – 23,5%, 2 – 29,4%, 3 – 11,7%, 4 – 23,5%; 5 – 6%;

-ауызша жұмысты/жауапты бағалау:

1 – 47%, 2 – 17,6%, 3 – 6%, 4 -11,7%, 5 – 6%;

-топтағы жұмысты бағалау:

1 – 41,1%, 2 – 6%, 3 – 35,2%, 4 – 0%, 5 – 6%.

Жиынтық бағалауды өткізу кезіндегі қиындықтар:

- оқыту мақсаты негізінде бағалау критерийлерін құру:

1 – 35,4%, 2– 17,7%, 3 – 11,7%, 4 -11,7%, 5– 0%;

- кері байланысты ұсыну:

1 – 29,4%, 2 – 11,7%, 3 – 23,5%, 4 – 6%; 5 – 6%;

- бағалау критерийлеріне сәйкес тапсырмаларды құрастыру:

1 – 35,4%, 2 – 23,5%, 3 – 11,7%, 4 – 0%, 5 – 6%;

- дескрипторларды құрастыру:

1 – 17,7%, 2 – 11,7%, 3 – 23,5%, 4 – 23,5%; 5 – 0%;

- топта оқыту мақсатына жетуді бағалау:

1– 35,2%, 2 – 11,7%, 3– 17,7%, 4 – 17,7%, 5 – 6%.

Қазақ тілінде оқытатын мектеп мұғалімдері бағалаған қалыптастырушы бағалау кезіндегі туындайтын қиындықтар:

- оқыту мақсаты негізінде бағалау критерийлерін құру:

1 – 26%, 2 – 11%, 3 – 26%, 4 -18,5%, 5– 18,5%;

- кері байланысты ұсыну:

1 – 37,1%, 2 – 14,8%, 3 – 14,8%, 4 – 18,5%; 5 – 7,4%;

- бағалау критерийлеріне сәйкес тапсырмаларды құрастыру:

1 – 34,6%, 2 – 14,8%, 3 – 14,8%, 4 – 26%; 5 – 7,4%;

-дескрипторларды құру:

1 – 37%, 2 – 11%, 3 -11%, 4 – 33,5%, 5 – 7,5%;

ауызша жұмысты/жауапты бағалау:

1 – 52%, 2 – 18,5%, 3 – 7,4%, 4 – 3,6%; 5 – 14,8%;

-топтағы жұмысты бағалау:

1 – 22,2%, 2 – 11,1%, 3 – 7,4%, 4 – 26%; 5 – 33,3%.

Қазақ тілінде оқытатын мектептерде жиынтық бағалауды өткізу кезіндегі қиындықтар:

- оқыту мақсаты негізінде бағалау критерийлерін құру:

1 -22,2%, 2 – 18,5%, 3 – 11,1%, 4 -14,8%, 5– 25,9%;

- кері байланысты ұсыну:

1 – 40,8%, 2 – 18,5%, 3 – 14,8%, 4 – 14,8%, 5 – 0%;

- бағалау критерийлеріне сәйкес тапсырмаларды құрастыру:

1 – 29,7%, 2 – 11,1%, 3 – 22,2%, 4 – 14,8%, 5 – 7,4%;

- дескрипторларды құрастыру:

1 – 29,7%, 2 – 14,8%, 3 – 7,4%, 4 – 26%; 5 – 11,1%;

- топта оқыту мақсатына жетуді бағалау:

1 – 33,4%, 2 – 11,1%, 3 – 11,1%, 4 – 11,1%, 5 – 18,5%.

Бірінші топ мұғалімдері сауалнамасының қорытындысы бойынша критериалды бағалаудың артықшылықтары төмендегідей:

– білім сапасын арттырады:

иә-52,9%, жоқ-29,4%;

- бағалаудың үлкен объективтілігіне ықпал етеді:

иә-47,1%, жоқ-29,4%;

- білім алушылар үшін бағалауды түсінікті етеді:

иә-47,1%, жоқ-23,5%;

- оқу нәтижесіне жауапкершілікті арттырады:

иә-53%, жоқ-23,5%;

- оқуға уәждемені арттырады:

иә-47,1%, жоқ-29,4%;

- мазасыздықты төмендетеді:

иә-41,1%, жоқ-35,4%;

- психологиялық тұрғыдан қолайлы орта құрады:

иә – 47,1%, жоқ-29,4%.

Орыс тілінде оқытатын мектеп мұғалімдерінің критериалды бағалау жүйесінің кемшіліктерін бағалауы мынадай:

- бағалау критерийлері ата-аналарға әрдайым түсінікті емес:

иә-58,8%, жоқ-35,2%;

- бағалау процедурасы еңбек сыйымдылығы:

иә-70,6%, жоқ-17,6%;

- қосымша шығындарды талап етеді:

иә-76,4%, жоқ-17,6%;

- оқушылардың жауапкершілік деңгейін төмендетеді:

иә-58,8%, жоқ-35,2%;

- кері байланыс формалды түрде жүзеге асырылады:

иә -58,8%, жоқ-35,2%;

- оқуға мотивацияны төмендетеді:

иә-58,8%, жоқ-35,2%;

- қалыптастырушы бағалау нәтижелері есепке алынбайды:

иә – 58,8%, жоқ-29,4%.

Екінші топтағы мұғалімдер сауалнамасының қорытындысы бойынша критериалды бағалаудың артықшылықтары төмендегідей:

- білім сапасын арттырады:

иә-48,1%, жоқ-48,1%;

- бағалаудың үлкен объективтілігіне ықпал етеді:

иә-55,5%, жоқ-44,5%;

- білім алушылар үшін бағалауды түсінікті етеді:

иә-29,7%, жоқ – 66,6%;

- оқу нәтижесіне жауапкершілікті арттырады:

иә-40,8%, жоқ – 59,2%;

- оқуға уәждемені арттырады:

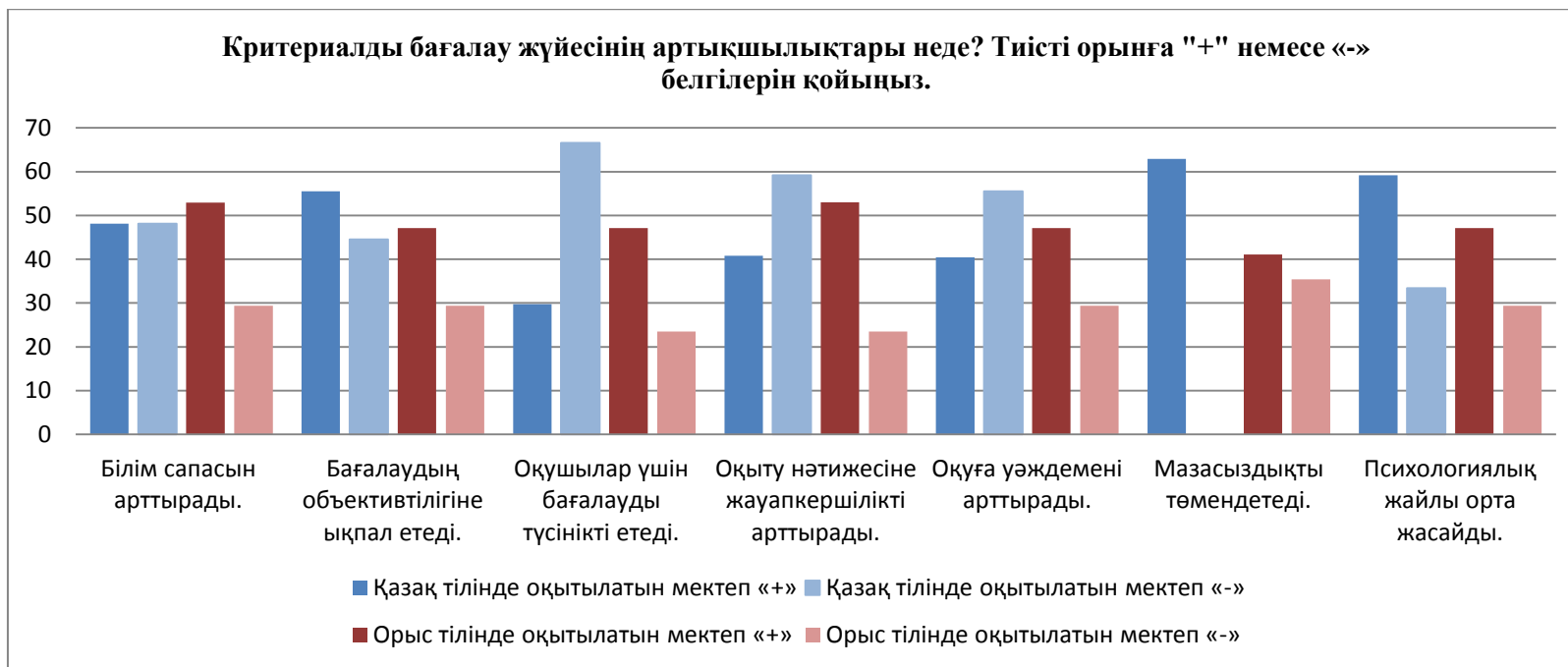
иә-40,8%, жоқ-55,5%;

- мазасыздықты төмендетеді:

иә-62,9%, жоқ-37,1%;

- психологиялық тұрғыдан қолайлы орта құрады:

иә – 59,2%, жоқ-33,4%.

160 диаграмма - Критериалды бағалау жүйесінің артықшылықтары

Қазақ тілінде оқытатын мектеп мұғалімдерінің критериалды бағалау жүйесінің кемшіліктерін бағалауы мынадай:

- бағалау критерийлері ата-аналарға әрдайым түсінікті емес:

иә-62,9%, жоқ-37,1%;

- бағалау процедурасы еңбек сыйымдылығы:

иә-66,6%, жоқ-29,7%;

- қосымша шығындарды талап етеді:

иә-81,4%, жоқ-11,2%;

- оқушылардың жауапкершілік деңгейін төмендетеді:

иә-55,5%, жоқ-44,5%;

- кері байланыс формальды түрде жүзеге асырылады:

иә -55,5%, жоқ-40,8%;

- оқуға мотивацияны төмендетеді:

иә-62,9%, жоқ-37,1%;

- қалыптастырушы бағалау нәтижелері есепке алынбайды:

иә – 70,3%, жоқ-29,7 %.

Енді орыс тілінде оқитын мектеп оқушыларының пікірлеріне байланысты:

Көрсетілген факторлардың үлгерім сапасына әсер ету дәрежесі былайша бөлінді:

- жиынтық бағалау -34%;

- қалыптастырушы бағалау -22,8%;

- пән бойынша оқу бағдарламасының күрделілігі -13,6%;

- әлсіз оқу ресурстары-13,6%;

- басқа факторлар (лицей компоненті) - 16%.

"Критериалды бағалау жүйесінде не қиын?" деген сұраққа:"оқушылар келесідей жауап берді:

Оқу уақытының жетіспеушілігі, тапсырмалардың үлкен көлемде берілуі.

Оқушыларда жиынтық бағалау үлкен қиындық тудырады.

Оқушылардың 68,3%- ы қалыптастырушы бағалау барысында олар пайдалы кері байланыс алады, ал оқушылардың 4,5%- ы оны алмайды, 9% - ы кейде алады, кейде алмайды деген пікірде.

БЖБ және СЧ тапсырмаларын орындау кезінде оқушылар қиындық көретін пәндердің орналасу реті:

- химия,

- физика,

- геометрия,

- алгебра,

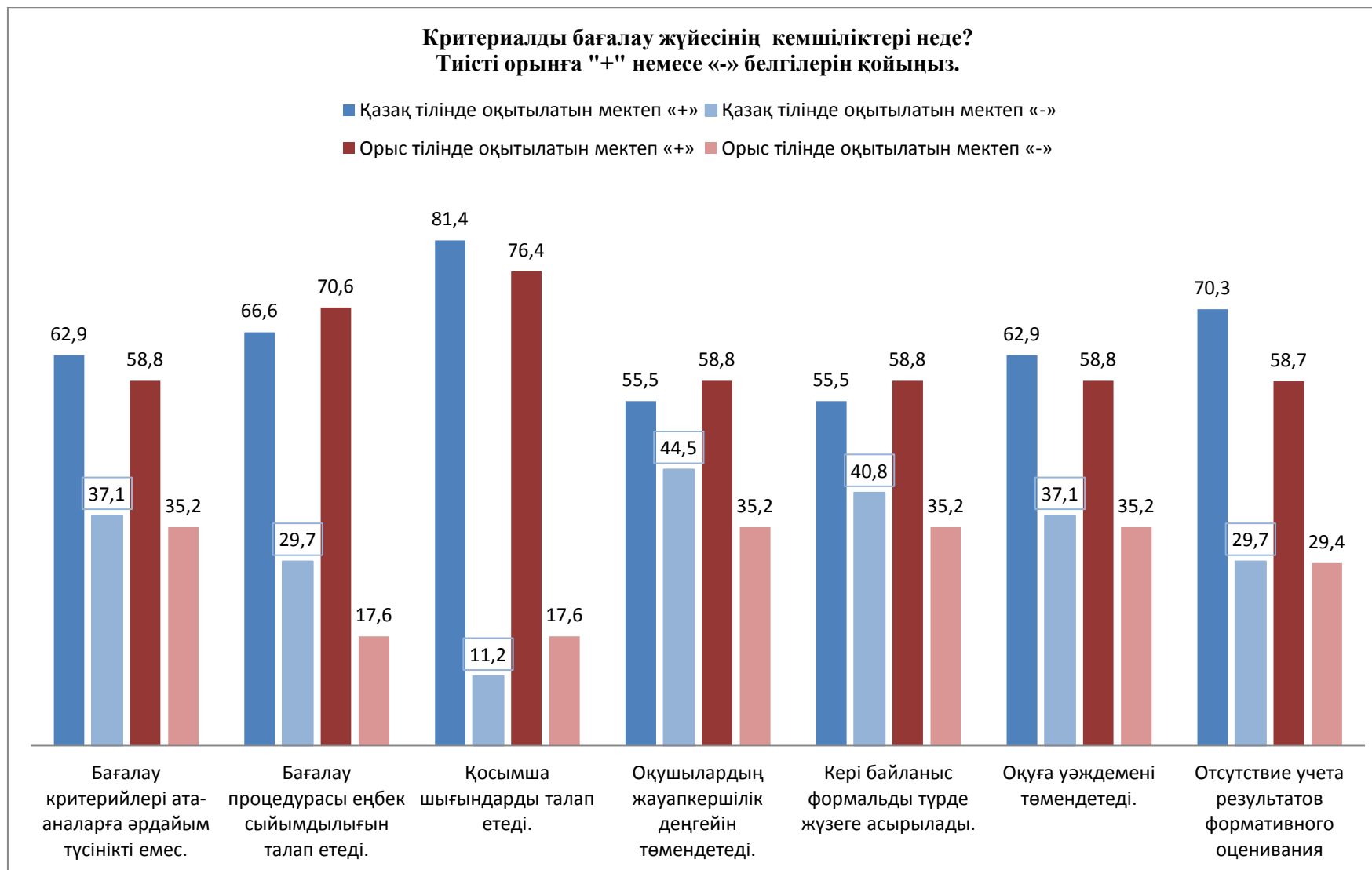
– қазақ тілі,

- информатика,

- ағылшын тілі,

- дүниежүзі тарихы –

– Қазақстан тарихы.

161 диаграмма - Критериалды бағалау жүйесінің кемшіліктері

Критериалды бағалау жүйесінің артықшылықтары мен кемшіліктері туралы:

- критериалды бағалау объективті:
иә-54,5%, жоқ – 43,2%;
 - оқушылар үшін бағалауды түсінікті етеді:
иә-50%, жоқ-50%;
 - оқу нәтижесіне жауапкершілік артты:
иә-56,8%, жоқ-40,9%;
 - оқуға деген тілек артты:
иә -43,1%, жоқ-56,9%;
 - критериалды бағалау алаңдаушылықты жояды, психологиялық тұрғыдан қолайлы орта құрады:
иә – 31,8%, жоқ-68,2%;
 - кері байланыс формалды түрде жүзеге асырылады:
иә-61,3%, жоқ-38,7%;
 - жиынтық бағалау объективті емес, БЖБ мен СЧ енгізілген барлық мақсаттар емес, зерттелді:
иә – 50%, жоқ-50%.
- Қазақ тілінде оқытатын мектептердегі пікір мынадай:
Үлгерім сапасына әсер ететін факторлардың орналасу тәртібі:
- жиынтық бағалау-30%;
 - қалыптастырушы бағалау-25%;
 - пән бойынша күрделі оқу бағдарламасы-23%;
 - сапасыз оқулықтар-16%;
 - басқа факторлар – 6%.
- Оқушылардың 60,7%-ы жиынтық бағалауды үлкен қиындықтарды тудыратынын көрсетті.
Қалыптастырушы бағалаудағы қиындықтар оқушылардың 23,2%- да туындайды.
Оқушылардың 42,9 %-ы пайдалы кері байланыс алады, олардың 26,8%-ы теріс жауап берді.
БЖБ және ТЖБ тапсырмаларын орындау кезінде оқушылар қиындық көретін пәндердің орналасу реті:
- физика,
 - алгебра,
 - химия,
 - биология,

- қазақ әдебиеті,
- геометрия,
- қазақ тілі,
- география,
- дүниежүзі тарихы.

Критериалды бағалаудың артықшылықтары мен кемшіліктері туралы пікірлер:

- критериалды бағалау объективті:

иә-39,2%, жоқ – 57,2%;

- оқушылар үшін бағалауды түсінікті етеді:

иә-51,7%, жоқ-48,3%;

- оқу нәтижесіне жауапкершілік артты:

иә-59%, жоқ-35,7%;

- оқуға деген тілек артты:

иә-19,6%, жоқ – 71,4%;

- критериалды бағалау алаңдаушылықты жояды, психологиялық тұрғыдан қолайлы орта құрады:

иә – 14,2%, жоқ-71,6%;

- кері байланыс формалды түрде жүзеге асырылады:

иә-32,1%, жоқ-58,9%;

- жиынтық бағалау объективті емес, ББЖ мен ББ енгізілген барлық мақсаттар зерттелмеді:

иә – 64,2%, жоқ-32,2%.

Алматы қаласы мұғалімдері жалпы мәселелерге төмендегідей жауап берген:

1	Жаңартылған мазмұнын мәселелер Мәселелер өтіңіз.	білім енгізуде бар ма? атап болса,	Оқушылар қалыптастырушы бағалауға дағдылана қоймағандықтан, олардың күнделікті сабаққа немқұрайды дайындалуы, ізденушілік қабілеттері төмен. Тапсырмалар уақытқа сәйкес құрылмаған. Жас ерекшеліктері ескерілмеген.

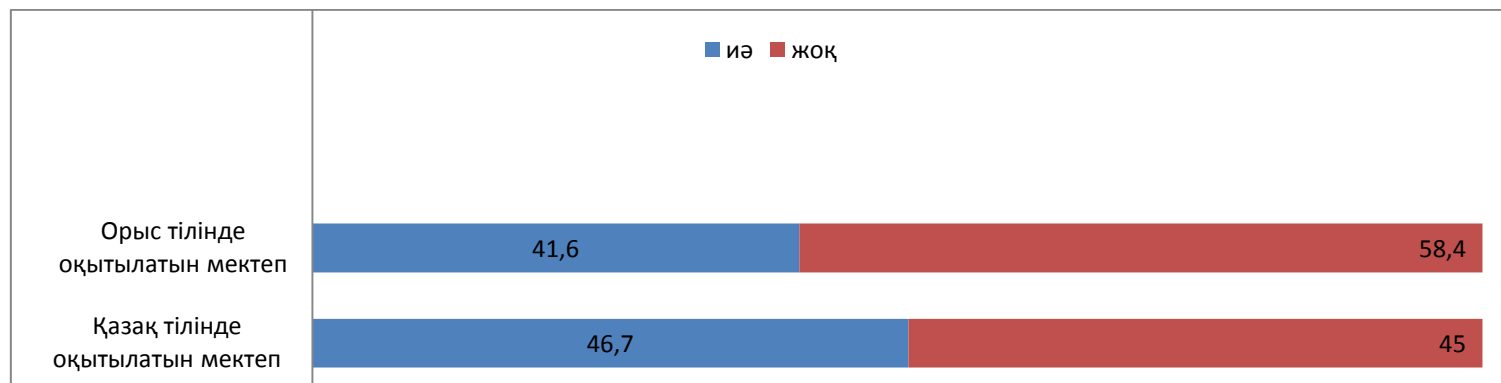
2 Жаңартылған білім мазмұнын енгізудегі тиімді жақтарын атап өтіңіз.

Оқушылар өз бетімен, жан-жақты білім алуға, ізденуге, ойларын ашық айтуға, топпен жұмыс жасауға, бір-бірін бағалауға дағдыланады. Әдістемелік оқу-құралдары мен сабақ жоспарларының болуы тиімді. Мұғалімдерде ақпарат аз, қосымша шығындар көп. Бағалау критерийлері мен дескрипторлар бойынша әділ бағаланады. Оқушылардың ойлау деңгейі жоғарылады.

Шығыс Қазақстан облысы

Шығыс Қазақстан облысында сауалнамаға 35 мұғалім мен 93 оқушы қатысты.

Орыс тілінде оқытатын мектептерде мұғалімдердің 41,6%-ы үлгерім сапасы артты деп санайды, мұғалімдердің 58,3%-ының пікірінше бұл байқалмайды.

162 диаграмма - Білім беру сапасына әсер етуші факторлар

Қазақ тілінде оқытатын мектептерде бірінші позицияны 48,1% мұғалімдер, екінші позицияны 51,9% мұғалімдер ұстанады.

Орыс тілінде оқытатын мектеп мұғалімдеріне сауалнама жүргізу қорытындысы бойынша білім сапасына әсер ететін факторлар былайша орналасқан:

- оқушылардың білім мазмұнын жаңарту үдерісіне дайын болмауы -54,5%;
- пән бойынша күрделі оқу бағдарламасы -36,3%;
- мұғалімдердің -9%.

Мүмкін олардың негізгілерін анықтау мақсатында қалған факторлар тіпті де қарастырылмаған.

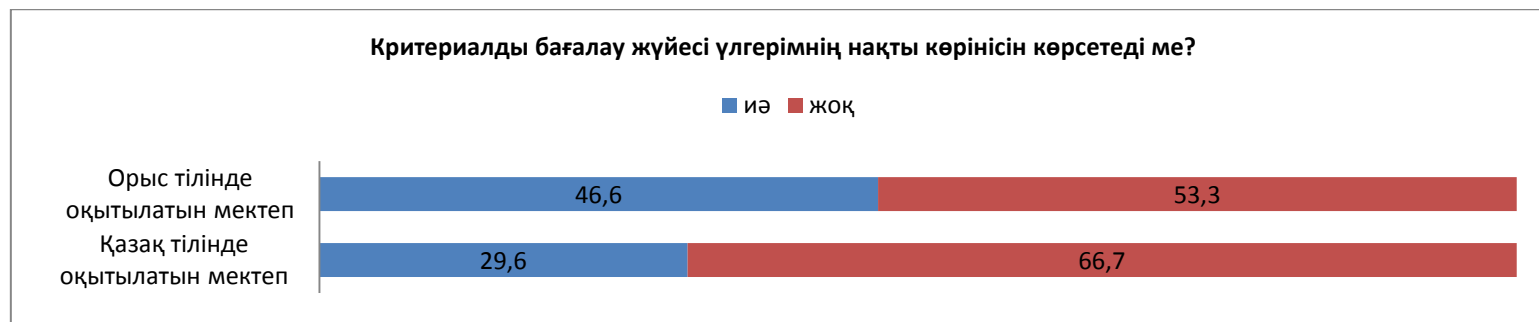
163 диаграмма - Білім беру сапасына әсер етуші факторлар

Қазақ тілінде оқытатын мектептерде мұғалімдердің позициясы келесідей:

- әлсіз оқу ресурстары-29,6%;
- қалыптастырушы бағалау -29,6%;
- пән бойынша күрделі оқу бағдарламасы -26%;
- жиынтық бағалау -7,4%;
- оқушылардың білім беру мазмұнын жаңарту үдерісіне дайын болмауы-7,4%.

Бірінші топ мұғалімдерінің 46,6%- ы және екінші топ мұғалімдерінің 29,6%- ы критериалды бағалау жүйесі үлгерімнің нақты көрінісін көрсетеді деп санайды.

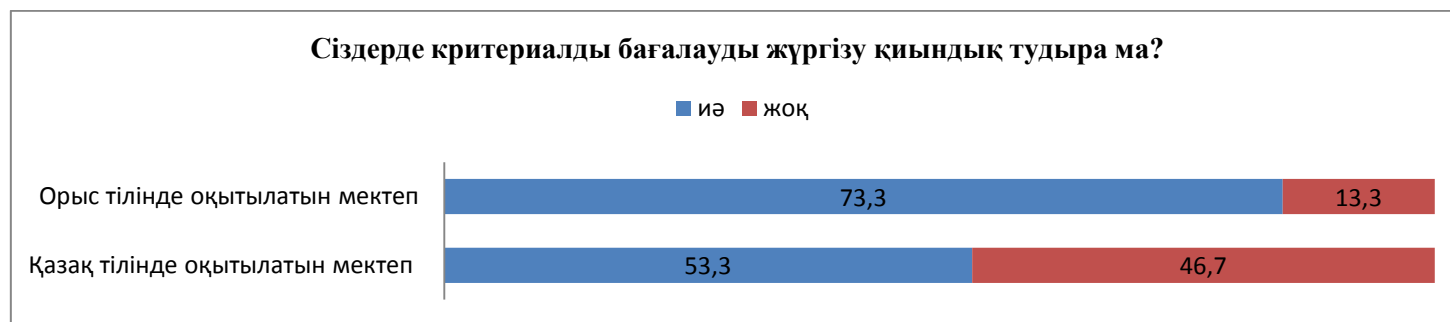
Осы пікірмен мұғалімдердің 53,3%- ы мен 66,6%- ы келіспейді.

164 диаграмма - Критериалды бағалау жүйесінің үлгерімді нақты көрсете алуы

Бірінші топ мұғалімдерінің 73,3%- да критериалды бағалауды өткізу қиындық тудырмайды, ал мұғалімдердің 13,3%- да қиындықтар бар екендігі айтылды.

Екінші топта бұл арақатынас 48,2%- ды және 44,4%- ды құрады.

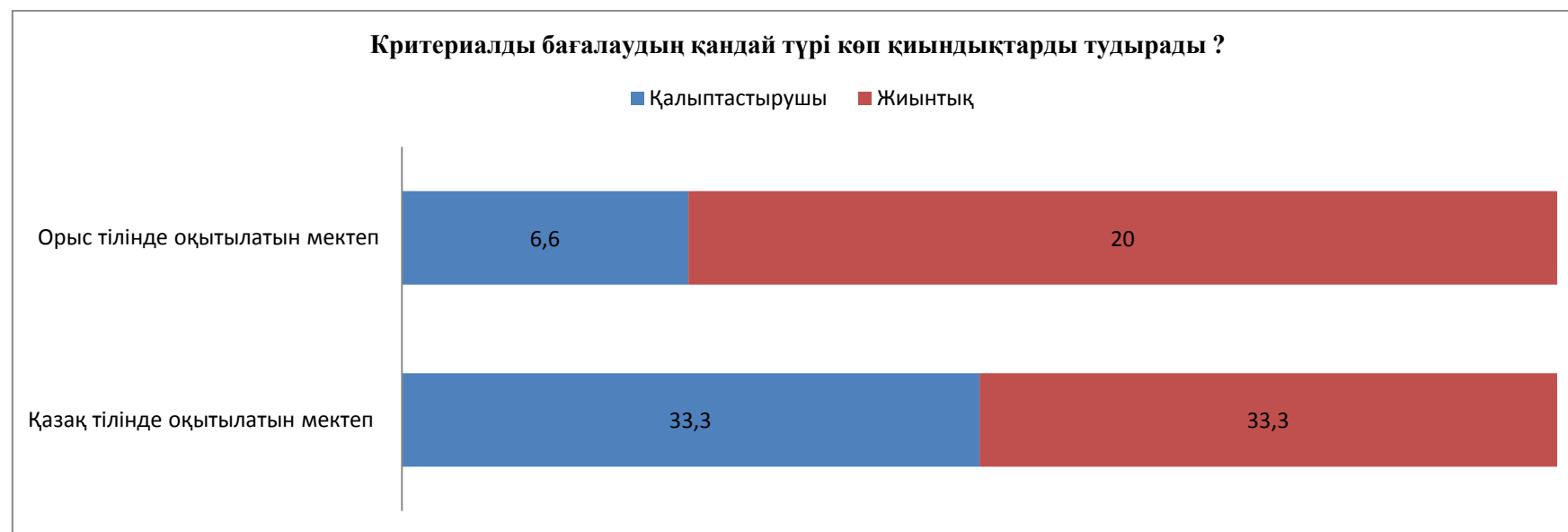
165 диаграмма - Критериалды бағалау тудыратын қиындықтар

Бағалау түрлерінің қайсысы үлкен қиындықтарды туындататыны туралы сұраққа мұғалімдер келесідей жауап берді.

Бірінші топ мұғалімдерінің 6,6%-ы қалыптастырушы бағалау,

20% - ы жиынтық бағалауды атады.

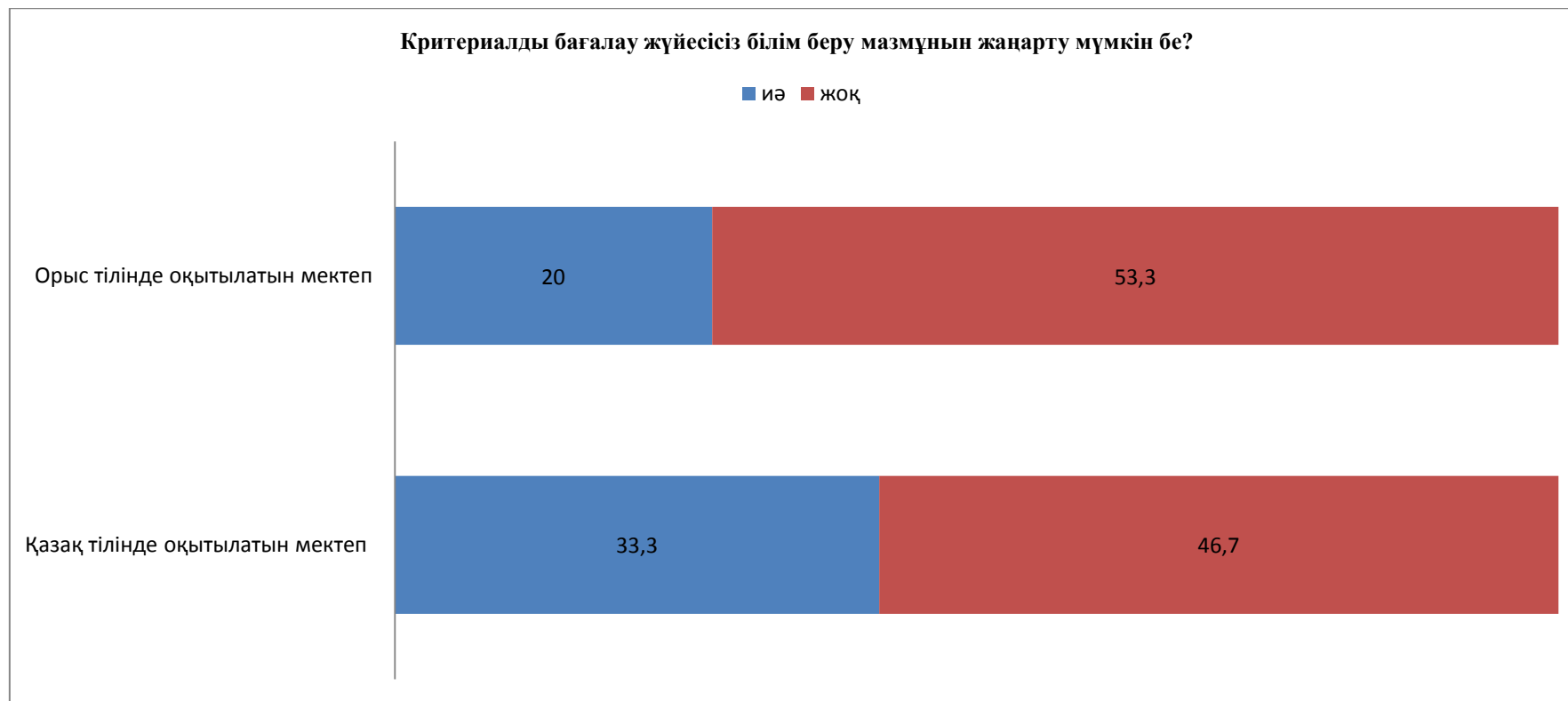
Екінші топ мұғалімдерінің қиындықтары бірдей және жиынтық және қалыптастырушы бағалауды тудырады – 33,3%.

166 диаграмма - Критериалды бағалау түрлері тудыратын қиындықтар

Критериалды бағалаусыз білім беру мазмұнын жаңарту мүмкіндігі туралы сұраққа мұғалімдердің 20%-ы және 33,3% ы тиісінше оң жауап берді.

Мұғалімдердің 53,3%-ы және 46,7% ы теріс жауап берді.

167 диаграмма - Критериалды бағалаудың білім беру мазмұнын жаңартудағы үлесі

Орыс тілінде оқытатын мектеп мұғалімдерінің 60%-ы және мұғалімдердің 96,2%-ы қалыптастырушы бағалау қорытынды бағалауда ескерілуі тиіс деп санайды.

**Қалыптастырушы бағалауды ұйымдастыру және өткізу кезінде Сізде қандай қиындықтар туындайды?
Баллдық жүйе бойынша бағалаңыз, 5 балл - ең көп қиындықтарды білдіреді, 1 балл - ең аз қиындықтар.**

168 диаграмма - Қалыптастырушы бағалауды ұйымдастыру және өткізу кезінде туындайтын қиындықтар (қазақ тілінде оқытылатын мектеп)

Орыс тілінде оқытатын мектеп мұғалімдерінің қалыптастырушы бағалау кезіндегі қиындықтар туралы пікірлері келесі көріністі көрсетеді:

- оқыту мақсаты негізінде бағалау критерийлерін құру:

1 – 46,1%, 2 – 30,7%, 3 – 7,6%, 4 – 15,3%, 5– 0%;

- кері байланысты ұсыну:

1 – 46,1%, 2 – 7,6%, 3 – 30,7%, 4 – 0%, 5 – 7,6%;

- бағалау критерийлеріне сәйкес тапсырмаларды құрастыру:

1 – 53,8%, 2 – 30,7%, 3 – 7,6%, 4 – 7,6%; 5 – 0%;

- дескрипторларды құру:

1 – 61,5%, 2 – 15,3%, 3 – 7,6%, 4 – 7,6%; 5 – 0%;

ауызша жұмысты/жауапты бағалау:

1 – 61,5%, 2 – 23%, 3 – 0%, 4 – 0%, 5 – 15,3%;

топтағы жұмысты бағалау:

1 – 46,1%, 2 – 7,6%, 3 – 30,7%, 4 – 7,6%, 5 – 7,6%.

Жиынтық бағалауды өткізу кезіндегі қиындықтар:

- оқыту мақсаты негізінде бағалау критерийлерін құру:

1 – 60%, 2 – 20%, 3 – 10%, 4 – 10%, 5 – 0%;

- кері байланысты ұсыну:

1 – 5,5%, 2 – 10%, 3 – 30%, 4 – 0%; 5 – 0%;

- бағалау критерийлеріне сәйкес тапсырмаларды құрастыру:

1 – 40%, 2 – 40%, 3 – 20%, 4 – 0%, 5 – 0%;

- дескрипторларды құрастыру:

1 – 11,1%, 2 – 0%, 3 – 0%, 4 – 0%; 5 – 0%;

- топта оқыту мақсатына жетуді бағалау:

1 – 4,4%, 2 – 3,3%, 3 – 10%, 4 – 0%, 5 – 10%.

Қазақ тілінде оқытатын мектеп мұғалімдері бағалаған қалыптастырушы бағалау кезіндегі қиындықтар:

- оқыту мақсаты негізінде бағалау критерийлерін құру:

1 – 26%, 2 – 11%, 3 – 26%, 4 – 18,5%, 5 – 18,5%;

- кері байланысты ұсыну:

1 – 37,1%, 2 – 14,8%, 3 – 14,8%, 4 – 18,5%; 5 – 7,4%;

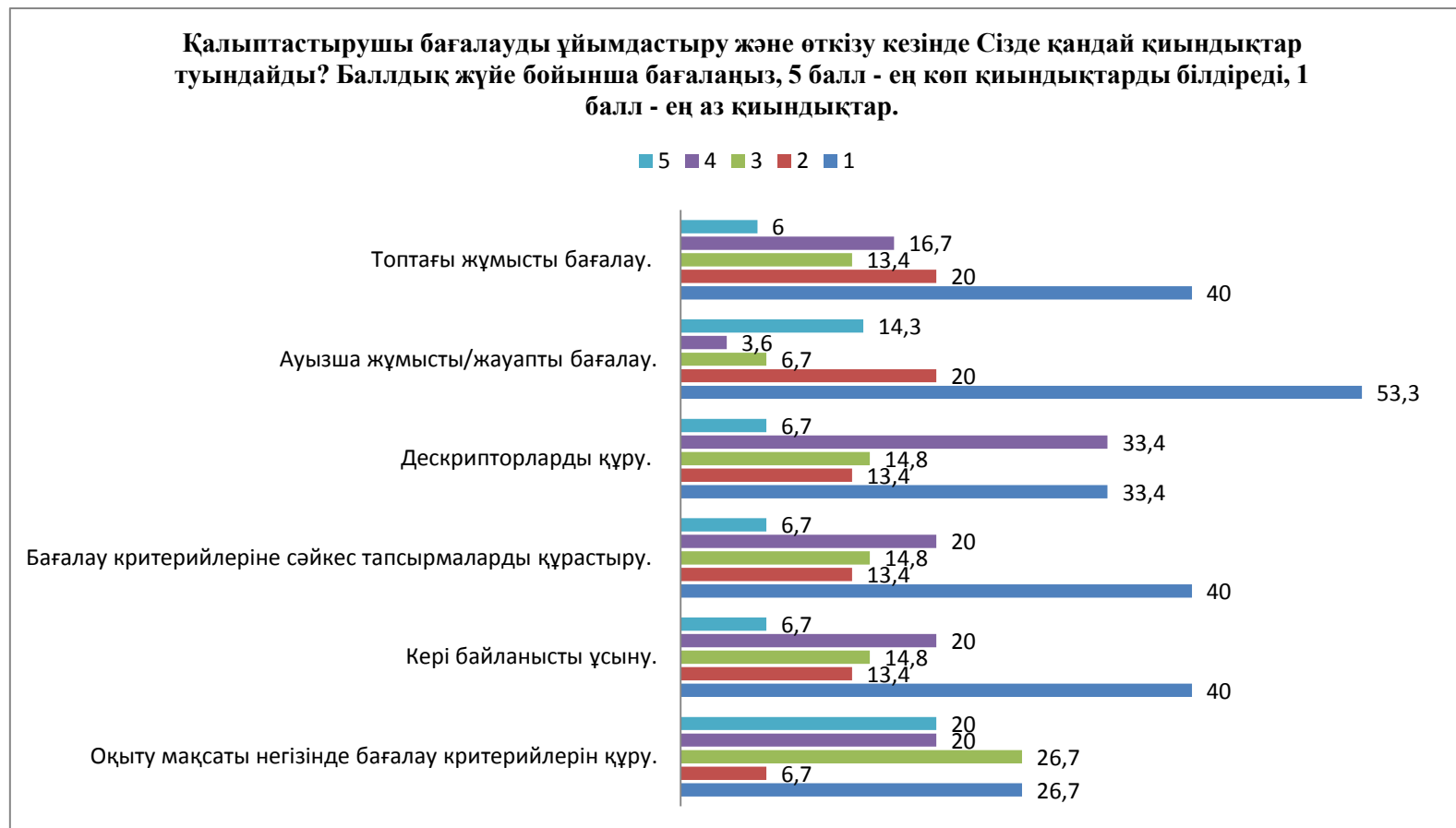
- бағалау критерийлеріне сәйкес тапсырмаларды құрастыру:

1 – 34,6%, 2 – 14,8%, 3 – 14,8%, 4 – 26%; 5 – 7,4%;

дескрипторларды құру:

1 – 37%, 2 – 11%, 3 – 11%, 4 – 33,5%, 5 – 7,5%;

ауызша жұмысты/жауапты бағалау:
 1 – 52%, 2 – 18,5%, 3 – 7,4%, 4 – 3,6%; 5 – 14,8%;
 топтағы жұмысты бағалау:
 1 – 22,2%, 2 – 11,1%, 3 – 7,4%, 4 – 26%; 5 – 33,3%.

169 диаграмма-Қалыптастырушы бағалауды ұйымдастыру және өткізу кезінде туындайтын қиындықтар (қазақ тілінде оқытылатын мектеп)

Қазақ тілінде оқытатын мектептерде жиынтық бағалауды өткізу кезіндегі қиындықтар:

- оқыту мақсаты негізінде бағалау критерийлерін құру:

1 -22,2%, 2 – 18,5%, 3 – 11,1%, 4 -14,8%, 5– 25,9%;

- кері байланысты ұсыну:

1 – 40,8%, 2 – 18,5%, 3 – 14,8%, 4 – 14,8%, 5 – 0%;

- бағалау критерийлеріне сәйкес тапсырмаларды құрастыру:

1 – 29,7%, 2 – 11,1%, 3 – 22,2%, 4 – 14,8%, 5 – 7,4%;

- дескрипторларды құрастыру:

1 – 29,7%, 2 – 14,8%, 3 – 7,4%, 4 – 26%; 5 – 11,1%;

- топта оқыту мақсатына жетуді бағалау:

1 – 33,4%, 2 – 11,1%, 3 – 11,1%, 4 – 11,1%, 5 – 18,5%.

Бірінші топ мұғалімдері сауалнамасының қорытындысы бойынша критериалды бағалаудың артықшылықтары төмендегідей:

- білім сапасын арттырады:

иә-52,9%, жоқ-29,4%;

- бағалаудың үлкен объективтілігіне ықпал етеді:

иә-47,1%, жоқ-29,4%;

- білім алушылар үшін бағалауды түсінікті етеді:

иә-47,1%, жоқ-23,5%;

- оқу нәтижесіне жауапкершілікті арттырады:

иә-53%, жоқ-23,5%;

- оқуға уәждемені арттырады:

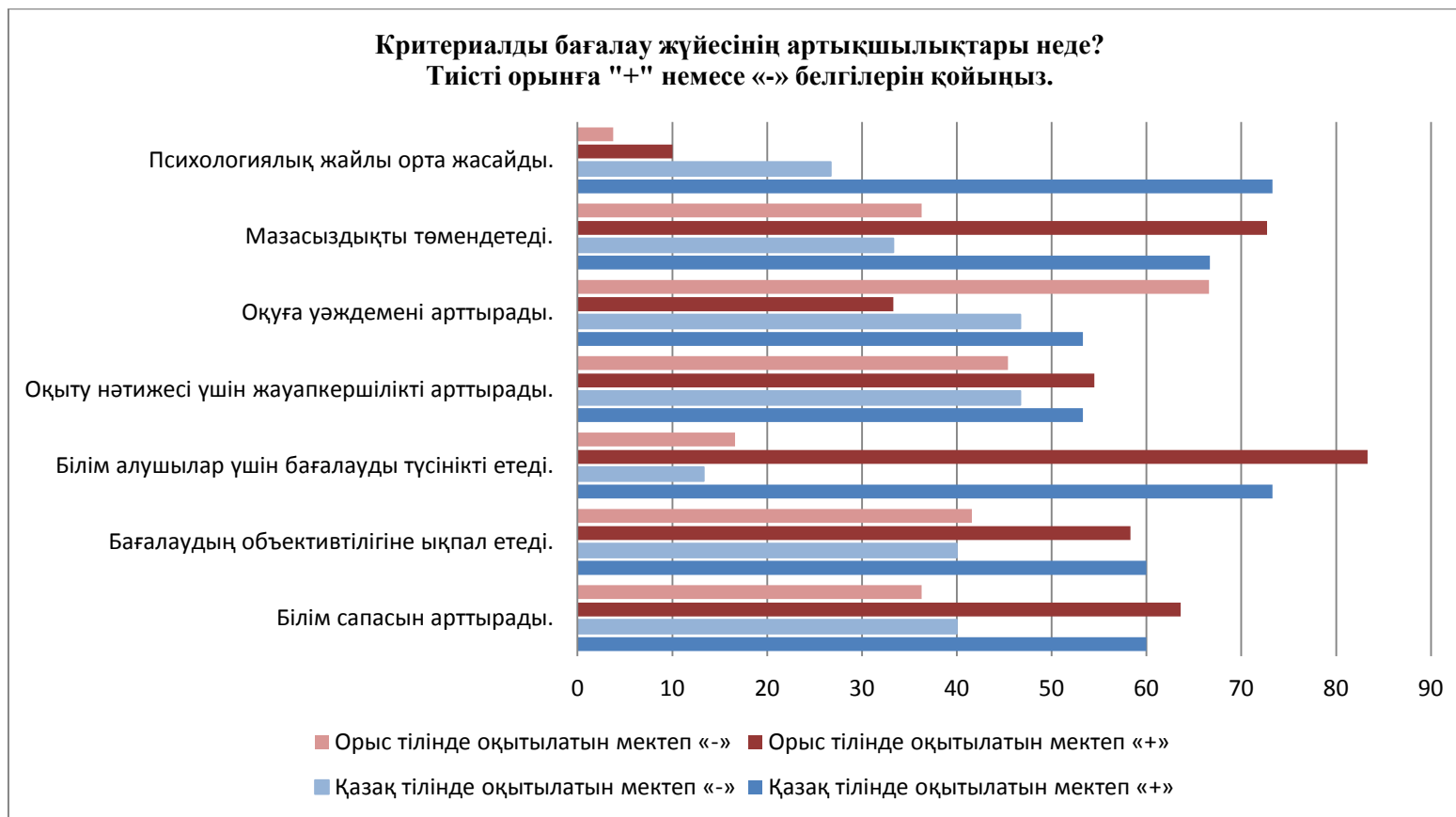
иә-47,1%, жоқ-29,4%;

- мазасыздықты төмендетеді:

иә-41,1%, жоқ-35,4%;

- психологиялық тұрғыдан қолайлы орта құрады:

иә – 47,1%, жоқ-29,4%.

170 диаграмма - Критериалды бағалаудың артықшылықтары

Орыс тілінде оқытатын мектеп мұғалімдерінің критериалды бағалау жүйесінің кемшіліктерін бағалауы мынадай:

- бағалау критерийлері ата-аналарға әрдайым түсінікті емес:

иә-58,8%, жоқ-35,2%;

- бағалау процедурасы еңбек сыйымдылығы:

иә-70,6%, жоқ-17,6%;

- қосымша шығындарды талап етеді:

иә-76,4%, жоқ-17,6%;

- оқушылардың жауапкершілік деңгейін төмендетеді:

иә-58,8%, жоқ-35,2%;

- кері байланыс формальды түрде жүзеге асырылады:

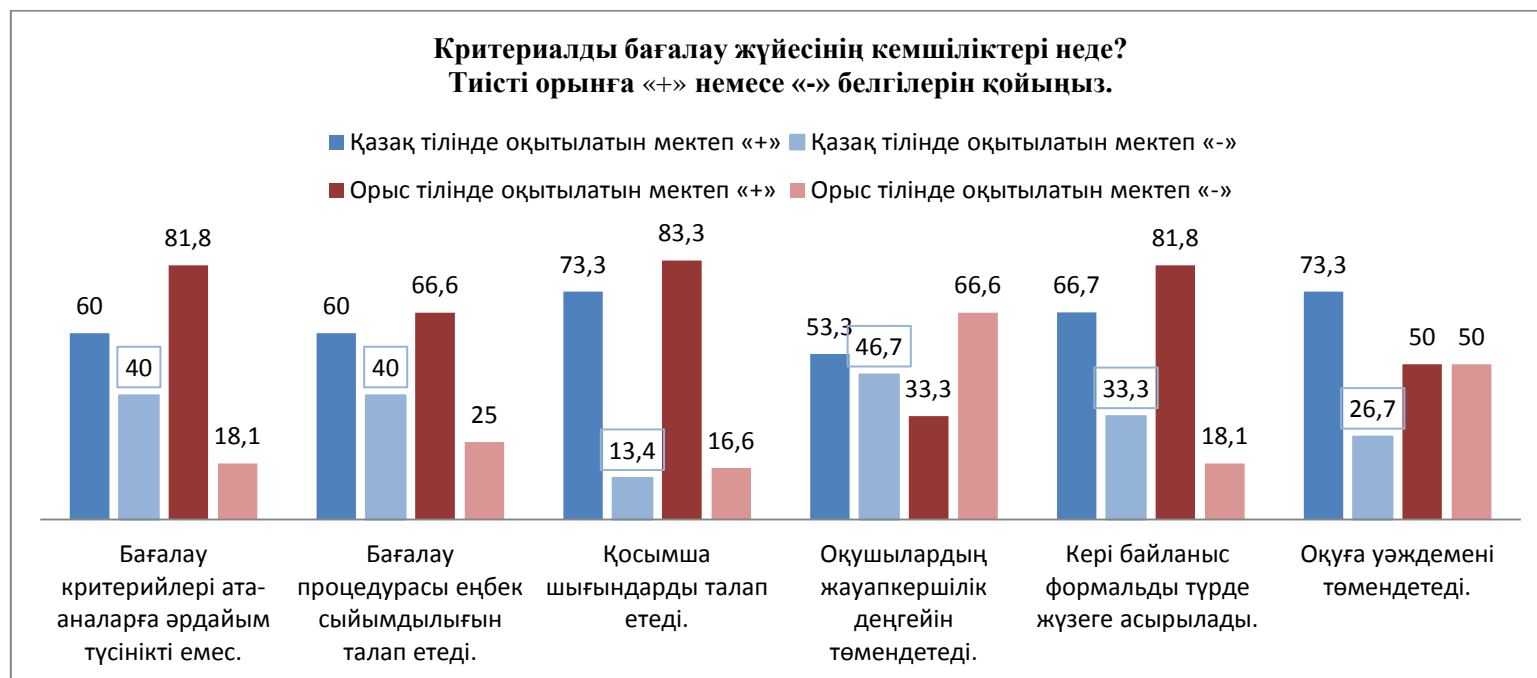
иә -58,8%, жоқ-35,2%;

- оқуға мотивацияны төмендетеді:

иә-58,8%, жоқ-35,2%;

- қалыптастырушы бағалау нәтижелері есепке алынбайды:

иә – 58,8%, жоқ-29,4%.

180 диаграмма - Критериалды бағалау жүйесінің кемшіліктері

Екінші топтағы мұғалімдер сауалнамасының қорытындысы бойынша критериалды бағалаудың артықшылықтары төмендегідей:

- білім сапасын арттырады:

иә-48,1%, жоқ-48,1%;

- бағалаудың үлкен объективтілігіне ықпал етеді:

иә-55,5%, жоқ-44,5%;

- білім алушылар үшін бағалауды түсінікті етеді:

иә-29,7%, жоқ – 66,6%;

- оқу нәтижесіне жауапкершілікті арттырады:

иә-40,8%, жоқ – 59,2%;

- оқуға уәждемені арттырады:

иә-40,8%, жоқ-55,5%;

- мазасыздықты төмендетеді:

иә-62,9%, жоқ-37,1%;

- психологиялық тұрғыдан қолайлы орта құрады:

иә – 59,2%, жоқ-33,4%.

Қазақ тілінде оқытатын мектеп мұғалімдерінің критериалды бағалау жүйесінің кемшіліктерін бағалау мынадай:

- бағалау критерийлері ата-аналарға әрдайым түсінікті емес:

иә-62,9%, жоқ-37,1%;

- бағалау процедурасы еңбек сыйымдылығы:

иә-66,6%, жоқ-29,7%;

- қосымша шығындарды талап етеді:

иә-81,4%, жоқ-11,2%;

- оқушылардың жауапкершілік деңгейін төмендетеді:

иә-55,5%, жоқ-44,5%;

- кері байланыс формальды түрде жүзеге асырылады:

иә -55,5%, жоқ-40,8%;

- оқуға мотивацияны төмендетеді:

иә-62,9%, жоқ-37,1%;

- қалыптастырушы бағалау нәтижелері есепке алынбайды:

иә – 70,3%, жоқ-29,7 %.

Енді орыс тілінде оқитын мектеп оқушыларының пікірлері туралы:

Көрсетілген факторлардың үлгерім сапасына әсер ету дәрежесі былайша бөлінді:

- жиынтық бағалау -34%;

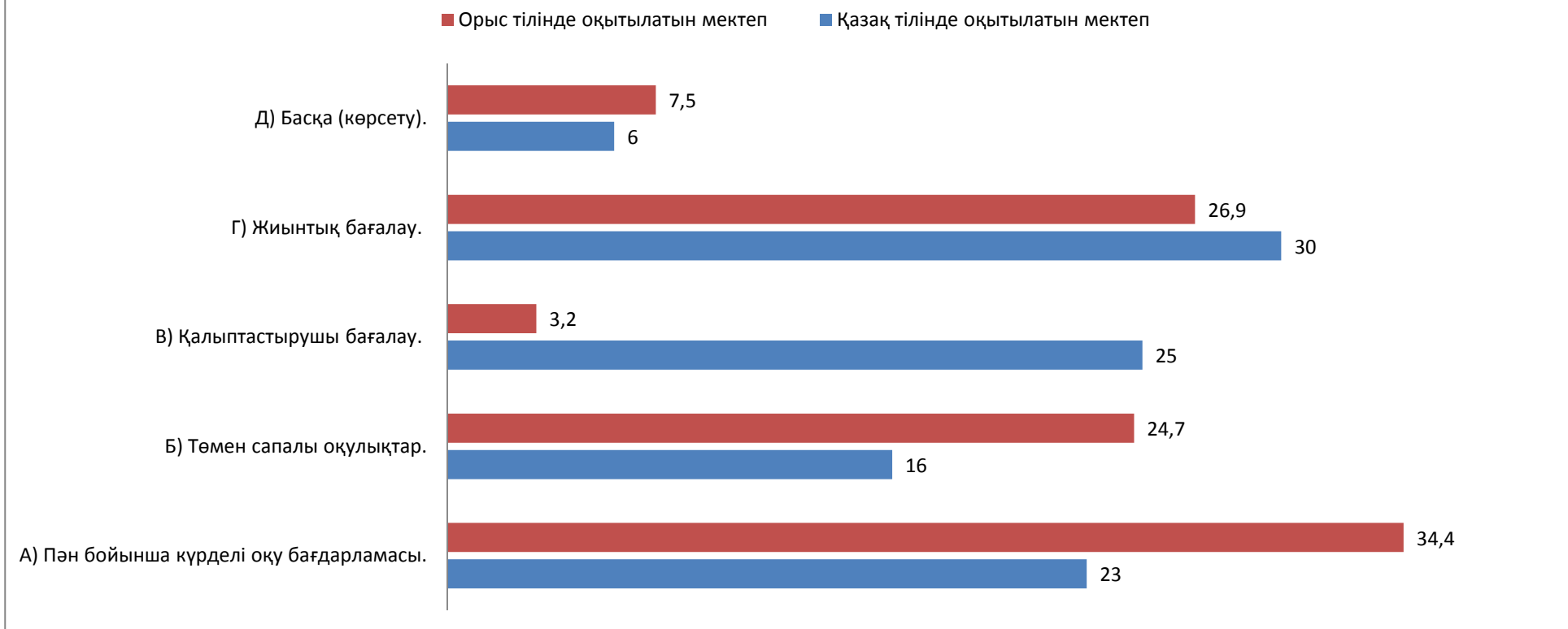
- қалыптастырушы бағалау-22,8%;

- пән бойынша күрделі оқу бағдарламасы-13,6%;

- әлсіз оқу ресурстары-13,6%;

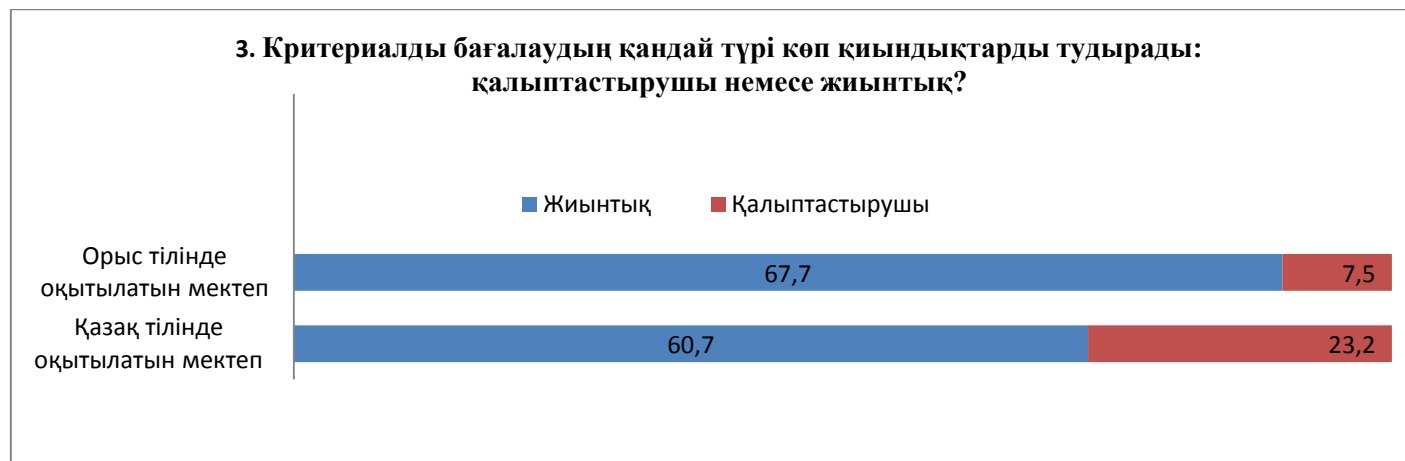
- басқа (лицей компоненті) - 16%;

1. Үлгерім сапасына не әсер етеді? А – дан Д-ға дейінгі әріптерді қойыңыз, бірінші орында - ең көп әсер ететін болса, соңғы - ең аз әсер ету. Мысалы, Б, Г, А, В, Д.

181 диаграмма - Үлгерім сапасына әсер ететін факторлар

«Критериалды бағалау жүйесінде не қиын?» деген сұраққа: "оқушылар келесідей: оқу уақытының жетіспеушілігі, тапсырмалардың көлемінің үлкендігі деп жауап берді. Оқушыларда жиынтық бағалау үлкен қиындық тудырады.

182 диаграмма - Критериалды бағалаудың түрлері тудыратын қиындықтар

Оқушылардың 68,3%-ы формативті бағалау барысында олар пайдалы кері байланыс алады, ал оқушылардың 4,5%-ы оны алмайды, 9%-ы кейде алады, кейде алмайды.

БЖБ және СЧ тапсырмаларын орындау кезінде оқушылар қиындық көретін пәндердің орналасу тәртібі:

- химия,
- физика,
- геометрия,
- алгебра,
- қазақ тілі,
- информатика,
- ағылшын тілі,
- дүниежүзі тарихы –
- Қазақстан тарихы.

Критериалды бағалау жүйесінің артықшылықтары мен кемшіліктері ретінде мыналар аталды:

- критериалды бағалау объективті:
иә-54,5%, жоқ – 43,2%;
- оқушылар үшін бағалауды түсінікті етеді:

иә-50%, жоқ-50%;

- оқу нәтижесіне жауапкершілік артты:

иә-56,8%, жоқ-40,9%;

- оқуға деген тілек артты:

иә -43,1%, жоқ-56,9%;

- критериалды бағалау алаңдаушылықты жояды, психологиялық тұрғыдан қолайлы орта құрады:

иә – 31,8%, жоқ-68,2%;

- кері байланыс формальды түрде жүзеге асырылады:

иә-61,3%, жоқ-38,7%;

- жиынтық бағалау объективті емес, БЖБ мен ТЖБ енгізілген барлық мақсаттары зерттелмеді:

иә – 50%, жоқ-50%.

Қазақ тілінде оқытатын мектептер:

Үлгерім сапасына әсер ететін факторлардың орналасу тәртібі:

- жиынтық бағалау-30%;

- қалыптастырушы бағалау-25%;

- пән бойынша оқу бағдарламасының күрделілігі -23%;

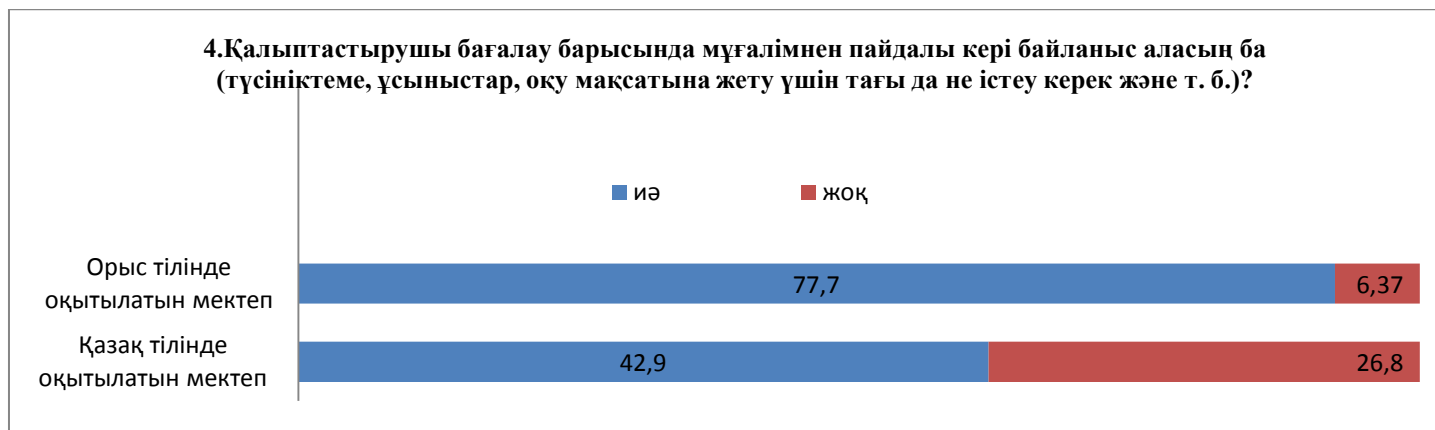
- сапасыз оқулықтар-16%;

- басқа факторлар – 6%.

Оқушылардың 60,7%-ы жиынтық бағалауды үлкен қиындықтарды тудыратынын көрсетті.

Қалыптастырушы бағалаудағы қиындықтар оқушылардың 23,2% -да туындайды.

Оқушылардың 42,9 %-ы пайдалы кері байланыс алады, 26,8%-ы бұл сұраққа теріс жауап берді.

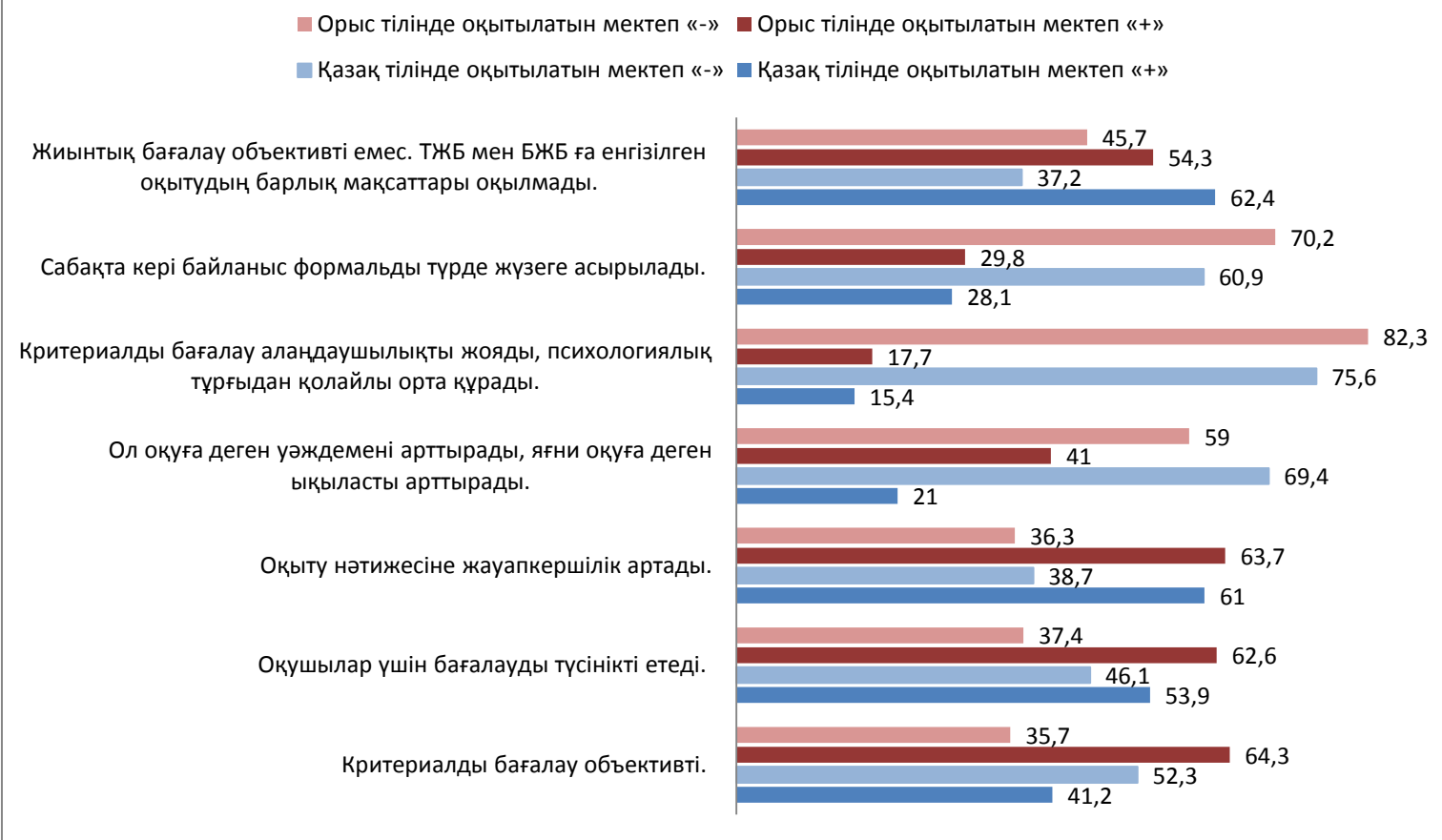

183 диаграмма - Қалыптастырушы бағалау кезіндігі кері байланыстың болуы

БЖБ және ТЖБ тапсырмаларын орындау кезінде оқушылар қиындық көретін пәндердің орналасу тәртібі:

- физика,
- алгебра,
- химия,
- биология,
- қазақ әдебиеті,
- геометрия,
- қазақ тілі,
- география,
- дүниежүзі тарихы.

Қалай ойлайсыз, критериалды бағалау жүйесінің артықшылықтары мен кемшіліктері неде? Тиісті орынға «+» немесе «-» белгілерін қойыңыз.

183 диаграмма - Критериалды бағалаудың ерекшеліктері

Критериалды бағалаудың артықшылықтары мен кемшіліктері:

- критериалды бағалау объективті:

иә-39,2%, жоқ – 57,2%;

- оқушылар үшін бағалауды түсінікті етеді:

иә-51,7%, жоқ-48,3%;

- оқу нәтижесіне жауапкершілік артты:

иә-59%, жоқ-35,7%;

- оқуға деген тілек артты:

иә-19,6%, жоқ – 71,4%;

- критериалды бағалау алаңдаушылықты жояды, психологиялық тұрғыдан қолайлы орта құрады:

иә – 14,2%, жоқ-71,6%;

- кері байланыс формальды түрде жүзеге асырылады:

иә-32,1%, жоқ-58,9%;

– жиынтық бағалау объективті емес, ББЖ мен ББ енгізілген барлық мақсаттар емес, зерттелді:

иә – 64,2%, жоқ-32,2%.

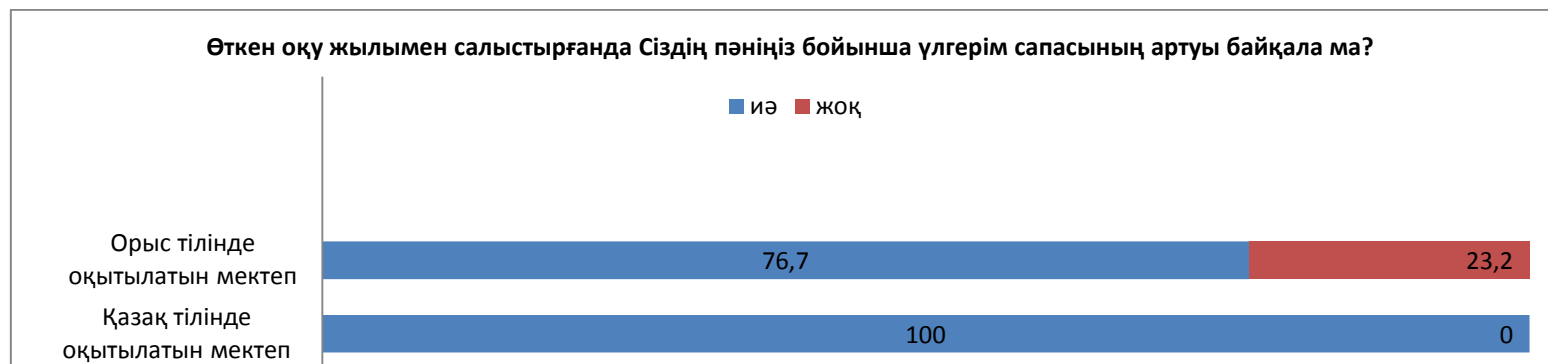
Шығыс Қазақстан облысының мұғалімдері жалпы мәселелерге төмендегідей жауап берген:

1 Жаңартылған мазмұнын мәселелер Мәселелер өтіңіз.	білім енгізуде бар ма? атап	1. Оқушы саны өте көп болғандықтан топпен жұмыс істеу және жиынтық бағалау өткізуде
2. қиындық туғызады.
3. «Орыс тілі мен әдебиеті» оқулық бағдарламаға сәйкес әзірленсе;
4. Қалыптастырушы бағалаудың тоқсандық бағаға әсер етпеуі оқушының сабаққа деген ынтасын төмендетеді.
5. Оқушылар тек жиынтық бағалау кезінде ғана ынталанады.
2 Жаңартылған мазмұнын енгізудегі жақтарын атап өтіңіз.	білім тиімді	1. Оқушылар өзара бағалауды үйренді
2. Білім мазмұнын жаңарту аясында оқытудың жаңа әдіс-тәсілдерінің қолданылуы оқушылардың қызығушылығын арттырады.
3. Оқушы өз ойын еркін жеткізе алуына мүмкіндік берілген.

Қостанай облысы

Қостанай облысында сауалнамаға 63 оқушы мен 477 оқушы қатысты.

Орыс тілінде оқытатын мектептерде мұғалімдердің 76,7%- ы үлгерім сапасы артты деп санайды, мұғалімдердің 23,2%- ы бұл байқалмайды деп санайды.

184 диаграмма - Үлгерім сапасының артуының байқалуы

Қазақ тілінде оқытатын мектептерде мұғалімдердің 100%- ы бірінші пікірді ұстанады.

Бір қызығы, тексеруші болып табылатын екінші мәселе осы ұстанымды жүз пайыз растайды, өйткені мұғалімдердің 100% үлгерім сапасының төмендеуі жоқ деп санайды.

185 диаграмма - Үлгерім сапасының төмендеуінің байқалуы

Орыс тілінде оқытатын мектептерде мұғалімдердің 14,9% - ы сапасының төмендеуі байқалады деп санайды, бірақ мұғалімдердің 80,9%-ы қазақ тілінде оқытатын мектептердегі әріптестерінің ойын қолдайды.

Орыс тілінде оқытатын мектеп мұғалімдеріне сауалнама жүргізу қорытындысы бойынша білім сапасына әсер ететін факторлар былайша орналасқан:

- пән бойынша күрделі оқу бағдарламасы-27,7%;
- әлсіз оқу ресурстары -14,9%;
- оқушылардың білім мазмұнын жаңарту үдерісіне дайын болмауы – 10,6%;
- қалыптастырушы бағалау -10,6%;
- жиынтық бағалау -8,5%;
- мұғалімнің жеткіліксіз дайындығы-4,3%.

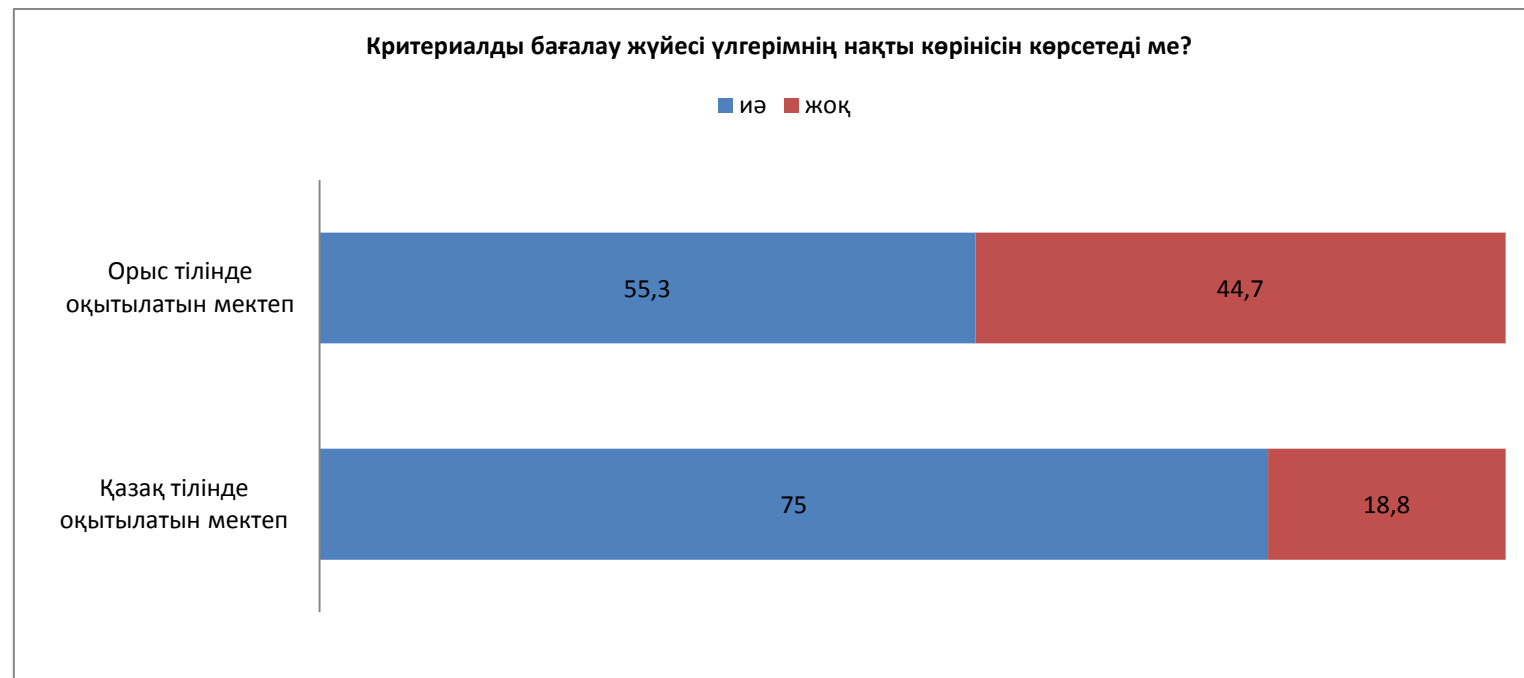
186 диаграмма - Білім беру сапасына әсер етуші факторлар

Қазақ тілінде оқытатын мектептерде мұғалімдердің позициясы келесідей:

- пән бойынша күрделі оқу бағдарламасы-50%;
- әлсіз оқу ресурстары-35%;
- мұғалімнің жеткіліксіз дайындығы-10%;
- қалыптастырушы бағалау -5.

Бірінші топ мұғалімдерінің 53,3%-ы және екінші топ мұғалімдерінің 75%-ы критериалды бағалау жүйесі үлгерімнің нақты көрінісін көрсетеді деп санайды.

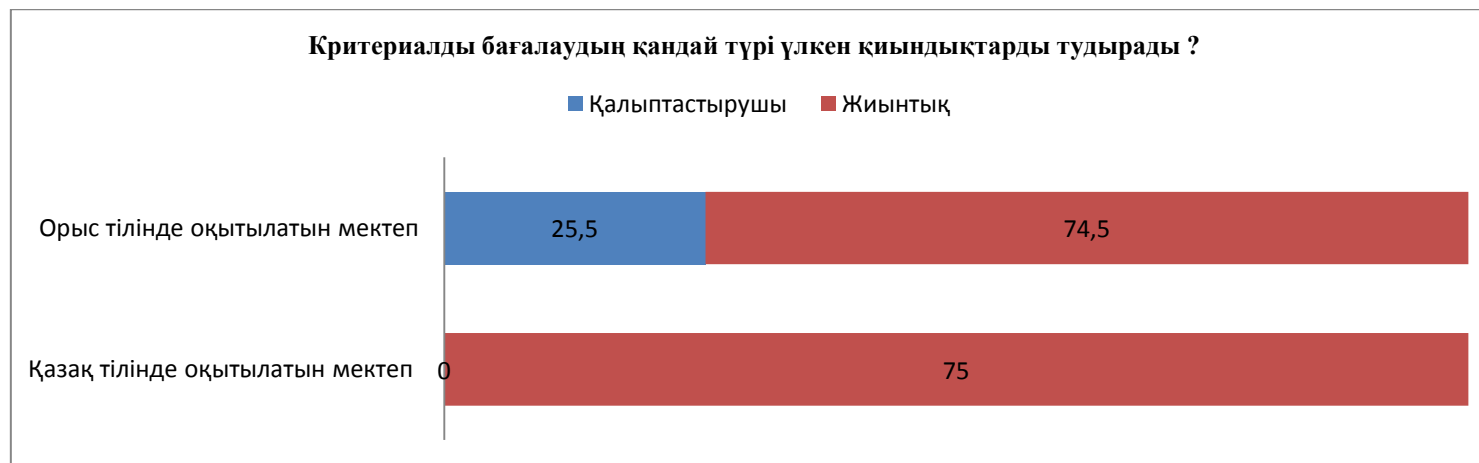
Осы пікірмен мұғалімдердің 44,7%- ы мен 18,8%- ы келіспейді.

187 диаграмма - Критериалды бағалау жүйесінің үлгерімді нақты көрсетуі

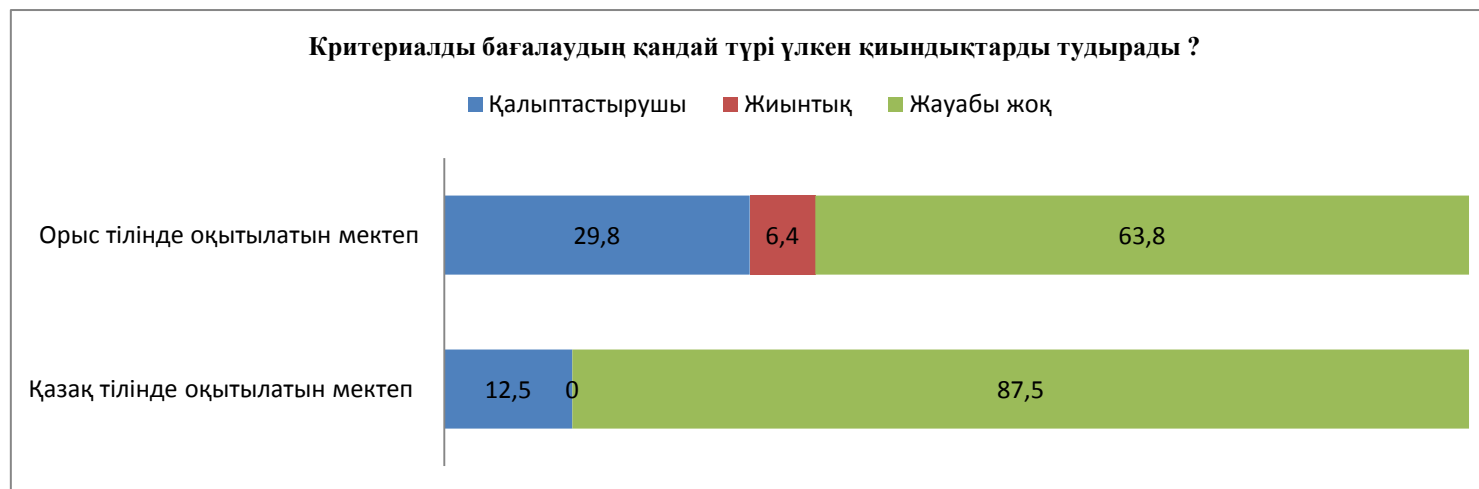
Бірінші топ мұғалімдерінің 74,5%-да критериалды бағалауды өткізу қиындық тудырмайды, ал мұғалімдердің 25,5%- да қиындықтар бар екені айтылды.

Қазақ тілінде оқытатын мектеп мұғалімдерінің 75%- да критериалды бағалау кезінде қиындықтар жоқ.

188 диаграмма - Критериалды бағалау түрлерінің қиындықтар туғызуы

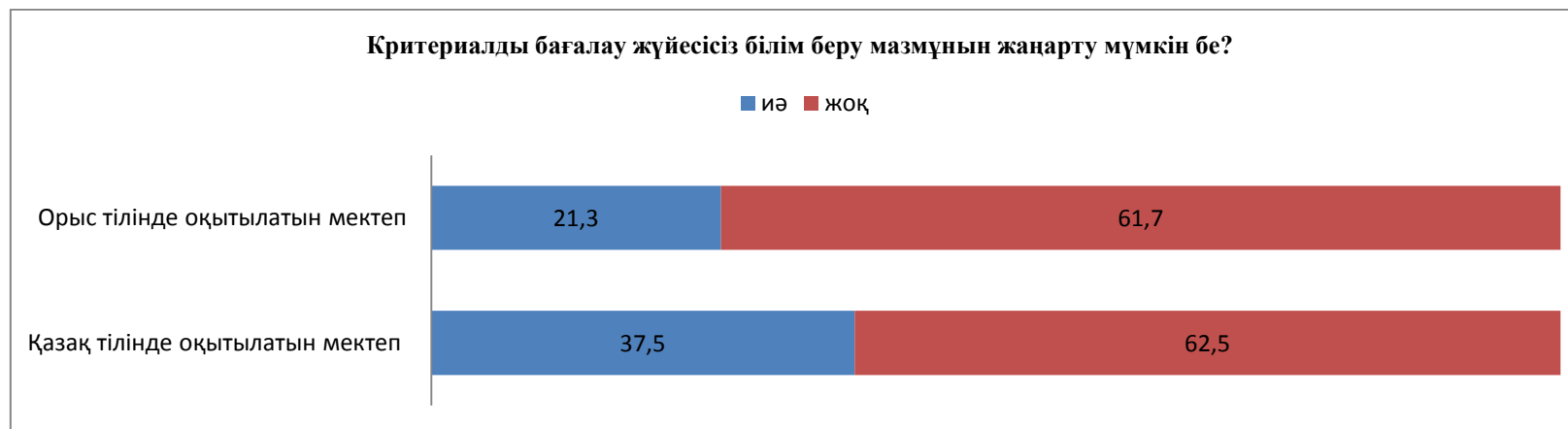
Бағалаудың екі түрінің ішінде қиындықтар қалыптастырушы бағалауды тудырады, алайда сандар жоғары емес: 29,8% және 12,5%.

189 диаграмма - Критериалды бағалаудың түрлерінің қиындықтар туғызуы

Критериалды бағалаусыз білім беру мазмұнын жаңарту мүмкіндігі туралы сұраққа тиісінше 21,3% және 37,5% мұғалімдер оң жауап берді.

Мұғалімдердің 61,7%-ы және 62,5%-ы теріс жауап берді.

190 диаграмма - Критериалды бағалау және білім беру мазмұнын жаңартудағы үлесі

"Бес балдық жүйеге оралу мүмкін бе?" деген сұраққа олардың 57,4%-ы және 50%-ы оң жауап берді.

Қалыптастырушы бағалау кезіндегі қиындықтар туралы орыс тілінде білім беретін мектеп мұғалімдерінің пікірін зерделеу келесілерді көрсетті:

- оқыту мақсаты негізінде бағалау критерийлерін құру:

1 – 25,5%, 2 – 21,3%, 3 – 27,7%, 4 – 12,8%, 5 – 2,1%;

- кері байланысты ұсыну:

1 – 34%, 2 – 19,1%, 3 – 21,3%, 4 – 14,9%, 5 – 2,1%;

- бағалау критерийлеріне сәйкес тапсырмаларды құрастыру:

1 – 19,1%, 2 – 25,5%, 3 – 31,9%, 4 – 12,8%; 5 – 4,3%;

дескрипторларды құру:

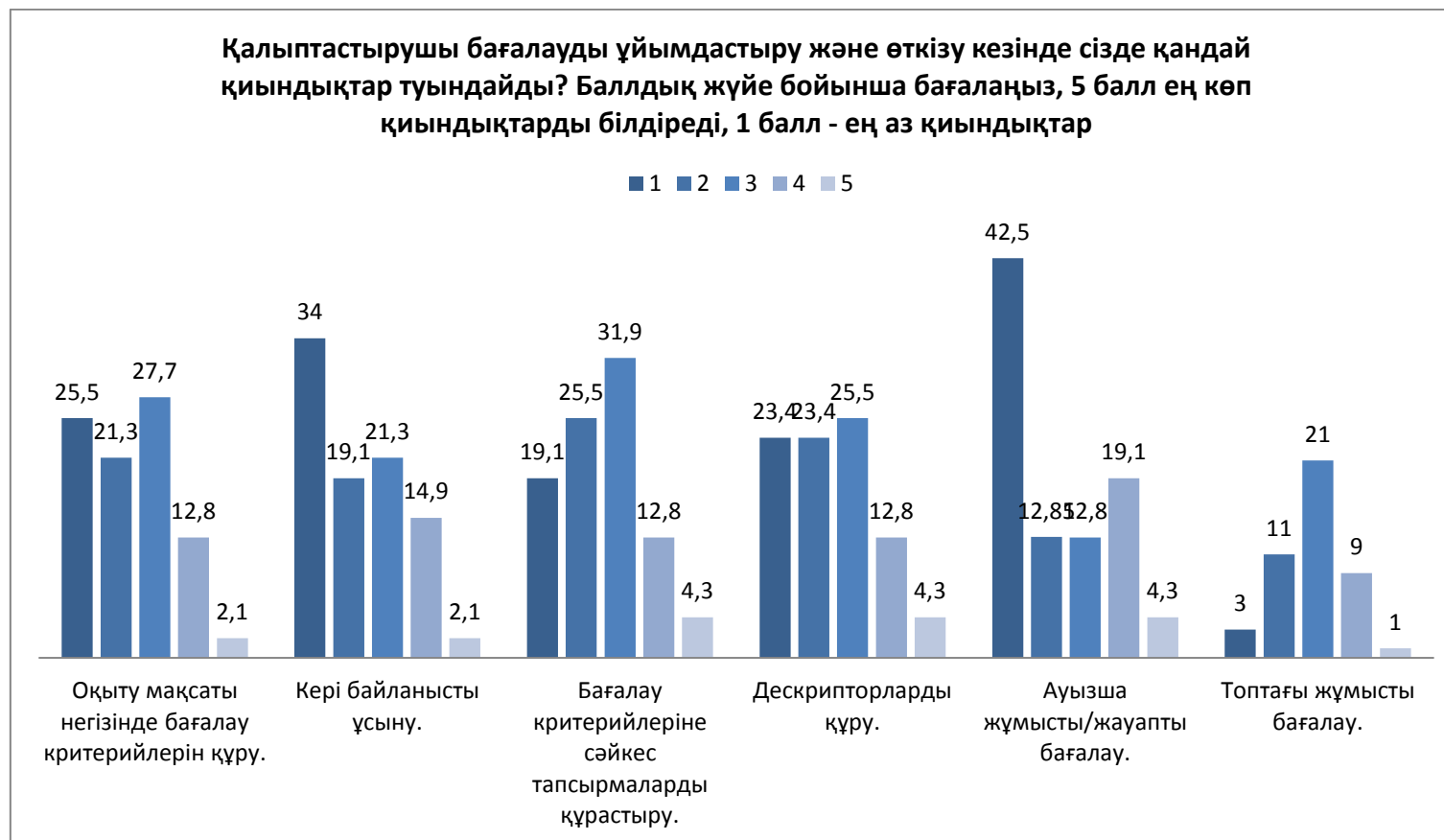
1 – 23,4%, 2 – 23,4%, 3 – 25,5%, 4 – 12,8%; 5 – 4,3%;

ауызша жұмысты/жауапты бағалау:

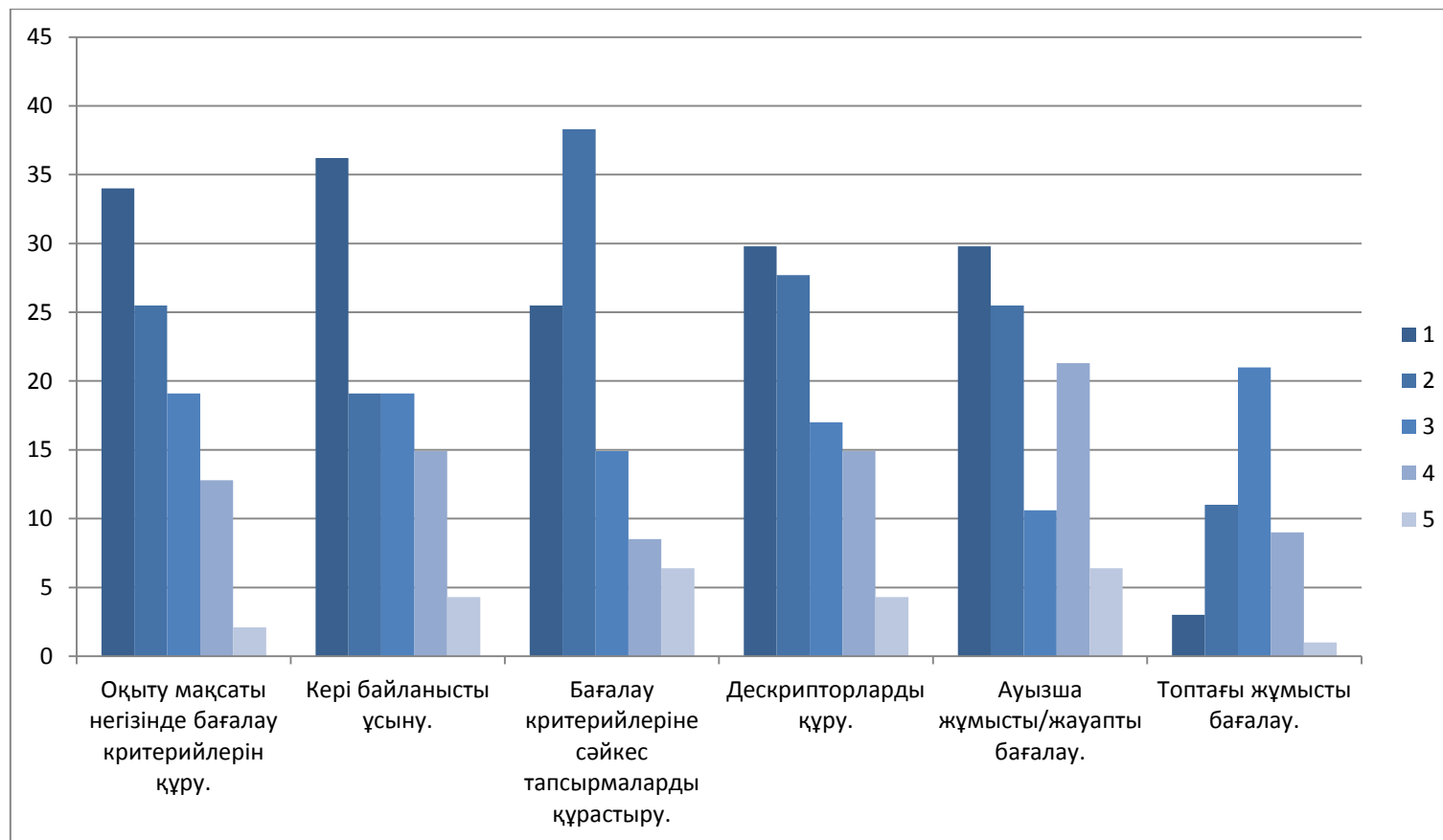
1 – 42,6%, 2 – 12,8%, 3 – 12,8%, 4 – 19,1%, 5 – 4,3%;

топтағы жұмысты бағалау:

1 – 25,5%, 2 – 21,3%, 3 – 17%, 4 – 25,5%, 5 – 4,3%.

191 диаграмма - Қалыптастырушы бағалау кезіндегі туындайтын қиындықтар

192 диаграмма - Білім беру сапасына әсер етуші факторлар

**Жиынтық бағалауды ұйымдастыру және өткізу кезінде сізде қандай қиындықтар туындайды?
 Баллдық жүйе бойынша бағалаңыз,
 5 балл ең көп қиындықтарды білдіреді,
 1 балл - ең аз қиындықтар**

Жиынтық бағалауды өткізу кезіндегі қиындықтар:

- оқыту мақсаты негізінде бағалау критерийлерін құру:

1 – 34%, 2 – 25,5%, 3 – 19,1%, 4 – 12,8%, 5 – 2,1%;

- кері байланысты ұсыну:

1 – 36,2%, 2 – 19,1%, 3 – 19,1%, 4 – 14,9%; 5 – 4,3%;

- бағалау критерийлеріне сәйкес тапсырмаларды құрастыру:

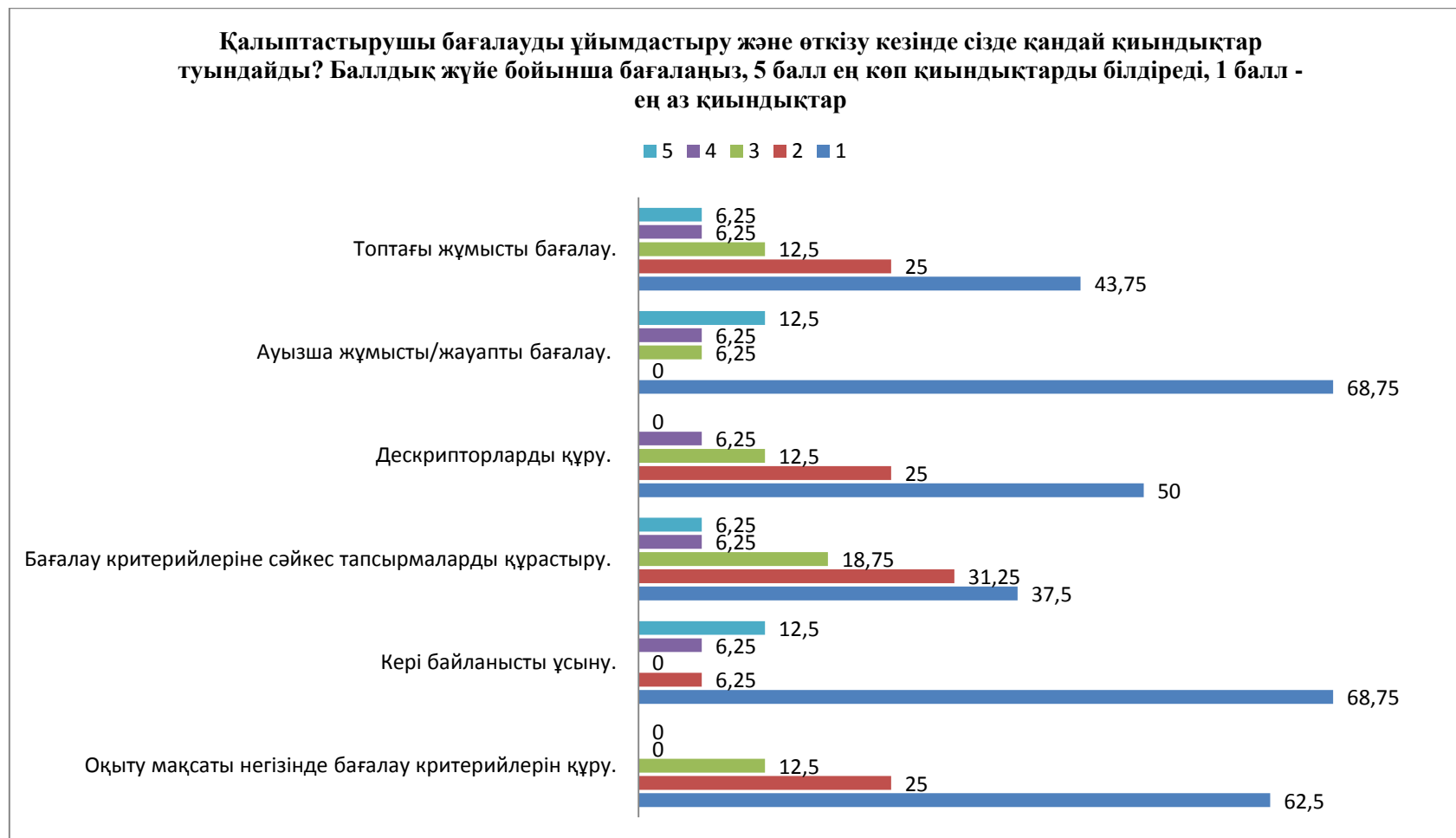
1 – 25,5%, 2 – 38,3%, 3 – 14,9%, 4 – 8,5%, 5 – 6,4%;

- дескрипторларды құрастыру:

1 – 29,8%, 2 – 27,7%, 3 – 17%, 4 – 14,9%; 5 – 4,3%;

- топта оқыту мақсатына жетуді бағалау:

1 – 29,9%, 2 – 25,5%, 3 – 10,6%, 4 – 21,3%, 5 – 6,4%.

193 диаграмма - Қалыптастырушы бағалау кезінде кездесетін қиындықтар

38 диаграмма-Қалыптастырушы бағалауды ұйымдастыру және өткізу кезінде туындайтын қиындықтар (қазақ тілінде оқытылатын мектеп)

Қазақ тілінде оқытатын мектеп мұғалімдері бағалаған қалыптастырушы бағалау кезіндегі қиындықтар мынадай:

- оқыту мақсаты негізінде бағалау критерийлерін құру:

1 – 62,5%, 2 – 25%, 3 – 12,5%, 4 -0%, 5– 0%;

- кері байланысты ұсыну:

1 – 68,75%, 2 – 6,25%, 3 – 0%, 4 – 6,25%; 5 – 12,5%;

- бағалау критерийлеріне сәйкес тапсырмаларды құрастыру:

1 – 37,5%, 2 – 31,2%, 3 – 18,7%, 4 – 6,2%; 5 – 6,2%;

дескрипторларды құру:

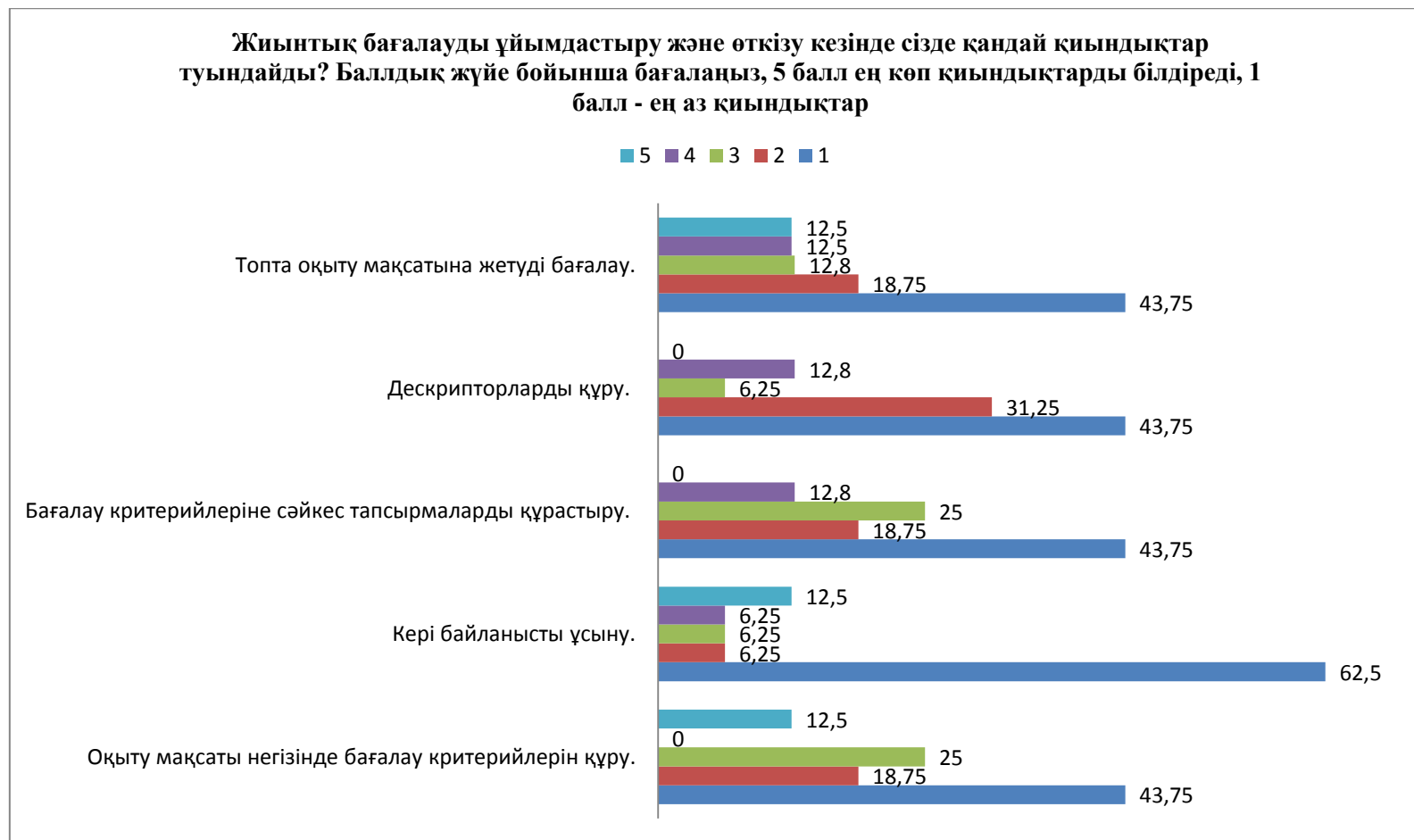
1 – 50%, 2 – 25%, 3 -12,5%, 4 – 6,2%, 5 – 0%;

ауызша жұмысты/жауапты бағалау:

1 – 68,7%, 2 – 0%, 3 – 6,2%, 4 – 6,2%; 5 – 12,5%;

топтағы жұмысты бағалау:

1 – 43,7%, 2 – 25%, 3 – 12,5%, 4 – 6,%; 5 – 6,2%.

194 диаграмма - Жиынтық бағалауды ұйымдастыру және өткізу кезінде туындайтын қиындықтар (қазақ тілінде оқытылатын мектеп)

Қазақ тілінде оқытатын мектептерде жиынтық бағалауды өткізу кезіндегі қиындықтар төмендегідей:

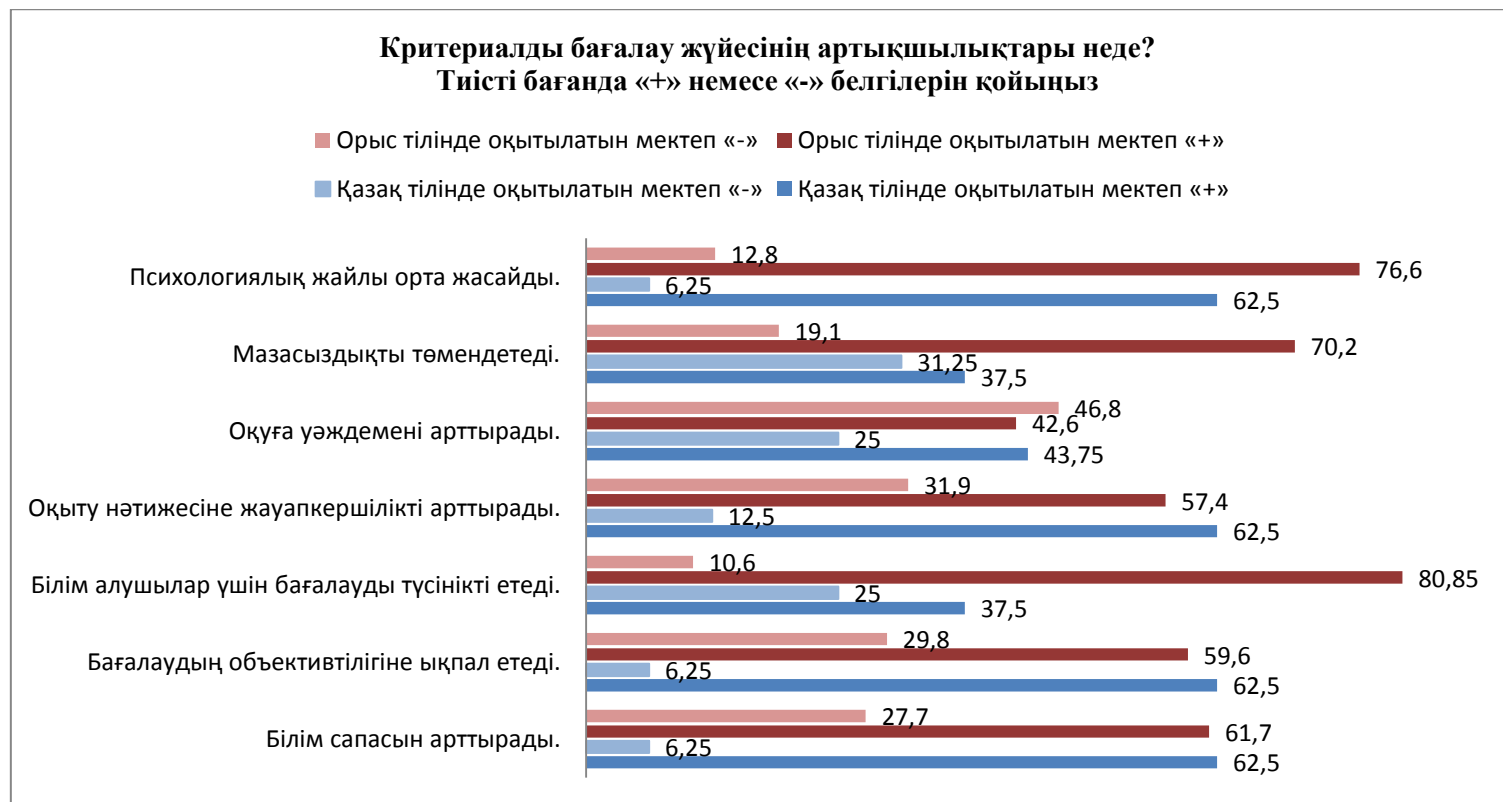
- оқыту мақсаты негізінде бағалау критерийлерін құру:

1 -43,7%, 2 – 18,7%, 3 – 25%, 4 -0%, 5– 12,5%;

- кері байланысты ұсыну:
1 – 62,5%, 2 – 6,2%, 3 – 6,2%, 4 – 6,2%, 5 – 12,5%;
- бағалау критерийлеріне сәйкес тапсырмаларды құрастыру:
1 – 43,7%, 2 – 18,7%, 3 – 25%, 4 – 6,2%, 5 – 0%;
- дескрипторларды құрастыру:
1 – 43,7%, 2 – 31%, 3 – 6,2%, 4 – 12,5%; 5 – 0%;
- топта оқыту мақсатына жетуді бағалау:
1 – 43,7%, 2 – 18,7%, 3 – 12,5%, 4 – 0%, 5 – 12,5%.

Бірінші топ мұғалімдері сауалнамасының қорытындысы бойынша критериалды бағалаудың артықшылықтары:

- білім сапасын арттырады:
иә-61,7%, жоқ-27,7%;
- бағалаудың үлкен объективтілігіне ықпал етеді:
иә-59,6%, жоқ-29,8%;
- білім алушылар үшін бағалауды түсінікті етеді:
иә-80,8%, жоқ-10,6%;
- оқу нәтижесіне жауапкершілікті арттырады:
иә-57,4%, жоқ-31,9%;
- оқуға уәждемені арттырады:
иә-42,6%, жоқ – 46,8%;
- мазасыздықты төмендетеді:
иә-70,2%, жоқ-19,1%;
- психологиялық қолайлы орта құрады:
иә – 76,6%, жоқ-12,8%.

195 диаграмма - Критериалды бағалау жүйесінің артықшылықтары

Орыс тілінде оқытатын мектеп мұғалімдерінің критериалды бағалау жүйесінің кемшіліктерін бағалауы мынадай:

– бағалау критерийлері ата-аналарға әрдайым түсінікті емес:

иә-74,5%, жоқ-14,9%;

– бағалау процедурасы еңбек сыйымдылығы:

иә-63,8%, жоқ-25,5%;

– қосымша шығындарды талап етеді:

иә-63,8%, жоқ-25,5%;

– оқушылардың жауапкершілік деңгейін төмендетеді:
иә-57,4%, жоқ-48,9%;

– кері байланыс формальды түрде жүзеге асырылады:
иә -40,4%, жоқ-35,2%;

– оқуға мотивацияны төмендетеді:
иә-65,9%, жоқ-27,7%;

– қалыптастырушы бағалау нәтижелері есепке алынбайды:
иә – 61,7%, жоқ-25,5%.

Екінші топтағы мұғалімдер сауалнамасының қорытындысы бойынша критериалды бағалаудың артықшылықтары:

– білім сапасын арттырады:
иә-62,5%, жоқ-6,2%;

– бағалаудың үлкен объективтілігіне ықпал етеді:
иә-62,5%, жоқ-6,3%;

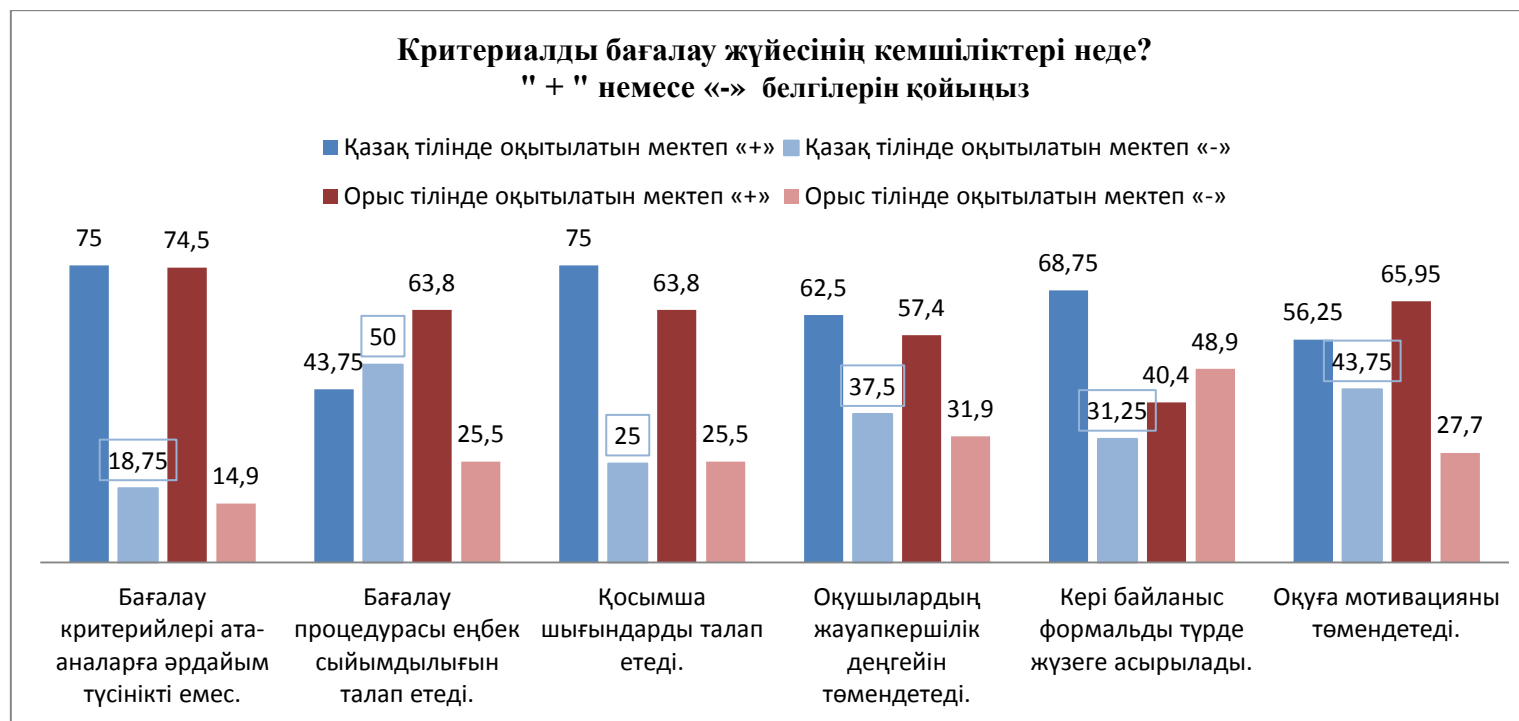
– білім алушылар үшін бағалауды түсінікті етеді:
иә-37,5%, жоқ-25%;

– оқыту нәтижесіне жауапкершілікті арттырады:
иә-62,5%, жоқ-12,5%;

– оқуға мотивацияны арттырады:
иә-43,7%, жоқ-25%;

– мазасыздықты төмендетеді:
иә-37,5%, жоқ-37,2%;

– психологиялық қолайлы орта құрады:
иә – 62,5%, жоқ-6,3%.

196 диаграмма - Критериалды бағалау жүйесінің кемшіліктері

Қазақ тілінде оқытатын мектеп мұғалімдерінің критериалды бағалау жүйесінің кемшіліктерін бағалау төмендегідей:

- бағалау критерийлері ата-аналарға әрдайым түсінікті емес:

иә-75%, жоқ-18,7%;

- бағалау процедурасы еңбек сыйымдылығы:

иә-43,7%, жоқ-50%;

- қосымша шығындарды талап етеді:

иә-75%, жоқ-25%;

- оқушылардың жауапкершілік деңгейін төмендетеді:

иә-62,5%, жоқ-37,5%;

- кері байланыс формальды түрде жүзеге асырылады:

иә -68,7%, жоқ-31,2%;

- оқуға мотивацияны төмендетеді: иә-56,2%, жоқ-43,7%;

- қалыптастырушы бағалау нәтижелері есепке алынбайды: иә – 62,5%, жоқ-31,3 %.

Орыс тілінде оқытатын мектеп оқушыларының пікірлері:

Көрсетілген факторлардың үлгерім сапасына әсер ету дәрежесі былайша бөлінді:

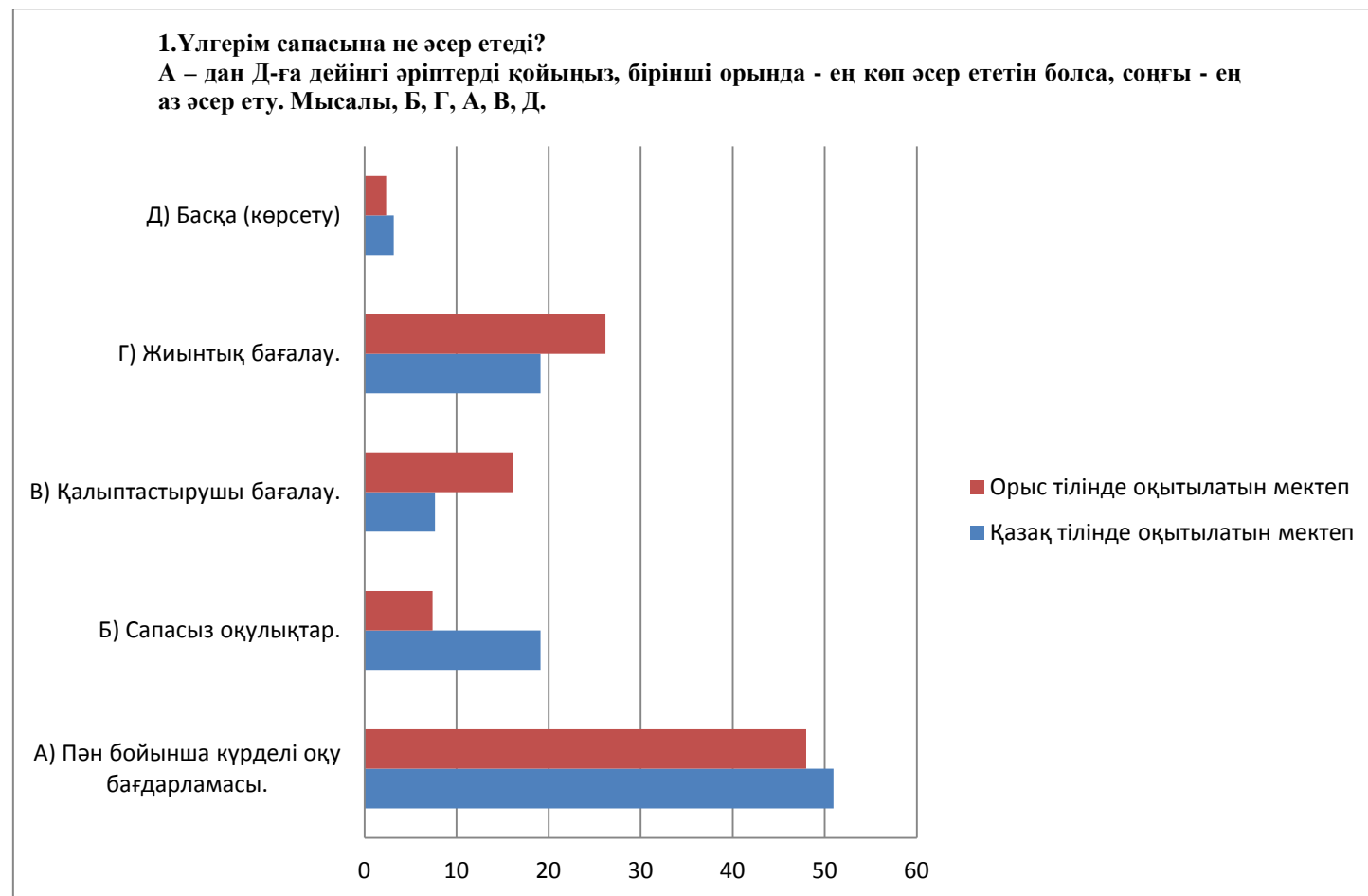
- пән бойынша оқу бағдарламасының күрделілігі -47,%;

- жиынтық бағалау-26,2%;

- қалыптастырушы бағалау-16,1%;

- әлсіз оқушылар – 7,4%;

- басқа факторлар(лицей компоненті) - 2,3%;

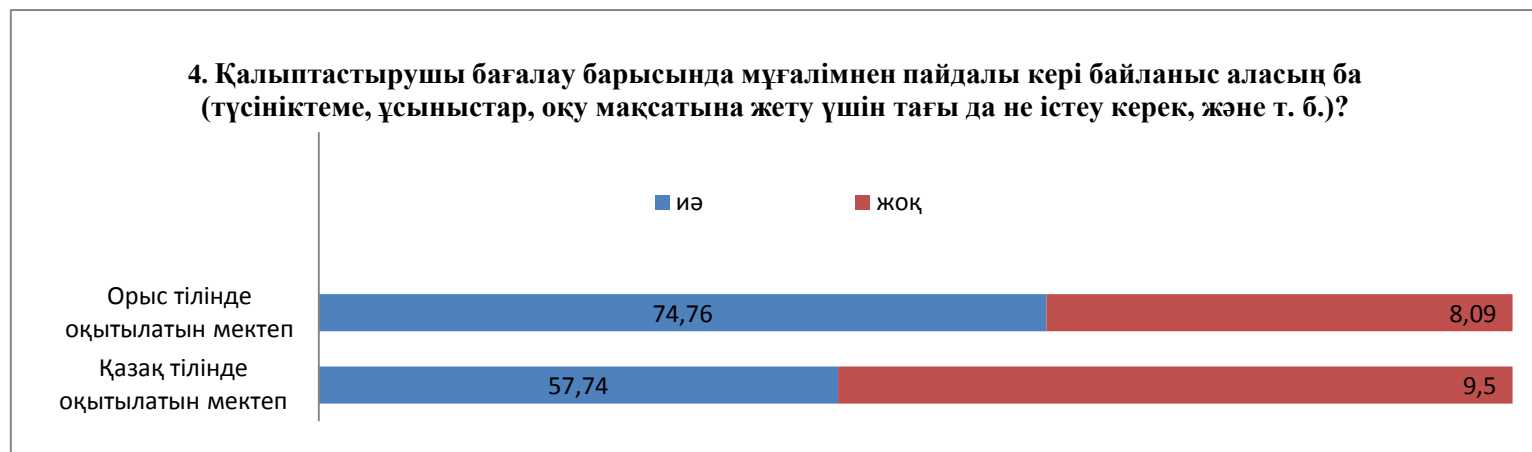
197 диаграмма - Үлгерім сапасына әсер ететін факторлар

Оқушылардың көпшілігінде жиынтық бағалау үлкен қиындық тудырады: 71,2%.

198 диаграмма - Критериалды бағалау түрлері тудыратын қиындықтар

Оқушылардың 74,7%-ы қалыптастырушы бағалау барысында олар пайдалы кері байланыс алатындығын, 8%-ы оны ала алмайтынын атап өтті.

199 диаграмма - Қалыптастырушы бағалау кезінде кері байланыстың болуы

БЖБ және ГЖБ тапсырмаларын орындау кезінде оқушылар қиындық көретін пәннің орналасу реті:

- математика,
- Қазақстан тарихы,
- ағылшын тілі,
- дүниежүзі тарихы,
- қазақ тілі мен әдебиеті,
- алгебра,
- геометрия,
- химия,
- физика,
- география,
- информатика.

Критериалды бағалау жүйесінің артықшылықтары мен кемшіліктері:

- критериалды бағалау объективті:

иә-65,4%, жоқ-31,4%;

- оқушылар үшін бағалауды түсінікті етеді:

иә-60,2%, жоқ-38,2%;

- оқу нәтижесіне жауапкершілік артты:

иә-51,5%, жоқ-44,9%;

- оқуға деген ықыласы артты:

иә -30,7%, жоқ – 68,9%;

- критериалды бағалау алаңдаушылықты жояды, психологиялық тұрғыдан қолайлы орта құрады:

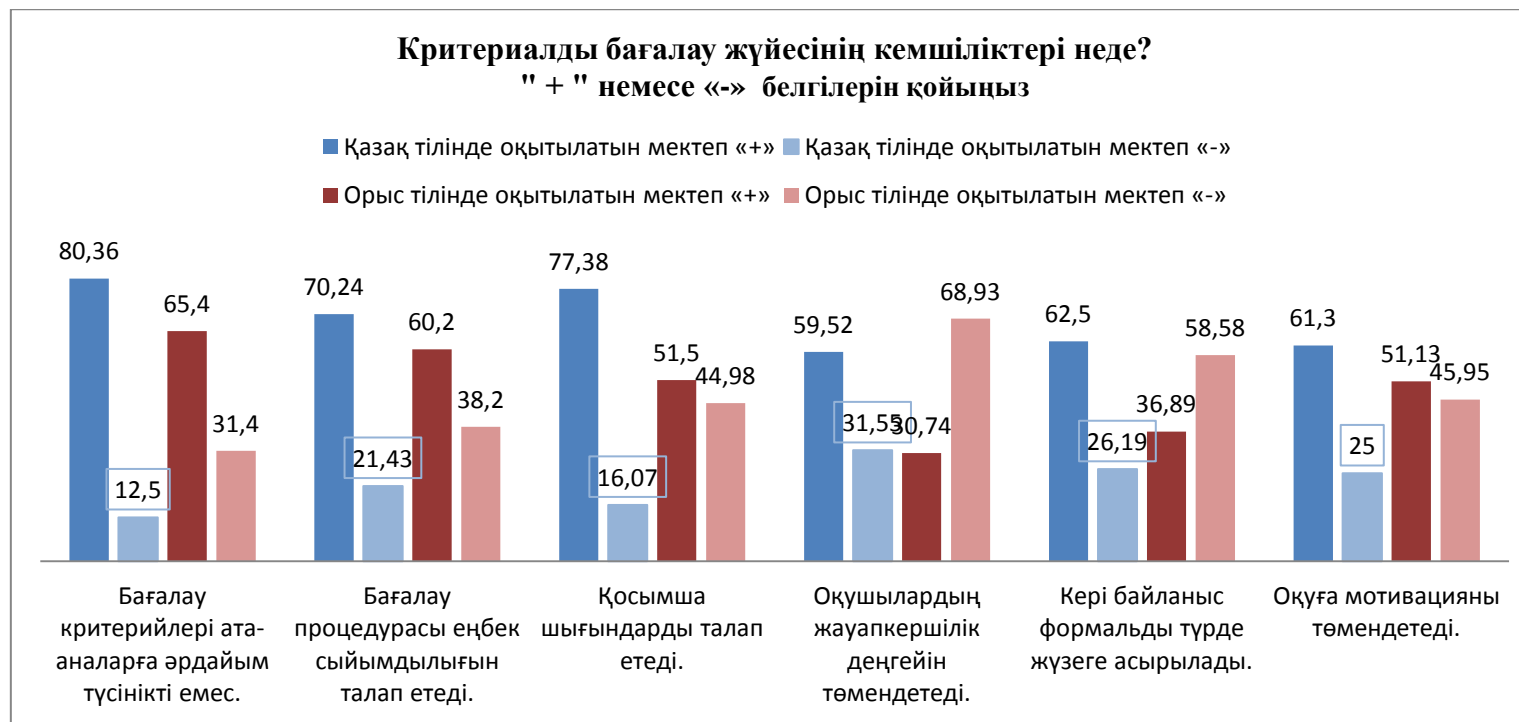
иә – 36,9%, жоқ-58,6%;

- кері байланыс формалды түрде жүзеге асырылады:

иә-51,1%, жоқ-45,9%;

– жиынтық бағалау объективті емес, ЖҚЖ мен АЖЖ енгізілген барлық мақсаттар түгел зерттелмеді:

иә-48,2%, жоқ-47,2%.

200 диаграмма - Критериалды бағалау жүйесінің кемшіліктері

Қазақ тілінде оқытатын мектептер:

Үлгерім сапасына әсер ететін факторлардың орналасу тәртібі:

- пән бойынша күрделі оқу бағдарламасы-50,9%;
- сапасыз оқулықтар-19,1%;
- жиынтық бағалау-19,1%;
- қалыптастырушы бағалау-7,6%;
- басқа факторлар-3,2%.

Оқушылардың 55,9%- ы жиынтық бағалау үлкен қиындықтарды тудыратынын көрсетті. Қалыптастырушы бағалаудағы қиындықтар оқушылардың 10%- да туындайды.

Мұғалімдердің 57,7%- ы критериалды бағалау үлгерімнің нақты көрінісін көрсетеді деп санайды, ал мұғалімдердің 9,5%- ы осы пікірді қолдамайды.

Оқушылардың 57,4 % пайдалы кері байланыс алады, ал олардың 9,5%-ы бұл сұраққа теріс жауап берді.

БЖБ және ТЖБ тапсырмаларын орындау кезінде оқушылар қиындық көретін пәндердің орналасу реті төмендегідей:

- Қазақстан тарихы.
- дүниежүзі тарихы,
- математика.
- геометрия,
- алгебра,
- химия,
- физика,
- биология,
- қазақ әдебиеті,
- ағылшын тілі,
- қазақ тілі,
- география.

Критериалды бағалаудың артықшылықтары мен кемшіліктері:

- критериалды бағалау объективті:

иә-80,4%, жоқ-12,5%;

- оқушылар үшін бағалауды түсінікті етеді:

иә-70,2%, жоқ-21,4%;

- оқу нәтижесіне жауапкершілік артты:

иә-77,3%, жоқ-16,1%;

- оқуға деген ықыласы артты:

иә-59,5%, жоқ-31,5%;

- критериалды бағалау алаңдаушылықты жояды, психологиялық тұрғыдан қолайлы орта құрады:

иә – 62,5%, жоқ-26,2%;

- кері байланыс формалды түрде жүзеге асырылады:

иә-61,3%, жоқ-25%;

– жиынтық бағалау объективті емес, БЖБ мен ТЖБ енгізілген барлық мақсаттар толық зерттелмеді:
иә – 48,8%, жоқ - 40,5%.

Нәтижелері:

Жалпы, мониторингтің үшінші кезеңінде жүргізілген сауалнама Республиканың мектептерінің 1302 мұғалімдері мен 3216 оқушысын қамтыды.

Мониторинг не көрсетті?

Біріншіден, орыс тілінде оқытатын мектептердің мұғалімдерінің 66% -ы және қазақ тілінде оқытатын мектептердің мұғалімдерінің 77% -ы оқу үлгерімінің сапасы жақсарған деп санайды.

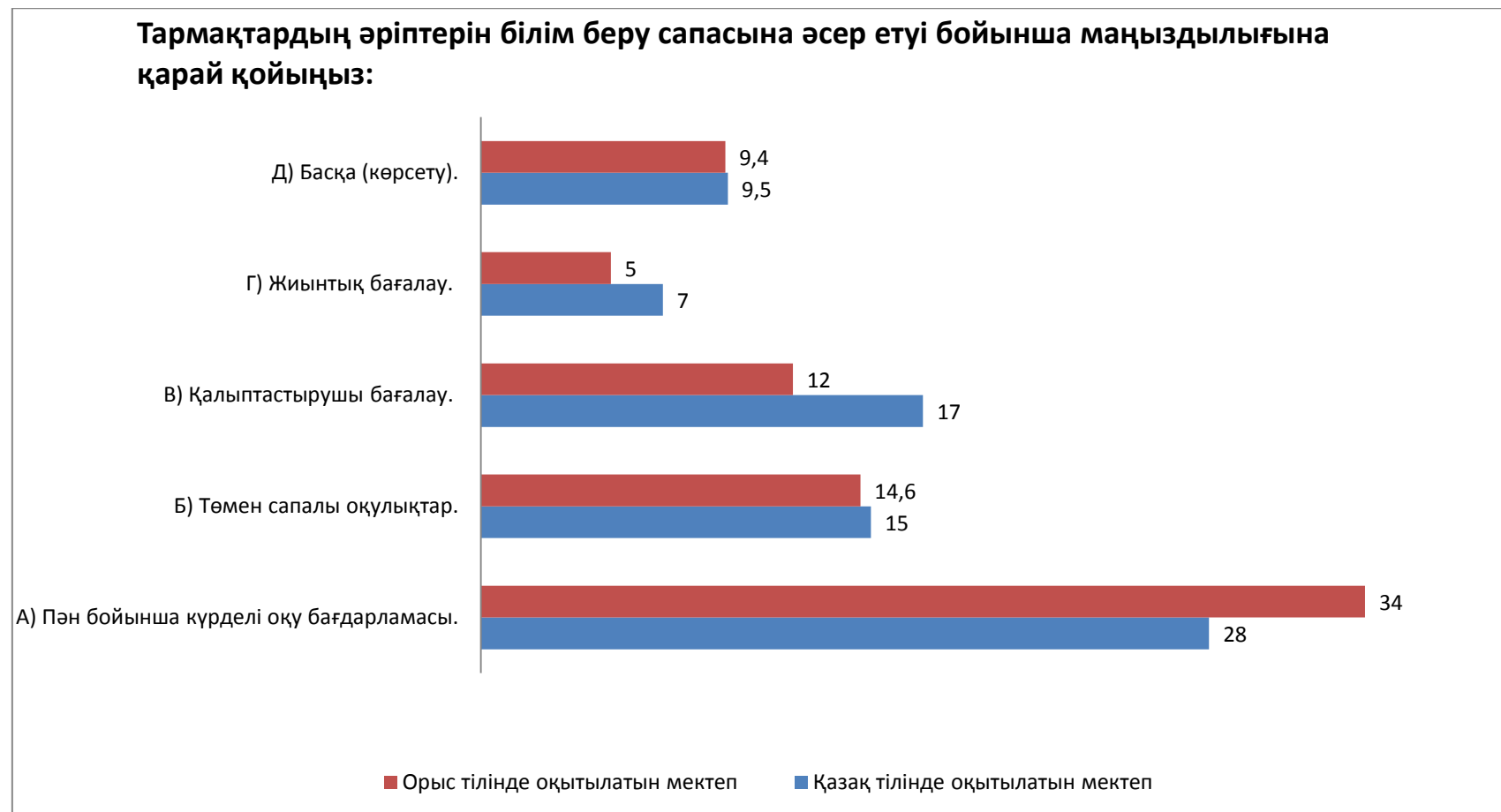
201 диаграмма - Үлгерім сапасының артуының байқалуы

Орыс тілінде оқытатын мектептердің мұғалімдерінің 29% -ы және қазақ тілінде оқытатын оқытушылардың 23% -ы қарама-қарсы пікірде.

Критериалды бағалау жүйесі үлгерімнің нақты көрінісін көрсетеді ме деген сауалға төмендегідей жауап берді:

«иә» - 50% және 57%;

«жоқ» - 48% және 39%.

202 диаграмма - Білім беру сапасына әсер етуші факторлар

Білім беру сапасына ең көп әсер еткен факторлардың арасында пайыздар келесідей бөлінді (қазақ тілінде оқытылатын мектептер және орыс тілінде оқытылатын мектептер слэш арқылы көрсетілген):

- пән бойынша оқу бағдарламасының күрделі болуы – 28% / 34%;
- оқу ресурстарының (оқулықтар, ОӘК) нашар болуы – 15%/ 14,6%;
- қалыптастырушы бағалау– 17% и 12%;

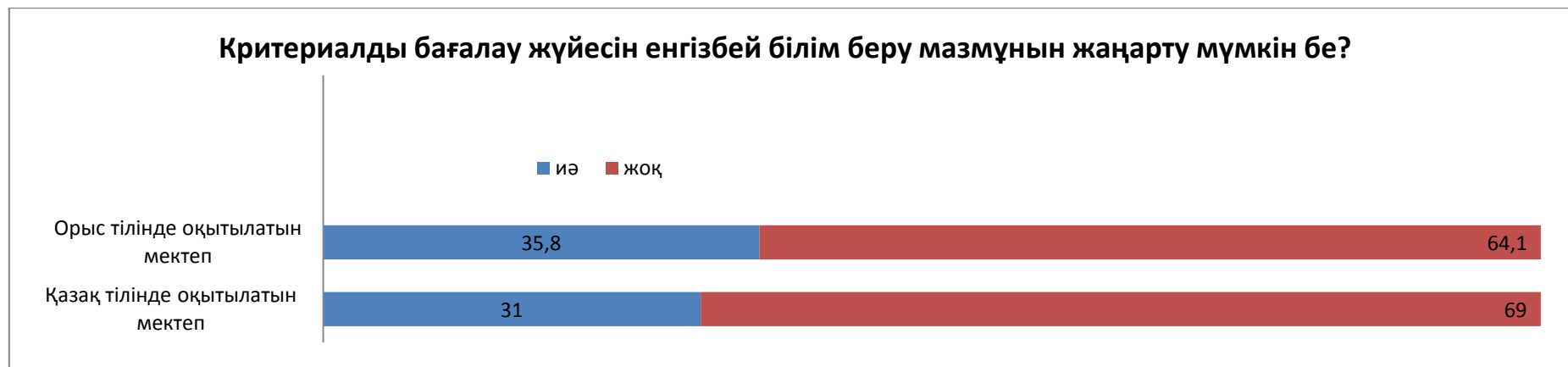
- жиынтық бағалау – 7% и 5%;
- мұғалім дайындығының жеткіліксіз болуы – 9,5% и 9,4%;
- оқушылардың білім мазмұны жаңартылған бағдарлама бойынша оқуға дайын болмауы – 33% и 22%.

203 диаграмма - Критериалды бағалау түрлері тудыратын қиындықтар

Критериалды бағалаудың қай түрі көп қиындықтар туғызады:

- жиынтық бағалау : 37% және 42;
- қалыптастырушы бағалау: 36 және 37%.

204 диаграмма - Критериалды бағалау жүйесінің білім беру мазмұнын жаңартудағы үлесі

Критериалды бағалау жүйесін енгізбей білім беру мазмұнын жаңарту мүмкін бе?:

- «иа» – 37% / 32%;
- «жоқ» – 58% / 57%.

204 диаграмма - Қалыптастырушы бағалаудың қорытынды бағалаудағы ескерілуі

Қалыптастырушы бағалау қорытынды бағалауда ескерілуі қажет пе:

«иа» – 72% және 91%;

«жоқ» – 0.

Критериалды бағалау жүйесінің артықшылықтарын бағалау:

– білім сапасын арттырады:

«иа» – 55% и 65%;

«жоқ» – 40% и 29%;

– бағаның әділ қойылуына ықпал етеді:

«иа» – 58% және 63%;

«жоқ» – 23,5% және 30%.

– білім алушылар үшін бағалауды анағұрлым түсінікті етеді:

«иа» – 65% және 63%;

«жоқ» – 36% және 30%

– оқыту нәтижесі үшін жауапкершіліктерін арттырады:

«иа» – 54% және 61%;

«жоқ» – 34% және 31%;

– оқуға ынтасын арттырады:

«иа» – 45% және 59%;

«жоқ» – 50,5% және 35%;

– алаңдаушылықты төмендетеді:

«иа» – 61% және 61,5%;

«жоқ» – 37% және 35%

– психологиялық қолайлы орта туғызады:

«иа» – 59% және 68%;

«жоқ» – 39% және 26% .

Критериалды бағалау жүйесінің кемшіліктерін бағалау:

– критериалды бағалау ата-аналарға әрдайым түсінікті бола бермейді:

«иа» –75% және 62%;

«жоқ» – 22 % және 35%.

Мұғалімдердің көпшілігі бағалау жұмысын өткізу өте қажет (70% және 76%) және қосымша шығындарды қажет етеді: 80% және 70%.

Кері байланыс формальды түрде жүзеге асырылады деп орыс тілінде және қазақ тілін оқытатын мектептердің мұғалімдерінің 53% -ы есептейді.

Оқуға ынтасын төмендетті деп орыс тілінде оқытатын мектептердің мұғалімдерінің 54% -ы санайды, қазақ тілін оқытатын мектептердің мұғалімдері оқушының ынтасы төмендеген жоқ деп санайды.

Оқушылардың пікірі: Білім беру сапасына әсер ететін факторлар::

20

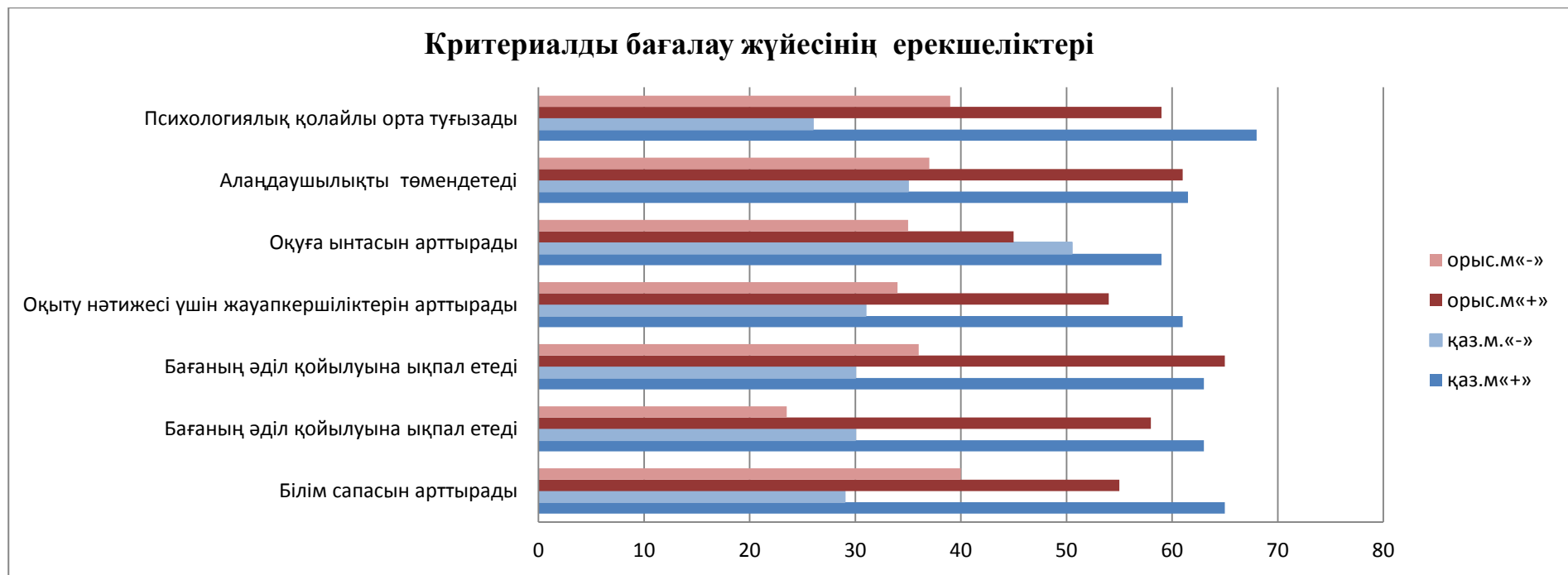
205 диаграмма - Білім беру сапасына әсер етуші факторлар

Білім алушылардың жауапкершілігін төмендетеді? Иә, мұғалімдердің 62% және 53% -ы осылай ойлайды.

Оқушылардың көз қарасы:

Үлгерім сапасына көп әсер ететін факторлар:

- А) пән бойынша оқу бағдарламасының күрделі болуы – 36% және 38%;
- Б) оқу ресурстарының (оқулықтар, ОӘК) сапасыз болуы– 18% және 15%;
- В) қалыптастырушы бағалау – 16% және 15%;
- Г) жиынтық бағалау –30% және 23%.

206 диаграмма - Критериалды бағалау жүйесінің ерекшеліктері

Критериалды бағалау жүйесінің қандай артықшылықтары мен кемшіліктері бар:

- критериалды бағалау объективті болып табылады:
«иа» – 57% және 69%;
- білім алушылар үшін бағалауды анағұрлым түсінікті етеді:
«иа» – 58% және 68%;
- оқыту нәтижесіне деген менің жауапкершілігім артты:
«иа» – 60% және 73%;
- критериалды бағалау оқуға деген ынтаны арттырады:
«иа» – 37% және 57%;

- критериалды бағалау алаңдаушылықты жояды, психологиялық қолайлы орта туғызады:
«иа» – 32% және 38%;
- сабақтағы кері байланыс формальды түрде жүзеге асырылады:
«иа» – 47% және 58%;
- жиынтық бағалау объективті емес БЖБ-ға және ТЖБ-ға енгізілген оқу мақсаттары қарастырылмаған:
«иа» – 54% және 58%.

ҚОРЫТЫНДЫ

Бастауыш және негізгі мектептерде критериалды бағалау жүйесін енгізу мониторингінің қорытындысы негізінде келесі қорытынды жасауға болады.

1-3 сыныптарда критериалды бағалау жүйесін енгізу сәтті жүзеге асырылуда. Кесінділердегі нәтижелер үлгерім сапасының төмендемегенін көрсетеді.

1-3 сынып мұғалімдерінің сауалнамасының қорытындысы осыған дейін бес балдық бағалау жүйесімен таныс емес балалар қалыптастырушы және жиынтық бағалау жағдайында өздерін жайлы сезінетінін көрсетті. Мұғалімдердің ұстанымы жалпы бірдей: критериалды бағалау жүйесін енгізу ерекше проблема тудырмайды. Критериалды бағалау мәселелері бойынша қоғамдық резонанс негізінен негізгі мектепке қатысты. Сондықтан бұл зерттеу кезінде негізгі назар 5-8 сыныптарға бөлінді.

Әңгіме барысында бастауыш сынып мұғалімдері бұл көркем-эстетикалық циклдің оқу пәндері бойынша, яғни "Музыка", "Көркем еңбек" пәндері бойынша жиынтық бағалауды қайтарудың мақсатқа лайықтылығын атап өтті. Бұл пікір былайша негізделді: тіпті көркемдік жоспардың жұмысы белгілі бір бағалауды, яғни мұғалім және ата-ана тарапынан мойындауды талап етеді. Бұл білім алушылардың уәждемесін қамтамасыз етеді.

Негізгі мектеп бойынша. Мұнда мұғалімдер үлгерім сапасының артқанын атап өтті. Критериалды бағалау жүйесінің басқа да аспектілері бойынша мұғалімдер ерекше мәселелер бар деп қарамайды.

Сонымен қатар, білім алушылар бұрынғыдан да дербестік танытты; көбінесе дәстүрлі оқыту жүйесімен салыстырғанда функционалдық сауаттылық жылдам даму үстінде; оқушылар өз дамуының қозғалысын жобалаудың не екендігін түсіне бастады; топтарда жұмысқа деген қызығушылық пайда болды. Сабақта коллаборативті орта құру өте маңызды, балалар өте күшті, ынталы болады, олар өз көзқарасын қорғауда еркін танытады.

Сонымен қатар, келесі сандық көрсеткіштер назар аударады.

1. Орыс тілінде оқытатын мектептердің 62% - ы және қазақ тілінде оқытатын мұғалімдердің 53% - ы білім алушылардың жауапкершілік деңгейі төмендеуде деп санайды. Бірінші кезекте, бұл үй тапсырмасын бағалаудың жоқтығымен және қорытынды бағалау кезінде қалыптастырушы бағалаудың есепке алынбауымен байланысты.

2. Орыс тілінде оқытатын мектеп оқушыларының 32%-ы және қазақ тілінде оқытатын мектеп оқушыларының 38%-ы критериалды бағалау үрейленуді төмендетеді, психологиялық қолайлы орта құрады деп айтады, сонымен қатар керісінше оқушылардың 68%-ы және 62%-ы критериалды бағалау жүйесі үрейленуді арттырады деп санайды. Сауалнамада көрсетілгендей, мұның негізгі себептері:

- бағалауды түзету мүмкін болмауы;
- әрбір баллдың маңызды болуына байланысты қателесуден қорқу;
- тіпті ауруға байланысты сабақты жіберіп алудан қорқу, себебі бұл міндетті түрде жиынтық бағалауға әсер етеді, өйткені әрбір сабақта жаңа материал оқытылады;
- тапсырмаларды орындауға бөлінген уақыт көлемінің жеткіліксіздігі;
- БЖБ өткізу кезіндегі үлкен жүктеменің болуы.

3. Орыс тілінде оқытатын мектеп оқушыларының 37%-ы және қазақ тілінде оқытатын мектеп оқушыларының 57%-ы критериалды бағалау мотивацияны, оқуға деген ынтаны арттыратынын куәландырады.

Соңғы екі факті, өкінішке орай, критериалды бағалау жүйесін енгізу – балалар үшін қолайлы оқыту ортасын құруға бағытталғандығына жеткіліксіз дәрежеде қол жеткізілгендігін көрсетеді.

Мұғалімдер мен оқушыларға әңгімелесу, ең алдымен, балалар өздерінің іс-әрекеттерін ұзақ мерзімді - олар үшін бір тоқсан бойына жоспарлауды жасай алмайтындығын көрсетті. Олар қатаң бақылау болмаған жағдайда оқудың барлық кезеңіне дұрыс тиімді жүктемені есептеу үшін күнделікті өзін-өзі бақылауды жүзеге асыруға үйренбеген. Басқаша айтқанда, олар сессия алдында өздерін барынша жүктейтін студенттердің қателіктерін қайталайды.

4. Болашақта оқушылардың жазбаша мәдениеті мен математикалық сауаттылығының төмендеуін болжай отырып, мұғалімдер белгілі бір алаңдаушылық білдірді. Бұл тіл пәндері бойынша грамматикалық материалдың және математикадан теориялық материалдың күрт қысқаруымен түсіндіріледі.

Жүргізілген зерттеу негізінде ұсынылады:

1. Қалыптастырушы бағалау нәтижелерін қорытынды бағалауға қосу. Ол үшін қалыптастырушы бағалау нәтижелерін есепке алу маханизмін әзірлеу қажет болады.

2. Оқыту тілі ретінде қазақ/орыс тілі сабақтарын өткізу кезінде тілді оқыту әдістемесі оқытудың коммуникативтік тәсілін жүзеге асыруға бағытталғанына байланысты сыныпты кіші топтарға бөлуді жүзеге асыру.

3. Үй тапсырмасын бағалау тәжірибесін енгізу.

4. «Өрлеу» Республикалық педагогикалық кадрлардың біліктілігін арттыру институты білім алушылардың дербестігі мен өзін-өзі бақылау деңгейін арттыруы бойынша мұғалімнің қызметіне бағытталған курстарды қарастыру.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі

- 1.Қазақстан Республикасының 2007 жылы 27 шілдедегі №319-III «Білім туралы» Заңы (21.02.2019 жылғы өзгерістер және толықтырулармен).
2. Приказ Министра образования и науки Республики Казахстан «Об утверждении Правил разработки, апробации и внедрения образовательных учебных программ, реализуемых в режиме эксперимента в организациях образования» от 27 марта 2015 года № 139.
3. Дорожная карта по дальнейшей реализации обновленного содержания образования на 2018-2021 годы, утвержденная приказом Министра образования и науки РК от 10 мая 2018 года, № 198.
- 4.«Білім алушылардың білімін бағалау өлшемшарттарын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2016 жылғы 21 қаңтардағы № 52 (16.05.2018 жылғы өзгерістер және толықтырулармен).
- 5.«Білім берудің барлық деңгейінің мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарттарын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2018 жылғы 31 қазандағы № 604 бұйрығы.

**Пән мұғалімдеріне арналған
САУАЛНАМА**

Құрметті респондент!

Сауалнама жасырын түрде өткізіледі. Өтініш: сұрақтарды мұқият оқып, бағандарды толтыруларыңызды сұраймыз.

Аймақ

Оқыту пәні

Оқыту тілі

Сынып

I бөлім.ОҚЫТУ САПАСЫН БАҒАЛАУ

№ р/с	Сұрақтар	Жауаптар	Себебі: мұғалімнің пікірі
1	Сіздің пәніңіз бойынша өткен оқу жылдарымен салыстырғанда үлгерім сапасының артуы байқала ма?	Иә/жоқ (шамамен қаншалықты)	
2	Сіздің пәніңіз бойынша өткен оқу жылдарымен салыстырғанда үлгерім сапасының төмендеуі байқала ма?	Иә/жоқ(шамамен қаншалықты)	
3	Тармақтардың әріптерін білім беру сапасына әсер етуі бойынша		Негіздеме

	маңыздылығына қарай қойыңыз: А) Пән бойынша оқу бағдарламасының күрделі болуы Б) Оқу ресурстарының (оқулықтар, ОӘК) нашар болуы В) Қалыптастырушы бағалау Г) Жиынтық бағалау Д) Мұғалім дайындығының жеткіліксіз болуы Е) Оқушылардың білім мазмұны жаңартылған бағдарлама бойынша оқуға дайын болмауы		
4	Критериалды бағалау жүйесі үлгерімнің нақты көрінісін көрсетеді ме?	Иә/жоқ(қандай мөлшерде)	Негіздеме
5	Сізге критериалды бағалау қиындықтар туғызады ма?	Иә/жоқ(қандай мөлшерде)	
6	Критериалды бағалаудың қай түрі көп қиындықтар туғызады?		Себептері
7	Критериалды бағалау жүйесін енгізбей білім беру мазмұнын жаңарту мүмкін бе?	Иә/жоқ	Негіздеме
8	Қайтадан бес балдық бағалау жүйесіне оралу мүмкін бе?	Иә/жоқ	Негіздеме

II бөлім. Бағалау

1.Қалыптастырушы бағалауды ұйымдастыру және өткізу кезінде қандай қиындықтар туындайды? Берілген пікірлерді балдық жүйе бойынша бағалаңыз, ең көп қиындықтар – 5 балл, ең аз қиындықтар – 1 балмен көрсетіледі.

№	Қиындықтарды сипаттау	1-ден 5 балға дейін	Ескертулер (бағалау негіздемесі)
1	Оқу мақсаты негізінде бағалау критерийлерін құру		
2	Кері байланыс беру		
3	Тапсырмаларды бағалау критерийлеріне сәйкес құрастыру		
4	Дескрипторлар құрастыру		
5	Ауызша жұмысты/жауапты бағалау		
6	Жұмыстарды топта бағалау		

2. Жиынтық бағалауды ұйымдастыру және өткізу кезінде қандай қиындықтар туындайды? Берілген пікірлерді балдық жүйе бойынша бағалаңыз, ең көп қиындықтар – 5 балл, ең аз қиындықтар –1 балмен көрсетіледі.

№	Қиындықтарды сипаттау	1-ден 5 балға дейін	Ескерту (бағалау негіздемесі)
1	Оқу мақсаты негізінде бағалау критерийлерін құру		
2	Кері байланыс беру		
3	Тапсырмаларды бағалау критерийлеріне сәйкес құрастыру		

4	Дескрипторлар құрастыру		
5	Топта оқу мақсатына жетуді бағалау		

3.Критериалды бағалау жүйесінің қандай артықшылықтары мен кемшіліктері бар? Тиісті бағанға қарама-қарсы «-»немесе «+» белгісін қойыңыз.

№	Пікірлер	«+» немесе «-» белгісі	Ескертулер (жауаптың негіздемесі)
1	Білім сапасын арттырады		
2	Бағаның әділ қойылуына ықпал етеді		
3	Білім алушылар үшін бағалауды анағұрлым түсінікті етеді		
4	Оқыту нәтижесі үшін жауапкершіліктерін арттырады		
5	Оқуға ынтасын арттырады		
6	Алаңдаушылықты төмендетеді		
7	Психологиялық қолайлы орта туғызады		

4.Критериалды бағалау жүйесінің қандай кемшіліктері бар? Тиісті бағанға қарама-қарсы «-»немесе «+» белгісін қойыңыз.

№	Пікірлер	«-»немесе «+» белгісі	Ескерту(жауаптың негіздемесі)
1	Критериалды бағалау ата-аналарға әрдайым түсінікті бола бермейді		
2	Бағалау жұмысын өткізу қиын		
3	Қосымша шығындарды қажет етеді		
4	Білім алушылардың жауапкершілігін төмендетеді		
5	Кері байланыс формалды түрде жүзеге асырылады		
6	Оқуға ынтасын төмендетеді		

**Оқушыларға арналған
САУАЛНАМА**

Құрметті респондент!

Сауалнама жасырын түрде өткізіледі. Өтініш: сұрақтарды мұқият оқып, бағандарды толтыруларыңызды сұраймыз.

Аймақ

Оқыту тілі

Сынып

№ р/с	Сұрақтар	Жауаптар	Себебі: білім алушының пікірі
1	<p>Төмендегі тұжырымдардың қайсысы үлгерім сапасына көп әсер етеді? А-дан Д-ға дейінгі әріптерді бірінші кезекте ең көп әсер ететін, соңында ең аз әсер ететін ретпен қойыңыз. Мысалы, Б, Г, А, В, Д. А) Пән бойынша оқу бағдарламасының күрделі болуы Б) Оқу ресурстарының (оқулықтар, ОӘК) сапасыз болуы В) Қалыптастырушы бағалау Г) Жиынтық бағалау</p>		Неге?

	Д) Басқа себептер (көрсету керек)		
2	Критериалды бағалау жүйесінің ең қиындығы неде?		
3	Критериалды бағалаудың қай түрі (қалыптастырушы бағалау немесе жиынтық бағалау) көп қиындық туғызады:?		Себептері
4	Қалыптастырушы бағалау кезінде мұғалімнен пайдалы кері байланыс (оқыту мақсатына жету үшін қандай жұмыстар жасау бойынша комментарий, ұсыныстар; т.б.) аласыз ба?		
5	Бесбалды бағалау жүйесіне қайтып оралуды қалайсыз ба?	Иә/жоқ	Неге?
6	Қандай пәндерден БЖБ және ТЖБ тапсырмаларын орындауда қиындықтар туындайды?		
7	Қалыптастырушы бағалау кезінде қандай жұмыс түрлерін ұнатасыз?		

Критериалды бағалау жүйесінің қандай артықшылықтары мен кемшіліктері бар? Үшінші бағанға пікірге сәйкес «-» немесе «+» таңбасын қойыңыз.

№	Пікірлер	«+» немесе «-» таңбасы	Неге?
----------	-----------------	---------------------------------------	--------------

1	Критериалды бағалау объективті болып табылады		
2	Білім алушылар үшін бағалауды анағұрлым түсінікті етеді		
3	Оқыту нәтижесіне деген менің жауапкершілігім артты		
4	Критериалды бағалау оқуға деген ынтаны арттырады		
5	Критериалды бағалау алаңдаушылықты жояды, психологиялық қолайлы орта туғызады		
6	Сабақтағы кері байланыс формальды түрде жүзеге асырылады		
7	Жиынтық бағалау объективті емес. БЖБ-ға және ТЖБ-ға енгізілген оқу мақсаттары қарастырылмаған.		

МАЗМҰНЫ

Кіріспе	3
1 Мониторинг мақсаты, рәсімдері және құралдары	5
2 Бастауыш, негізгі орта мектептерде (1-3, 5-8-сыныптар) критериалды бағалау жүйесін енгізу бойынша жүргізілген мониторинг нәтижесі.....	7
Қорытынды.....	308
Пайдаланылған әдебиеттер тізімі	310
Қосымша	311

**Талдамалық анықтама
Бастауыш, негізгі орта мектептерде (1-3, 5-8-сыныптар)
критериалды бағалау жүйесін енгізу
мониторингін жүргізу**

Басуға .2019 ж. қол қойылды. Пішімі 60×84 1/16.
Қағазы офсеттік. Офсеттік басылыс.
Қаріп түрі «Times New Roman». Шартты баспа табағы 20

Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі
«БІ. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы» РМҚК
010000, Нұр-Сұлтан қ., Мәңгілік Ел 8, «Алтын Орда» БО, 15-қабат